

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet

SLAVONSKI BROD

**ANALIZA OSNOVNIH OBILJEŽJA HRVATSKOG TURIZMA
I PROCJENA POTENCIJALA I ULOGE OBITELJSKOG SMJEŠTAJA
U RAZVOJU TURIZMA
NA PODRUČJU GRADA SLAVONSKOG BRODA**

Naručitelj:

Turistička zajednica Grada Slavenskog Broda, u okviru projekta *Uspostava sustava dodjele oznake kvalitete (labeling) za objekte obiteljskog smještaja na području grada Slavenskog Broda*, pokrenutog 02. ožujka 2022. godine, i uz potporu Glavnog ureda Hrvatske turističke zajednice.

Izvođač:

Sveučilište u Zagrebu Ekonomski fakultet, Katedra za turizam

Voditelj projekta:

Prof. dr. sc. Darko Prebežac

Autori studije:

Prof. dr. sc. Darko Prebežac

Prof. dr. sc. Josip Mikulić

Grafičko oblikovanje:

Prof. dr. sc. Josip Mikulić

Zagreb, 2022.

SADRŽAJ

1. UVODNA RAZMATRANJA.....	1
2. METODOLOŠKO-TERMINOLOŠKA OBJAŠNJENJA I NAPOMENE	5
3. OSNOVNA OBILJEŽJA TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ U RAZDOBLJU 2000. - 2021. I ULOGA OBITELJSKOG SMJEŠTAJA	14
3.1. Obilježja turističke potražnje u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000. – 2021.....	15
3.2. Obilježja turističke ponude u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000. – 2020.....	27
3.3. Glavni nalazi analize i preporuke.....	35
4. OSNOVNA OBILJEŽJA TURIZMA PO HRVATSKIM ŽUPANIJAMA U RAZDOBLJU 2000. – 2021. GODINA	46
4.1. Fizički turistički promet – dolasci turista po županijama u razdoblju 2000. – 2021. godina.	48
4.2. Fizički turistički promet – noćenja turista po županijama u razdoblju 2000. – 2021. godina. 52	
4.3. Struktura turističke ponude – smještajni kapaciteti po županijama u razdoblju 2000. – 2020. godina.....	56
4.4. Glavni nalazi analize i preporuke.....	60
5. OSNOVNA OBILJEŽJA TURIZMA U SLAVONSKIM ŽUPANIJAMA KOJE ČINE REGIJU (TURISTIČKI KLASTER) SLAVONIJA U RAZDOBLJU 2016. – 2021. I ULOGA OBITELJSKOG SMJEŠTAJA.....	63
5.1. Obilježja turističke potražnje u slavonskim županijama koje čine regiju (turistički klaster) Slavonija u razdoblju 2016. – 2021.....	69
5.2. Obilježja turističke ponude u slavonskim županijama koje čine regiju (turistički klaster) Slavonija u razdoblju 2016. – 2021.....	109
5.3. Glavni nalazi analize i preporuke.....	115

6. OSNOVNA OBILJEŽJA TURIZMA U BRODSKO-POSAVSKOJ ŽUPANIJU U RAZDOBLJU 2016. – 2021. I ULOGA OBITELJSKOG SMJEŠTAJA.....	122
6.1. Obilježja turističke potražnje u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016. – 2021.	127
6.2. Obilježja turističke ponude u Brodsko-posavskoj županiji razdoblju 2016. – 2021.	143
6.3. Glavni nalazi analize i preporuke.....	154
7. OBILJEŽJA TURISTIČKE PONUDE I POTRAŽNJE U GRADU SLAVONSKI BROD U RAZDOBLJU 2016. – 2021 I PROCJENA POTENCIJALA ZA RAZVOJ TURISTIČKE PONUDE U OBJEKTIMA OBITELJSKOG SMJEŠTAJA NA PODRUČJU GRADA SLAVONSKOG BRODA.....	160
7.1. Obilježja turističke potražnje u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016. – 2021.	169
7.2. Obilježja turističke ponude u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016. – 2021	194
7.3. Glavni nalazi analize i preporuke.....	210
8. ZAKLJUČAK.....	223
9. PREGLED LITERATURE.....	231
9.1. Propisi iz turizma:	231
9.2. Strateški dokumenti:	232
9.3. Statistička izvješća i priopćenja:	233
9.4. Ostali izvori:	235
POPIS TABLICA.....	236
POPIS SLIKA	245
ENDNOTE.....	246

1. UVODNA RAZMATRANJA

Sukladno općim preporukama i smjernicama resornih tijela za pokretanje razvojnih projekata i kreiranje novih turističkih programa s ciljem unapređenja kvalitete i tržišne pozicije postojećih i razvoja novih turističkih proizvoda (Ministarstva turizma i sporta i Hrvatske turističke zajednice), ali i konkretnim dokumentima za operacionalizaciju i financiranje tih aktivnosti (kao što su npr. Metodologija i obvezatne upute za izradu godišnjeg programa rada i izvješća o izvršenju godišnjeg programa rada turističkih zajednica, Pravilnik o kriterijima za dodjelu sredstava iz Fonda za turistički nedovoljno razvijena područja i kontinent (NN 4/2022.) i dr.), Turistička zajednica Grada Slavenskog Broda je inicirala Projekt *"Uspostava sustava dodjele oznake kvalitete (labeling) za objekte obiteljskog smještaja na području Grada Slavenskog Broda"*.

Glavni cilj *Projekta* je uspostava sustava i utvrđivanja standarda i mjerila za upravljanje kvalitetom obiteljskog (privatnog) smještaja na području Grada Slavenskog Broda. Time bi se pojačala vidljivost i istaknula prepoznatljivost smještajnih objekata iz kategorije obiteljskog smještaja s ciljem podizanja razine kvalitete usluga koje ti objekti pružaju, omogućila njihova specijalizacija prema različitim ciljnim skupinama korisnika, postigla snažnija tržišna prepoznatljivost i omogućilo povećanje razine konkurentnosti ovog oblika smještaja.

Projektom se također žele stvoriti nužni preduvjeti za povećanje razine kvalitete u objektima obiteljskog smještaja te povećati broj objekata koji će biti u mogućnosti pružati takvu razinu usluge, omogućiti bolje, kvalitetnije, objektivnije i transparentnije informiranje korisnika o kvaliteti smještajnih objekata, potaknuti razvoj kulture izvrsnosti i inovativnog, društveno odgovornog i održivog poslovanja kod vlasnika obiteljskog smještaja, a sve u konačnici s ciljem podizanja opće razine zadovoljstva turista (posjetitelja) boravkom u turističkoj destinaciji Slavonski Brod.

To je jedino moguće ostvariti uspostavom odgovarajućeg sustava upravljanja kvalitetom, utvrđivanjem standarda i mjerila za dodjelu oznake kvalitete te izradom odgovarajućeg registra najboljih ponuđača usluga obiteljskog smještaja, čime bi se postojećim i potencijalnim gostima skrenula pozornost upravo na takve smještajne objekte.

U svrhu ostvarivanja zacrtanih ciljeva *Projekta* i realizacije postavljenih zadataka planirano je provođenje niza međusobno povezanih aktivnosti među kojima se mogu izdvojiti neke od najvažnijih:

- Analiza stanja na tržištu obiteljskog smještaja na području Grada Slavenskog Broda (struktura, obilježja, specifičnosti, tržišna pozicija, komparativne i konkurentske prednosti, tržišni potencijali i dr.).
- Uspostava sustava za upravljanje kvalitetom obiteljskog smještaja (ciljevi, procesi, standardi i mjerila, načini praćenja i poboljšanja).
- Razrada kriterija, protokola i procedura za uspostavljanje sustava kvalitete obiteljskog smještaja i dodjelu oznake kvalitete (postupak certificiranja i recertificiranja, način ustrojavanja i vođenja registra).
- Definiranje imena i dizajniranje odgovarajućeg verbalnog i vizualnog identiteta oznake kvalitete obiteljskog smještaja.
- Priprema promotivne kampanje za usvojene oznake kvalitete obiteljskog smještaja i puna implementacija *Projekta*.

Projekt započinje izradom studije *Analiza osnovnih obilježja turizma u Republici Hrvatskoj i procjena potencijala za razvoj turističke ponude u objektima obiteljskog smještaja na području Grada Slavenskog Broda*.

Za potrebe *Studije* je provedeno iscrpno *sekundarno istraživanje* (engl. *desk research*) osnovnih obilježja turizma (turističke potražnje i ponude) u Republici Hrvatskoj u vremenskom razdoblju 2000.-2021. godina s posebnim akcentom na strukturu, obilježja i specifičnosti ponude objekata obiteljskog smještaja. Uz analizu istraživačkog problema na makro razini (razini države), dodatno težište je stavljeno i na zasebnu analizu na mezo razini (razini svih hrvatskih županija), te pet odabranih županija koje čine regiju (turistički klaster Slavonija (Brodsko-posavska županija, Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podravska županija, Osječko-baranjska županija i Vukovarsko-srijemska županija). Dubinska analiza napravljena je na mikro razini za Brodsko-posavsku županiju i posebice područje Grada Slavenskog Broda.

Analiza je bila usmjerena na obilježja i strukturu turističke potražnje na tržištu obiteljskog smještaja (dolasci i noćenja turista, zemlja porijekla turista, prosječna duljina boravka, prihodi, potrošnja, motivi dolaska, i dr.), obilježja i strukturu turističke ponude (broj smještajnih objekata, smještajnih jedinica i postelja (kreveta), kategorizacija smještajnih objekata, struktura dolazaka i noćenja prema vrstama smještaja, prosječni broj noćenja prema vrsti smještajnih objekata, prosječna zauzetost (iskorištenost) smještajnih objekata, i dr.), te specifičnosti tržišne pozicije, tržišne potencijale (mogućnosti) te glavna ograničenja za razvoj turističke ponude u objektima obiteljskog smještaja na području Grada Slavenskog Broda.

Za potrebe analize korišteni su raspoloživi relevantni strateški dokumenti na razini države, županija, regije i Grada Slavonski Brod među kojima su najvažniji:

- Nacrt prijedloga Strategije razvoja održivog turizma do 2030.
- Okvir za izradu Strategije razvoja održivog turizma do 2030 i Turizam u nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske.
- Natječajna dokumentacija za Strateški marketinški i operativni plan hrvatskog turizma za razdoblje 2021.-2025.
- Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj Tomas 2019.
- Tomas Ljeto 2001 - 2017. – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj.
- Stavovi lokalnog stanovništva prema razvoju turizma u Hrvatskoj u 2018. godini.
- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine.
- Strateški marketinški plan hrvatskog turizma za razdoblje 2014. – 2020.
- Nacionalni program unapređenja obiteljskog smještaja.
- Strateški marketinški plan turizma Slavonije s planom brendiranja za razdoblje 2019.-2025.
- Plan razvoja Brodsko-posavske županije za razdoblje 2021.-2027. godina.
- Plan razvoja Brodsko-posavske županije za razdoblje 2021.-2027. godina_ Posebni ciljevi.
- Provedbeni program Brodsko-posavske županije za razdoblje 2021. – 2025. godine.
- Studija održivog razvoja riječnih krstarenja na području Brodsko-posavske županije.

- Marketinški plan turizma Brodsko-posavske županije 2019.-2025.
- Županijska razvojna strategija Brodsko-posavske županije do 2020. godine.
- Master plan razvoja turizma za središnju i južnu Slavoniju s fokusom na Brodsko-posavsku i Požeško-slavonsku županiju.
- Nacrt Smart city strategije Slavonskog Broda 2021 – 2027.
- Vizija, misija i ciljevi grada Slavonski Brod.
- Komunikacijska strategija za potrebe Strategija razvoja Urbanog područja Slavonski Brod za financijsko razdoblje 2021.-2027.
- Analiza stanja i mogućnosti udruživanja Turističke zajednice grada Slavonskog broda s turističkim zajednicama i jedinicama lokalne samouprave u okruženju.
- Akcijski plan prilagodbe turističkog upravljanja u kriznoj situaciji izazvanoj pandemijom C-19.
- Strategija razvoja urbanog područja Slavonskog Broda do 2020.
- Akcijski plan razvoja turizma Slavonskog Broda.
- Turistički master plan za grad Slavonski Brod.

Korišteni su i brojni drugi raspoloživi izvori podataka relevantni za izučavanje i analizu problematike tržišta obiteljskog smještaja (baze podataka o turističkim kretanjima Državnog zavoda za statistiku, eVisitor Hrvatske turističke zajednice, zakoni, pravilnici, odluke, programi rada i izvješća Turističkih zajednica, znanstveni članci i stručne studije, ekspertna mišljenja i dr.).

Inputi dobiveni u ovoj dionici predstavljaju podlogu za promišljanje (i daljnje istraživanje) različitih mogućnosti djelovanja pri uspostavljanju sustava za upravljanje kvalitetom obiteljskog smještaja, što će biti predmet istraživanja u narednim dionicama (etapama) *Projekta*.

2. METODOLOŠKO-TERMINOLOŠKA OBJAŠNENJA I NAPOMENE

Predmet Ugovora s Naručiteljem je analiza stanja na tržištu obiteljskog smještaja na području Grada Slavonskog Broda. Kako se u praćenju ovog turističkog fenomena koristi različita terminologija (u zakonima, propisima, statističkim bazama podataka, znanstvenim i stručnim raspravama i dr.) potrebno je na početku jasno definirati što se podrazumijeva pod pojedinim terminima, kako bi se izbjegle pogrešne i netočne interpretacije.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske pri praćenju turističkih kretanja i izradi svojih izvješća i priopćenja koristi sljedeće definicije (DZS, 2021):

- **Turizam** su aktivnosti osoba koje putuju i borave u mjestima izvan svoje uobičajene sredine, ne dulje od jedne godine, zbog odmora, posla ili drugih osobnih razloga, osim zapošljavanja kod poslovnog subjekta sa sjedištem u mjestu posjeta.
- **eVisitor** je središnji elektronički sustav za prijavu i odjavu turista koji funkcionalno povezuje sve turističke zajednice u Republici Hrvatskoj, a dostupan je putem interneta bez potrebe za posebnim instaliranjem na računalo. Popis turista u sustavu eVisitor vodi se posebno za svaku pojedinu pravnu i fizičku osobu koja pruža uslugu noćenja u smještajnom objektu u kojem se obavlja ugostiteljska djelatnost (pansioni, hoteli, hosteli itd.), pruža uslugu noćenja na plovnom objektu nautičkog turizma (čarter, kružna putovanja) te uslugu smještaja u domaćinstvu i seljačkom domaćinstvu. Prijava i odjava turista koji se upisuju u sustav eVisitor autentificira se na temelju sigurnog pristupa sustavu eVisitor autentifikacijskim protokolom koji sadržava cjelokupni proces i uvjete za sigurno i ispravno obavljanje elektroničke prijave i odjave turista. Uspostavljanje i održavanje sustava eVisitor u nadležnosti je Hrvatske turističke zajednice (HTZ-a).
- **Turist** je svaka osoba koja u mjestu izvan svojeg prebivališta provede najmanje jednu noć u ugostiteljskome ili drugom objektu za smještaj turista radi odmora ili rekreacije, zdravlja, studija, sporta, religije, porodice, poslova, javnih misija ili skupova. U turiste se ne uključuju osobe koje u mjestu borave više od 12 mjeseci uzastopno, osobe

kojima je osnovni razlog posjeta aktivnost koja se financira iz mjesta posjeta, osobe koje redovito dnevno ili tjedno putuju u mjesto u kojem obavljaju posao ili studiraju, osobe koje ulaze ili napuštaju zemlju kao migranti, pogranični radnici, diplomati, konzularni predstavnici i članovi vojnih snaga na redovitom poslu/zadatku, prognanici, nomadi, osobe u tranzitu

- **Domaći turist** jest svaka osoba s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koja u nekome mjestu u Republici Hrvatskoj izvan svog prebivališta provede najmanje jednu noć u ugostiteljskome ili drugom objektu za smještaj turista.
- **Strani turist** jest svaka osoba s prebivalištem izvan Republike Hrvatske koja privremeno boravi u Republici Hrvatskoj i provede najmanje jednu noć u ugostiteljskome ili drugom objektu za smještaj turista.
- **Dolazak turista** jest broj osoba (turista) koje su se prijavile i ostvarile noćenje u objektu koji pruža uslugu smještaja. Zbog toga u slučaju promjene objekta u kojem boravi dolazi do njegova ponovnog registriranja i time do dvostrukosti u podacima. Prema tome, statistika evidentira broj dolazaka turista, a ne broj turista.
- **Noćenja turista** jesu svaka registrirana noć osobe (turista) u objektu koji pruža uslugu smještaja.
- **Prebivalište** je mjesto u kojem se osoba nastanila s namjerom da u njemu stalno živi.
- **Dobna skupina turista** iskazuje se prema navršenim godinama života u trenutku boravka u turističkome smještajnom objektu.
- **Smještajni kapaciteti** prikazuju se kao broj soba, apartmana i mjesta za kampiranje i broj stalnih postelja. Primjenom Uredbe br. 692/2011 Europskog parlamenta i Vijeća o europskoj statistici turizma kapacitet smještajnog objekta iskazuje se iz mjeseca u godini kad je bio najveći.
- **Stalne postelje** jesu postelje koje su redovito raspoložive gostima.

- **Popunjenost stalnih postelja (neto)** u promatranom razdoblju dobiva se dijeljenjem ukupnog broja ostvarenih noćenja u promatranom razdoblju brojem postelja i brojem dana u kojem su postelje bile raspoložive tijekom promatranog razdoblja. Podatak je izražen kao postotak.
- **Popunjenost soba (neto)** u promatranom razdoblju dobiva se dijeljenjem ukupnog broja soba korištenih tijekom promatranog razdoblja ukupnim brojem raspoloživih soba tijekom promatranog razdoblja. Podatak je izražen kao postotak.
- **Odjeljak 55 NKD-a 2007.** obuhvaća pružanje usluga smještaja za kraći boravak turista. Neke jedinice mogu pružati samo usluge smještaja, dok druge mogu pružati kombinaciju usluga smještaja, uslugu pripremanja obroka i/ili opremu za rekreaciju. Smještajni turistički objekti tog odjeljka podijeljeni su na četiri skupine:
 - Skupina 55.1 - Hoteli i sličan smještaj, Skupina 55.2 - Odmarališta i slični objekti za kraći odmor, Skupina 55.3 - Kampovi i prostori za kampiranje i Skupina 55.9 - Ostali smještaj.
- **Teritorijalni ustroj** - podaci po županijama, gradovima i općinama objavljeni su prema teritorijalnom ustroju na temelju Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN, br. 86/06., 125/06., 16/07., 95/08., 145/10., 37/13., 44/13., 45/13. i 110/15.).

Do 2016. Državni zavod za statistiku je prikupljao podatke o komercijalnom turističkom prometu (broj dolazaka i noćenja turista) te komercijalnim smještajnim kapacitetima *Mjesečnim izvještajem o dolascima i noćenjima turista* (obrazac TU-11). Za kolektivne smještajne objekte mjesečni izvještaj sastavljali su smještajni objekti na temelju evidencija u knjigama gostiju, dok su turističke zajednice bile izvještajne jedinice za privatne (individualne) smještajne objekte na temelju evidencija prijave i odjave gostiju.

Od 2017. podaci o turističkom prometu (broj dolazaka i noćenja turista) te smještajnim kapacitetima preuzimaju se iz administrativnog izvora sustava eVisitor, koji je u nadležnosti Hrvatske turističke zajednice.

Sve pravne i fizičke osobe koje pružaju uslugu noćenja u smještajnom objektu te fizičke osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u kućanstvu i na obiteljskome poljoprivrednom gospodarstvu prema *Pravilniku o sustavu eVisitor* (NN 43/20) prijavu i odjavu turista obavljaju putem sustava eVisitor, kao središnjega elektroničkog sustava prijave i odjave turista u Republici Hrvatskoj.

Podacima iz istraživanja o dolascima i noćenjima turista nije obuhvaćen *nekomercijalni turistički promet* (boravak vlasnika, članova njihovih obitelji, ostale rodbine i prijatelja u kućama i stanovima za odmor te boravak turista u ostalim objektima u kojima se usluga smještaja ne naplaćuje, npr. kod stanovnika turističkoga grada/općine). Nekomercijalni turistički promet prati se posebnim statističkim istraživanjem.

Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti (NN 85/15, čl. 8(1)) razvrstava ugostiteljske objekte s obzirom na vrstu ugostiteljskih usluga koje se u njima pružaju u tri skupine:

- hoteli
- kampovi
- ostali ugostiteljski objekti za smještaj

Posebni Pravilnici o razvrstavanju, minimalnim uvjetima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata detaljnije dijele ugostiteljske smještajne objekte u različite skupine, ovisno o obveznim ugostiteljskim uslugama.

Prema Državnom zavodu za statistiku Republike Hrvatske **komercijalni smještajni objekti**, koji se dalje razvrstavaju prema *Pravilniku o razvrstavanju, minimalnim uvjetima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata*, jesu:

- ugostiteljski smještajni objekti iz skupine hoteli
- ostali ugostiteljski objekti za smještaj
- ugostiteljski smještajni objekti iz skupine kampovi
- objekti u kojima se pružaju usluge smještaja u domaćinstvu
- objekti u kojima se pružaju usluge smještaja na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (OPG-u).

U praćenju i analizi turističkih smještajnih kapaciteta načelno je moguće razlikovati *komercijalne* i *nekomercijalne* smještajne kapacitete. Kad se govori o **komercijalnim smještajnim objektima** moguće je razlikovati **kolektivne** smještajne objekte i **privatne** (individualne) smještajne objekte.

Kolektivni smještajni objekti (odjeljak 55 NKD-a 2007.) podijeljeni su na četiri skupine:

- Hoteli i sličan smještaj
- Odmarališta i slični objekti za kraći odmor
- Kampovi i prostori za kampiranje
- Ostali smještaj.

Prema Pravilniku o razvrstavanju, kategorizaciji i posebnim standardima ugostiteljskih objekata iz skupine **hoteli** (NN 56/16 i NN 120/19) objekti iz skupine hoteli razvrstavaju se sukladno obveznim ugostiteljskim uslugama u sljedeće vrste:

- hotel,
- hotel baština (heritage),
- aparthotel,
- integralni hotel (udruženi),
- difuzni hotel,
- turističko naselje,
- turistički apartmani,
- pansion,
- lječilišne vrste (lječilišni hotel baština, lječilišni hotel, lječilišni aparthotel, lječilišno turističko naselje, lječilišni turistički apartmani, lječilišni pansion, lječilišni difuzni hotel i lječilišni integralni hotel),
- hoteli posebnog standarda (Hotel business, Hotel meetings, Hotel congress, Hotel club, Hotel casino, Hotel holiday resort, Hotel coastal holiday resort, Hotel family, Hotel small & friendly, Hotel senior citizens, Hotel health & fitness, Hotel wellness, Hotel diving club, Hotel motel, Hotel ski, Hotel za osobe s invaliditetom i Hotel bike).

Prema Pravilniku o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine **kampovi** (NN 54/16, NN 68/19 i NN 120/19) objekti iz skupine kampovi razvrstavaju se sukladno obveznim ugostiteljskim uslugama u sljedeće vrste:

- kamp,
- glamping,
- kamp odmorište.

Prema Pravilniku o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine **ostali ugostiteljski objekti za smještaj** (NN 54/16 i NN 69/17) smještajni objekti iz skupine ostali ugostiteljski objekti za smještaj razvrstavaju se sukladno obveznim ugostiteljskim uslugama u vrste:

- soba,
- apartman,
- studio apartman,
- kuća za odmor,
- hostel,
- prenoćište,
- odmaralište za djecu,
- planinarski dom,
- lovački dom,
- učenički dom, ili studentski dom ili akademis,
- objekt za robinzonski smještaj.

Privatni (individualni) komercijalni smještajni objekti mogu se načelno podijeliti na dvije vrste objekata:

- objekti u domaćinstvu,
- objekti na OPG-u (obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu).

Prema Pravilniku o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu (NN 09/16, NN 54/16, NN 61/16, 69/17 i 120/19) smještajni objekti u domaćinstvu razvrstani su sukladno obveznim ugostiteljskim uslugama u vrste:

- soba,
- apartman,
- studio apartman,
- kuća za odmor,
- kamp,
- kamp-odmorište,
- objekt za robinzonski smještaj.

Prema Pravilniku o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (NN 54/16, NN 69/17 i NN 120/19) smještajni objekti na OPG-u razvrstani su sukladno obveznim ugostiteljskim uslugama u vrste:

- soba,
- apartman,
- ruralna kuća za odmor,
- kamp,
- kamp odmorište,
- objekt za robinzonski smještaj.

Nekomercijalni turistički promet predstavlja boravak vlasnika, članova njihovih obitelji, ostale rodbine i prijatelja u kućama i stanovima za odmor te boravak turista u ostalim objektima u kojima se usluga smještaja ne naplaćuje, npr. kod stanovnika turističkoga grada/općine).

Nekomercijalni smještajni objekti su:

- kuća stanovnika općine ili grada

- stan stanovnika općine ili grada
- kuća za odmor
- stan za odmor

Do 2016. podaci o turističkom prometu u nekomercijalnim smještajnim objektima prikupljali su se redovitim izvještajem o dolascima i noćenjima turista u nekomercijalnom smještaju (obrazac TU-11v). Od 2016. Državni zavod za statistiku podatke o nekomercijalnome turističkom prometu preuzima iz administrativnog izvora sustava eVisitor od Hrvatske turističke zajednice te ih dalje statistički obrađuje. Vlasnik kuće ili stana za odmor za sebe i za sve osobe koje noće u toj kući ili stanu te stanovnik turističke općine ili grada koji ima obvezu prijave osoba koje borave u njegovoj kući ili stanu prema Pravilniku o sustavu eVisitor (NN 43/20) prijavu i odjavu turista obavljaju putem sustava eVisitor, kao središnjega elektroničkog sustava prijave i odjave turista u Republici Hrvatskoj.

eVISITOR prati turistička noćenja prema tri kategorije smještajnih objekata:

- noćenja u smještajnom objektu u kojem se obavlja ugostiteljska djelatnost
- noćenja na plovnom objektu nautičkog turizma (čarterska plovila i brodovi za višednevna kružna putovanja)
- noćenja u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu.

Detaljnije eVISITOR prati turistička noćenja prema sljedećim vrstama smještajnih objekata:

- Hoteli
- Kampovi
- Nekomercijalni plovni objekt
- Nekomercijalni smještaj
- Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)
- Objekti u domaćinstvu
- Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)
- Ostalo
- Plovni objekt

- Restorani

U službenim statistikama praćenja smještajnih objekata u turizmu koristi se termin *privatni smještajni objekti*, za komercijalni smještaj koji ne spada u kategoriju kolektivnog smještaja. Za potrebe ove studije autori koriste termin *obiteljski smještajni objekti* ili *obiteljski smještaj*, za smještaj koji sustav eVisitor prati pod *smještajem u domaćinstvu* i *smještajem na OPG-u* (seljačkom domaćinstvu).

3. OSNOVNA OBILJEŽJA TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ U RAZDOBLJU 2000. - 2021. I ULOGA OBITELJSKOG SMJEŠTAJA

Razvoj turizma na području današnje Republike Hrvatske ima dugu tradiciju još od polovice 19.-og stoljeća. Iako se turizam danas dominantno odvija na području primorskih gradova i općina – tzv. Jadranske Hrvatske (95% noćenja, 85 % dolazaka¹), njegovi najraniji počeci se vežu uz lječilišta na kontinentu (Lipik, Varaždinske toplice, Topusko, Krapinske toplice i dr.). Upravo zbog toga je i primarni cilj ove *Studije* analiza stanja i potencijala razvoja turizma na kontinentu, odnosno na području Grada Slavonski Brod, prije svega utemeljenom na obiteljskom smještaju kao obliku turističkih smještajnih kapaciteta koji je u fokusu ovog istraživačkog problema.

Razvoj turizma na ovim prostorima od samih početaka bilježi kontinuirani i stabilan rast, koji je samo nakratko bio prekinut ratnim zbivanjima (Prvi svjetski rat, Drugi svjetski rat i Domovinski rat). Do 1975. godine sagrađeno je 69% svih osnovnih kapaciteta, odnosno 72% komplementarnih kapaciteta, koje je Republika Hrvatska nudila na turističkom tržištu 1990. godine.² Rekordan broj noćenja turista (68,2 milijuna) ostvaren je 1986. godine, a dolazaka turista 1987. godine (10,5 milijuna)³, što je predstavljalo najveći broj noćenja i dolazaka do neovisnosti Hrvatske, i ti rekordni turistički pokazatelji su dostignuti tek gotovo 20 godina kasnije (dolasci u 2007., a noćenja u 2015.).

Za potrebe ove *Studije* analiziraju se obilježja turizma u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2000. do 2021. godine i to prema najvažnijim pokazateljima relevantnim za istraživanje i procjenu turističke potražnje (dolasci turista, noćenja turista, prihodi od međunarodnog turizma, potrošnja turista, motivi dolaska i zemlja porijekla turista), i turističku ponudu (ukupan broj smještajnih objekata, ukupan broj postelja (kreveta), broj smještajnih objekata prema vrstama turističkih smještajnih objekata, broj postelja prema vrstama turističkih smještajnih objekata, dolasci turista prema vrstama turističkih smještajnih objekata, noćenja turista prema vrstama turističkih smještajnih objekata, prosječan broj noćenja prema vrstama smještajnih objekata, zauzetost (iskorištenost) smještajnih objekata prema vrstama turističkih smještajnih objekata).

3.1. Obilježja turističke potražnje u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000. – 2021.

U analizi kretanja turističke potražnje najčešće se koriste fizički (nefinancijski) pokazatelji kretanja potražnje – broj dolazaka turista i broj noćenja turista. Tablica 3.1. pokazuje fizički turistički promet u Republici Hrvatskoj upravo prema ta dva pokazatelja.

Tablica 3.1.

Fizički turistički promet: Dolasci i noćenja turista u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000.-2021.

Godina	Dolasci	Noćenja
2000.	7.136.554	39.182.854
2001.	7.860.000	43.404.000
2002.	8.320.000	44.692.000
2003.	8.878.000	46.635.000
2004.	9.412.000	47.797.000
2005.	9.995.000	51.421.000
2006.	10.385.000	53.007.000
2007.	11.162.000	56.005.000
2008.	11.261.000	57.103.000
2009.	10.935.000	56.301.000
2010.	10.604.000	56.416.000
2011.	11.456.000	60.354.000
2012.	11.835.000	62.74.3000
2013.	12.441.476	64.827.814
2014.	13.128.416	66.483.948
2015.	14.343.323	71.605.315
2016.	15.594.157	78.049.852
2017.	17.430.580	86.200.261
2018.	18.666.580	89.651.789
2019.	19.566.146	91.242.931
2020.	7.001.128	40.794.455
2021.	12.775.794	70.201.959

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2021., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Broj dolazaka i noćenja turista u Republici Hrvatskoj od 2000. do 2021. bilježi konstantan i stabilan rast. Izuzetak predstavlja manji pad dolazaka (3-6%) odnosno noćenja turista (1-2%) u 2009. i 2010. godini (u odnosu na 2008. godinu), koji je rezultat globalne ekonomske krize.

Prva ozbiljnija kriza dogodila se tek u 2020. godini uslijed izbijanja pandemije Covid-19, koja je ozbiljno uzdrmala cjelokupno svjetsko gospodarstvo, pa i turizam na globalnoj razini. U Republici Hrvatskoj su dolasci turista zabilježili značajan pad u 2020. godini tako da su bili na razini od 36% dolazaka iz 2019., odnosno 65% u 2021. godini. Noćenja turista su bilježila nešto manji pad pa su tako u 2020. bila na razini od 45% noćenja iz 2019., odnosno 77% u 2021. godini.

Puno kvalitetniji i relevantniji pokazatelj turističke aktivnosti, koji spada u kategoriju financijskih pokazatelja, jesu prihodi koje neka država ostvari od turizma. Tablica 3.2. pokazuje upravo taj indikator.

Tablica 3.2.

Financijski turistički promet: Prihodi od međunarodnog turizma u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000.-2020. godina (u milijunima Eura)

Godina	Prihodi od međunarodnog turizma
2000.	2.399,50
2001.	3.072,90
2002.	3.186,60
2003.	5.090,40
2004.	5.505,60
2005.	5.998,90
2006.	6.293,30
2007.	6.752,60
2008.	7.449,20
2009.	6.379,70
2010.	6.236,80
2011.	5.903,56
2012.	5.935,80
2013.	6.151,55
2014.	6.544,83
2015.	7.219,25
2016.	8.098,21
2017.	8.959,56
2018.	9.501,18
2019.	10.539,11
2020.	4.813,51
2021.(Q1-Q3)	8.268,43

Izvori: HNB (Platna bilanca Republike Hrvatske 2011.-2021., Tablica 4.) i MINT (BDP i prihodi od turizma 2000.-2010.).

U promatranom razdoblju prihode od međunarodnog turizma u Republici Hrvatskoj karakterizira puno dulje razdoblje oporavka nakon svjetske gospodarske krize nego što je to bio slučaj s dolascima i noćenjima turista. Pad prihoda od međunarodnog turizma se također dogodio u 2009. godini, ali puni oporavak se bilježi tek u 2016. godini. U promatranom razdoblju su prihodi najviše pali (za 21%) u trećoj godini nakon krize (2011.), da bi tek u 2016. godini premašili prihode iz 2008. godine (za 9%). U prvoj godini pandemije Covid-19 (2020.) prihodi od međunarodnog turizma u Republici Hrvatskoj su pali na 46% prihoda iz 2019., ali ono što ohrabruje je relativno brz oporavak. U prva tri kvartala 2021. godine prihodi su se već vratili na 78% prihoda iz 2019. godine.

Tablica 3.3.

Prosječni dnevni izdaci turista u Republici Hrvatskoj u mjestu boravka u razdoblju 2001.-2019. godina

u EUR	Ukupno	Izdaci za smještaj	Izdaci za hranu i piće	Ostalo
2001.	34,58	15,46	14,77	4,35
2004.	48,91	17,64	20,52	10,75
2007.	55,47	23,01	21,02	11,43
2010.	58,00	28,62	14,35	15,03
2014.	66,36	36,22	12,18	17,97
2017.	78,77	38,77	12,96	27,05
2019.*	93,92	50,87	16,24	26,81

Izvor: Institut za turizam, Zagreb. TOMAS Ljeto 2001., 2004., 2007., 2010., 2014., 2017. i TOMAS RH 2019.; *podaci se odnose na razdoblje ljetnih mjeseci (od – do) za sedam primorskih županija (radi usporedivosti)

Prikazani prosječni dnevni izdaci turista obuhvaćaju sve dnevne izdatke tijekom boravka turista u destinaciji po osobi, i prikazuju se za sve turiste te prema vrsti smještaja (hoteli, kampovi i privatni smještaj). Vidljiv je stalan rast prosječnih dnevnih izdataka turista u promatranom razdoblju (za 169%), a može se primijetiti i da stalno rastu izdaci za smještaj, koji su u 2019. godini iznosili više od 50% ukupnih izdataka. Prosječni izdaci se značajno razlikuju ovisno o vrsti smještaja, ali i zemlji podrijetla turista.

Prema najnovijem istraživanju Tomas Hrvatska 2019., koje je po prvi puta obuhvatilo i Jadransku i Kontinentalnu Hrvatsku, i proširene vrste smještaja (hoteli, hosteli, kampovi i

privatni smještaj), prosječna dnevna potrošnja turista u Hrvatskoj je iznosila 98 EUR (97 EUR u primorskim destinacijama, 115 EUR u kontinentalnim destinacijama).

Najveće izdatke ostvaruju hotelski gosti (142 EUR na dan), a potom gosti u obiteljskom smještaju (88 EUR), hostelima (78 EUR) i kampovima (68 EUR). Udio izdataka za usluge ugostiteljstva, odnosno usluge smještaja te hrane i pića, u strukturi dnevnih izdataka turista koji su boravili u hotelima iznosi 76%, u kampovima 71%, u obiteljskom smještaju 67%, dok su najniži u hostelima (61%).

Prosječni dnevni izdaci prema zemlji podrijetla turista kreću se u rasponu od 67 EUR, koliko prosječno dnevno izdvajaju turisti iz Bosne i Hercegovine, do 206 EUR za turiste iz Japana. Uz turiste iz Japana, natprosječno troše i turisti iz SAD-a (174 EUR), Republike Koreje (157 EUR), Kine (150 EUR) i ostalih azijskih zemalja (155 EUR), Velike Britanije (143 EUR), Švicarske (118 EUR), skandinavskih zemalja (115 EUR), Španjolske (107 EUR), Francuske (107 EUR), Austrije (102 EUR), Belgije (102 EUR) i Srbije (100 EUR). Razlike u prosječnim izdacima odraz su korištene vrste smještaja, ali i izdataka za različite destinacijske usluge.

Tablica 3.4.

Motivi dolaska turista u Republiku Hrvatsku u razdoblju 2001.-2019. godina

Motivi (u %)	2001.	2004.	2007.	2010.	2014.	2017.	2019.*
Pasivni odmor, opuštanje	n.p.	66,7	61,6	75,1	75,1	54,9	-
Nova iskustva i doživljaji	20,2	24,6	25,5	25,3	29,9	31,1	-
Uživanje u jelu i piću, gastronomija	n.p.	19,4	19,6	21,9	26,3	29,0	-
Upoznavanje prirodnih ljepota	32,5	24,4	26,1	20,9	20,2	26,2	-
Zabava	36,1	42,5	43,3	44,1	43,0	24,2	-
Bavljenje sportom i rekreacijom	7,1	8,8	10,2	8,3	6,8	19,8	-
Upoznavanje kulturnih znamenitosti i događanja	7,5	6,0	9,8	7,1	6,6	12,3	-
Posjet rodbini i prijateljima	6,2	6,0	8,3	8,6	6,1	9,8	-
Wellness	n.p.	n.p.	n.p.	1,7	1,4	7,6	-

Napomene: n.p. = nema podataka; *neusporedivost podataka uslijed promjene metodologije

Izvor: Institut za turizam, Zagreb. TOMAS Ljeto 2001., 2004., 2007., 2010., 2014., 2017. i TOMAS RH 2019.

Istraživanje motiva turista za dolazak u Republiku Hrvatsku je u razdoblju 2001.-2017. provedeno isključivo za Jadransku Hrvatsku s ciljem da se istraže promjene u preferencijama

potražnje, ali i ukaže na promjene u turističkoj ponudi morskih destinacija. Rezultati se mogu promatrati na razini prosječnog turista, ali i prema njihovim dobnim skupinama.

Trendovi koji se mogu uočiti su da zabava, nova iskustva i gastronomija postaju sve važniji motivi posjeta primorskih destinacija, dok se smanjuje važnost "odmora na moru" (pasivnog odmora). Na izrazito jačanje aktivnog odmora ukazuje rast zastupljenosti motiva kao što su sport i rekreacija, kultura, zdravstveni razlozi i wellness i prirodne ljepote.

Prema najnovijem istraživanju Tomas Hrvatska 2019., koje je po prvi puta obuhvatilo i Jadransku i Kontinentalnu Hrvatsku, ispitanicima je ponuđeno sedam glavnih razloga putovanja. Odmor je glavni razlog dolaska većine gostiju (91%), slijedi posao (4%), posjet rodbini i prijateljima (2%), zdravstveni razlozi (1%), obrazovanje (1%) te vjerski razlozi (0,3%). U Jadranskoj Hrvatskoj udio turista kojima je primarni razlog dolaska odmor još je izraženiji (93%). U Kontinentalnoj Hrvatskoj udio turista koji dolaze na odmor iznosi 63%, a slijedi posao s 22% (poslovni sastanci, konferencije, seminari, *team building* te nagradna putovanja). Od ostalih razloga dolaska u Kontinentalnu Hrvatsku vrijedi spomenuti posjet rodbini i prijateljima zbog čega, primjerice, Slavoniju posjećuje čak 19% gostiju.

Detaljnija analiza moguća je prema glavnim motivima dolaska u odnosu na vrstu destinacije (Jadranska Hrvatska i Kontinentalna Hrvatska), pri čemu su prisutne i razlike ne samo prema vrsti destinacije nego i prema pojedinim regijama unutar destinacije koju turisti posjećuju.

Najvažniji motivi za dolazak u Jadransku Hrvatsku su: more (81%), priroda (56%), *city break* (24%), *touring* (21%), sport i rekreacija (15%), kultura i umjetnost (13%), gastronomija (7%), zabava i festivali (6%) te niz drugih motiva.

U Kontinentalnoj Hrvatskoj najzastupljeniji motivi dolaska su priroda (32%), *touring* (26%), *city break* (26%), sport i rekreacija (24%), posao (22%), kultura i umjetnost (16%), planinarenje i sela (po 10%), gastronomija (7%), manifestacije i događanja (6%) i drugi.

Kretanje, ali i promjene, turističke potražnje u hrvatskom turizmu zanimljivo je pratiti i prema zemlji podrijetla turista. Tablica 3.5 prikazuje ta kretanja za noćenja turista, dok su u Tablici 3.6. prikazani dolasci turista prema zemljama podrijetla.

Tablica 3.5.

Turistički promet u Republici Hrvatskoj prema zemljama podrijetla u razdoblju 2000.-2020. godina – noćenja turista (u 000)

		Njemačka	Slovenija	Austrija	Italija	Poljska	UK	Češka	Francuska	SAD	Mađarska	Ostali	Ukupno strani
2000.	noćenja	7.804	5.015	3.358	4.526	1.818	410	4.734	180	147	1.418	4.635	34.045
	udio	22,92%	14,73%	9,86%	13,29%	5,34%	1,20%	13,91%	0,53%	0,43%	4,17%	13,61%	100,00%
2001.	noćenja	9.686	5.119	3.601	4.724	2.514	542	49.21	224	144	1.554	5.355	38.384
	udio	25,23%	13,34%	9,38%	12,31%	6,55%	1,41%	12,82%	0,58%	0,38%	4,05%	13,95%	100,00%
2002.	noćenja	10.789	4.993	3.544	4.884	2.186	661	4.560	418	160	1.733	5.783	39.711
	udio	27,17%	12,57%	8,92%	12,30%	5,50%	1,66%	11,48%	1,05%	0,40%	4,36%	14,56%	100,00%
2003.	noćenja	11.056	5.208	3.585	5.323	1.331	721	4.554	689	177	1.905	6.774	41.323
	udio	26,76%	12,60%	8,68%	12,88%	3,22%	1,74%	11,02%	1,67%	0,43%	4,61%	16,39%	100,00%
2004.	noćenja	10.888	5.032	3.638	5.375	1.285	1.015	4.173	1.242	254	2.092	1.354	42.516
	udio	25,61%	11,84%	8,56%	12,64%	3,02%	2,39%	9,82%	2,92%	0,60%	4,92%	3,18%	100,00%
2005.	noćenja	11.001	5.099	3.757	5.699	1.375	1.349	4.052	1.920	292	2.405	7.420	45.987
	udio	23,92%	11,09%	8,17%	12,39%	2,99%	2,93%	8,81%	4,18%	0,63%	5,23%	16,13%	100,00%
2006.	noćenja	10.987	5.246	4.069	5.474	1.612	1.366	3.921	1.708	384	2.196	8.443	47.022
	udio	23,37%	11,16%	8,65%	11,64%	3,43%	2,91%	8,34%	3,63%	0,82%	4,67%	17,96%	100,00%
2007.	noćenja	10.849	5.690	4.245	5.452	1.834	1.276	4.395	1.665	453	1.985	9.598	49.575
	udio	21,88%	11,48%	8,56%	11,00%	3,70%	2,57%	8,87%	3,36%	0,91%	4,00%	19,36%	100,00%
2008.	noćenja	10.983	5.802	4.165	5.069	2.511	1.223	4.122	1.635	397	1.934	10.143	50.626
	udio	21,69%	11,46%	8,23%	10,01%	4,96%	2,42%	8,14%	3,23%	0,78%	3,82%	20,04%	100,00%
2009.	noćenja	11.451	5.635	4.515	5.135	2.738	1.229	4.020	1.533	323	1.644	9.384	50.501
	udio	22,67%	11,16%	8,94%	10,17%	5,42%	2,43%	7,96%	3,04%	0,64%	3,26%	18,58%	100,00%
2010.	noćenja	11.476	5.885	4.420	4.732	2.895	1.173	4.170	1.464	341	1.605	10.016	50.992
	udio	22,51%	11,54%	8,67%	9,28%	5,68%	2,30%	8,18%	2,87%	0,67%	3,15%	19,64%	100,00%
2011.	noćenja	12.487	6.389	4.836	4.995	3.134	1.237	4.388	1.483	395	1.746	10.787	54.751
	udio	22,81%	11,67%	8,83%	9,12%	5,72%	2,26%	8,01%	2,71%	0,72%	3,19%	19,70%	100,00%
2012.	noćenja	13.947	6.239	5.104	4.535	3.408	1.505	4.519	1.538	433	1.630	11.794	57.522
	udio	24,25%	10,85%	8,87%	7,88%	5,92%	2,62%	7,86%	2,67%	0,75%	2,83%	20,50%	100,00%

2013.	noćenja	14.436	6.159	5.208	4.397	4.079	1.907	4.539	1.644	549	1.728	13.254	59.688
	udio	24,19%	10,32%	8,73%	7,37%	6,83%	3,19%	7,60%	2,75%	0,92%	2,90%	22,21%	100,00%
2014.	noćenja	14.749	6.236	5.404	4.466	4.078	2.102	4.600	1.658	630	1.931	13.716	61.323
	udio	24,05%	10,17%	8,81%	7,28%	6,65%	3,43%	7,50%	2,70%	1,03%	3,15%	22,37%	100,00%
2015.	noćenja	15.770	6.678	5.902	4.800	4.323	2.419	4.812	1.709	806	2.266	14.634	65.863
	udio	23,94%	10,14%	8,96%	7,29%	6,56%	3,67%	7,31%	2,59%	1,22%	3,44%	22,22%	100,00%
2016.	noćenja	17.074	7.139	6.504	4.927	4.963	3.025	4.770	1.882	878	2.528	18.409	72.099
	udio	23,68%	9,90%	9,02%	6,83%	6,88%	4,20%	6,62%	2,61%	1,22%	3,51%	25,53%	100,00%
2017.	noćenja	19.526	7.140	6.991	4.915	6.056	3.810	5.067	1.970	1.178	2.770	20.799	80.222
	udio	24,34%	8,90%	8,71%	6,13%	7,55%	4,75%	6,32%	2,46%	1,47%	3,45%	25,93%	100,00%
2018.	noćenja	19.984	7.279	7.065	5.024	6.040	4.178	5.127	2.088	1.413	2.978	21.999	83.175
	udio	24,03%	8,75%	8,49%	6,04%	7,26%	5,02%	6,16%	2,51%	1,70%	3,58%	26,45%	100,00%
2019.	noćenja	19.944	7.503	7.057	5.141	5.861	4.327	4.985	2.228	1.591	3.043	21.788	83.468
	udio	23,89%	8,99%	8,45%	6,16%	7,02%	5,18%	5,97%	2,67%	1,91%	3,65%	26,10%	100,00%
2020.	noćenja	11.739	4.727	4.354	3.212	2.097	1.231	1.167	970	528	596	4.676	35.297
	udio	33,26%	13,39%	12,34%	9,10%	5,94%	3,49%	3,31%	2,75%	1,50%	1,69%	13,25%	100,00%

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2020., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Kad se promatraju ukupna noćenja stranih turista u turističkom prometu Republike Hrvatske u razdoblju 2000. – 2020. godina nema nikakvih dilema da je u cjelokupnom razdoblju SR Njemačka najjače i najvažnije emitivno tržište, koje čini otprilike četvrtinu ukupnih noćenja stranih turista (22-27%). Ono što dodatno pojačava značaj njemačkog tržišta je činjenica da je u prvoj godini Covid-19 krize (2020.) upravo na ovom tržištu ostvareno rekordnih 33% noćenja od ukupnog broja ostvarenih noćenja stranih turista u Republici Hrvatskoj.

U promatranom dvadesetogodišnjem razdoblju tri su zemlje, ovisno o godinama, dijelile naredna tri mjesta po broju noćenja. To su Slovenija, Austrija i Italija, koje su u ukupnim noćenjima bile zastupljene između 8% i 15%, ovisno o promatranim godinama. Austrija predstavlja relativno stabilno emitivno tržište (8-10% udjela u noćenjima), na kojem nije bilo velikih oscilacija, osim u kriznoj Covid-19 godini (u 2020. je ostvareno 12% noćenja). Tržište Slovenije karakterizira konstantan pad udjela tržišta u ukupnim noćenjima stranih turista u Republici Hrvatskoj (od 15% u 2000. na 9% u 2019.), uz iznimku u 2020. kada slovensko tržište ponovno raste na 13%. Još je izraženiji pad na talijanskom tržištu čiji udio pada s 13% (u 2000.) na 6% u 2019., uz nešto značajniji porast u kriznoj 2020. (9%). Značajan je i pad udjela tržišta Češke (s 14% na 6%), koja se zadnjih godina ustalila na nekih 6-7%. Udio tržišta Poljske raste zadnjih godina i ustalilo se na oko 7%, kao i tržište Mađarske na 3-4% udjela u ukupnim noćenjima stranih turista u Republici Hrvatskoj. Vidljiv je i oporavak britanskog tržišta (prešli su 5% u ukupnom udjelu noćenja), određena stagnacija na francuskom tržištu (oko 3%) i rast udjela američkog tržišta, koje je doseglo oko 2% udjela u ukupnom broju noćenja stranih turista u Republici Hrvatskoj.

Ovih deset zemalja (koje su odabrane kao 10 zemalja koje su 2019. godine generirale najveći fizički promet) doseglo je zadnjih godina udio od oko 75% u ukupnim noćenjima stranih turista u Republici Hrvatskoj (u kriznoj 2020. čak 87%), dok su sva druga emitivna tržišta činila oko 25% (u kriznoj 2020. 13%). Zadnjih 4-5 godina u porastu je i udio drugih emitivnih tržišta (tržišta ostalih zemalja), i među njima bi trebalo posebno izdvojiti Bosnu i Hercegovinu, Ukrajinu i Rumunjsku, koje su već u 2021. pokazale snažan oporavak nakon izbijanja pandemije Covid-19, te Španjolsku, Irsku i Kanadu koje su snažno rasle u razdoblju do pandemije Covid-19.

Tablica 3.6.

Turistički promet u Republici Hrvatskoj prema zemljama podrijetla u razdoblju 2000.-2020. godina – dolasci turista (u 000)

		Njemačka	Slovenija	Austrija	Italija	Poljska	UK	Češka	Francuska	SAD	Mađarska	Ostali	Ukupno strani
2000.	dolasci	1.048	849	640	1.012	285	85	711	57	53	250	842	5.832
	udio	17,97%	14,56%	10,97%	17,35%	4,89%	1,46%	12,19%	0,98%	0,91%	4,29%	14,44%	100,00%
2001.	dolasci	1.300	877	687	1.060	392	107	742	75	52	280	973	6.545
	udio	19,86%	13,40%	10,50%	16,20%	5,99%	1,63%	11,34%	1,15%	0,79%	4,28%	14,87%	100,00%
2002.	dolasci	1.482	870	690	1.099	358	132	698	135	59	318	1.103	6.944
	udio	21,34%	12,53%	9,94%	15,83%	5,16%	1,90%	10,05%	1,94%	0,85%	4,58%	15,88%	100,00%
2003.	dolasci	1.552	918	709	1.206	238	153	699	221	65	356	1.292	7.409
	udio	20,95%	12,39%	9,57%	16,28%	3,21%	2,07%	9,43%	2,98%	0,88%	4,80%	17,44%	100,00%
2004.	dolasci	1.580	884	741	1.232	241	208	664	393	98	403	1.354	7.912
	udio	19,97%	11,17%	9,37%	15,57%	3,05%	2,63%	8,39%	4,97%	1,24%	5,09%	17,11%	100,00%
2005.	dolasci	1.572	879	742	1.253	242	255	616	591	115	453	1.620	8.467
	udio	18,57%	10,38%	8,76%	14,80%	2,86%	3,01%	7,28%	6,98%	1,36%	5,35%	19,13%	100,00%
2006.	dolasci	1.545	913	790	1.235	276	269	593	505	154	403	1.939	8.659
	udio	17,84%	10,54%	9,12%	14,26%	3,19%	3,11%	6,85%	5,83%	1,78%	4,65%	22,39%	100,00%
2007.	dolasci	1.555	1.015	840	1.249	323	267	669	474	181	381	2.255	9.307
	udio	16,71%	10,91%	9,03%	13,42%	3,47%	2,87%	7,19%	5,09%	1,94%	4,09%	24,23%	100,00%
2008.	dolasci	1.546	1.043	814	1.168	417	261	623	439	158	370	2.399	9.415
	udio	16,42%	11,08%	8,65%	12,41%	4,43%	2,77%	6,62%	4,66%	1,68%	3,93%	25,48%	100,00%
2009.	dolasci	1.580	1.013	882	1.200	454	249	607	406	124	323	2.255	9.335
	udio	16,93%	10,85%	9,45%	12,85%	4,86%	2,67%	6,50%	4,35%	1,33%	3,46%	24,16%	100,00%
2010.	dolasci	1.525	1.017	810	1.018	454	241	606	388	133	298	2.400	9.111
	udio	16,74%	11,16%	8,89%	11,17%	4,98%	2,65%	6,65%	4,26%	1,46%	3,27%	26,34%	100,00%
2011.	dolasci	1.661	1.000	892	1.150	495	256	638	394	151	328	2.647	9.927
	udio	16,73%	10,07%	8,99%	11,58%	4,99%	2,58%	6,43%	3,97%	1,52%	3,30%	26,66%	100,00%
2012.	dolasci	1.853	1.055	946	1.050	544	307	647	418	173	308	2.988	10.369
	udio	17,87%	10,17%	9,12%	10,13%	5,25%	2,96%	6,24%	4,03%	1,67%	2,97%	28,82%	100,00%

2013.	dolasci	1.933	1.067	968	1.017	636	389	652	449	220	327	3.409	10.955
	udio	17,64%	9,74%	8,84%	9,28%	5,81%	3,55%	5,95%	4,10%	2,01%	2,98%	31,12%	100,00%
2014.	dolasci	1.989	1.102	1.019	1.061	630	429	661	441	256	366	3.570	11.623
	udio	17,11%	9,48%	8,77%	9,13%	5,42%	3,69%	5,69%	3,79%	2,20%	3,15%	30,71%	100,00%
2015.	dolasci	3.124	1.192	1.120	1.111	675	491	696	466	317	436	3.991	12.683
	udio	24,63%	9,40%	8,83%	8,76%	5,32%	3,87%	5,49%	3,67%	2,50%	3,44%	31,47%	100,00%
2016.	dolasci	2.270	1.298	1.231	1.087	757	595	689	491	335	486	4.476	13.715
	udio	16,55%	9,46%	8,98%	7,93%	5,52%	4,34%	5,02%	3,58%	2,44%	3,54%	32,64%	100,00%
2017.	dolasci	2.616	1.298	1.331	1.110	934	751	742	536	452	546	5.277	15.593
	udio	16,78%	8,32%	8,54%	7,12%	5,99%	4,82%	4,76%	3,44%	2,90%	3,50%	33,84%	100,00%
2018.	dolasci	2.783	1.364	1370	1.148	929	821	755	583	559	599	5.734	16.645
	udio	16,72%	8,19%	8,23%	6,90%	5,58%	4,93%	4,54%	3,50%	3,36%	3,60%	34,45%	100,00%
2019.	dolasci	2.881	1.426	1.385	1.175	933	859	742	629	626	617	5.989	17.262
	udio	16,69%	8,26%	8,02%	6,81%	5,40%	4,98%	4,30%	3,64%	3,63%	3,57%	34,69%	100,00%
2020.	dolasci	1.480	769	643	481	355	228	212	145	137	118	961	5.529
	udio	26,77%	13,91%	11,63%	8,70%	6,42%	4,12%	3,83%	2,62%	2,48%	2,13%	17,38%	100,00%

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2020., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Kad se promatraju ukupni dolasci stranih turista u turističkom prometu Republike Hrvatske u razdoblju 2000. – 2020. godina također nema nikakvih dilema da je u cjelokupnom razdoblju SR Njemačka najjače i najvažnije emitivno tržište, koje u prosjeku čini otprilike 17-18% ukupnih dolazaka stranih turista u Republiku Hrvatsku (udio oscilira od 17 do 25%). Ono što dodatno pojačava značaj njemačkog tržišta je činjenica da je u prvoj godini Covid-19 krize (2020.) upravo na ovom tržištu ostvareno rekordnih 27% dolazaka od ukupno ostvarenih dolazaka stranih turista u Republiku Hrvatsku.

U promatranom dvadesetogodišnjem razdoblju tri su zemlje, ovisno o godinama, dijelile naredna tri mjesta po broju dolazaka turista. To su Slovenija, Austrija i Italija, koje su u ukupnim dolascima bile zastupljene između 8% i 17%, ovisno o promatranim godinama. Austrija je je relativno stabilno emitivno tržište (8-10% udjela u dolascima). Tržište Slovenije pokazuje konstantan pad udjela u ukupnim dolascima stranih turista (s 15% u 2000. na 8% u 2019.), uz izuzetak u 2020. kada slovensko tržište ponovno raste na 14%. Još je izraženiji pad udjela talijanskog tržišta, čiji udio pada s 17% (u 2000.) na 7% u 2019., uz nešto značajniji porast u kriznoj 2020. (9%). Značajan je i konstantan pad udjela tržišta Češke (s 12% na 4%). Tržište Poljske se ustalilo na razini 4-6%, a tržište Mađarske na 4% udjela u ukupnim dolascima stranih turista. Francusko tržište oscilira u dolascima između 3-4%, vidljiv je i oporavak britanskog tržišta (došli su na oko 5% u ukupnom udjelu) te rast američkog tržišta u ukupnim dolascima stranih turista u Republiku Hrvatsku (oko 4% udjela).

Ovih deset zemalja doseglo je zadnjih godina oko 65% u ukupnim dolascima stranih turista u Republiku Hrvatsku (u kriznoj 2020. čak 83%), dok su sva druga emitivna tržišta činila oko 35% (u kriznoj 2020. 17%). Zadnjih 4-5 godina u porastu je i udio drugih emitivnih tržišta (tržišta ostalih zemalja), i među njima bi trebalo posebno izdvojiti Bosnu i Hercegovinu, Nizozemsku i Slovačku Republiku.

3.2. Obilježja turističke ponude u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000. – 2020.

U analizi obilježja turističke ponude ključno mjesto zauzimaju podaci o smještajnim objektima, posteljama i njihova iskorištenost, koji s dovode u korelaciju s veličinom i vrstom smještajnih kapaciteta, odnosno dolascima i noćenjima turista.

Tablica 3.7.

Broj smještajnih objekata (jedinica) u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.

Smještajni objekti (jedinice)	Hoteli i sličan smještaj		Kampovi		Privatni smještaj		Ostali smještaj		Ukupno
	n	%	n	%	n	%	n	%	
2000.	630	n.p.	178	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
2001.	638	n.p.	200	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
2002.	618	48,58%	198	15,57%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	1.272
2003.	633	47,20%	206	15,36%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	1.341
2004.	680	46,42%	220	15,02%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	1.465
2005.	712	46,54%	224	14,64%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	1.530
2006.	761	46,32%	232	14,12%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	1.643
2007.	802	44,28%	235	12,98%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	1.811
2008.	835	42,07%	232	11,69%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	1.985
2009.	820	39,23%	232	11,10%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	2.090
2010.	841	39,73%	236	11,15%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	2.117
2011.	857	39,15%	243	11,10%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	2.189
2012.	884	37,52%	245	10,40%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	2.356
2013.	898	16,18%	252	4,54%	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	5.549*
2014.	909	19,54%	269	5,78%	3.113	66,93%	360	7,74%	4.651
2015.	938	19,47%	273	5,67%	3.220	66,83%	387	8,03%	4.818
2016.	1.011	15,97%	305	4,82%	4.494	70,98%	521	8,23%	6.331
2017.	1.037	12,14%	319	3,74%	6.607	77,37%	577	6,76%	8.540
2018.	1.065	11,63%	340	3,71%	7.155	78,14%	597	6,52%	9.157
2019.	1.089	11,38%	346	3,61%	7.555	78,92%	583	6,09%	9.573
2020.	994	11,54%	334	3,88%	6.797	78,92%	488	5,67%	8.613

Izvor: DZS; *promjena načina evidentiranja

U razdoblju 2000.-2020. primjenjivan je različit način statističkog evidentiranja smještajnih objekata (jedinica) u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata. DZS je do 2014. godine evidentirao ukupan broj smještajnih objekata, objekte koji su razvrstani kao

hoteli i sličan smještaj te kampovi, dok se objekti u privatnom smještaju nisu odvojeno pratili (bili su uključeni u kategoriju ostali smještaj).

Vidljivo je da je u razdoblju 2000.-2020. došlo do porasta ukupnog broja smještajnih objekata za čak 577%, što je evidentno rezultat porasta smještajnih jedinica u privatnom smještaju. U istom razdoblju broj hotelskih objekata je porastao za 58%, a broj objekata u kampovima za 88%, no njihov udio u ukupnom broju smještajnih objekata je u stalnom padu.

Za razdoblje od 2014.-2020. moguće je pratiti sve tri najvažnije vrste smještajnih objekata i njihov udio u ukupnom broju smještajnih objekata. U razdoblju do početka pandemije Covid-19 (2014.-2019.) broj hotelskih objekata porastao je za 20%, ali je njihov udio u ukupnom broju smještajnih objekata pao sa 20% (u 2014.) na 11% u 2019. Broj objekata u kampovima porastao je za 29%, ali je njihov udio u ukupnom broju smještajnih objekata pao sa 6% (u 2014.) na 4% u 2019. U privatnom smještaju situacija je drastično drugačija. Broj objekata u privatnom smještaju porastao je za 143%, a njihov je udio u ukupnom broju smještajnih objekata porasta sa 67% (u 2014.) na 79% u 2019.

Tablica 3.8.

Broj postelja u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.

Postelje	Hoteli i sličan smještaj		Kampovi		Privatni smještaj		Ostali smještaj		Ukupno
	n	%	n	%	n	%	n	%	
2000.	195.189	25,71%	204.164	26,90%	279.825	36,86%	79.879	10,52%	759.057
2001.	196.291	24,97%	208.469	26,52%	305.955	38,92%	75.312	9,58%	786.027
2002.	178.702	22,21%	194.293	24,15%	324.373	40,32%	107.068	13,31%	804.436
2003.	182.151	21,67%	197.595	23,50%	348.251	41,42%	112.709	13,41%	840.706
2004.	186.975	21,46%	208.310	23,91%	365.210	41,92%	110.683	12,70%	871.178
2005.	188.972	20,78%	208.008	22,88%	400.454	44,04%	111.776	12,29%	909.210
2006.	187.648	20,27%	215.106	23,23%	415.148	44,84%	107.980	11,66%	925.882
2007.	188.233	19,94%	214.482	22,72%	431.787	45,74%	109.574	11,61%	944.076
2008.	187.986	19,41%	213.646	22,06%	453.631	46,83%	113.347	11,70%	968.610
2009.	172.383	17,78%	218.491	22,53%	446.354	46,03%	132.498	13,66%	969.726
2010.	174.933	19,22%	221.089	24,30%	439.927	48,35%	74.002	8,13%	909.951
2011.	178.302	19,08%	218.571	23,39%	465.243	49,78%	72.448	7,75%	934.564
2012.	185.659	19,28%	235.250	24,43%	468.446	48,65%	73.576	7,64%	962.931
2013.	188.368	19,58%	239.914	24,94%	434.627	45,18%	98.987	10,29%	961.896
2014.	188.301	18,79%	238.774	23,82%	545.502	54,43%	29.675	2,96%	1.002.252
2015.	191.778	18,05%	247.478	23,29%	593.595	55,87%	29.609	2,79%	1.062.460
2016.	190.301	16,56%	251.712	21,90%	668.830	58,20%	38.378	3,34%	1.149.221
2017.	182.590	14,69%	258.210	20,78%	763.575	61,45%	38.288	3,08%	1.242.663
2018.	183.330	13,96%	262.542	19,99%	830.461	63,24%	36.830	2,80%	1.313.163
2019.	181.242	13,34%	277.306	20,41%	862.025	63,46%	37.862	2,79%	1.358.435
2020.	161.919	13,84%	256.707	21,94%	721.204	61,63%	30.296	2,59%	1.170.126

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2020., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

U razdoblju 2000.-2019. ukupan broj postelja u Republici Hrvatskoj je u stalnom porastu (porastao je za 71%). U 2014. je broj postelja premašio milijun postelja, a u 2019. je dosegao 1,4 milijuna. U ukupnom broju postelja u 2019. godini hoteli i sličan smještaj su sudjelovali s 13% (26% u 2000.), kampovi sa 20% (27% u 2000.), dok je privatni smještaj sudjelovao s 63% (37% u 2000.).

Uslijed pojave pandemije Covid-19 u 2020. godini je zabilježen pad ukupnog broja postelja u odnosu na 2019. (14%), ali pad bilježe sve vrste smještajnih objekata. Može se konstatirati da je trenutna struktura postelja u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata vrlo

nepovoljna, što je rezultat nekontroliranog rasta broja postelja u objektima privatnog smještaja.

Tablica 3.9.

Broj dolazaka turista u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.

Dolasci turista	Hoteli i sličan smještaj		Kampovi		Privatni smještaj		Ostali smještaj		Ukupno
	n	%	n	%	n	%	n	%	
2000.	3.495.994	48,99%	1.521.789	21,32%	1.214.556	17,02%	904.215	12,67%	7.136.554
2001.	3.497.000	44,49%	1.653.000	21,03%	1.394.000	17,74%	1.316.000	16,74%	7.860.000
2002.	3.730.000	44,83%	1.735.000	20,85%	1.548.000	18,61%	1.307.000	15,71%	8.320.000
2003.	3.830.000	43,14%	1.848.000	20,82%	1.697.000	19,11%	1.503.000	16,93%	8.878.000
2004.	4.132.000	43,90%	1.935.000	20,56%	1.792.000	19,04%	1.553.000	16,50%	9.412.000
2005.	4.523.000	45,25%	1.934.000	19,35%	2.019.000	20,20%	1.519.000	15,20%	9.995.000
2006.	4.774.000	45,97%	1.856.000	17,87%	2.223.000	21,41%	1.532.000	14,75%	10.385.000
2007.	5.019.000	44,97%	1.949.000	17,46%	2.541.000	22,76%	1.653.000	14,81%	11.162.000
2008.	5.016.000	44,54%	1.942.000	17,25%	2.587.000	22,97%	1.716.000	15,24%	11.261.000
2009.	4.661.000	42,62%	2.038.000	18,64%	2.606.000	23,83%	1.630.000	14,91%	10.935.000
2010.	4.867.000	45,90%	2.062.000	19,45%	2.683.000	25,30%	992.000	9,35%	10.604.000
2011.	5.250.000	45,83%	2.231.000	19,47%	2.935.000	25,62%	1.040.000	9,08%	11.456.000
2012.	5.411.000	45,72%	2.342.000	19,79%	3.032.000	25,62%	1.050.000	8,87%	11.835.000
2013.	5.555.000	44,65%	2.393.777	19,24%	3.166.908	25,45%	1.325.791	10,66%	12.441.476
2014.	5.785.070	44,07%	2.433.204	18,53%	4.237.254	32,28%	672.888	5,13%	13.128.416
2015.	6.196.653	43,20%	2.554.839	17,81%	4.934.089	34,40%	657.742	4,59%	14.343.323
2016.	6.472.979	41,51%	2.601.373	16,68%	5.810.895	37,26%	708.910	4,55%	15.594.157
2017.	7.023.218	40,29%	2.822.227	16,19%	6.984.520	40,07%	600.615	3,45%	17.430.580
2018.	7.477.719	40,06%	2.920.316	15,64%	7.682.491	41,16%	586.054	3,14%	18.666.580
2019.	7.913.483	40,44%	2.943.802	15,05%	8.135.378	41,58%	573.483	2,93%	19.566.146
2020.	1.923.331	27,47%	1.301.220	18,59%	3.637.780	51,96%	138.797	1,98%	7.001.128

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2020., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

U razdoblju 2000.-2019. ukupan broj dolazaka turista u Republici Hrvatskoj bilježi konstantan porast te je u promatranom razdoblju porastao za 174%. U istom razdoblju broj dolazaka turista u hotelima i sličnom smještaju porastao je za 126%, kampovima 93%, a u privatnom smještaju za 570%.

Struktura dolazaka turista prema vrstama smještajnih objekata je u 2019. godini bila sljedeća: hoteli i sličan smještaj 41%, kampovi 15% i privatni smještaj 42% dolazaka turista.

Iako su u 2019. godini hoteli i sličan smještaj raspolagali s 13% ukupno raspoloživih postelja ostvarili su 41% ukupnih dolazaka turista, kampovi su raspolagali s 20% ukupnih postelja i ostvarili 15% ukupnih dolazaka, dok je privatni smještaj raspolagao s 64% ukupno raspoloživih postelja i ostvario 41% ukupnih dolazaka turista.

Može se konstatirati da postoji vrlo značajan nesrazmjer između strukture raspoloživih postelja prema vrstama smještajnih objekata i broja dolazaka turista koji se ostvaruju u tim smještajnim objektima. Najveći negativan jaz prisutan je u objektima privatnog smještaja (23%), dok je najveći pozitivan jaz karakterističan za objekte koji spadaju u kategoriju hotela i slični smještaj (28%).

Tablica 3.10.

Broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.

Noćenja turista	Hoteli i sličan smještaj		Kampovi		Privatni smještaj		Ostali smještaj		Ukupno
	n	%	n	%	n	%	n	%	
2000.	17.858.181	45,58%	10.740.132	27,41%	8.324.687	21,25%	2.259.854	5,77%	39.182.854
2001.	18.614.000	42,89%	11.718.000	27,00%	9.490.000	21,86%	3.582.000	8,25%	43.404.000
2002.	18.994.000	42,50%	11.991.000	26,83%	11.389.000	25,48%	2.318.000	5,19%	44.692.000
2003.	18.922.000	40,57%	12.475.000	26,75%	11.189.000	23,99%	4.049.000	8,68%	46.635.000
2004.	19.204.000	40,18%	13.062.000	27,33%	11.807.000	24,70%	3.724.000	7,79%	47.797.000
2005.	20.471.000	39,81%	13.096.000	25,47%	14.128.000	27,48%	3.726.000	7,25%	51.421.000
2006.	20.685.000	39,02%	12.634.000	23,83%	15.665.000	29,55%	4.023.000	7,59%	53.007.000
2007.	20.933.000	37,38%	13.017.000	23,24%	17.687.000	31,58%	4.368.000	7,80%	56.005.000
2008.	20.550.000	35,99%	13.349.000	23,38%	18.571.000	32,52%	4.633.000	8,11%	57.103.000
2009.	18.607.000	33,05%	13.796.000	24,50%	18.816.000	33,42%	5.082.000	9,03%	56.301.000
2010.	19.345.000	34,29%	13.793.000	24,45%	19.407.000	34,40%	3.871.000	6,86%	56.416.000
2011.	20.467.000	33,91%	14.841.000	24,59%	21.103.000	34,97%	3.943.000	6,53%	60.354.000
2012.	21.138.000	33,69%	15.882.000	25,31%	21.777.000	34,71%	3.946.000	6,29%	62.743.000
2013.	21.083.000	32,52%	16.261.946	25,08%	22.538.215	34,77%	4.944.653	7,63%	64.827.814
2014.	21.004.062	31,59%	16.518.699	24,85%	27.311.178	41,08%	1.650.009	2,48%	66.483.948
2015.	22.156.344	30,94%	17.158.081	23,96%	30.663.936	42,82%	1.626.954	2,27%	71.605.315
2016.	23.262.846	29,81%	17.483.616	22,40%	35.545.195	45,54%	1.758.195	2,25%	78.049.852
2017.	24.536.542	28,46%	19.081.574	22,14%	40.851.485	47,39%	1.730.660	2,01%	86.200.261
2018.	25.339.346	28,26%	19.275.307	21,50%	43.382.221	48,39%	1.654.915	1,85%	89.651.789
2019.	25.904.793	28,39%	19.173.976	21,01%	44.531.271	48,81%	1.632.891	1,79%	91.242.931
2020.	7.000.417	17,16%	9.139.206	22,40%	24.181.324	59,28%	473.508	1,16%	40.794.455

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2020., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

U razdoblju 2000.-2019. ukupan broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj bilježi konstantan rast te je u tom razdoblju porastao za 133%. U istom razdoblju broj noćenja turista u hotelima i sličnom smještaju porastao je za 45%, kampovima 79%, a u privatnom smještaju za 435%.

Struktura noćenja turista prema vrstama smještajnih objekata u 2019. godini je bila sljedeća: hoteli i sličan smještaj 28% udjela u ukupnim noćenjima, kampovi 21%, te privatni smještaj 49%.

Iako su u 2019. godini hoteli i sličan smještaj raspolagali s 13% ukupnih postelja ostvarili su 28% ukupnih noćenja, kampovi su raspolagali s 20% ukupnih postelja i ostvarili 21% ukupnih noćenja, a privatni smještaj je raspolagao s 64% ukupnih postelja i ostvario 49% ukupnih noćenja.

Može se konstatirati da postoji vrlo značajan nesrazmjer između strukture raspoloživih postelja prema vrstama smještajnih objekata i broja noćenja turista ostvarenih u tim smještajnim objektima. Najveći negativan jaz prisutan je u objektima privatnog smještaja (15%), dok je najveći pozitivan jaz karakterističan za objekte koji spadaju u kategoriju hoteli i sličan smještaj (15%).

Tablica 3.11.

Prosječan broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.

Prosječan broj noćenja	Hoteli i sličan smještaj		Kampovi		Privatni smještaj		Ostali smještaj		Ukupno	
	po dolasku	po postelji	po dolasku	po postelji	po dolasku	po postelji	po dolasku	po postelji	po dolasku	po postelji
2000.	5,11	91,49	7,06	52,61	6,85	29,75	2,50	28,29	5,49	51,62
2001.	5,32	94,83	7,09	56,21	6,81	31,02	2,72	47,56	5,52	55,22
2002.	5,09	106,29	6,91	61,72	7,36	35,11	1,77	21,65	5,37	55,56
2003.	4,94	103,88	6,75	63,13	6,59	32,13	2,69	35,92	5,25	55,47
2004.	4,65	102,71	6,75	62,70	6,59	32,33	2,40	33,65	5,08	54,86
2005.	4,53	108,33	6,77	62,96	7,00	35,28	2,45	33,33	5,14	56,56
2006.	4,33	110,23	6,81	58,73	7,05	37,73	2,63	37,26	5,10	57,25
2007.	4,17	111,21	6,68	60,69	6,96	40,96	2,64	39,86	5,02	59,32
2008.	4,10	109,32	6,87	62,48	7,18	40,94	2,70	40,87	5,07	58,95
2009.	3,99	107,94	6,77	63,14	7,22	42,15	3,12	38,36	5,15	58,06
2010.	3,97	110,59	6,69	62,39	7,23	44,11	3,90	52,31	5,32	62,00
2011.	3,90	114,79	6,65	67,90	7,19	45,36	3,79	54,43	5,27	64,58
2012.	3,91	113,85	6,78	67,51	7,18	46,49	3,76	53,63	5,30	65,16
2013.	3,80	111,92	6,79	67,78	7,12	51,86	3,73	49,95	5,21	67,40
2014.	3,63	111,55	6,79	69,18	6,45	50,07	2,45	55,60	5,06	66,33
2015.	3,58	115,53	6,72	69,33	6,21	51,66	2,47	54,95	4,99	67,40
2016.	3,59	122,24	6,72	69,46	6,12	53,15	2,48	45,81	5,01	67,92
2017.	3,49	134,38	6,76	73,90	5,85	53,50	2,88	45,20	4,95	69,37
2018.	3,39	138,22	6,60	73,42	5,65	52,24	2,82	44,93	4,80	68,27
2019.	3,27	142,93	6,51	69,14	5,47	51,66	2,85	43,13	4,66	67,17
2020.	3,64	43,23	7,02	35,60	6,65	33,53	3,41	15,63	5,83	34,86

Izvor: Izračun autora prema podacima DZS (Statističko izvješće Turizam, 2000.-2020., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske).

U Republici Hrvatskoj u 2019. godini ostvareno prosječno 4,7 noćenja po dolasku, odnosno 67 noćenja po raspoloživoj postelji, promatrano prema svim vrstama smještajnih objekata. Broj noćenja po dolasku je već godinama u blagom padu (od 5,5 u 2000. na 4,7 u 2019.), dok je broj noćenja po raspoloživoj postelji u stalnom porastu (od 52 u 2000. na 67 u 2019.).

Kad se isti pokazatelji promatraju prema vrstama smještaja onda su vidljive značajne razlike. U hotelima i sličnim objektima je u 2019. godini ostvareno 3,3 noćenja po dolasku, odnosno 143 noćenja po postelji (prisutan je trend pada broja noćenja po dolasku, odnosno rast broja noćenja po postelji). U kampovima je u 2019. godini ostvareno 6,5 noćenja po dolasku,

odnosno 69 noćenja po postelji (prisutan je blagi trend pada broja noćenja po dolasku, odnosno rast broja noćenja po postelji). U privatnom smještaju je 2019. godini ostvareno 5,5 noćenja po dolasku, odnosno 52 noćenja po postelji (prisutan je trend pada broja noćenja po dolasku, odnosno blagi rast broja noćenja po postelji).

Tablica 3.12.

Zauzetost (iskorištenost) postelja u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.

Zauzetost	Hoteli i sličan smještaj	Kampovi	Privatni smještaj	Ostali smještaj	Ukupno
2000.	25,07%	14,41%	8,15%	7,75%	14,14%
2001.	25,98%	15,40%	8,50%	13,03%	15,13%
2002.	29,12%	16,91%	9,62%	5,93%	15,22%
2003.	28,46%	17,30%	8,80%	9,84%	15,20%
2004.	28,14%	17,18%	8,86%	9,22%	15,03%
2005.	29,68%	17,25%	9,67%	9,13%	15,49%
2006.	30,20%	16,09%	10,34%	10,21%	15,69%
2007.	30,47%	16,63%	11,22%	10,92%	16,25%
2008.	29,95%	17,12%	11,22%	11,20%	16,15%
2009.	29,57%	17,30%	11,55%	10,51%	15,91%
2010.	30,30%	17,09%	12,09%	14,33%	16,99%
2011.	31,45%	18,60%	12,43%	14,91%	17,69%
2012.	31,19%	18,50%	12,74%	14,69%	17,85%
2013.	30,66%	18,57%	14,21%	13,69%	18,46%
2014.	30,56%	18,95%	13,72%	15,23%	18,17%
2015.	31,65%	18,99%	14,15%	15,05%	18,46%
2016.	33,49%	19,03%	14,56%	12,55%	18,61%
2017.	36,82%	20,25%	14,66%	12,38%	19,00%
2018.	37,87%	20,11%	14,31%	12,31%	18,70%
2019.	39,16%	18,94%	14,15%	11,82%	18,40%
2020.	11,84%	9,75%	9,19%	4,28%	9,55%

Izvor: Izračun autora prema sljedećoj jednadžbi: zauzetost=broj noćenja u godini/(broj postelja*365 dana (Statističko izvješće Turizam, 2000.-2020., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske).

Ukupna zauzetost (iskorištenost) postelja u 2019. za sve vrste smještajnih objekata na godišnjoj razini iznosila je 18,4%. Najbolju iskorištenost su imali hoteli i sličan smještaj (39%), kampovi su bili neznatno iznad godišnjeg prosjeka iskorištenosti svih smještajnih objekata (19%), dok je privatni smještaj sa 14% iskorištenosti bio značajno ispod prosjeka iskorištenosti svih smještajnih objekata na godišnjoj razini.

Hoteli i sličan smještaj bilježe značajan porast iskorištenosti kapaciteta (od 25% u 2000. na 39% u 2019.), porast iskorištenosti kapaciteta u kampovima je nešto manji (od 14% u 2000. na 19% u 2019.), dok se u privatnom smještaju bilježi porast iskorištenosti (zauzetosti) kapaciteta od 8% u 2000. na 14% u 2019.

Niska iskorištenost kapaciteta (zauzetost) svih smještajnih objekata iskazana na godišnjoj razini rezultat je vrlo visoke sezonalnosti poslovanja (kratke otvorenosti objekata) i karakteristična je za sve vrste smještaja.

3.3. Glavni nalazi analize i preporuke

Iz analize **obilježja turističke potražnje** u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000.-2021. mogu se izvući sljedeći najvažniji zaključci:

- Broj dolazaka i noćenja turista u Republici Hrvatskoj od 2000. do 2020. bilježi konstantan i relativno stabilan rast. Izuzetak su manji pad u 2009. i 2010., kao posljedica globalne ekonomske krize, odnosno vrlo značajan pad dolazaka i noćenja u razdoblju pandemije Covid-19 (2020.-2021.). Potpuni oporavak, dostizanje i/ili prestizanje fizičkog prometa iz 2019., može se očekivati u 2022. godini.
- Prihodi od međunarodnog turizma u Republici Hrvatskoj dijele sudbinu fizičkih pokazatelja (dolazaka i noćenja) samo ih karakterizira puno dulje razdoblje oporavka. Puni oporavak nakon svjetske gospodarske krize dogodio se tek u 2016. (nakon sedam godina), ali bi se zato oporavak nakon pandemije Covid-19 (dostizanje i/ili prestizanje prihoda od međunarodnog turizma iz 2019.) mogao dogoditi već u 2022. godini.
- Ukupni prosječni dnevni izdaci turista u Republici Hrvatskoj konstantno rastu, a u njihovoj strukturi preko 50% čine izdaci za smještaj. Prosječni izdaci se značajno

razlikuju ovisno o teritoriju gdje turisti borave (niži su primorskim destinacija, viši u kontinentalnoj Hrvatskoj), vrsti smještaja (najviše troše hotelski gosti, pa slijede gosti u privatnom smještaju i hostelima, dok najmanje troše gosti u kampovima), ali i zemlji podrijetla gostiju (prosječni dnevni izdaci prema zemlji podrijetla gostiju kreću se u rasponu od 67 EUR, koliko prosječno dnevno izdvajaju gosti iz Bosne i Hercegovine, do 206 EUR za goste iz Japana). Za usluge ugostiteljstva (usluge smještaja te hrane i pića) najviše izdvajaju hotelski gosti, slijede gosti u kampovima i obiteljskom smještaju, dok su ti izdaci najniži kod gostiju koji odsjedaju u hostelima. Unatoč konstantom rastu potrošnje turista prevladava mišljenje da bi ta potrošnja, u usporedbi s glavnim konkurentskim destinacijama, trebala značajnije porasti.

- U istraživanju motiva turista za dolazak u Jadransku Hrvatsku u razdoblju 2001.-2017. trendovi pokazuju da zabava, nova iskustva i gastronomija postaju sve važniji motivi posjeta, dok se smanjuje važnost "odmora na moru" (pasivnog odmora). Na izrazito jačanje aktivnog odmora ukazuje rast zastupljenosti motiva kao što su sport i rekreacija, kultura, zdravstveni razlozi i wellness i prirodne ljepote. Rezultati se mogu promatrati na razini prosječnog turista, ali i prema njihovim dobnim skupinama.
- Prema istraživanju iz 2019., koje je obuhvatilo i Jadransku i Kontinentalnu Hrvatsku, odmor je glavni i dominantni razlog većine turista za dolazak u Hrvatsku (preko 90%), slijede posao, posjet rodbini i prijateljima, zdravstveni razlozi, obrazovanje te vjerski razlozi. Udio turista kojima je primarni razlog dolaska odmor još je izraženiji u Jadranskoj Hrvatskoj, dok u Kontinentalnoj Hrvatskoj motiv dolaska na odmor nije toliko dominantan, i uz njega svakako treba izdvojiti i druge važne motive kao što su posao (poslovni sastanci, konferencije, seminari, *team building* te nagradna putovanja), te posjet rodbini i prijateljima. Detaljnija analiza razloga dolaska u Hrvatsku moguća je prema glavnim motivima dolaska u odnosu na vrstu destinacije, pri čemu su prisutne i razlike ne samo prema vrsti destinacije nego i prema regijama koje turisti posjećuju.
- U ukupno ostvarenim noćenjima stranih turista u Republici Hrvatskoj u promatranom razdoblju dominiraju turisti iz SR Njemačka, koji čine otprilike četvrtinu ukupnih

noćenja stranih turista, što je bilo još izraženije u prvoj godini Covid-19 krize (2020.). Slovenija, Austrija i Italija su važna emitivna tržišta, koja u ostvarenim noćenjima zajedno sudjeluju kao i njemačko tržište samostalno. Nakon njih slijede istočnoeuropska emitivna tržišta (Češka, Poljska, i Mađarska), te Velika Britanija, Francuska i SAD. Ovih deset zemalja ostvaruje zadnjih godina oko 75% ukupnih noćenja stranih turista u Hrvatskoj (u kriznoj 2020. čak 87%), dok su sva druga emitivna tržišta činila oko 25% noćenja (u kriznoj 2020. 13%). Zadnjih 4-5 godina u porastu je i udio noćenja s drugih emitivnih tržišta (kao npr.: Bosna i Hercegovina, Ukrajina i Rumunjska, (ova su tržišta već u 2021. pokazala snažan oporavak nakon izbijanja pandemije Covid-19), te Španjolska, Irska i Kanada (ova tržišta su snažno rasla u razdoblju do pandemije Covid-19.)).

- Kao i u noćenjima turista, i u ukupno ostvarenim dolascima stranih turista u Republiku Hrvatsku u dominiraju turisti iz SR Njemačka, koji čine otprilike petinu ukupnih dolazaka stranih turista, što je bilo još izraženije u prvoj godini Covid-19 krize (2020.). Slovenija, Austrija i Italija su važna emitivna tržišta, koja zajedno ostvaruju oko četvrtinu ukupnih dolazaka. Nakon njih slijede istočnoeuropska emitivna tržišta (Češka, Poljska, i Mađarska), te Velika Britanija, Francuska i SAD. Ovih deset zemalja ostvaruje zadnjih godina oko 65% ukupnih dolazaka stranih turista u Hrvatsku (u kriznoj 2020. čak 83%), dok su sva druga emitivna tržišta činila oko 35% dolazaka (u kriznoj 2020. 17%). Zadnjih 4-5 godina u porastu je i udio dolazaka s drugih emitivnih tržišta (kao npr.: Bosna i Hercegovina, Nizozemska i Slovačka Republika.).

Iz analize **obilježja turističke ponude** u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000.-2021. mogu se izvući sljedeći najvažniji zaključci:

- U razdoblju 2000.-2020. ukupan broj smještajnih objekata (jedinica) u Republici Hrvatskoj je porastao gotovo šest puta. Zamjetan je izrazito dominantan rast broja smještajnih jedinica u privatnom smještaju, dok je porast smještajnih jedinica u hotelima i sličnim objektima i kampovima bio puno skromniji, i njihov udio u ukupnom broju smještajnih objekata je u stalnom padu. U godini prije pandemije

Covid-19 (2019.) gotovo 80% smještajnih objekata (jedinica) je bilo u kategoriji privatnog smještaja, nešto preko 10% u hotelima i sličnom smještaju, dok je udio kampova u ukupnom broju smještajnih objekata bio nešto manji od 4%. Trenutna struktura smještajnih objekata (jedinica) u Republici Hrvatskoj, prema vrstama smještajnih objekata, je vrlo nepovoljna, što je rezultat nekontroliranog rasta objekata u kategoriji privatnog smještaja.

- U promatranom razdoblju ukupan broj postelja u Republici Hrvatskoj je u stalnom porastu (u 2014. je broj postelja premašio milijun postelja, a u 2019. je dosegao 1,4 milijuna). U godini prije pandemije Covid-19 (2019.) preko 60% ukupnih postelja je bilo u privatnom smještaju, nešto preko 10% u hotelima i sličnom smještaju, dok je udio kampova u ukupnom broju postelja bio oko 20%. Trenutna struktura postelja u Republici Hrvatskoj, prema vrstama smještajnih objekata, je vrlo nepovoljna, što je rezultat nekontroliranog rasta broja postelja u objektima u kategoriji privatnog smještaja.
- Iako je u promatranom razdoblju ukupan broj dolazaka turista u Republici Hrvatskoj konstantno rastao, taj rast je bio vrlo neproporcionalan s obzirom na pojedine vrste smještajnih objekata. Dolasci turista u objekte privatnog smještaja su porasli gotovo šest puta, što je neusporedivo više nego rast dolazaka zabilježen u hotelima i sličnom smještaju te kampovima. Očita je disproporcija u broju dolazaka i raspoloživih postelja prema vrstama smještajnih objekata. Najveći negativan jaz (manje dolazaka u odnosu na broj raspoloživih postelja) prisutan je u objektima privatnog smještaja (23%), dok je najveći pozitivan jaz (više dolazaka u odnosu na broj raspoloživih postelja) karakteristika hotela i sličnog smještaja (28%).
- U promatranom razdoblju također je konstantno rastao i ukupan broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj, no taj rast je također bio vrlo neproporcionalan s obzirom na vrste smještajnih objekata. Noćenja u objektima privatnog smještaja su porasla više od šest puta, što je neusporedivo više nego rast noćenja u hotelima i sličnom smještaju te kampovima. Očita je disproporcija u broju dolazaka i raspoloživih postelja prema vrstama smještajnih objekata. Najveći negativan jaz (manje dolazaka u

odnosu na broj raspoloživih postelja) prisutan je u objektima privatnog smještaja (15%), dok je najveći pozitivan jaz (više dolazaka u odnosu na broj raspoloživih postelja) karakterističan za hotele i sličan smještaj (15%).

- Promatrano prema svim vrstama smještajnih objekata, u Republici Hrvatskoj se prosječno ostvaruje 4,7 noćenja po dolasku, odnosno 67 noćenja po raspoloživoj postelji, pri čemu je primjetan blagi pad broja noćenja po dolasku, odnosno stalni rast broja noćenja po raspoloživoj postelji u svim vrstama smještajnih objekata. Vidljive su značajne razlike prema vrstama smještajnih objekata. Kampovi ostvaruju 6,5 noćenja po dolasku (69 noćenja po postelji), privatni smještaj ima 5,5 noćenja po dolasku (52 noćenja po postelji), dok hoteli i slični objekti ostvaruju 3,3 noćenja po dolasku (143 noćenja po postelji).
- Vrlo važno obilježje smještajne ponude u Republici Hrvatskoj je svakako i niska iskorištenost (zauzetost) svih vrsta smještajnih objekata, što je rezultat visoke sezonalnosti poslovanja (i kratke otvorenosti objekata) svih smještajnih objekata. Ukupna zauzetost (iskorištenost) postelja na godišnjoj razini za sve vrste smještajnih objekata bila je u 2019. ispod 20%. Pri tome su najbolju iskorištenost imali hoteli i sličan smještaj (gotovo 40%), kampovi su bili nešto bolji od godišnjeg prosjeka svih smještajnih objekata, dok je privatni smještaj, sa 14% zauzetosti, bio značajno ispod prosjeka iskorištenosti postelja u svim smještajnim objektima.

Strategija razvoja turizma u Republici Hrvatskoj do 2020. godine, koju je Vlada Republike Hrvatske donijela u travnju 2013. godine, analizira ključne pokazatelje dotadašnjeg razvoja hrvatskog turizma, sagledava ga u globalnom kontekstu, identificira glavna razvojna ograničenja i prilike, i formulira razvojna načela, strateške ciljeve, operativne strategije, ekonomske učinke i akcijski plan provedbe.

Ključna pitanja i ograničenja razvoja hrvatskog turizma **iz perspektive obiteljskog smještaja** apostrofirana su na sljedeći način (Strategija, 2013.):

- Obiteljski smještaj igra važnu ulogu u strukturi sveukupnog smještaja na hrvatskom turističkom tržištu (u 2011. je sudjelovao sa 49% u ukupnom broju postelja, i 35% u ukupnom broju ostvarenih noćenja), ali je njegov značaj prije svega odraz značajnog (i nekontroliranog) fizičkog povećanja kapaciteta.
- Potrebna je transformacija obiteljskog smještaja u kvantitativnom smislu (smanjiti udio privatnog smještaja, a povećati udio hotelskog smještaja i smještaja u kampovima), ali i njegova kvalitativna transformacija (dizanje standarda kvalitete usluživanja).
- Ekspanzija obiteljskog smještaja je značajno utjecala na sveukupni rast turizma u Republici Hrvatskoj, ali i pridonijela njegovoj još izraženijoj sezonalnosti.
- Obiteljski smještaj komplicira proces upravljanja destinacijom zbog kompleksnosti vlasničke strukture i broja nositelja smještaja (velik broj malih dionika - vlasnika).
- Ne postoji strategija upravljanja ovim oblikom smještajnih kapaciteta, njegova jasna regulacija, niti tržišno prepoznatljiva oznaka kvalitete obiteljskog smještaja koja bi poticala i nagrađivala kvalitetu usluživanja.
- Obiteljski smještaj doprinosi neracionalnosti u planiranju i/ili kapacitiranju različitih sustava javne i komunalne infrastrukture, što dovodi do poskupljenja izgradnje, ali i značajnog povećanja troškova korištenja i održavanja.

Od strateških ciljeva i zadataka, koji se odnose na obiteljski smještaj, posebno bi bilo važno izdvojiti sljedeće (Strategija, 2013.):

- Smanjiti udio obiteljskog smještaja u ukupnom broju postelja sa 49% (u 2011.) na 43% (u 2020.), odnosno na 39% u 2025. godini.

- Pretvoriti dio postojećih kapaciteta obiteljskog smještaja u male obiteljske hotele, pansionere i difuzne hotele, a novu izgradnju maksimalno kontrolirati, a po potrebi i ograničiti.
- Povećati bruto iskorištenost objekata obiteljskog smještaja sa 14% (u 2011.) na 15% (u 2015.), te dodatno za 20% do 2020. (u odnosu na 2015.), odnosno za 15% do 2025. godine (u odnosu na 2020.).
- U politici razvoja proizvoda obiteljskog smještaja, nadopunom i izmjenama postojećih minimalnih tehničkih standarda opremljenosti objekata te uvođenjem dodatnih kriterija izvrsnosti (certificiranje sustava oznake kvalitete i „zelenog“ poslovanja), težiti uspostavi primjerenije kvalitete usluživanja u različitim oblicima obiteljskog smještaja.
- Osigurati veću konkurentnost tržišnog nastupa obiteljskog smještaja kroz interesno udruživanje u zajednice obiteljskog smještaja na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.
- Potaknuti izradu Nacionalnog programa cjeloživotnog učenja pružatelja usluga obiteljskog smještaja s različitim programskim modulima, kao i osmisliti druge oblike profesionalne i stručne edukacije (radionice, seminari, on-site treninzi).

Strategija je predviđala značajna ulaganja (u visini od 700 milijuna eura) za provedbu definiranih ciljeva obiteljskog smještaja, ponajprije u podizanje kvalitete smještaja te unapređenje i uspostavu dodatnih sadržaja (mjere 7, 8 i 9. Akcijskog plana). No, rezultati provedene analize obilježja turističke ponude i potražnje u razdoblju 2000.-2022. jasno pokazuju da postavljeni ciljevi glede obiteljskog smještaja ne da nisu ostvareni, nego su zabilježeni potpuno suprotni trendovi od zacrtanih.

Na osnovu raspoloživih strateških dokumenta koji se bave planiranjem razvoja turizma u Republici Hrvatskoj (navedeni u Poglavlju 1. i Popisu literature) i temeljem dobivenih rezultata iz analize stanja i obilježja hrvatskog turizma u razdoblju 2000.-2022. moguće je

identificirati glavne probleme i izazove budućeg razvoja obiteljskog smještaja na nacionalnoj razini:

- U definiranju strateških smjernica za razvoj obiteljskog smještaja u budućnosti treba dobro razmotriti glavne negativne posljedice njegova nekontroliranog razvoja u prošlosti, kao što su npr.:
 - doprinos prekomjernom opterećenju destinacije iznad granica optimalnog nosivog (opteretnog) kapaciteta destinacije;
 - povećanje već ionako jako izražene sezonalnosti turističkih kretanja i poslovanja smještajnih objekata;
 - devastacija prostora i postojećih turističkih resursa destinacije, smanjivanje atraktivnosti i narušavanje turističkog doživljaja;
 - negativan utjecaj legalizacije nelegalno izgrađenih objekata na porast broja objekata u kategoriji obiteljskog smještaja i strukturu ukupno raspoloživog smještaja;
 - pretvaranje građana Europske unije iz statusa vlasnika nekretnina u Republici Hrvatskoj u status pružatelja usluga obiteljskog smještaja;
 - utjecaj postojećeg zakonodavnog, fiskalnog i upravljačkog okvira na nekontroliran rast kapaciteta u obiteljskom smještaju;
 - generiranje manjeg prihoda po noćenju nego u usporedivim konkurentskim turističkim zemljama;
 - negativan utjecaj na strukturu tržišnih segmenta turista, a posljedično i na buduće prihode od turizma;
 - negativan utjecaj na ekonomsku održivost i konkurentnost hrvatskog turizma i na smanjenje ukupnog doprinosa turizma gospodarstvu Republike Hrvatske;
 - negativan utjecaj na tržište nekretnina (povećanje cijena, nedostupnost nekretnina lokalnom stanovništvu, neadekvatno korištenje prostora, ...);
 - značajno ugrožavanje kvalitete života lokalnog stanovništva;
 - percepcija lokalnog stanovništva da privatni (obiteljski) smještaj nije problem hrvatskog turizma;
 - i dr.

- Ne smije se dozvoliti da kratkoročne koristi (i interesi) određene skupine ljudi (investitora, građevinskog sektora, lokalne samouprave, ...) nadvladaju dugoročne interese zajednice i društva u cjelini.
- U definiranju obiteljskog smještaja treba jasno razgraničiti što je to stvarno obiteljski smještaj (smještaj u domaćinstvu, smještaj u privatnim objektima za odmor i/ili iznajmljivanje, smještaj na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima ili tradicijskim kućama), a što je to kratkoročni najam objekata čija primarna namjena nije razvoj turizma, već ostvarivanje brze dobiti (jedne skupine neturističkih dionika) na štetu drugih dionika (čija je primarna djelatnost turizam) ili šire zajednice.
- Promijeniti fiskalni tretman (opterećenje) obiteljskog smještaja i ukinuti postojeći (jedinствен) način paušalnog oporezivanja dohotka od iznajmljivanja stanova, soba i postelja turistima za sve oblike obiteljskog smještaja, jer on ne razlikuje različite oblike obiteljskog smještaja (i njihovu primarnu namjenu) i na taj način dovodi pojedine vrste obiteljskog smještaja (objekte za kratkoročni najam) u povlaštenu položaj u odnosu na druge oblike obiteljskog smještaja, ali i druge oblike komercijalnog (kolektivnog) smještaja. Promjenom postojećeg nepoštenog i diskriminirajućeg sustava oporezivanja obiteljskog smještaja (vodeći računa o osnovnoj namjeni smještaja, broju objekata i postelja, doprinosu ublažavanju sezonalnosti, udjelu u ukupnoj strukturi smještaja, promociji autohtonosti destinacije, individualizaciji turističkog iskustva i doprinosu kreiranja turističkog doživljaja i sl.) osigurala bi se bolja zaštita vlasnika obiteljskih smještajnih objekata namijenjenih obavljanju turističke djelatnosti, drugih poduzeća koja se bave komercijalnim smještajem, ali i lokalnih i državnih interesa.
- Zakonodavnim okvirom, koji bolje regulira kvantitativne (broj soba, postelja, prihodi, vlasništvo, djelatnost, ...) i kvalitativne (kategorizacija, usluge, razina kvalitete, ...) zahtjeve za dobivanje statusa obiteljskog smještaja, te pravičnim fiskalnim opterećenjima, omogućiti jasnu distinkciju između obiteljskih smještajnih objekata i objekata za kratkoročni najam. To bi onemogućilo vlasnike objekata privatnog

smještaja da neopravdano uživaju u koristima koje proizlaze iz postojeće paušalne porezne oaze, i istovremeno stvorilo i preduvjete za transformaciju dijela postojećih kapaciteta obiteljskog smještaja (koji to u biti nije) u male obiteljske hotele, pansione i difuzne hotele. Na taj način bi se ponudili i odgovarajući poslovni modeli za učinkovitije upravljanje privatnim smještajem.

- Uspostaviti nacionalni sustav marki kvalitete, koji jedini može potaknuti obiteljski smještaj da se okrene kulturi kvalitete i dodavanju vrijednosti postojećim proizvodima, što će rezultirati povećanjem prihoda po noćenju i omogućiti održiv rast broja noćenja u objektima obiteljskog smještaja u vremenu i prostoru.
- U postojećim strateškim dokumentima u razvoju proizvoda namijenjenog poslovnom turizmu isključivi fokus je na hotelima i većim skupovima, pri čemu se uopće ne valorizira uloga, značaj i potencijali obiteljskog smještaja u razvoju tog proizvoda, što je posebno važno kod planiranja razvoja ovog oblika smještaja u Kontinentalnoj Hrvatskoj.
- Više pozornosti posvetiti stručnom usavršavanju privatnih iznajmljivača kako bi im se pomoglo da ostvare preduvjete za podizanje razine kvalitete usluživanja, ali i da im se omogući bolja specijalizacija prema različitim ciljnim skupinama, snažnija tržišna prepoznatljivost i povećala razina konkurentnosti usluge koju pružaju.
- Turističke zajednice (županijske i lokalne) trebaju svoj fokus sa marketinških aktivnosti i sporednih djelatnosti, više usmjeriti na razvoj novih proizvoda u destinaciji i potporu dionika (privatnih poduzetnika) u ostvarivanju ciljeva koji su zacrtani u strateškim dokumentima razvoja turizma.

U razvoju turizma u Kontinentalnoj Hrvatskoj ne bi se smjele ponoviti greške koje su obilježile dosadašnji razvoj turizma u Primorskoj Hrvatskoj, posebice u (ne)planiranju adekvatne strukture smještajnih kapaciteta.

Treba jasno definirati strateške pravce razvoja turizma (pa tako i oblika smještajnih kapaciteta) i to jasno komunicirati (od nacionalne do lokalne razine) svim zainteresiranim dionicima kako bi se oni mogli sa svojim poslovnim projektima uklopiti u postojeće planove razvoja turizma.

Načela budućeg razvoja obiteljskog smještaja trebaju počivati na njihovom doprinosu podizanju autentičnosti turističke ponude i kreiranju inovativnog, poželjnog i prepoznatljivog turističkog doživljaja u destinaciji, ekološkoj održivosti smještajnih objekata (pri gradnji, opremanju i eksploataciji) te partnerstvu u stvaranju tematskih i/ili proizvodnih turističkih klastera. Obiteljski smještaj treba biti promotor autohtonog stila destinacije, boljeg doživljaja destinacije i lifestyle ponude koja je namijenjena tailor-made tržišnim nišama.

4. OSNOVNA OBILJEŽJA TURIZMA PO HRVATSKIM ŽUPANIJAMA U RAZDOBLJU 2000. – 2021. GODINA

Republika Hrvatska je podijeljena na sveukupno 576 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i to:

- 555 jedinica lokalne samouprave (428 općina i 127 gradova)
- 20 jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno županija
- Grad Zagreb, kao glavni grad Republike Hrvatske, koji ima poseban status grada i županije.

Slika 4.1. Karta županija u Republici Hrvatskoj

Izvor: <https://croatia.eu/index.php?view=article&id=30&lang=1>

Legenda županija prikazanih na Slici 4.1.:

- I. Zagrebačka županija
- II. Krapinsko-zagorska županija
- III. Sisačko-moslavačka županija
- IV. Karlovačka županija
- V. Varaždinska županija
- VI. Koprivničko-križevačka županija
- VII. Bjelovarsko-bilogorska županija
- VIII. Primorsko-goranska županija
- IX. Ličko-senjska županija
- X. Virovitičko-podravska županija
- XI. Požeško-slavonska županija
- XII. Brodsko-posavska županija
- XIII. Zadarska županija
- XIV. Osječko-baranjska županija
- XV. Šibensko-kninska županija
- XVI. Vukovarsko-srijemska županija
- XVII. Splitsko-dalmatinska županija
- XVIII. Istarska županija
- XIX. Dubrovačko-neretvanska županija
- XX. Međimurska županija
- XXI. Grad Zagreb

Razvoj turizma u Republici Hrvatskoj osim izrazite sezonalnosti obilježava i vrlo neujednačena geografska (teritorijalna) rasprostranjenost. Turizam se dominantno odvija na području tzv. Jadranske Hrvatske, dok se nešto značajniji razvoj turizma u tzv. Kontinentalnoj Hrvatskoj bilježi tek zadnjih desetak godina. Prema službenim podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske u 2019. godini na području Jadranske Hrvatske nalazilo se 94% ukupno raspoloživih postelja, i ostvareno je 95% ukupnih noćenja turista i 87% dolazaka turista.

Distribucija raspoloživih postelja, i ostvarenih dolazaka i noćenja turista još je nepravilnija i neravnomjernija ako se promatra po pojedinim županijama unutar teritorija Primorske odnosno Kontinentalne Hrvatske. Svrha analize koja slijedi u nastavku je utvrđivanje dinamike i trendova razvoja turizma na teritoriju pojedinih županija u razdoblju 2000.- 2021. godina te eventualnog nesrazmjera u razvoju turizma prema županijama.

4.1. Fizički turistički promet – dolasci turista po županijama u razdoblju 2000. – 2021. godina.

Ukupni dolasci turista u Republiku Hrvatsku po županijama u razdoblju 2020-2021. prikazani su u tablicama koje slijede.

Zbog dugog vremenskog obuhvata i velikog broja hrvatskih županija podaci su morali biti podijeljeni u dva vremenska intervala: razdoblje 2000. – 2010. (Tablica 4.1.) i razdoblje 2011. – 2021. (Tablica 4.2.).

Analiza kretanja dolazaka turista po hrvatskim županijama za cjelokupno razdoblje slijedi nakon Tablice 4.2.

Tablica 4.1.

Ukupan broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku po županijama u razdoblju 2000.-2010.

Županija	2000.		2001.		2002.		2003.		2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.		2010.	
Bjelovarsko-bilogorska	8.915	0,12%	8.830	0,11%	9.591	0,12%	9.944	0,11%	9.900	0,11%	11.111	0,11%	13.478	0,13%	14.669	0,13%	14.776	0,13%	12.719	0,12%	11.590	0,11%
Brodsko-posavska	1.0724	0,15%	11.846	0,15%	13.952	0,17%	17.339	0,20%	17.484	0,19%	18.277	0,18%	21.192	0,20%	22.757	0,20%	24.847	0,22%	23.118	0,21%	18.099	0,17%
Dubrovačko-neretvanska	469.050	6,57%	563.585	7,17%	597.215	7,18%	696.960	7,85%	796.795	8,47%	909.374	9,10%	928.604	8,94%	978.402	8,77%	986.851	8,76%	957.229	8,75%	982.619	9,44%
Grad Zagreb	362.383	5,08%	384.520	4,89%	442.483	5,32%	472.311	5,32%	507.836	5,40%	549.607	5,50%	603.857	5,81%	665.398	5,96%	705.165	6,26%	633.517	5,79%	613.007	5,89%
Istarska	2.080.359	29,15%	2.377.801	30,25%	2.354.931	28,30%	2436799	27,45%	2.515.701	26,73%	2.505.017	25,06%	2.575.090	24,80%	2.719.949	24,37%	2.729.618	24,24%	2.755.269	25,20%	2.627.918	25,26%
Karlovачka	83.868	1,18%	107.863	1,37%	129.401	1,56%	149.792	1,69%	158.787	1,69%	166.208	1,66%	172.958	1,67%	160.958	1,44%	164.883	1,46%	161.277	1,47%	163.754	1,57%
Koprivničko-križevačka	11.688	0,16%	10.248	0,13%	10.568	0,13%	12.009	0,14%	10.690	0,11%	11.514	0,12%	15.552	0,15%	18.357	0,16%	18.042	0,16%	15.592	0,14%	12.093	0,12%
Krapinsko-zagorska	35.999	0,50%	33.047	0,42%	41.837	0,50%	41.644	0,47%	39.255	0,42%	36.436	0,36%	52.365	0,50%	61.197	0,55%	65.145	0,58%	56.497	0,52%	54.781	0,53%
Ličko-senjska	155.808	2,18%	175.989	2,24%	217.410	2,61%	243.876	2,75%	278.922	2,96%	300.060	3,00%	312.166	3,01%	359.635	3,22%	365.709	3,25%	386.720	3,54%	403.960	3,88%
Međimurska	6.753	0,09%	7.286	0,09%	6.092	0,07%	7.305	0,08%	7.865	0,08%	14.230	0,14%	21.960	0,21%	28.909	0,26%	35.019	0,31%	32.351	0,30%	38.302	0,37%
Osječko-baranjska	45.322	0,64%	49.883	0,63%	51.827	0,62%	54.901	0,62%	53.510	0,57%	62.651	0,63%	76.313	0,73%	84.724	0,76%	89.386	0,79%	78.382	0,72%	71.749	0,69%
Požeško-slavonska	4.038	0,06%	4.904	0,06%	4.498	0,05%	5.757	0,06%	5.798	0,06%	7.330	0,07%	6.732	0,06%	8.356	0,07%	8.365	0,07%	9.630	0,09%	9.014	0,09%
Primorsko-goranska	1.650.848	23,13%	1.853.917	23,59%	1.922.927	23,11%	1.997.459	22,50%	2.024.597	21,51%	2.076.456	20,77%	2.149.985	20,70%	2.247.788	20,14%	2.214.061	19,66%	2.205.627	20,17%	2.005.292	19,27%
Sisačko-moslavačka	15.317	0,21%	18.108	0,23%	21.039	0,25%	23.752	0,27%	24.934	0,26%	25.138	0,25%	26.705	0,26%	33.164	0,30%	31.618	0,28%	29.273	0,27%	26.991	0,26%
Splitsko-dalmatinska	894.895	12,54%	1050906	13,37%	1.177.142	14,15%	1.236.570	13,93%	1.366.950	14,52%	1.505.266	15,06%	1.549.257	14,92%	1.731.039	15,51%	1.746.311	15,51%	1.657.945	15,16%	1.637.656	15,74%
Šibensko-kninska	261.369	3,66%	506.299	6,44%	579.078	6,96%	639.714	7,21%	650.677	6,91%	750.840	7,51%	752.081	7,24%	820.312	7,35%	822.879	7,31%	746.532	6,83%	634.614	6,10%
Varaždinska	34.052	0,48%	39.479	0,50%	41.602	0,50%	43.436	0,49%	42.488	0,45%	46.809	0,47%	51.345	0,49%	48.987	0,44%	46.698	0,41%	38.612	0,35%	38.518	0,37%
Virovitičko-podravska	3799	0,05%	4.492	0,06%	3.677	0,04%	4.302	0,05%	5.514	0,06%	6.071	0,06%	11.473	0,11%	14.415	0,13%	14.368	0,13%	14.395	0,13%	12.991	0,12%
Vukovarsko-srijemska	17.924	0,25%	20.658	0,26%	22.486	0,27%	21.568	0,24%	24.650	0,26%	31.314	0,31%	31.694	0,31%	38.355	0,34%	39.765	0,35%	33.828	0,31%	36.582	0,35%
Zadarska	451.100	6,32%	612.121	7,79%	654.255	7,86%	741.076	8,35%	843.290	8,96%	931.509	9,32%	977.395	9,41%	1.072.659	9,61%	1.102.170	9,79%	1.049.019	9,59%	971.092	9,33%
Zagrebačka	15.473	0,22%	17.975	0,23%	18.192	0,22%	21.464	0,24%	26.633	0,28%	29.852	0,30%	34.719	0,33%	32.376	0,29%	35.131	0,31%	36.942	0,34%	34.569	0,33%
Republika Hrvatska	7.136.554	100,00%	7.859.757	100,00%	8.320.203	100,00%	8.877.978	100,00%	9.412.276	100,00%	9.995.070	100,00%	10.384.921	100,00%	11.162.406	100,00%	11.260.807	100,00%	10.934.474	100,00%	10.405.191	100,00%

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2021., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Napomena: Razlike u zbroju ukupnih dolazaka na razini RH u odnosu na podatke iz Tablice 3.1. posljedica je naknadnih korekcija podataka na županijskoj razini objavljenih u publikaciji Turizam DZS-a.

Tablica 4.2.

Ukupan broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku po županijama u razdoblju 2011.-2021.

Žup.	2011.		2012.		2013.		2014.		2015.		2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
BBŽ	13.887	0,12%	14.383	0,12%	15.048	0,12%	16.076	0,12%	20.336	0,14%	20.490	0,13%	22556	0,13%	24.830	0,13%	24.323	0,12%	10.178	0,15%	15.327	0,12%
BPŽ	18.526	0,17%	20.143	0,17%	23.728	0,19%	24.295	0,19%	23.991	0,17%	26.569	0,17%	28.614	0,16%	34.500	0,18%	36.759	0,19%	15.124	0,22%	25.150	0,20%
DNŽ	1.046.826	9,34%	1.122.420	9,68%	1.241.254	10,15%	1.346.281	10,42%	1.443.103	10,18%	1.598.767	10,34%	1864114	10,69%	2.014.734	10,79%	2.237.036	11,43%	455.106	6,50%	967.361	7,57%
GZG	676.769	6,04%	703.508	6,07%	802.432	6,56%	907.597	7,03%	1.019.617	7,19%	1.108.600	7,17%	1.286.087	7,38%	1.400.201	7,50%	1.454.019	7,43%	342.472	4,89%	634.795	4,97%
IŽ	2.895.686	25,83%	2.985.042	25,74%	2.980.663	24,37%	3.059.226	23,69%	3.369.905	23,77%	3.763.174	24,34%	4.104.018	23,54%	4.33.2752	23,21%	4.481.698	22,91%	1.736.315	24,80%	3.372.081	26,39%
KŽ	165.450	1,48%	186.517	1,61%	195.971	1,60%	207.876	1,61%	245.000	1,73%	278.965	1,80%	332.991	1,91%	353.264	1,89%	364.517	1,86%	101.861	1,45%	219.858	1,72%
KKŽ	13.531	0,12%	15.244	0,13%	1.5812	0,13%	16.764	0,13%	17.893	0,13%	18.864	0,12%	18.537	0,11%	19.591	0,10%	18.924	0,10%	7.253	0,10%	13.125	0,10%
KZŽ	60.121	0,54%	62.837	0,54%	75.172	0,61%	85.367	0,66%	95.751	0,68%	124.585	0,81%	142.313	0,82%	160.669	0,86%	177.835	0,91%	89.836	1,28%	151.644	1,19%
LSŽ	425.675	3,80%	467.119	4,03%	493.164	4,03%	522.857	4,05%	574.736	4,05%	621.129	4,02%	736.284	4,22%	789.330	4,23%	820.648	4,19%	267.856	3,83%	484.408	3,79%
MŽ	37.369	0,33%	38.913	0,34%	45.179	0,37%	48.272	0,37%	56.442	0,40%	45.880	0,30%	70.337	0,40%	76.415	0,41%	81.924	0,42%	39.384	0,56%	64.051	0,50%
OBŽ	77.697	0,69%	74.373	0,64%	75.177	0,61%	74.026	0,57%	79.588	0,56%	89.060	0,58%	92.239	0,53%	99.025	0,53%	107.598	0,55%	42.820	0,61%	75.351	0,59%
PSŽ	9.729	0,09%	8.801	0,08%	9.835	0,08%	9.890	0,08%	10.284	0,07%	11.654	0,08%	13.284	0,08%	16.252	0,09%	19.706	0,10%	9.347	0,13%	14.858	0,12%
PGŽ	2.170.286	19,36%	2.181.095	18,80%	2.245.691	18,36%	2.266.152	17,55%	2.451.047	17,29%	2.598.437	16,80%	2.789.179	16,00%	2.909.914	15,59%	2.966.489	15,16%	1.323.560	18,90%	2.212.424	17,32%
SMŽ	26.569	0,24%	24.163	0,21%	27.224	0,22%	27.516	0,21%	29.214	0,21%	29.579	0,19%	36.640	0,21%	38.629	0,21%	38.021	0,19%	12.985	0,19%	13.357	0,10%
SDŽ	1.777.700	15,86%	1.834.876	15,82%	2.037.977	16,66%	2.212.903	17,14%	2.473.538	17,45%	2.737.304	17,70%	3.159.851	18,13%	3.474.145	18,61%	3.657.001	18,69%	1.223.590	17,48%	2.309.054	18,07%
ŠkŽ	650.059	5,80%	657.371	5,67%	716.849	5,86%	746.177	5,78%	797.035	5,62%	817.755	5,29%	923.233	5,30%	965.203	5,17%	1.009.451	5,16%	400.046	5,71%	705.002	5,52%
VŽ	38.555	0,34%	43.217	0,37%	42.385	0,35%	45.774	0,35%	49.614	0,35%	52.008	0,34%	61.257	0,35%	71.150	0,38%	81.284	0,42%	45.180	0,65%	72.675	0,57%
VPŽ	13.625	0,12%	12.207	0,11%	13.732	0,11%	12.892	0,10%	11.308	0,08%	12.789	0,08%	14.184	0,08%	18.023	0,10%	16.710	0,09%	6.918	0,10%	10.292	0,08%
VSŽ	36.682	0,33%	33.808	0,29%	41.148	0,34%	43.709	0,34%	51.566	0,36%	69.818	0,45%	88.942	0,51%	80.536	0,43%	80.549	0,41%	29.380	0,42%	36.069	0,28%
Zad.Ž	1.022.464	9,12%	1.074.192	9,26%	1.086.788	8,88%	1.186.908	9,19%	1.289.862	9,10%	1.362.206	8,81%	1.559.419	8,95%	1.664.467	8,92%	1.751.741	8,95%	799.711	11,42%	1.299.326	10,17%
Zag.Ž	34.367	0,31%	38.764	0,33%	47.732	0,39%	53.841	0,42%	65.653	0,46%	75.527	0,49%	86.501	0,50%	122.950	0,66%	139.913	0,72%	42.206	0,60%	79.586	0,62%
RH	11.211.573	100,00%	11.598.993	100,00%	12.232.961	100,00%	12.914.399	100,00%	14.175.483	100,00%	15.463.160	100,00%	17.430.580	100,00%	18.666.580	100,00%	19.566.146	100,00%	7.001.128	100,00%	12.775.794	100,00%

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2021., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Napomena: Razlike u zbroju ukupnih dolazaka na razini RH u odnosu na podatke iz Tablice 3.1. posljedica je naknadnih korekcija podataka na županijskoj razini objavljenih u publikaciji Turizam DZS-a.

U prethodnom poglavlju (Poglavlju 3.) konstatirano je da broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku u razdoblju od 2000. do 2020. bilježi konstantan i stabilan rast. Izuzetak predstavljaju manji pad dolazaka kao posljedica globalne ekonomske krize (2009. i 2010.) i ozbiljan pad dolazaka uslijed izbijanja pandemije Covid-19 (2020. i 2021.).

Kad se promatra rekordna 2019. godina od ukupnog broja dolazaka turista u Republiku Hrvatsku gotovo 90% dolazaka je ostvareno u Primorskoj Hrvatskoj, a na teritoriju pet županija (Dubrovačko-neretvanska županija, Istarska županija, Primorsko-goranska županija, Splitsko-dalmatinska županija i Zadarska županija) ostvareno je gotovo 80% ukupnih dolazaka.

Najviše dolazaka je ostvareno u Istarskoj županiji (gotovo četvrtina dolazaka), nakon nje slijedi Splitsko-dalmatinska županija (oko 20%) i Primorsko-goranska županija (15%). Dubrovačko-neretvanska županija i Zadarska županija ostvaruju svaka oko 10% dolazaka turista.

U promatranom vremenskom intervalu zamjetan je pad dolazaka u Istarsku županiju. Županija je znala imati i udjel veći od 30%, da bi se zadnjih godina taj udjel ustalio na oko 25%. Sličnu situaciju bilježimo i u Primorsko-goranskoj županiji čiji je udjel bio blizu četvrtine dolazaka, da bi pao na oko 15%. Pad udjela u spomenutim županijama rezultat je porasta broja dolazaka u Splitsko-dalmatinskoj županiji (sa 12% udjela na 20%), Dubrovačko-neretvanskoj županiji (sa 6% na 12%) i Zadarskoj županiji (sa 6% na 9%).

Doprinos županija Kontinentalne Hrvatske ukupnim dolascima u Republiku Hrvatsku je skroman, jer sve županije zajedno sudjeluju sa udjelom od nešto više od 10% u ukupnim dolascima. Najveći dio otpada na dolaske turista u Grad Zagreb, čiji je udio u promatranom razdoblju u stalnom porastu (sa 5% na 8%), te dolaske turista u Ličko-senjsku županiju, čiji je udio porastao sa 2% na 4%.

Pet slavonskih županija (Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija)

sudjeluje sa nešto više od 1% u ukupnim dolascima turista u Republiku Hrvatsku, a porast u promatranom razdoblju je zanemariv.

I na kraju, Brodsko-posavska županija je u promatranom razdoblju sudjelovala u ukupnim dolascima turista u Republiku Hrvatsku sa udjelom između 0,15% i 0,17%, i nalazi se na trećem mjestu ako se promatraju samo slavonske županije.

4.2. Fizički turistički promet – noćenja turista po županijama u razdoblju 2000. – 2021. godina.

Ukupna noćenja turista u Republici Hrvatskoj po županijama u razdoblju 2020-2021. prikazana su u tablicama koje slijede.

Zbog dugog vremenskog obuhvata i velikog broja hrvatskih županija podaci su morali biti podijeljeni u dva vremenska intervala: razdoblje 2000. – 2010. (Tablica 4.3.) i razdoblje 2011. – 2021. (Tablica 4.4.).

Analiza kretanja noćenja turista po hrvatskim županijama za cjelokupno razdoblje slijedi nakon Tablice 4.4.

Tablica 4.3.

Ukupan broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj po županijama u razdoblju 2000.-2010.

Žup.	2000.		2001.		2002.		2003.		2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.		2010.	
BBŽ	27.352	0,07%	23.287	0,05%	22.924	0,05%	25.121	0,05%	22.861	0,05%	26.092	0,05%	33.794	0,06%	33.304	0,06%	36.337	0,06%	31.835	0,06%	23.981	0,04%
BPŽ	25.245	0,07%	24.804	0,06%	26.001	0,06%	37.492	0,08%	34.229	0,07%	34.001	0,07%	37.649	0,07%	40.414	0,07%	42.231	0,07%	38.901	0,07%	31.951	0,06%
DNŽ	2.781.568	7,24%	3.128.798	7,21%	3.260.121	7,29%	3.656.995	7,84%	3.944.584	8,25%	4.478.495	8,71%	4.385.321	8,27%	4.414.009	7,88%	4.452.625	7,80%	4.324.498	7,68%	4.538.026	8,07%
GZG	627.964	1,64%	650.064	1,50%	760.900	1,70%	835.009	1,79%	856.355	1,79%	934.143	1,82%	1.018.549	1,92%	1.133.172	2,02%	1.182.917	2,07%	1.047.937	1,86%	1.032.498	1,84%
IŽ	14.284.770	37,19%	16.135.451	37,17%	15.942.279	35,67%	16.213.896	34,77%	16.532.510	34,59%	16.649.944	32,38%	16.968.695	32,01%	17.613.132	31,45%	17.965.984	31,46%	18.130.006	32,20%	17.731.881	31,54%
KŽ	142.338	0,37%	178.270	0,41%	213.969	0,48%	250.529	0,54%	275.013	0,58%	279.551	0,54%	289.151	0,55%	272.977	0,49%	278.808	0,49%	269.419	0,48%	282.083	0,50%
KKŽ	30.064	0,08%	27.297	0,06%	27.889	0,06%	31.681	0,07%	22.741	0,05%	23.876	0,05%	30.947	0,06%	35.396	0,06%	32.519	0,06%	28.126	0,05%	20.075	0,04%
KZŽ	112.157	0,29%	111.915	0,26%	129.873	0,29%	130.561	0,28%	114.463	0,24%	113.082	0,22%	146.504	0,28%	173.423	0,31%	186.709	0,33%	159.056	0,28%	145.411	0,26%
LSŽ	686.026	1,79%	770.486	1,78%	867.553	1,94%	935.354	2,01%	1.052.650	2,20%	1.120.109	2,18%	1.184.299	2,23%	1.315.280	2,35%	1.409.793	2,47%	1.519.841	2,70%	1.618.941	2,88%
MŽ	18.556	0,05%	19.726	0,05%	16.169	0,04%	21.127	0,05%	19.312	0,04%	30.577	0,06%	50.177	0,09%	66.249	0,12%	73.296	0,13%	67.313	0,12%	81.526	0,15%
OBŽ	103.920	0,27%	109.521	0,25%	116.584	0,26%	115.537	0,25%	110.939	0,23%	143.774	0,28%	1633.63	0,31%	176.856	0,32%	188.926	0,33%	187.422	0,33%	159.261	0,28%
PSŽ	67.68	0,02%	7.877	0,02%	8.108	0,02%	10.851	0,02%	11.239	0,02%	12.730	0,02%	14.188	0,03%	15.746	0,03%	16.720	0,03%	19.623	0,03%	18.786	0,03%
PGŽ	9.208.281	23,98%	10.143.298	23,37%	10.212.995	22,85%	10.241.600	21,96%	10.146.868	21,23%	10.501.921	20,42%	10.741.754	20,26%	11.114.744	19,85%	11.2636.59	19,72%	11.161.233	19,82%	10.792.465	19,20%
SMŽ	47.587	0,12%	60.916	0,14%	69.745	0,16%	68.358	0,15%	86.229	0,18%	86.894	0,17%	80.025	0,15%	96.833	0,17%	101.072	0,18%	100.995	0,18%	87.385	0,16%
SDŽ	5.494.268	14,31%	6.075.612	14,00%	6.478.955	14,50%	6.656.142	14,27%	7.018.491	14,68%	8.028.642	15,61%	8.345.964	15,75%	9.2469.60	16,51%	9.325.458	16,33%	8.988.416	15,97%	9.364.032	16,66%
ŠkŽ	170.4459	4,44%	2.297.213	5,29%	2.536.807	5,68%	2.846.857	6,10%	2.755.352	5,76%	3.458.089	6,73%	3.749.385	7,07%	3.920.068	7,00%	3.978.112	6,97%	3.799.217	6,75%	3.783.823	6,73%
VŽ	111.747	0,29%	110.827	0,26%	124.155	0,28%	148.158	0,32%	141.790	0,30%	152.468	0,30%	153.845	0,29%	143.928	0,26%	137.548	0,24%	121.017	0,21%	116.601	0,21%
VPŽ	15.819	0,04%	12.298	0,03%	10.199	0,02%	13.930	0,03%	14.125	0,03%	16.472	0,03%	28.971	0,05%	34.294	0,06%	38.171	0,07%	39.219	0,07%	34.323	0,06%
VSŽ	40.225	0,10%	49.425	0,11%	52.439	0,12%	47.339	0,10%	43.517	0,09%	55.536	0,11%	66.941	0,13%	82.703	0,15%	85.395	0,15%	78.033	0,14%	68.383	0,12%
Zad.Ž	2.910.915	7,58%	3.434.798	7,91%	3.779.272	8,46%	4.306.698	9,23%	4.540.904	9,50%	5.214.975	10,14%	5.447.660	10,28%	6.008.672	10,73%	6.237.669	10,92%	6.117.731	10,87%	6.223.824	11,07%
Zag.Ž	25.901	0,07%	32.471	0,07%	35.519	0,08%	41.904	0,09%	53.115	0,11%	59.577	0,12%	69.764	0,13%	67.332	0,12%	69.545	0,12%	69.809	0,12%	62.198	0,11%
RH	38.405.930	100,00%	43.404.354	100,00%	44.692.456	100,00%	46.635.139	100,00%	47.797.287	100,00%	51.420.948	100,00%	53.006.946	100,00%	56.005.492	100,00%	57.103.494	100,00%	56.299.647	100,00%	56.217.454	100,00%

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2021., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Napomena: Razlike u zbroju ukupnih noćenja na razini RH u odnosu na podatke iz Tablice 3.1. posljedica je naknadnih korekcija podataka na županijskoj razini objavljenih u publikaciji Turizam DZS-a.

Tablica 4.4.

Ukupan broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj po županijama u razdoblju 2011.-2021.

Žup.	2011.		2012.		2013.		2014.		2015.		2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
BBŽ	30.468	0,05%	31.924	0,05%	32.565	0,05%	36.614	0,06%	62.864	0,09%	67.666	0,09%	69.756	0,08%	79.824	0,09%	77.513	0,08%	34.624	0,08%	49.042	0,07%
BPŽ	33.127	0,06%	35.585	0,06%	43.545	0,07%	40.668	0,06%	42.889	0,06%	46.031	0,06%	50.791	0,06%	55.775	0,06%	60.030	0,07%	24.390	0,06%	39.503	0,06%
DNŽ	4.775.161	7,94%	5.188.091	8,30%	5.618.286	8,69%	5.883.802	8,88%	6.135.891	8,59%	6.827.837	8,76%	7.712.310	8,95%	8.051.049	8,98%	8.333.783	9,13%	2.407.399	5,90%	4.704.438	6,70%
GZG	1.128.409	1,88%	1.181.811	1,89%	1.375.69	2,13%	1.5421.15	2,33%	1.7461.29	2,44%	1.972.109	2,53%	2.263.758	2,63%	2.511.817	2,80%	2.638.962	2,89%	780.077	1,91%	1.375.248	1,96%
IŽ	19.095.401	31,77%	19.877.368	31,80%	19.445.130	30,09%	19.545.303	29,49%	20.966.561	29,35%	23.128.233	29,68%	25.426.476	29,50%	26.178.763	29,20%	26.388.645	28,92%	11.452.784	28,07%	21.734.119	30,96%
KŽ	269.291	0,45%	303.522	0,49%	324.039	0,50%	331.126	0,50%	395.348	0,55%	466.432	0,60%	565.298	0,66%	608.366	0,68%	626.231	0,69%	179.963	0,44%	400.388	0,57%
KKŽ	25.351	0,04%	29.037	0,05%	28.337	0,04%	31.568	0,05%	28.017	0,04%	39.747	0,05%	38.814	0,05%	40.124	0,04%	35.010	0,04%	17.856	0,04%	27.561	0,04%
KZŽ	153.046	0,25%	161.811	0,26%	177.587	0,27%	210.253	0,32%	215.831	0,30%	283.351	0,36%	330.277	0,38%	361.864	0,40%	386.985	0,42%	200.684	0,49%	315.268	0,45%
LSŽ	1.697.107	2,82%	1.824.036	2,92%	1.949.651	3,02%	2.030.496	3,06%	2.198.348	3,08%	2.322.753	2,98%	2.647.025	3,07%	2.749.230	3,07%	2.856.171	3,13%	1.330.923	3,26%	2.213.140	3,15%
MŽ	78.856	0,13%	89.360	0,14%	99.182	0,15%	111.217	0,17%	127.190	0,18%	110.039	0,14%	168.146	0,20%	186.736	0,21%	196.922	0,22%	95.673	0,23%	14.4061	0,21%
OBŽ	173.892	0,29%	168.122	0,27%	169.952	0,26%	150.466	0,23%	158.226	0,22%	172.945	0,22%	177.677	0,21%	194.904	0,22%	217.692	0,24%	97.350	0,24%	161.056	0,23%
PSŽ	23.627	0,04%	19.299	0,03%	22.376	0,03%	24.733	0,04%	24.356	0,03%	25.917	0,03%	30.611	0,04%	36.134	0,04%	41.486	0,05%	21.399	0,05%	37.669	0,05%
PGŽ	11.551.764	19,22%	11.802.028	18,88%	12.213.852	18,90%	12.058.711	18,20%	12.960.470	18,14%	13.902.568	17,84%	14.897.443	17,28%	15.284.346	17,05%	15.314.671	16,78%	7.824.289	19,18%	12.446.206	17,73%
SMŽ	87.317	0,15%	82.303	0,13%	84.498	0,13%	762.32	0,12%	82.198	0,12%	84.290	0,11%	90.142	0,10%	99.106	0,11%	95.372	0,10%	35.173	0,09%	32.801	0,05%
SDŽ	10.250.215	17,05%	10.517.880	16,83%	11.467.965	17,75%	12.134.612	18,31%	13.288.805	18,60%	14.880.891	19,10%	16.595.717	19,25%	17.561.956	19,59%	1.7966.287	19,69%	7.879.561	19,32%	13.473.405	19,19%
ŠkŽ	3.975.122	6,61%	4.139.536	6,62%	4.513.814	6,99%	4.552.929	6,87%	4.822.542	6,75%	4.988.303	6,40%	5.455.289	6,33%	5.512.226	6,15%	5.549.445	6,08%	2.709.092	6,64%	4.383.093	6,24%
VŽ	118.597	0,20%	115.008	0,18%	111.549	0,17%	117.008	0,18%	129.882	0,18%	128.595	0,17%	141.512	0,16%	167.776	0,19%	184.409	0,20%	85.036	0,21%	148.509	0,21%
VPŽ	32.917	0,05%	29.262	0,05%	32.406	0,05%	31.626	0,05%	28.909	0,04%	30.840	0,04%	33.453	0,04%	46.299	0,05%	44.744	0,05%	14.102	0,03%	20.992	0,03%
VSŽ	62.394	0,10%	60.538	0,10%	75.606	0,12%	83.159	0,13%	94.519	0,13%	102.201	0,13%	138.470	0,16%	132.042	0,15%	134.308	0,15%	47.335	0,12%	67.903	0,10%
Zad.Ž	6.481.067	10,78%	6.783.072	10,85%	6.747.858	10,44%	7.184.150	10,84%	7.8168.72	10,94%	8.209.852	10,54%	9.218.486	10,69%	9.590.846	10,70%	9.868.704	10,82%	5.474.422	13,42%	8.276.797	11,79%
Zag.Ž	66.502	0,11%	67.703	0,11%	83.382	0,13%	93.143	0,14%	111.629	0,16%	128.255	0,16%	148.810	0,17%	202.606	0,23%	225.561	0,25%	82.323	0,20%	150.760	0,21%
RH	60.109.631	100,00%	62.507.296	100,00%	64.617.349	100,00%	66.269.931	100,00%	71.437.476	100,00%	77.918.855	100,00%	86.200.261	100,00%	89.651.789	100,00%	91.242.931	100,00%	40.794.455	100,00%	70.201.959	100,00%

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2021., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Napomena: Razlike u zbroju ukupnih noćenja na razini RH u odnosu na podatke iz Tablice 3.1. posljedica je naknadnih korekcija podataka na županijskoj razini objavljenih u publikaciji Turizam DZS-a.

U prethodnom poglavlju (Poglavljju 3.) konstatirano je da broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2000. do 2020. bilježi konstantan i stabilan rast. Izuzetak predstavljaju manji pad noćenja kao posljedica globalne ekonomske krize (2009. i 2010.) i ozbiljan pad noćenja uslijed izbijanja pandemije Covid-19 (2020. i 2021.).

Kad se promatra rekordna 2019. godina od ukupnog broja noćenja turista u Republici Hrvatskoj gotovo 95% noćenja je ostvareno u Primorskoj Hrvatskoj, a na teritoriju pet županija (Dubrovačko-neretvanska županija, Istarska županija, Primorsko-goranska županija, Splitsko-dalmatinska županija i Zadarska županija) ostvareno je više od 85% ukupnih noćenja.

Najviše noćenja je ostvareno u Istarskoj županiji (gotovo 30%), nakon nje slijedi Splitsko-dalmatinska županija (oko 20%) i Primorsko-goranska županija (17%). Dubrovačko-neretvanska županija i Zadarska županija ostvaruju svaka oko 10% noćenja turista.

U promatranom vremenskom intervalu zamjetan je pad noćenja u Istarskoj županiji. Županija je znala imati udjel veći od 37% da bi se zadnjih godina ustalila na oko 30%. Sličnu situaciju bilježimo i u Primorsko-goranskoj županiji čiji je udjel bio blizu četvrtine noćenja, da bi pao na oko 17%. Pad udjela u spomenutim županijama rezultat je porasta broja noćenja u Splitsko-dalmatinskoj županiji (sa 14% udjela na 20%), Dubrovačko-neretvanskoj županiji (sa 6% na 9%) i Zadarskoj županiji (sa 8% na 11%).

Doprinos županija Kontinentalne Hrvatske ukupnim noćenjima u Republici Hrvatskoj je skroman, jer sve županije zajedno sudjeluju u ukupnim noćenjima s udjelom od oko 5%. Najveći dio otpada na noćenja turista u Gradu Zagrebu, čiji je udio u promatranom razdoblju u blagom porastu (sa 1,6% na 2,9%) te noćenja turista u Ličko-senjskoj županiji, čiji je udio porastao sa 1,8% na 3,1%.

Pet slavonskih županija (Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija) sudjeluje sa nešto više od 0,5% u ukupnim noćenjima turista u Republici Hrvatskoj, a porast u promatranom razdoblju je zanemariv.

I na kraju, Brodsko-posavska županija je u promatranom razdoblju sudjelovala u ukupnim noćenjima turista u Republici Hrvatskoj sa udjelom od 0,07%, i nalazi se na trećem mjestu ako se promatraju samo slavonske županije.

4.3. Struktura turističke ponude – smještajni kapaciteti po županijama u razdoblju 2000. – 2020. godina.

Ukupni smještajni kapaciteti (broj postelja) u Republici Hrvatskoj po županijama u razdoblju 2020-2021. prikazani su u tablicama koje slijede.

Zbog dugog vremenskog obuhvata i velikog broja hrvatskih županija podaci su morali biti podijeljeni u dva vremenska intervala: razdoblje 2000. – 2010. (Tablica 4.5.) i razdoblje 2011. – 2021. (Tablica 4.6.).

Analiza prostorne distribucije postelja po hrvatskim županijama za cjelokupno razdoblje slijedi nakon Tablice 4.6.

Tablica 4.5.

Ukupan broj postelja u Republici Hrvatskoj po županijama u razdoblju 2000.-2010. (stanje 31. kolovoza)

Županija	2000.		2001.		2002.		2003.		2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.		2010.	
Bjelovarsko-bilogorska	736	0,10%	528	0,07%	525	0,07%	520	0,06%	519	0,06%	576	0,06%	609	0,07%	614	0,07%	642	0,07%	667	0,07%	778	0,09%
Brodsko-posavska	462	0,06%	556	0,07%	525	0,07%	557	0,07%	553	0,06%	685	0,08%	620	0,07%	566	0,06%	635	0,07%	698	0,07%	648	0,07%
Dubrovačko-neretvanska	50.410	6,66%	54.057	6,88%	55.388	6,89%	58.018	6,90%	61.784	7,09%	63.322	6,96%	64.440	6,96%	65.178	6,90%	65.586	6,77%	65.453	6,75%	64.108	7,05%
Grad Zagreb	10.638	1,41%	10.520	1,34%	9.085	1,13%	9.495	1,13%	9804	1,13%	9.963	1,10%	10.314	1,11%	10.838	1,15%	12.000	1,24%	11.399	1,18%	12.207	1,34%
Istarska	226.034	29,86%	228.361	29,05%	235.519	29,28%	238.550	28,37%	244.326	28,05%	257.661	28,34%	261.680	28,26%	263.656	27,93%	263.272	27,18%	268.490	27,69%	245.655	27,00%
Karlovачka	3.956	0,52%	4.242	0,54%	4.605	0,57%	4.831	0,57%	5.326	0,61%	5.384	0,59%	5.474	0,59%	5.658	0,60%	5.837	0,60%	5.984	0,62%	5.948	0,65%
Koprivničko-križevačka	421	0,06%	389	0,05%	393	0,05%	399	0,05%	431	0,05%	449	0,05%	420	0,05%	444	0,05%	444	0,05%	515	0,05%	529	0,06%
Krapinsko-zagorska	1.535	0,20%	1.567	0,20%	1.636	0,20%	1.535	0,18%	1.482	0,17%	1.495	0,16%	1.400	0,15%	1.559	0,17%	1.655	0,17%	1.623	0,17%	1.897	0,21%
Ličko-senjska	21.112	2,79%	23.572	3,00%	22.526	2,80%	25.701	3,06%	25.806	2,96%	26.546	2,92%	30.610	3,31%	30.488	3,23%	32.537	3,36%	31.745	3,27%	31.966	3,51%
Međimurska	381	0,05%	357	0,05%	372	0,05%	385	0,05%	386	0,04%	766	0,08%	780	0,08%	800	0,08%	1.011	0,10%	1.432	0,15%	1.468	0,16%
Osječko-baranjska	1.624	0,21%	1.456	0,19%	1.574	0,20%	1.546	0,18%	1.424	0,16%	1.841	0,20%	1.927	0,21%	2.120	0,22%	2.283	0,24%	2.375	0,24%	2.315	0,25%
Požeško-slavonska	228	0,03%	163	0,02%	184	0,02%	163	0,02%	171	0,02%	162	0,02%	235	0,03%	232	0,02%	278	0,03%	297	0,03%	387	0,04%
Primorsko-goranska	173.099	22,86%	180.298	22,94%	171.021	21,26%	179.336	21,33%	183.653	21,08%	187.675	20,64%	192.617	20,80%	194.890	20,64%	202.316	20,89%	200.161	20,64%	193.139	21,23%
Sisačko-moslavačka	604	0,08%	568	0,07%	652	0,08%	672	0,08%	731	0,08%	701	0,08%	817	0,09%	796	0,08%	855	0,09%	940	0,10%	934	0,10%
Splitsko-dalmatinska	125.217	16,54%	133.257	16,95%	141.368	17,57%	146.856	17,47%	148.039	16,99%	150.385	16,54%	149.061	16,10%	155.570	16,48%	172.129	17,77%	171.175	17,65%	165.386	18,18%
Šibensko-kninska	50.255	6,64%	53.941	6,86%	62.666	7,79%	69.454	8,26%	70.882	8,14%	74.188	8,16%	73.773	7,97%	78.586	8,32%	75.617	7,81%	74.047	7,64%	64.961	7,14%
Varaždinska	2.005	0,26%	1.722	0,22%	1.661	0,21%	1.807	0,21%	1.868	0,21%	1.807	0,20%	1.707	0,18%	2.049	0,22%	2.097	0,22%	1.908	0,20%	2.071	0,23%
Virovitičko-podravska	295	0,04%	142	0,02%	158	0,02%	185	0,02%	250	0,03%	253	0,03%	367	0,04%	436	0,05%	462	0,05%	591	0,06%	599	0,07%
Vukovarsko-srijemska	691	0,09%	739	0,09%	678	0,08%	714	0,08%	746	0,09%	934	0,10%	909	0,10%	1.011	0,11%	971	0,10%	950	0,10%	1.002	0,11%
Zadarska	86.533	11,43%	88.853	11,30%	93.165	11,58%	99.188	11,80%	112.162	12,87%	123.555	13,59%	127.242	13,74%	127.813	13,54%	127.154	13,13%	128.296	13,23%	112.713	12,39%
Zagrebačka	821	0,11%	739	0,09%	735	0,09%	794	0,09%	835	0,10%	862	0,09%	880	0,10%	771	0,08%	829	0,09%	980	0,10%	1.240	0,14%
Republika Hrvatska	757.057	100,00%	786.027	100,00%	804.436	100,00%	840.706	100,00%	871.178	100,00%	909.210	100,00%	925.882	100,00%	944.075	100,00%	968.610	100,00%	969.726	100,00%	909.951	100,00%

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2021., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, eVisitor.

Tablica 4.6.

Ukupan broj postelja u Republici Hrvatskoj po županijama u razdoblju 2011.-2021. (stanje 31. kolovoza)

Županija	2011.		2012.**		2013.		2014.		2015.		2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Bjelovarsko-bilogorska	787	0,08%	818	0,09%	837	0,09%	687	0,07%	749	0,07%	730	0,06%	843	0,07%	885	0,08%	894	0,08%	1.051	0,10%	1.065	0,10%
Brodsko-posavska	591	0,06%	719	0,08%	703	0,08%	577	0,06%	800	0,08%	995	0,09%	1.093	0,09%	1.105	0,10%	1.001	0,09%	1.084	0,10%	904	0,08%
Dubrovačko-neretvanska	69.894	7,48%	65.088	7,39%	67.220	7,26%	72.946	7,46%	76.684	7,45%	85.985	7,58%	90.851	7,52%	81.215	7,51%	82.463	7,32%	71.873	6,85%	81.117	7,25%
Grad Zagreb	11.888	1,27%	11.000	1,25%	14.124	1,53%	13.146	1,34%	14.719	1,43%	15.109	1,33%	16.059	1,33%	18.840	1,74%	22.016	1,96%	22.096	2,11%	15.106	1,35%
Istarska	249.644	26,71%	244.728	27,80%	249.861	26,99%	255.843	26,18%	266.491	25,89%	294.339	25,96%	306.040	25,35%	282.960	26,18%	290.879	25,83%	281.799	26,86%	292.016	26,11%
Karlovачka	5.898	0,63%	6.531	0,74%	6.060	0,65%	6.160	0,63%	6.941	0,67%	7.457	0,66%	8.288	0,69%	13.033	1,21%	14.334	1,27%	8.607	0,82%	8.316	0,74%
Koprivničko-križevačka	517	0,06%	509	0,06%	522	0,06%	558	0,06%	591	0,06%	730	0,06%	676	0,06%	618	0,06%	827	0,07%	946	0,09%	639	0,06%
Krapinsko-zagorska	1.859	0,20%	2.014	0,23%	2.405	0,26%	2.157	0,22%	2.396	0,23%	2.633	0,23%	2.735	0,23%	2.815	0,26%	2.991	0,27%	3.316	0,32%	3.966	0,35%
Ličko-senjska	33.763	3,61%	28.482	3,24%	31.181	3,37%	33.712	3,45%	37.925	3,68%	41.057	3,62%	44.222	3,66%	38.955	3,60%	40.827	3,63%	37.103	3,54%	44.745	4,00%
Međimurska	1.470	0,16%	1.470	0,17%	1.534	0,17%	1.409	0,14%	1.464	0,14%	1.359	0,12%	1.538	0,13%	1.591	0,15%	1.583	0,14%	1.706	0,16%	1.206	0,11%
Osječko-baranjska	2.186	0,23%	2.261	0,26%	2.273	0,25%	1.973	0,20%	2.034	0,20%	2.661	0,23%	2.511	0,21%	2.711	0,25%	2.958	0,26%	3.502	0,33%	2.979	0,27%
Požeško-slavonska	413	0,04%	420	0,05%	425	0,05%	356	0,04%	407	0,04%	479	0,04%	596	0,05%	821	0,08%	894	0,08%	1.074	0,10%	630	0,06%
Primorsko-goranska	201.664	21,58%	167.357	19,01%	173.701	18,76%	179.133	18,33%	180.988	17,58%	194.126	17,12%	202.586	16,78%	184.805	17,10%	190.064	16,88%	179.722	17,13%	187.864	16,80%
Sisačko-moslavačka	865	0,09%	1022	0,12%	926	0,10%	928	0,09%	992	0,10%	1.073	0,09%	1.141	0,09%	1.118	0,10%	1.051	0,09%	1.237	0,12%	840	0,08%
Splitsko-dalmatinska	168.837	18,07%	164.420	18,68%	179.650	19,41%	195.588	20,01%	213.803	20,77%	239.329	21,11%	263.597	21,83%	224.809	20,80%	230.816	20,50%	2116.60	20,18%	230.842	20,64%
Šibensko-kninska	65.763	7,04%	63.562	7,22%	72.452	7,83%	76.415	7,82%	79.215	7,70%	92.480	8,16%	97.237	8,05%	79.920	7,39%	81.619	7,25%	75.542	7,20%	89.324	7,99%
Varaždinska	2.057	0,22%	2.359	0,27%	2.453	0,26%	2.350	0,24%	2.367	0,23%	2.309	0,20%	2.428	0,20%	3.133	0,29%	3.324	0,30%	3.377	0,32%	2.689	0,24%
Virovitičko-podravska	605	0,06%	619	0,07%	613	0,07%	580	0,06%	578	0,06%	609	0,05%	705	0,06%	712	0,07%	712	0,06%	920	0,09%	307	0,03%
Vukovarsko-srijemska	1.304	0,14%	1.563	0,18%	1.464	0,16%	1.300	0,13%	1.312	0,13%	1.463	0,13%	1.872	0,16%	1.727	0,16%	1.603	0,14%	2.105	0,20%	1.167	0,10%
Zadarska	113.451	12,14%	114.024	12,95%	116.086	12,54%	130.217	13,32%	137.261	13,34%	147.102	12,97%	160.501	13,29%	136.705	12,65%	142.678	12,67%	137.365	13,09%	150.360	13,44%
Zagrebačka	1.108	0,12%	1.204	0,14%	1.283	0,14%	1.379	0,14%	1.595	0,15%	1.726	0,15%	1.908	0,16%	2.343	0,22%	2.648*	1,11%	3.024	0,29%	2.412	0,22%
Republika Hrvatska	934.564	100,00%	880.170	100,00%	925.773	100,00%	977.414	100,00%	1.029.312	100,00%	1.133.751	100,00%	1.207.427	100,00%	1.080.821	100,00%	1.116.218*	100,00%	1.049.109	100,00%	1.118.494	100,00%

Izvor: Statističko izvješće Turizam, 2000.-2021., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Napomene: *Službeni podatak o broju postelja u Zagrebačkoj županiji u 2019. god. evidentno je pogrešan (12.486), i zamijenjen je aritmetičkom sredinom za 2018. i 2020.; **od 2012. u podacima nisu iskazane pomoćne postelje.

U prethodnom poglavlju (Poglavlje 3.) konstatirano je da je ukupan broj raspoloživih postelja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2000. do 2020. u stalnom porastu. Izuzetak predstavljaju manji pad raspoloživih postelja u dva krizna ciklusa. Prvi se desio u razdoblju 2010. - 2013. kao refleksija globalne ekonomske krize, a drugi je bio posljedica pandemije Covid-19. (2020. i 2021.). U ukupnom broju postelja u 2019. godini hoteli i sličan smještaj su sudjelovali s 13% (26% u 2000.), kampovi sa 20% (27% u 2000.), dok je privatni smještaj sudjelovao s 63% (37% u 2000.). Može se konstatirati da je trenutna struktura postelja u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata vrlo nepovoljna, što je rezultat nekontroliranog rasta broja postelja u objektima privatnog smještaja.

Kad se promatra regionalna distribucija ukupno raspoloživih postelja po hrvatskim županijama u rekordnoj 2019. godini, više od 90% ukupno raspoloživih postelja nalazilo se u Primorskoj Hrvatskoj, odnosno gotovo 80% na teritoriju četiri županije (Istarska županija, Splitsko-dalmatinska županija, Primorsko-goranska županija i Zadarska županija).

Najviše je postelja u Istarskoj županiji (nešto više od 25%), nakon nje slijedi Splitsko-dalmatinska županija (oko 20%) i Primorsko-goranska županija (17%). Zadarska županija raspolaže s 13% postelja.

U promatranom vremenskom intervalu zamjetan je pad postelja u Istarskoj županiji. Županija je znala imati udjel veći od 30% da bi se zadnjih godina ustalila na oko 25%. Sličnu situaciju bilježimo i u Primorsko-goranskoj županiji čiji je udjel bio blizu četvrtine postelja, da bi pao na oko 17%. Pad udjela u spomenutim županijama rezultat je porasta broja postelja u Splitsko-dalmatinskoj županiji (sa 17% udjela na 21%) i Zadarskoj županiji (sa 11 na 13%).

Doprinos županija Kontinentalne Hrvatske ukupnom broju raspoloživih postelja u Republici Hrvatskoj je skroman, jer sve županije zajedno sudjeluju s nešto manje od 10% u ukupnom broju postelja. Najveći dio raspoloživih postelja nalazi se u Ličko-senjskoj županiji, čiji je udio u promatranom razdoblju porastao (2,7% na 3,6%), i u Gradu Zagrebu, čiji je udio u raspoloživim posteljama u promatranom razdoblju u blagom porastu (sa 1,4% na 2,0%).

Pet slavonskih županija (Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija) sudjeluje sa nešto više od 0,5% u ukupnom broju raspoloživih postelja u Republici Hrvatskoj, a porast u promatranom razdoblju je zanemariv.

I na kraju, Brodsko-posavska županija je u promatranom razdoblju sudjelovala s 0,09% u ukupno raspoloživim posteljama u Republici Hrvatskoj, i nalazi se na trećem mjestu ako se promatraju samo slavonske županije.

4.4. Glavni nalazi analize i preporuke

Iz analize **dolazaka turista** u Republiku Hrvatsku u razdoblju 2000.-2021. **po županijama** mogu se izvući sljedeći najvažniji zaključci:

- Broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku u razdoblju od 2000. do 2020. bilježi konstantan i stabilan rast. Izuzetak predstavljaju manji pad dolazaka u 2009. i 2010. (posljedica globalne ekonomske krize) i ozbiljan pad dolazaka u 2020. i 2021. (pandemija Covid-19). Povratak na brojeve dolazaka turista prije krize može se očekivati u 2022. godini.
- Gotovo 90% ukupnih dolazaka se ostvaruje u Primorskoj Hrvatskoj, odnosno gotovo 60% na teritoriju tri županije (Istarska županija, Splitsko-dalmatinska županija i Primorsko-goranska županija). Primjetan je pad dolazaka u Istarsku županiju i Primorsko-goransku županiju, dok raste broj dolazaka u Splitsko-dalmatinsku županiju, Dubrovačko-neretvansku županiju i Zadarsku županiju.
- Udio županija Kontinentalne Hrvatske u ukupnim dolascima turista u Republiku Hrvatsku je skroman (nešto više od 10%), od čega najveći dio otpada na dolaske turista u Grad Zagreb, i u Ličko-senjsku županiju.

- Značaj pet slavonskih županija (Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija) u ukupnim dolascima turista u Republiku Hrvatsku je vrlo skroman (nešto iznad 1%), dok sama Brodsko-posavska županija u ukupnim dolascima turista sudjeluje s gotovo zanemarivih 0,2%.

Iz analize **noćenja turista** u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000.-2021. **po županijama** mogu se izvući sljedeći najvažniji zaključci:

- Broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2000. do 2020. bilježi također konstantan i stabilan rast. Izuzetak predstavljaju manji pad noćenja u 2009. i 2010. (posljedica globalne ekonomske krize) i ozbiljan pad noćenja u 2020. i 2021. (pandemija Covid-19). Povratak na brojeve noćenja turista prije krize može se također očekivati u 2022. godini.
- Gotovo 95% ukupnih noćenja ostvaruje se u Primorskoj Hrvatskoj, odnosno više od 65% na teritoriju tri županije (Istarska županija, Splitsko-dalmatinska županija i Primorsko-goranska županija). Primjetan je pad noćenja u Istarskoj županiji i Primorsko-goranskoj županiji, dok raste broj noćenja u Splitsko-dalmatinskoj županiji, Dubrovačko-neretvanskoj županiji i Zadarskoj županiji.
- Udio županija Kontinentalne Hrvatske u ukupnim noćenjima turista u Republici Hrvatskoj je skroman (nešto više od 5%), od čega najveći dio otpada na noćenja turista u Gradu Zagrebu, i u Ličko-senjskoj županiji.
- Značaj pet slavonskih županija (Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija) u ukupnim noćenjima turista u Republici Hrvatskoj je vrlo skroman (nešto više od 0,5%), dok sama Brodsko-posavska županija u ukupnim noćenjima turista sudjeluje s gotovo zanemarivih 0,07%.

Iz analize **distribucije raspoloživih postelja** u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000.-2021. **po županijama** mogu se izvući sljedeći najvažniji zaključci:

- Ukupan broj raspoloživih postelja u Republici Hrvatskoj je u razdoblju od 2000. do 2020. u stalnom porastu. Izuzetak predstavljaju manji pad raspoloživih postelja u dva krizna ciklusa (2010.-2013. i 2020.-2021.). Trenutna struktura postelja u Republici Hrvatskoj, prema vrstama smještajnih objekata, je vrlo nepovoljna (60% u privatnom smještaju, nešto preko 10% u hotelima i sličnom smještaju, i oko 20% u kampovima) što je rezultat nekontroliranog rasta broja postelja u objektima u kategoriji privatnog smještaja.
- Više od 90% ukupno raspoloživih postelja nalazi se u Primorskoj Hrvatskoj, odnosno gotovo dvije trećine na teritoriju tri županije (Istarska županija, Splitsko-dalmatinska županija i Primorsko-goranska županija). Primjetan je pad raspoloživih postelja u Istarskoj županiji i Primorsko-goranskoj županiji, dok raste broj postelja u Splitsko-dalmatinskoj županiji i Zadarskoj županiji.
- Udio županija Kontinentalne Hrvatske u ukupno raspoloživim posteljama u Republici Hrvatskoj je skroman (nešto manje od 10%), od čega najveći dio otpada na postelje u Ličko-senjskoj županiji i Gradu Zagrebu.
- Značaj pet slavonskih županija (Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija) u ukupno raspoloživim posteljama u Republici Hrvatskoj je vrlo skroman (nešto više 0,5%), dok sama Brodsko-posavska županija u ukupno raspoloživim posteljama sudjeluje s gotovo zanemarivih 0,09%.

5. OSNOVNA OBILJEŽJA TURIZMA U SLAVONSKIM ŽUPANIJAMA KOJE ČINE REGIJU (TURISTIČKI KLASTER) SLAVONIJA U RAZDOBLJU 2016. – 2021. I ULOGA OBITELJSKOG SMJEŠTAJA

U promišljanju mogućih pravaca razvoja turizma u Kontinentalnoj Hrvatskoj, što je trenutno jedan od glavnih ciljeva svih strateških dokumenata koji se bave planiranjem i razvojem turizma u Republici Hrvatskoj, jedan od ključnih izazova zasigurno je smisleno okrupnjavanje receptivnih turističkih tržišta (mikro tržišta) i njihovih turističkih atrakcija, s ciljem stvaranja većih, snažnijih i konkurentnijih turističkih klastera (regija) koji imaju elemente atraktivnosti potrebne za izgradnju turističkog identiteta. Koristeći sinergijske učinke svojih članica novoformirani turistički klaster (regija) pojačava svoje komparativne i konkurentske prednosti i stiče preduvjete za bolje i učinkovitije tržišno pozicioniranje, i pri tome u pravilu ne poštuje čvrste granice (administrativne, geografske, povijesne i sl.).

Školski primjer geografskog prostora koji ima sve potrebne preduvjete da formira konkurentnu i održivu turističku regiju (destinaciju) je upravo regionalni prostor Slavonije. Trenutno je Slavonija administrativno (i nelogično) podijeljena na sedam hrvatskih županija, koje u cijelosti ili djelomično obuhvaćaju njen prostor. Riječ je o sljedećim hrvatskim županijama:

- Bjelovarsko-bilogorska županija,
- Brodsko-posavska županija,
- Osječko-baranjska županija,
- Požeško-slavonske županija,
- Sisačko-moslavačka županija,
- Virovitičko-podravska županija i
- Vukovarsko-srijemska županija.

Tradicionalni (povijesni) prostor Slavonije okružen je s četiri rijeke - na sjeveru Dravom, na istoku Dunavom, na jugu Savom, i na zapadu Ilovom. Upravo te prirodne (i povijesne) granice trebale bi biti okvir za buduća promišljanja vezana za formiranje turističke destinacije

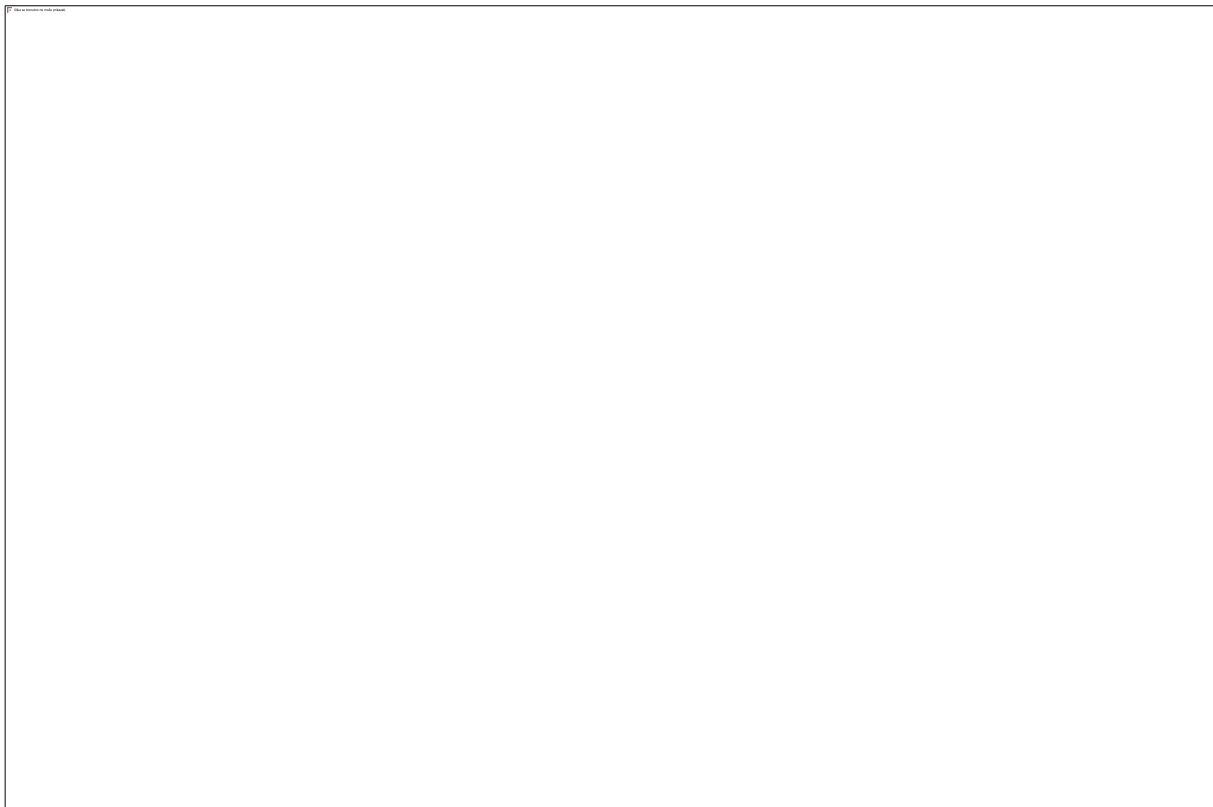
(klastera, regije) Slavonija, koje bi trebalo biti neopterećeno postojećim, suvremenim administrativnim i političkim granicama.

Prva inicijativa objedinjavanja prostora Slavonije u turistički klaster pojavila se prije nešto više od 15-ak godina, i ta inicijativa je do danas prošla nekoliko organizacijskih formi koordinacije turističkih aktivnosti na području Slavonije. Zadnjom promjenom zakonske regulative došlo je i do neformalnog udruživanja turističkih zajednica slavonskih županija i formiranja turističkog klastera Slavonija, kojeg koordinira Turistička zajednica Vukovarsko-srijemske županije.

U *Strateškom marketinškom planu turizma Slavonije s planom brendiranja za razdoblje 2019.-2025.*, koji je u ime Turističkog klastera Slavonija naručila Turistička zajednica Vukovarsko-srijemske županije, prostorni obuhvat regije (klastera) je određen kao što je to prikazano na Slici 5.1.

Slika 5.1.

Prostorni obuhvat regije (turističkog klastera) Slavonija

Izvor: Strateški marketinški plan turizma Slavonije s planom brendiranja za razdoblje 2019.-2025., Institut za turizam, str. 6.

U spomenutom strateškom dokumentu regiju čini područje pet županija na istoku Hrvatske (Virovitičko-podravska županija, Požeško-slavonska županija, Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija i Vukovarsko-srijemska županija), koje predstavljaju prostor koji je u širem povijesnom, kulturološkom i tradicijskom kontekstu dio područja Slavonije. Istodobno ovim strateškim dokumentom nisu obuhvaćeni prostori koji se također tradicionalno smatraju Slavonijom, istočno od rijeke Ilove kao njene povijesne granice u Bjelovarsko-bilogorskoj i Sisačko-moslavačkoj županiji, pa tako onda i nisu u prostorni obuhvat uključene neke važne značajke identiteta i atrakcijske osnove Slavonije (npr. područja Daruvara, Novske, Lipovljana, Jasenovca, Krapja i sl.). Za pretpostaviti je da je ideja formiranja klastera bila pod utjecajem sadašnjih granica županija pa su u njega uključene samo županije koje u najvećem dijelu obuhvaćaju slavonski teritorij (iako neke uključene županije imaju i dijelove teritorija koji to nije), a izostavljene su dvije spomenute županije u kojima je i dio slavanskog prostora (ali je on manjinski). No, kako formiranje turističkih destinacija ne bi trebalo biti opterećeno administrativno-političkim granicama o ovom problemu bi svakako trebalo povesti računa u budućim promišljanima eventualnog redefiniranja prostornog obuhvata regije Slavonija.

Kada se pet odabranih županija promatra kao regija (turistički klaster) mogu se izdvojiti i neka zajednička obilježja regije:

- Prema prvim rezultatima popisa stanovništva iz 2021. regija zauzima 22% ukupne površine Republike Hrvatske (12.486 km²) i sudjeluje s 17% u ukupnom broju stanovnika Republike Hrvatske (669.781). U odnosu na popis stanovništva iz 2011. regija je izgubila 17% stanovništva (čak 136.217 stanovnika). Ova snažna depopulacija već danas predstavlja vrlo ozbiljan problem za razvoj turizma i gospodarstva, ali bi mogla, ako se ne poduzmu potrebne i učinkovite mjere, ugroziti i funkcioniranje cijele regije u budućnosti.
- U regiji se nalaze 22 grada, 105 općina i 998 naselja. Karakterizira ju relativno dobra prometna dostupnost cestom, zrakom, željeznicom i vodenim putem, koja, kao i opći geoprometni položaj, pokazuje značajne razlike između pojedinih dijelova regije, što bi trebalo jasnije istaknuti u odgovarajućim strateškim razvojnim dokumentima.

Upravo je prometna dostupnost (i vanjska i unutrašnja) jedan od najvažnijih preduvjeta za ozbiljniji razvoj turizma u regiji.

- Regija raspolaže s značajnom resursnom osnovom za razvoj turizma (prirodnim i društvenim resursima) koja ima snažan potencijal privlačenja turista, kako na domaćim tako i na inozemnim emitivnim tržištima. Posebno je zanimljivo da regija raspolaže s velikim brojem resursa koji nemaju samo lokalni karakter (određen mikro geografski značaj) nego se dobar dio atrakcija (posebice onih iz područja tradicijske narodne kulture, eno-gastronomije i događanja) može pozicionirati kao atrakcijska osnova cijele Slavonije. Upravo ta poznatost (prepoznatljivost) nekih atrakcija predstavlja vrijedan resurs za buduće planiranje i razvoj turističkih proizvoda na razini regije.
- U turističkom smislu danas Slavonija ima skroman značaj u kontekstu ukupnog turizma Republike Hrvatske, no ipak treba istaknuti da turistički promet regije, promatran kroz dolaske i noćenja turista, bilježi iz godine u godinu značajan porast.
- U zadnjoj godini prije pandemije Covid-19 (2019.) u regiji je zabilježeno više od 267.000 dolazaka turista i 524.000 noćenja turista, iz čega proizlazi da je prosječna duljina boravka bila ispod dva dana. Dominantan je bio udio domaćih turista (66%), najvažnija strana emitivna tržišta su bili Njemačka, Bosna i Hercegovina, Srbija i Slovenija (14%), a prema strukturi smještaja turisti su najviše odsjedali u hotelima (44%), i oko 18% u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u).
- Ukupni smještajni kapaciteti regije u 2019. su obuhvaćali nešto više od 11.200 postelja (10.400 u komercijalnom smještaju) u nešto više od 700 objekta. U usporedbi sa ukupnim smještajnim kapacitetima na razini Republike Hrvatske (1.358.435 postelja) to su vrlo skromni kapaciteti (manje od 1% postelja u odnosu na ukupan broj postelja u državi). Istovremeno ukupni smještajni kapaciteti regije (10.200 postelja) čine 15% ukupnih smještajnih kapaciteta Kontinentalne Hrvatske (74.700 postelja).

- Regija je u 2019. raspolagala sa ukupno 2.354 postelje u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u), što u usporedbi sa istom vrstom smještajnih kapaciteta na razini Republike Hrvatske (862.025 postelja) predstavlja gotovo zanemariv udio (0,3% u odnosu na ukupan broj postelja u privatnom smještaju državi).

Bez obzira na trenutno skroman turistički značaj Slavonije u ukupnom turizmu Republike Hrvatske, upravo ovakvo stanje treba gledati kao potencijal za budući, intenzivniji razvoj turizma u regiji, kao priliku a ne kao slabost. Ali tom razvoju treba pristupiti objektivno i znanstveno utemeljeno.

Prema odrednicama važećih dokumenta (*Strateški marketinški plan, 2019:57*) budući razvoj turizma u regiji Slavonija trebao bi biti zasnovan na atributima koji Slavoniju čine jedinstvenom turističkom destinacijom, kao što su:

- kontinuitet života i znanja, njegovanje tradicije i običaja,
- čista i očuvana priroda (bogatstvo rijeka, vizure ravnice i gore),
- bogata eno i gastronomska tradicija,
- tradicionalna slavonska gostoljubivost,
- srednjoeuropska građanska/plemićka tradicija i
- slavonska ruralna arhitektura.

U planiranju razvoja turizma svakako treba uvažavati neka od temeljnih razvojnih načela (kao što su npr. partnerstvo, kultura kvalitete, autentičnost, kreativnost te okolišna odgovornost), koja su proklamirana i u strateškim dokumentima važnim za razvoj turizma na razini Republike Hrvatske.

Regija Slavonija svakako mora iskoristiti činjenicu da se radi o prostoru s velikim razvojnim potencijalom, koji je u svom najvećem dijelu turistički jedinstven, nepotrošen i neotkriven, prostoru koji tek treba ispričati brojne priče o slavonskom čovjeku i njegovoj širokoj duši u zelenom i mirnom okruženju. Upravo ovakvo shvaćanje prostora je i jedan od najvažnijih preduvjeta zadovoljavanja potreba suvremenih turista.

U razvoju takvog novog turizma važnu ulogu ima dobro poznavanje obilježja turističke potražnje (postojeće i potencijalne), ali i obilježja smještajnih kapaciteta s kojima destinacija raspolaže (ili bi trebala raspolagati za potrebe buduće potražnje).

Detaljnija analiza obilježja turističke potražnje i ponude u slavonskim županijama koje čine regiju (turistički klaster) Slavonija u razdoblju od 2016.-2021. slijedi u poglavljima 5.1. i 5.2.

5.1. Obilježja turističke potražnje u slavonskim županijama koje čine regiju (turistički klaster) Slavonija u razdoblju 2016. – 2021.

U analizi kretanja turističke potražnje najčešće se koriste fizički (nefinancijski) pokazatelji kretanja potražnje – broj dolazaka turista i broj noćenja turista.

Tablice 5.1. do 5.17. pokazuju fizički turistički promet (**dolaske turista**) u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. prema različitim kriterijima za usporedbu.

Tablica 5.1.

Ukupan broj dolazaka turista u slavonske županije u razdoblju 2016.-2021. po županijama

Županija	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Brodsko-posavska	26.678	12,67%	28.851	12,09%	35.145	14,02%	37.837	14,16%	17.705	15,20%	27.703	15,86%
Osječko-baranjska	88.586	42,07%	94.098	39,43%	100.415	40,06%	111.195	41,60%	47.849	41,07%	79.970	45,77%
Požeško-slavonska	11.516	5,47%	13.399	5,61%	16.465	6,57%	20.727	7,75%	10.875	9,33%	16.331	9,35%
Virovitičko-podravska	13.793	6,55%	12.171	5,10%	16.033	6,40%	15.343	5,74%	7.703	6,61%	12.593	7,21%
Vukovarsko-srijemska	69.979	33,24%	90.111	37,76%	82.590	32,95%	82.171	30,74%	32.373	27,79%	38.113	21,82%
Ukupno	210.552	100,00%	238.630	100,00%	250.648	100,00%	267.273	100,00%	116.505	100,00%	174.710	100,00%

Izvor: eVisitor

Ukupan broj dolazaka turista u slavonske županije je u porastu u promatranom razdoblju sve do 2020. godine i početka pandemije Covid-19. U rekordnoj 2019. godini ostvareno je ukupno 267.273 dolazaka. Od ukupnog broja dolazaka u slavonske županije najveći udio (oko dvije trećine dolazaka) ostvaruje se u Osječko-baranjskoj županiji (oko 40%) i Vukovarsko-srijemskoj županiji (oko 30%). U Brodsko-posavskoj županiji ostvaruje se oko 15% dolazaka, dok preostale dvije županije (Virovitičko-podravska županija i Požeško-slavonska županija) zajedno ostvaruju oko 15% od ukupnih dolazaka turista u slavonske županije. Rang županija u ukupnim dolascima turista je u pravilu nepromijenjen kroz promatrano razdoblje.

Tablica 5.2.

Ukupan broj dolazaka domaćih i stranih turista u slavonske županije u razdoblju 2016.-2021. po županijama

Županija	Domaći/strani turist	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
		Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Brodsko-posavska	Domaći	11.485	43,05%	11.818	40,96%	12.903	36,71%	14.991	39,62%	9.216	52,05%	13.586	49,04%
	Strani	15.193	56,95%	17.033	59,04%	22.242	63,29%	22.846	60,38%	8.489	47,95%	14.117	50,96%
Osječko-baranjska	Domaći	57.298	64,68%	59.052	62,76%	62.121	61,86%	69.923	62,88%	37.129	77,60%	57.759	72,23%
	Strani	31.288	35,32%	35.046	37,24%	38.294	38,14%	41.272	37,12%	10.720	22,40%	22.211	27,77%
Požeško-slavonska	Domaći	8.393	72,88%	9.726	72,59%	11.377	69,10%	14.810	71,45%	8.976	82,54%	12.882	78,88%
	Strani	3.123	27,12%	3.673	27,41%	5.088	30,90%	5.917	28,55%	1.899	17,46%	3.449	21,12%
Virovitičko-podravaska	Domaći	9.801	71,06%	7.880	64,74%	10.893	67,94%	10.435	68,01%	5.785	75,10%	9.199	73,05%
	Strani	3.992	28,94%	4.291	35,26%	5.140	32,06%	4.908	31,99%	1.918	24,90%	3.394	26,95%
Vukovarsko-srijemska	Domaći	52.942	75,65%	69.652	77,30%	68.565	83,02%	65.733	80,00%	27.548	85,10%	28.857	75,71%
	Strani	17.037	24,35%	20.459	22,70%	14.025	16,98%	16.438	20,00%	4.825	14,90%	9.256	24,29%
Ukupno domaći		139.919	66,45%	158.128	66,26%	165.859	66,17%	175.892	65,81%	88.654	76,09%	122.283	69,99%
Ukupno strani		70.633	33,55%	80.502	33,74%	84.789	33,83%	91.381	34,19%	27.851	23,91%	52.427	30,01%
Ukupno		210.552	100,00%	238.630	100,00%	250.648	100,00%	267.273	100,00%	116.505	100,00%	174.710	100,00%

Izvor: eVisitor

U rekordnoj 2019. godini od ukupnog broja dolazaka turista (267.723) u svim slavonskim županijama veći broj dolazaka su ostvarili domaći turisti (175.892 dolazaka ili 66%) dok su strani turisti ostvarili 91.381 dolazak (34%). Kad se promatra **ukupan broj dolazaka turista u slavonske županije** prema zemlji podrijetla (**domaći i strani turisti**) samo jedna županija, Brodsko-posavska županija, ima veći udio stranih nego domaćih turista (omjer 60:40). U ostale četiri županije dolazi više domaćih nego stranih turista, a najveći udio domaćih turista ostvaruje se u Vukovarsko-srijemskoj županiji (80:20). Ti omjeri nešto odstupaju u pandemijskim godinama, ali su trendovi konstantni.

Zanimljive rezultate daje analiza **ukupnog broja dolazaka turista u slavonske županije** u razdoblju 2016.-2021. **prema vrsti smještajnih kapaciteta i po pojedinim županijama**. Ti rezultati su prikazani u Tablicama 5.3. – 5.7.

Tablica 5.3.

Ukupan broj dolazaka turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	17.493	65,57%	18.894	65,49%	21.485	61,13%	20.573	54,37%	9.214	52,04%	15.410	55,63%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	165	0,60%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	38	0,21%	29	0,10%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	539	2,02%	522	1,81%	635	1,81%	647	1,71%	158	0,89%	490	1,77%
Objekti u domaćinstvu	894	3,35%	2.101	7,28%	3.794	10,80%	5.216	13,79%	3.029	17,11%	4.425	15,97%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	7.752	29,06%	7.334	25,42%	9.231	26,27%	11.401	30,13%	5.266	29,74%	7.180	25,92%
Restorani	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,01%
Ukupno	26.678	100,00%	28.851	100,00%	35.145	100,00%	37.837	100,00%	17.705	100,00%	27.703	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji najveći broj turista odsjeda u hotelima (nešto iznad 50%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 15% turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 25% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.4.

Ukupan broj dolazaka turista u Osječko-baranjsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	59.909	67,63%	60.422	64,21%	59.546	59,30%	59.964	53,93%	24.304	50,79%	42.921	53,67%
Kampovi	625	0,71%	968	1,03%	1.363	1,36%	1.236	1,11%	174	0,36%	705	0,88%
Nekomercijalni smještaj	98	0,11%	170	0,18%	36	0,04%	82	0,07%	76	0,16%	56	0,07%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	6.199	7,00%	5.849	6,22%	6.072	6,05%	6.031	5,42%	2.674	5,59%	4.048	5,06%
Objekti u domaćinstvu	7.664	8,65%	10.756	11,43%	16.075	16,01%	22.475	20,21%	11.469	23,97%	17.481	21,86%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	14.091	15,91%	15.930	16,93%	17.323	17,25%	21.407	19,25%	9.152	19,13%	14.759	18,46%
Ostalo	0	0,00%	3	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	88.586	100,00%	94.098	100,00%	100.415	100,00%	111.195	100,00%	47.849	100,00%	79.970	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Osječko-baranjskoj županiji najveći broj turista odsjeda u hotelima (nešto iznad 50%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 25% turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su najmanje zastupljeni u usporedbi s drugim vrstama smještajnih objekata (oko 20%).

Tablica 5.5.

Ukupan broj dolazaka turista u Požeško-slavonsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	2.645	22,97%	3.185	23,77%	3.227	19,60%	3.084	14,88%	1.523	14,00%	1.803	11,04%
Kampovi	0	0,00%	185	1,38%	499	3,03%	911	4,40%	326	3,00%	889	5,44%
Nekomercijalni smještaj	3	0,03%	3	0,02%	16	0,10%	17	0,08%	15	0,14%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	71	0,62%	138	1,03%	128	0,78%	531	2,56%	254	2,34%	603	3,69%
Objekti u domaćinstvu	635	5,51%	1.116	8,33%	1.730	10,51%	2.628	12,68%	2.193	20,17%	3.856	23,61%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	8.162	70,88%	8.762	65,39%	10.865	65,99%	13.556	65,40%	6.564	60,36%	9.180	56,21%
Restorani	0	0,00%	10	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	11.516	100,00%	13.399	100,00%	16.465	100,00%	20.727	100,00%	10.875	100,00%	16.331	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Požeško-slavonskoj županiji podjednak broj turista (oko 15%) odsjeda u hotelima i u objektima obiteljskog smještaja (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u). Trendovi pokazuju pad udjela hotela i porast udjela objekata obiteljskog smještaja u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su dominantna kategorija smještaja i zastupljeni su sa udjelom od oko 65% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.6.

Ukupan broj dolazaka turista u Virovitičko-podravsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	4.045	29,33%	5.292	43,48%	7.723	48,17%	6.823	44,47%	3.048	39,57%	4.938	39,21%
Kampovi	6	0,04%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Nekomercijalni smještaj	32	0,23%	56	0,46%	44	0,27%	103	0,67%	65	0,84%	19	0,15%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	294	2,13%	217	1,78%	219	1,37%	152	0,99%	190	2,47%	207	1,64%
Objekti u domaćinstvu	589	4,27%	701	5,76%	1.240	7,73%	1.200	7,82%	636	8,26%	1.283	10,19%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	8.813	63,89%	5.857	48,12%	6.761	42,17%	6.995	45,59%	3.740	48,55%	6.095	48,40%
Ostalo	4	0,03%	48	0,39%	46	0,29%	67	0,44%	20	0,26%	51	0,40%
Restorani	10	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,02%	4	0,05%	0	0,00%
Ukupno	13.793	100,00%	12.171	100,00%	16.033	100,00%	15.343	100,00%	7.703	100,00%	12.593	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Virovitičko-podravskoj županiji u hotelima odsjeda vrlo značajan broj turista (oko 45%), i njihov udio je kroz godine rastao u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 8% turista, i njihov udio u odnosu na druge vrste smještajnih objekata je relativno stabilan. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 45% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.7.

Ukupan broj dolazaka turista u Vukovarsko-srijemsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	27.444	39,22%	34.835	38,66%	27.199	32,93%	27.872	33,92%	11.000	33,98%	19.259	50,53%
Nekomercijalni smještaj	5	0,01%	1	0,00%	4	0,00%	7	0,01%	15	0,05%	2	0,01%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	210	0,30%	294	0,33%	497	0,60%	816	0,99%	367	1,13%	621	1,63%
Objekti u domaćinstvu	3.676	5,25%	5.553	6,16%	7.475	9,05%	7.302	8,89%	4.473	13,82%	7.412	19,45%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	38.343	54,79%	49.175	54,57%	47.026	56,94%	45.688	55,60%	16.466	50,86%	10.482	27,50%
Restorani	301	0,43%	253	0,28%	389	0,47%	486	0,59%	52	0,16%	337	0,88%
Ukupno	69.979	100,00%	90.111	100,00%	82.590	100,00%	82.171	100,00%	32.373	100,00%	38.113	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Vukovarsko-srijemskoj županiji u hotelima odsjeda oko trećina turista (35%), i zamjetan je rast udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 10% turista, i njihov udio u odnosu na druge vrste smještajnih objekata je također u porastu. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 55% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Kad se promatraju **ukupni dolasci turista u svih pet slavonskih županija prema vrsti smještaja** koji odabiru, u hotelima turisti najčešće odsjedaju u Brodsko-posavskoj županiji i Osječko-baranjskoj županiji (više od 50% turista), a najmanje u Požeško-slavonskoj županiji (15%). Najviše turista odabire obiteljski smještaj u Osječko-baranjskoj županiji (25%), a najmanje u Virovitičko-podravskoj županiji (8%). Najveća zastupljenost ostalih oblika smještajnih objekata u odnosu na druge oblike smještaja je u Požeško-slavonskoj županiji (65%).

Analiza ukupnog broja **dolazaka stranih turista u slavonske županije** u razdoblju 2016.-2021. **prema vrsti smještajnih kapaciteta i po pojedinim županijama** prikazana je u Tablicama 5.8. – 5.12.

Tablica 5.8.

Ukupan broj dolazaka stranih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom
Hoteli	11.038	72,65%	11.648	68,38%	14.210	63,89%	13.169	57,64%	4.954	58,36%	8.665	61,38%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	152	1,08%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,05%	1	0,01%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	373	2,46%	319	1,87%	368	1,65%	370	1,62%	67	0,79%	257	1,82%
Objekti u domaćinstvu	351	2,31%	1.293	7,59%	2.398	10,78%	3.093	13,54%	1.210	14,25%	1.827	12,94%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	3.431	22,58%	3.773	22,15%	5.266	23,68%	6.214	27,20%	2.254	26,55%	3.215	22,77%
Ukupno	15.193	100,00%	17.033	100,00%	22.242	100,00%	22.846	100,00%	8.489	100,00%	14.117	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji najveći broj stranih turista odsjeda u hotelima (oko 60%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 15% stranih turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 25% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.9.

Ukupan broj dolazaka stranih turista u Osječko-baranjsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Broj	Udjel	Broj	Udjel	Broj	Udjel	Broj	Udjel	Broj	Udjel	Broj	Udjel
Hoteli	19.690	62,93%	21.362	60,95%	20.955	54,72%	19.989	48,43%	5.528	51,57%	11.755	52,92%
Kampovi	613	1,96%	919	2,62%	1.341	3,50%	1.173	2,84%	138	1,29%	614	2,76%
Nekomercijalni smještaj	96	0,31%	170	0,49%	36	0,09%	80	0,19%	35	0,33%	55	0,25%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	3.092	9,88%	2.692	7,68%	2.560	6,69%	2.285	5,54%	327	3,05%	960	4,32%
Objekti u domaćinstvu	2.845	9,09%	4.127	11,78%	6.776	17,69%	9.682	23,46%	2.619	24,43%	4.965	22,35%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	4.952	15,83%	5.776	16,48%	6.626	17,30%	8.063	19,54%	2.073	19,34%	3.862	17,39%
Ukupno	31.288	100,00%	35.046	100,00%	38.294	100,00%	41.272	100,00%	10.720	100,00%	22.211	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Osječko-baranjskoj županiji najveći broj stranih turista odsjeda u hotelima (oko 50%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda gotovo 30% stranih turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su najmanje zastupljeni (oko 20%) u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.10.

Ukupan broj dolazaka stranih turista u Požeško-slavonsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	1.065	34,10%	1.261	34,33%	1.325	26,04%	1.061	17,93%	363	19,12%	701	20,32%
Kampovi	0	0,00%	136	3,70%	386	7,59%	717	12,12%	110	5,79%	420	12,18%
Nekomercijalni smještaj	3	0,10%	3	0,08%	16	0,31%	17	0,29%	1	0,05%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	22	0,70%	29	0,79%	25	0,49%	201	3,40%	99	5,21%	169	4,90%
Objekti u domaćinstvu	122	3,91%	200	5,45%	449	8,82%	613	10,36%	251	13,22%	542	15,71%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	1.911	61,19%	2.042	55,59%	2.887	56,74%	3.308	55,91%	1.075	56,61%	1.617	46,88%
Restorani	0	0,00%	2	0,05%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	3.123	100,00%	3.673	100,00%	5.088	100,00%	5.917	100,00%	1.899	100,00%	3.449	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Požeško-slavonskoj županiji nešto manje od 20% stranih turista odsjeda u hotelima, dok u objektima obiteljskog smještaja (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 15% stranih turista. Trendovi pokazuju pad udjela hotela i porast udjela objekata obiteljskog smještaja u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su dominantna kategorija smještaja i zastupljeni su sa udjelom od gotovo 60% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.11.

Ukupan broj dolazaka stranih turista u Virovitičko-podravsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	1.594	39,93%	2.188	50,99%	2.654	51,63%	2.279	46,43%	821	42,81%	1.246	36,71%
Nekomercijalni smještaj	32	0,80%	56	1,31%	44	0,86%	103	2,10%	30	1,56%	19	0,56%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	95	2,38%	125	2,91%	65	1,26%	96	1,96%	21	1,09%	63	1,86%
Objekti u domaćinstvu	295	7,39%	224	5,22%	471	9,16%	395	8,05%	188	9,80%	358	10,55%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	1.972	49,40%	1.692	39,43%	1.875	36,48%	1.999	40,73%	847	44,16%	1.675	49,35%
Ostalo	0	0,00%	6	0,14%	31	0,60%	36	0,73%	11	0,57%	33	0,97%
Restorani	4	0,10%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	3.992	100,00%	4.291	100,00%	5.140	100,00%	4.908	100,00%	1.918	100,00%	3.394	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Virovitičko-podravskoj županiji u hotelima odsjeda vrlo značajan broj stranih turista (gotovo 50%), i njihov udio je kroz godine rastao u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 10% stranih turista, i njihov je udio, u odnosu na druge vrste smještajnih objekata, relativno stabilan. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 40% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.12.

Ukupan broj dolazaka stranih turista u Vukovarsko-srijemsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	11.496	67,48%	14.205	69,43%	7.188	51,25%	7.911	48,13%	1.970	40,83%	4.179	45,15%
Nekomercijalni smještaj	5	0,03%	1	0,00%	4	0,03%	7	0,04%	6	0,12%	2	0,02%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	59	0,35%	68	0,33%	198	1,41%	327	1,99%	180	3,73%	216	2,33%
Objekti u domaćinstvu	1.354	7,95%	1.906	9,32%	2.729	19,46%	2.675	16,27%	1.315	27,25%	2.485	26,85%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	4.072	23,90%	4.215	20,60%	3.841	27,39%	5.368	32,66%	1.333	27,63%	2.353	25,42%
Restorani	51	0,30%	64	0,31%	65	0,46%	150	0,91%	21	0,44%	21	0,23%
Ukupno	17.037	100,00%	20.459	100,00%	14.025	100,00%	16.438	100,00%	4.825	100,00%	9.256	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Vukovarsko-srijemskoj županiji u hotelima odsjeda polovina stranih turista (50%), i zamjetan je pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 20% stranih turista, i njihov udio u odnosu na druge vrste smještajnih objekata je u porastu. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 30% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Kad se promatraju **ukupni dolasci stranih turista u svih pet slavonskih županija prema vrsti smještaja** koji odabiru, u hotelima strani turisti najčešće odsjedaju u Brodsko-posavskoj županiji (oko 60%), a najmanje u Požeško-slavonskoj županiji (20%). Najviše stranih turista odabire obiteljski smještaj u Osječko-baranjskoj županiji (30%), a najmanje u Virovitičko-podravskoj županiji (10%). Najveća zastupljenost ostalih oblika smještajnih objekata u odnosu na druge oblike smještaja je u Požeško-slavonskoj županiji (60%).

Analiza ukupnog broja **dolazaka domaćih turista u slavonske županije** u razdoblju 2016.-2021. **prema vrsti smještajnih kapaciteta i po pojedinim županijama** prikazana je u Tablicama 5.13. – 5.17.

Tablica 5.13.

Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom
Hoteli	6.455	56,20%	7.246	61,31%	7.275	56,38%	7.404	49,39%	4.260	46,22%	6.745	49,65%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	13	0,10%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	34	0,37%	28	0,21%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	166	1,45%	203	1,72%	267	2,07%	277	1,85%	91	0,99%	233	1,72%
Objekti u domaćinstvu	543	4,73%	808	6,84%	1.396	10,82%	2.123	14,16%	1.819	19,74%	2.598	19,12%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	4.321	37,62%	3.561	30,13%	3.965	30,73%	5.187	34,60%	3.012	32,68%	3.965	29,18%
Restorani	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,03%
Ukupno	11.485	100,00%	11.818	100,00%	12.903	100,00%	14.991	100,00%	9.216	100,00%	13.586	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji najveći broj domaćih turista odsjeda u hotelima (oko 50%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda nešto više od 15% domaćih turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 35% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.14.

Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Osječko-baranjsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	40.219	70,19%	39.060	66,15%	38.591	62,12%	39.975	57,17%	18.776	50,57%	31.166	53,96%
Kampovi	12	0,02%	49	0,08%	22	0,04%	63	0,09%	36	0,10%	91	0,16%
Nekomercijalni smještaj	2	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,00%	41	0,11%	1	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	3.107	5,42%	3.157	5,35%	3.512	5,65%	3.746	5,36%	2.347	6,32%	3.088	5,35%
Objekti u domaćinstvu	4.819	8,41%	6.629	11,23%	9.299	14,97%	12.793	18,30%	8.850	23,84%	12.516	21,67%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	9.139	15,95%	10.154	17,20%	10.697	17,22%	13.344	19,08%	7.079	19,07%	10.897	18,87%
Ostalo	0	0,00%	3	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	57.298	100,00%	59.052	100,00%	62.121	100,00%	69.923	100,00%	37.129	100,00%	57.759	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Osječko-baranjskoj županiji najveći broj domaćih turista odsjeda u hotelima (nešto više od 60%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda gotovo 25% domaćih turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su najmanje zastupljeni (oko 20%) u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.15.

Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Požeško-slavonsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	1.580	18,83%	1.924	19,78%	1.902	16,72%	2.023	13,66%	1.160	12,92%	1.102	8,55%
Kampovi	0	0,00%	49	0,50%	113	0,99%	194	1,31%	216	2,41%	469	3,64%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	14	0,16%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	49	0,58%	109	1,12%	103	0,91%	330	2,23%	155	1,73%	434	3,37%
Objekti u domaćinstvu	513	6,11%	916	9,42%	1.281	11,26%	2.015	13,61%	1.942	21,64%	3.314	25,73%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	6.251	74,48%	6.720	69,09%	7.978	70,12%	10.248	69,20%	5.489	61,15%	7.563	58,71%
Restorani	0	0,00%	8	0,08%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	8.393	100,00%	9.726	100,00%	11.377	100,00%	14.810	100,00%	8.976	100,00%	12.882	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Požeško-slavonskoj županiji podjednak broj domaćih turista (nešto manje od 15%) odsjeda u hotelima i u objektima obiteljskog smještaja (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u). Trendovi pokazuju pad udjela hotela i porast udjela objekata obiteljskog smještaja u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su dominantna kategorija smještaja i zastupljeni su sa udjelom od gotovo 70% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.16.

Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Virovitičko-podravsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	2.451	25,01%	3.104	39,39%	5.069	46,53%	4.544	43,55%	2.227	38,50%	3.692	40,13%
Kampovi	6	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	35	0,61%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	199	2,03%	92	1,17%	154	1,41%	56	0,54%	169	2,92%	144	1,57%
Objekti u domaćinstvu	294	3,00%	477	6,05%	769	7,06%	805	7,71%	448	7,74%	925	10,06%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	6.841	69,80%	4.165	52,86%	4.886	44,85%	4.996	47,88%	2.893	50,01%	4.420	48,05%
Ostalo	4	0,04%	42	0,53%	15	0,14%	31	0,30%	9	0,16%	18	0,20%
Restorani	6	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,03%	4	0,07%	0	0,00%
Ukupno	9.801	100,00%	7.880	100,00%	10.893	100,00%	10.435	100,00%	5.785	100,00%	9.199	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Virovitičko-podravskoj županiji u hotelima odsjeda vrlo značajan broj domaćih turista (nešto više od 45%), i njihov udio je kroz godine rastao u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 8% domaćih turista, i njihov je udio u odnosu na druge vrste smještajnih objekata relativno stabilan. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 45% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.17.

Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Vukovarsko-srijemsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	15.948	30,12%	20.630	29,62%	20.011	29,19%	19.961	30,37%	9.030	32,78%	15.080	52,26%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	9	0,03%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	151	0,29%	226	0,32%	299	0,44%	489	0,74%	187	0,68%	405	1,40%
Objekti u domaćinstvu	2.322	4,39%	3.647	5,24%	4.746	6,92%	4.627	7,04%	3.158	11,46%	4.927	17,07%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	34.271	64,73%	44.960	64,55%	43.185	62,98%	40.320	61,34%	15.133	54,93%	8.129	28,17%
Restorani	250	0,47%	189	0,27%	324	0,47%	336	0,51%	31	0,11%	316	1,10%
Ukupno	52.942	100,00%	69.652	100,00%	68.565	100,00%	65.733	100,00%	27.548	100,00%	28.857	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Vukovarsko-srijemskoj županiji u hotelima odsjeda oko trećina domaćih turista (nešto više od 30%), i zamjetan je porast udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 8% domaćih turista, i njihov udio u odnosu na druge vrste smještajnih objekata je u blagom porastu. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od nešto iznad 60% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Kad se promatraju **ukupni dolasci domaćih turista u svih pet slavonskih županija prema vrsti smještaja** koji odabiru, u hotelima domaći turisti najčešće odsjedaju u Osječko-baranjskoj županiji (oko 60%), a najmanje u Požeško-slavonskoj županiji (15%). Najviše domaćih turista odabire obiteljski smještaj u Osječko-baranjskoj županiji (25%), a najmanje u Virovitičko-podravskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji (8%). Najveća zastupljenost ostalih oblika smještajnih objekata u odnosu na druge oblike smještaja je u Požeško-slavonskoj županiji (70%).

Kretanje fizičkog turističkog prometa (**noćenja turista**) u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. prema različitim kriterijima za usporedbu prikazano je u Tablicama 5.18. do 5.39.

Tablica 5.18.

Ukupan broj noćenja turista u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. po županijama

Županija	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Brodsko-posavska	49.175	12,33%	53.409	12,07%	59.774	12,43%	64.433	12,31%	37.933	14,58%	51.642	13,52%
Osječko-baranjska	178.826	44,83%	188.562	42,61%	202.287	42,05%	234.029	44,71%	119.298	45,84%	180.734	47,32%
Požeško-slavonska	27.441	6,88%	30.962	7,00%	37.108	7,71%	46.257	8,84%	28.288	10,87%	44.063	11,54%
Virovitičko-podravska	36.459	9,14%	25.604	5,79%	40.276	8,37%	38.196	7,30%	17.398	6,69%	28.574	7,48%
Vukovarsko-srijemska	106.998	26,82%	143.964	32,53%	141.606	29,44%	140.534	26,85%	57.309	22,02%	76.937	20,14%
Ukupno	398.899	100,00%	442.501	100,00%	481.051	100,00%	523.449	100,00%	260.226	100,00%	381.950	100,00%

Izvor: eVisitor

Ukupan broj noćenja turista u slavonskim županijama je u porastu u promatranom razdoblju do 2020. godine i početka pandemije Covid-19. U rekordnoj 2019. godini ostvareno je ukupno 523.449 noćenja. Od ukupnog broja ostvarenih noćenja u slavonskima županijama najveći udio (nešto više od dvije trećine noćenja) ostvaruje se u Osječko-baranjskoj županiji (oko 45%) i Vukovarsko-srijemskoj županiji (oko 25%). U Brodsko-posavskoj županije ostvaruje se oko 15% noćenja, dok preostale dvije županije (Virovitičko-podravska županija i Požeško-slavonska županija) zajedno ostvaruju oko 15% od ukupnih noćenja turista u slavonskim županijama. Rang županija u ukupnim noćenjima turista je u pravilu nepromijenjen kroz promatrano razdoblje.

Tablica 5.19.

Ukupan broj noćenja domaćih i stranih turista u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. po županijama

Županija	Domaći/strani turist	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Brodsko-posavska	Domaći	24.064	48,94%	23.697	44,37%	24.222	40,52%	28.515	44,26%	21.843	57,58%	27.303	52,87%
	Strani	25.111	51,06%	29.712	55,63%	35.552	59,48%	35.918	55,74%	16.090	42,42%	24.339	47,13%
Osječko-baranjska	Domaći	110.292	61,68%	113.070	59,96%	118.600	58,63%	137.767	58,87%	78.586	65,87%	111.436	61,66%
	Strani	68.534	38,32%	75.492	40,04%	83.687	41,37%	96.262	41,13%	40.712	34,13%	69.298	38,34%
Požeško-slavonska	Domaći	20.315	74,03%	22.107	71,40%	24.579	66,24%	31.011	67,04%	21.733	76,83%	33.139	75,21%
	Strani	7.126	25,97%	8.855	28,60%	12.529	33,76%	15.246	32,96%	6.555	23,17%	10.924	24,79%
Virovitičko-podravska	Domaći	26.005	71,33%	15.848	61,90%	26.237	65,14%	24.867	65,10%	11.929	68,57%	17.412	60,94%
	Strani	10.454	28,67%	9.756	38,10%	14.039	34,86%	13.329	34,90%	5.469	31,43%	11.162	39,06%
Vukovarsko-srijemska	Domaći	75.684	70,73%	111.324	77,33%	112.725	79,60%	106.118	75,51%	44.556	77,75%	51.989	67,57%
	Strani	31.314	29,27%	32.640	22,67%	28.881	20,40%	34.416	24,49%	12.753	22,25%	24.948	32,43%
Ukupno domaći		256.360	64,27%	286.046	64,64%	306.363	63,69%	328.278	62,71%	178.647	68,65%	241.279	63,17%
Ukupno strani		142.539	35,73%	156.455	35,36%	174.688	36,31%	195.171	37,29%	81.579	31,35%	140.671	36,83%
Ukupno		398.899	100,00%	442.501	100,00%	481.051	100,00%	523.449	100,00%	260.226	100,00%	381.950	100,00%

Izvor: eVisitor

U rekordnoj 2019. godini od ukupnog broja ostvarenih noćenja (523.449) u svim slavonskim županijama veći broj noćenja su ostvarili domaći turisti (328.278 noćenja ili 63%) dok su strani turisti ostvarili 195.171 noćenje (37%). Kad se promatra **ukupan broj ostvarenih noćenja u slavonskim županijama** prema zemlji podrijetla (**domaći i strani turisti**) samo jedna županija, Brodsko-posavska županija, ima veći udio noćenja stranih nego domaćih turista (55:45). U ostale četiri županije ostvaruje se više noćenja domaćih nego stranih turista, a najveći udio noćenja domaćih turista ostvaruje se u Vukovarsko-srijemskoj županiji (75:25). Ti omjeri nešto odstupaju u pandemijskim godinama, ali trendovi ostaju isti.

Zanimljive rezultate daje analiza **ukupnog broja ostvarenih noćenja turista u slavonskim županijama** u razdoblju 2016.-2021. **prema vrsti smještajnih kapaciteta i po pojedinim županijama**. Ti rezultati su prikazani u Tablicama 5.20. – 5.24.

Tablica 5.20.

Ukupan broj noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	28.129	57,20%	31.640	59,24%	36.134	60,45%	32.849	50,98%	16.967	44,73%	25.841	50,04%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	174	0,34%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	888	2,34%	667	1,29%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	1.260	2,56%	1.122	2,10%	1.203	2,01%	1.183	1,84%	972	2,56%	1.515	2,93%
Objekti u domaćinstvu	3.043	6,19%	5.916	11,08%	7.839	13,11%	11.158	17,32%	9.389	24,75%	11.341	21,96%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	16.743	34,05%	14.731	27,58%	14.598	24,42%	19.243	29,87%	9.717	25,62%	12.100	23,43%
Restorani	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,01%
Ukupno	49.175	100,00%	53.409	100,00%	59.774	100,00%	64.433	100,00%	37.933	100,00%	51.642	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji najveći broj noćenja je ostvaren u hotelima (nešto iznad 50%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je nešto manje od 20% noćenja, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 30% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.21.

Ukupan broj noćenja turista u Osječko-baranjskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	112.307	62,80%	112.386	59,60%	108.847	53,81%	115.555	49,38%	54.336	45,55%	87.791	48,57%
Kampovi	957	0,54%	1.361	0,72%	1.940	0,96%	1.984	0,85%	427	0,36%	1.186	0,66%
Nekomercijalni smještaj	1.649	0,92%	1.403	0,74%	578	0,29%	706	0,30%	2.503	2,10%	651	0,36%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	10.956	6,13%	11.275	5,98%	11.975	5,92%	13.523	5,78%	6.407	5,37%	8.789	4,86%
Objekti u domaćinstvu	23.282	13,02%	28.888	15,32%	40.164	19,85%	56.281	24,05%	35.067	29,39%	48.960	27,09%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	29.675	16,59%	33.243	17,63%	38.783	19,17%	45.980	19,65%	20.558	17,23%	33.357	18,46%
Ostalo	0	0,00%	6	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	178.826	100,00%	188.562	100,00%	202.287	100,00%	234.029	100,00%	119.298	100,00%	180.734	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Osječko-baranjskoj županiji najveći broj noćenja je ostvaren u hotelima (oko 50%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je oko 30% noćenja, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su najmanje zastupljeni u usporedbi s drugim vrstama smještajnih objekata (oko 20%).

Tablica 5.22.

Ukupan broj noćenja turista u Požeško-slavonskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	5.922	21,58%	6.281	20,29%	5.569	15,01%	5.388	11,65%	2.681	9,48%	3.330	7,56%
Kampovi	0	0,00%	248	0,80%	706	1,90%	1.308	2,83%	499	1,76%	1.384	3,14%
Nekomercijalni smještaj	119	0,43%	184	0,59%	177	0,48%	376	0,81%	866	3,06%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	149	0,54%	346	1,12%	277	0,75%	1.113	2,41%	1.093	3,86%	1.741	3,95%
Objekti u domaćinstvu	2.342	8,53%	3.775	12,19%	5.407	14,57%	7.961	17,21%	7.904	27,94%	12.615	28,63%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	18.909	68,91%	20.105	64,93%	24.972	67,30%	30.111	65,10%	15.245	53,89%	24.993	56,72%
Restorani	0	0,00%	23	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	27.441	100,00%	30.962	100,00%	37.108	100,00%	46.257	100,00%	28.288	100,00%	44.063	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Požeško-slavonskoj županiji u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvaren je najveći broj noćenja (oko 20% noćenja), i primjetan je porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U hotelima je ostvareno nešto više od 10% noćenja, ali je zamjetan značajan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su dominantna kategorija smještaja i zastupljeni su sa udjelom od oko 65% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.23.

Ukupan broj noćenja turista u Virovitičko-podravskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	6.888	18,89%	8.606	33,61%	18.319	45,48%	13.116	34,34%	4.758	27,35%	8.343	29,20%
Kampovi	6	0,02%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Nekomercijalni smještaj	206	0,57%	401	1,57%	252	0,63%	524	1,37%	1.514	8,70%	379	1,33%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	839	2,30%	723	2,82%	678	1,68%	435	1,14%	370	2,13%	601	2,10%
Objekti u domaćinstvu	1.744	4,78%	2.403	9,39%	3.232	8,02%	3.900	10,21%	2.229	12,81%	4.271	14,95%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	26.736	73,33%	13.325	52,04%	17.590	43,67%	20.069	52,54%	8.436	48,49%	14.852	51,98%
Ostalo	6	0,02%	146	0,57%	205	0,51%	143	0,37%	74	0,43%	128	0,45%
Restorani	34	0,09%	0	0,00%	0	0,00%	9	0,02%	17	0,10%	0	0,00%
Ukupno	36.459	100,00%	25.604	100,00%	40.276	100,00%	38.196	100,00%	17.398	100,00%	28.574	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Virovitičko-podravskoj županiji je u hotelima ostvaren značajan broj noćenja (oko 35%), i njihov udio je kroz godine rastao u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je oko 12% noćenja, i njihov udio u odnosu na druge vrste smještajnih objekata je relativno stabilan. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od nešto više od 50% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.24.

Ukupan broj noćenja turista u Vukovarsko-srijemskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	49.158	45,94%	63.179	43,89%	51.152	36,12%	51.122	36,38%	20.731	36,17%	38.498	50,04%
Nekomercijalni smještaj	96	0,09%	4	0,00%	42	0,03%	71	0,05%	555	0,97%	2	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	921	0,86%	857	0,60%	1.763	1,25%	1.695	1,21%	930	1,62%	896	1,16%
Objekti u domaćinstvu	8.832	8,25%	12.427	8,63%	16.531	11,67%	17.346	12,34%	12.201	21,29%	18.974	24,66%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	47.509	44,40%	67.103	46,61%	71.345	50,38%	69.403	49,39%	22.776	39,74%	18.005	23,40%
Restorani	482	0,45%	394	0,27%	773	0,55%	897	0,64%	116	0,20%	562	0,73%
Ukupno	106.998	100,00%	143.964	100,00%	141.606	100,00%	140.534	100,00%	57.309	100,00%	76.937	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Vukovarsko-srijemskoj županiji u hotelima je ostvareno oko trećine noćenja (nešto više od 35%), ali je zamjetan pad udjela noćenja u hotelima u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je više od 15% noćenja, i njihov udio u odnosu na druge vrste smještajnih objekata je u porastu. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 50% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Kad se promatraju **ukupno ostvarena noćenja turista u svih pet slavonskih županija prema vrsti smještaja**, u hotelima je najviše noćenja ostvareno u Brodsko-posavskoj županiji i Osječko-baranjskoj županiji (iznad 50% noćenja), a najmanje u Požeško-slavonskoj županiji (10%). Najviše noćenja u obiteljskom smještaju ostvareno je u Osječko-baranjskoj županiji (30%), a najmanje u Virovitičko-podravskoj županiji (12%). Najveća zastupljenost ostalih oblika smještajnih objekata u odnosu na druge oblike smještaja je u Požeško-slavonskoj županiji (65%).

Analiza ukupnog broj **noćenja stranih turista u slavonskim županijama** u razdoblju 2016.-2021. **prema vrsti smještajnih kapaciteta i po pojedinim županijama** prikazana je u Tablicama 5.25. – 5.29.

Tablica 5.25.

Ukupan broj noćenja stranih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	16.891	67,27%	18.224	61,34%	22.331	62,81%	19.889	55,37%	8.362	51,97%	13.310	54,69%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	160	0,66%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	12	0,07%	36	0,15%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	673	2,68%	469	1,58%	592	1,67%	488	1,36%	552	3,43%	1.030	4,23%
Objekti u domaćinstvu	1.254	4,99%	3.814	12,84%	4.825	13,57%	6.103	16,99%	3.649	22,68%	4.684	19,24%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	6.293	25,06%	7.205	24,25%	7.804	21,95%	9.438	26,28%	3.515	21,85%	5.119	21,03%
Ukupno	25.111	100,00%	29.712	100,00%	35.552	100,00%	35.918	100,00%	16.090	100,00%	24.339	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji najveći broj noćenja stranih turista ostvaren je u hotelima (više od 55%), ali je zamjetan pad udjela noćenja u hotelima u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je nešto manje od 20% noćenja stranih turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od nešto više od 25% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.26.

Ukupan broj noćenja stranih turista u Osječko-baranjskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	41.079	59,94%	44.199	58,55%	42.294	50,54%	44.735	46,47%	19.463	47,81%	33.118	47,79%
Kampovi	938	1,37%	1.287	1,70%	1.890	2,26%	1.847	1,92%	360	0,88%	985	1,42%
Nekomercijalni smještaj	1.571	2,29%	1.283	1,70%	578	0,69%	704	0,73%	169	0,42%	636	0,92%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	4.293	6,26%	4.004	5,30%	4.438	5,30%	4.130	4,29%	1.031	2,53%	2.038	2,94%
Objekti u domaćinstvu	8.350	12,18%	10.823	14,34%	16.875	20,16%	25.741	26,74%	12.248	30,08%	19.687	28,41%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	12.303	17,95%	13.896	18,41%	17.612	21,05%	19.105	19,85%	7.441	18,28%	12.834	18,52%
Ukupno	68.534	100,00%	75.492	100,00%	83.687	100,00%	96.262	100,00%	40.712	100,00%	69.298	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Osječko-baranjskoj županiji najveći broj noćenja stranih turista ostvaren je u hotelima (nešto više od 45%), ali je zamjetan pad udjela noćenja u hotelima u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je više od 30% noćenja stranih turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su najmanje zastupljeni u odnosu na druge vrste smještajnih objekata (manje od 20%).

Tablica 5.27.

Ukupan broj noćenja stranih turista u Požeško-slavonskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	2.451	34,40%	2.667	30,12%	2.589	20,66%	2.361	15,49%	817	12,46%	1.555	14,23%
Kampovi	0	0,00%	189	2,13%	557	4,45%	1.046	6,86%	140	2,14%	576	5,27%
Nekomercijalni smještaj	119	1,67%	184	2,08%	177	1,41%	376	2,47%	13	0,20%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	48	0,67%	93	1,05%	82	0,65%	497	3,26%	743	11,33%	933	8,54%
Objekti u domaćinstvu	359	5,04%	962	10,86%	1.955	15,60%	2.186	14,34%	1.639	25,00%	3.435	31,44%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	4.149	58,22%	4.751	53,65%	7.169	57,22%	8.780	57,59%	3.203	48,86%	4.425	40,51%
Restorani	0	0,00%	9	0,10%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	7.126	100,00%	8.855	100,00%	12.529	100,00%	15.246	100,00%	6.555	100,00%	10.924	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Požeško-slavonskoj županiji podjednak je broj noćenja stranih turista (nešto iznad 15%) ostvaren u hotelima i u objektima obiteljskog smještaja (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u). Trendovi pokazuju pad udjela noćenja u hotelima i porast udjela noćenja u objektima obiteljskog smještaja u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su dominantna kategorija smještaja i zastupljeni su sa udjelom od nešto više od 60% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.28.

Ukupan broj noćenja stranih turista u Virovitičko-podravskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	3.215	30,75%	4.162	42,66%	6.525	46,48%	4.755	35,67%	1.622	29,66%	2.559	22,93%
Nekomercijalni smještaj	206	1,97%	401	4,11%	252	1,79%	524	3,93%	215	3,93%	331	2,97%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	258	2,47%	399	4,09%	210	1,50%	276	2,07%	65	1,19%	266	2,38%
Objekti u domaćinstvu	800	7,65%	518	5,31%	1.028	7,32%	1.288	9,66%	847	15,49%	1.610	14,42%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	5.965	57,06%	4.258	43,64%	5.881	41,89%	6.394	47,97%	2.675	48,91%	6.298	56,42%
Ostalo	0	0,00%	18	0,18%	143	1,02%	92	0,69%	45	0,82%	98	0,88%
Restorani	10	0,10%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	10.454	100,00%	9.756	100,00%	14.039	100,00%	13.329	100,00%	5.469	100,00%	11.162	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju je u Virovitičko-podravskoj županiji u hotelima ostvaren značajan broj noćenja stranih turista (više od 35%), i njihov udio je kroz godine rastao u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je nešto više od 10% noćenja stranih turista, i njihov udio u odnosu na druge vrste smještajnih objekata je relativno stabilan. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom nešto manjim od 50% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.29.

Ukupan broj noćenja stranih turista u Vukovarsko-srijemskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	20.311	64,86%	21.440	65,69%	13.627	47,18%	15.617	45,38%	4.967	38,95%	12.647	50,69%
Nekomercijalni smještaj	96	0,31%	4	0,01%	42	0,15%	71	0,21%	38	0,30%	2	0,01%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	444	1,42%	364	1,12%	1.007	3,49%	801	2,33%	528	4,14%	269	1,08%
Objekti u domaćinstvu	3.030	9,68%	4.167	12,77%	6.446	22,32%	6.288	18,27%	4.526	35,49%	7.566	30,33%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	7.251	23,16%	6.531	20,01%	7.599	26,31%	11.313	32,87%	2.644	20,73%	4.419	17,71%
Restorani	182	0,58%	134	0,41%	160	0,55%	326	0,95%	50	0,39%	45	0,18%
Ukupno	31.314	100,00%	32.640	100,00%	28.881	100,00%	34.416	100,00%	12.753	100,00%	24.948	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Vukovarsko-srijemskoj županiji je u hotelima ostvarena gotovo polovina noćenja stranih turista (više od 45%), ali je i zamjetan pad udjela noćenja u hotelima u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je više od 20% noćenja stranih turista, i njihov je udio u odnosu na druge vrste smještajnih objekata u porastu. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom manjim od 25% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Kad se promatraju **ukupno ostvarena noćenja stranih turista u svih pet slavonskih županija prema vrsti smještaja**, u hotelima je najviše noćenja stranih turista ostvareno u Brodsko-posavskoj županiji (55% turista), a najmanje u Požeško-slavonskoj županiji (15%). Najviše noćenja stranih turista u obiteljskom smještaju ostvareno je u Osječko-baranjskoj županiji (30%), a najmanje u Virovitičko-podravskoj županiji (ispod 15%). Najveća zastupljenost ostalih oblika smještajnih objekata u odnosu na druge oblike smještaja je u Požeško-slavonskoj županiji (60%).

Analiza ukupnog broj **noćenja domaćih turista u slavonskim županijama** u razdoblju 2016.-2021. **prema vrsti smještajnih kapaciteta i po pojedinim županijama** prikazana je u Tablicama 5.30. – 5.34.

Tablica 5.30.

Ukupan broj noćenja domaćih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	11.238	46,70%	13.416	56,61%	13.803	56,99%	12.960	45,45%	8.605	39,39%	12.531	45,90%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	14	0,05%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	876	4,01%	631	2,31%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	587	2,44%	653	2,76%	611	2,52%	695	2,44%	420	1,92%	485	1,78%
Objekti u domaćinstvu	1.789	7,43%	2.102	8,87%	3.014	12,44%	5.055	17,73%	5.740	26,28%	6.657	24,38%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	10.450	43,43%	7.526	31,76%	6.794	28,05%	9.805	34,39%	6.202	28,39%	6.981	25,57%
Restorani	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,01%
Ukupno	24.064	100,00%	23.697	100,00%	24.222	100,00%	28.515	100,00%	21.843	100,00%	27.303	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji najveći broj noćenja domaćih turista ostvaren je u hotelima (više od 45%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je oko 25% noćenja domaćih turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 35% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.31.

Ukupan broj noćenja domaćih turista u Osječko-baranjskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	71.228	64,58%	68.187	60,31%	66.553	56,12%	70.820	51,41%	34.873	44,38%	54.673	49,06%
Kampovi	19	0,02%	74	0,07%	50	0,04%	137	0,10%	67	0,09%	201	0,18%
Nekomercijalni smještaj	78	0,07%	120	0,11%	0	0,00%	2	0,00%	2.334	2,97%	15	0,01%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	6.663	6,04%	7.271	6,43%	7.537	6,35%	9.393	6,82%	5.376	6,84%	6.751	6,06%
Objekti u domaćinstvu	14.932	13,54%	18.065	15,98%	23.289	19,64%	30.540	22,17%	22.819	29,04%	29.273	26,27%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	17.372	15,75%	19.347	17,11%	21.171	17,85%	26.875	19,51%	13.117	16,69%	20.523	18,42%
Ostalo	0	0,00%	6	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	110.292	100,00%	113.070	100,00%	118.600	100,00%	137.767	100,00%	78.586	100,00%	111.436	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Osječko-baranjskoj županiji najveći broj noćenja domaćih turista ostvaren je u hotelima (nešto iznad 50%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je nešto manje od 30% noćenja domaćih turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su najmanje zastupljeni u odnosu na druge vrste smještajnih objekata (manje od 20%).

Tablica 5.32.

Ukupan broj noćenja domaćih turista u Požeško-slavonskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	3.471	17,09%	3.614	16,35%	2.980	12,12%	3.027	9,76%	1.864	8,58%	1.775	5,36%
Kampovi	0	0,00%	59	0,27%	149	0,61%	262	0,84%	359	1,65%	808	2,44%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	853	3,92%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	101	0,50%	253	1,14%	195	0,79%	616	1,99%	350	1,61%	808	2,44%
Objekti u domaćinstvu	1.983	9,76%	2.813	12,72%	3.452	14,04%	5.775	18,62%	6.265	28,83%	9.180	27,70%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	14.760	72,66%	15.354	69,45%	17.803	72,43%	21.331	68,79%	12.042	55,41%	20.568	62,07%
Restorani	0	0,00%	14	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ukupno	20.315	100,00%	22.107	100,00%	24.579	100,00%	31.011	100,00%	21.733	100,00%	33.139	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Požeško-slavonskoj županiji je najveći broj noćenja domaćih turista (više od 20%) ostvaren u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u), i primjetan je porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U hotelima je ostvareno nešto manje od 10% noćenja domaćih turista, ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti su dominantna kategorija smještaja i zastupljeni su sa udjelom od nešto manje od 70% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata

Tablica 5.33.

Ukupan broj noćenja domaćih turista u Virovitičko-podravskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	3.673	14,12%	4.444	28,04%	11.794	44,95%	8.361	33,62%	3.136	26,29%	5.784	33,22%
Kampovi	6	0,02%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1.299	10,89%	48	0,28%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	581	2,23%	324	2,04%	468	1,78%	159	0,64%	305	2,56%	335	1,92%
Objekti u domaćinstvu	944	3,63%	1.885	11,89%	2.204	8,40%	2.612	10,50%	1.382	11,59%	2.661	15,28%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	20.771	79,87%	9.067	57,21%	11.709	44,63%	13.675	54,99%	5.761	48,29%	8.554	49,13%
Ostalo	6	0,02%	128	0,81%	62	0,24%	51	0,21%	29	0,24%	30	0,17%
Restorani	24	0,09%	0	0,00%	0	0,00%	9	0,04%	17	0,14%	0	0,00%
Ukupno	26.005	100,00%	15.848	100,00%	26.237	100,00%	24.867	100,00%	11.929	100,00%	17.412	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju je u Virovitičko-podravskoj županiji u hotelima ostvaren značajan broj noćenja domaćih turista (nešto ispod 35%), i njihov udio je kroz godine rastao u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je manje od 10% noćenja domaćih turista, i njihov udio u odnosu na druge vrste smještajnih objekata je relativno stabilan. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od nešto manje od 55% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 5.34.

Ukupan broj noćenja domaćih turista u Vukovarsko-srijemskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	28.847	38,12%	41.739	37,49%	37.525	33,29%	35.505	33,46%	15.764	35,38%	25.851	49,72%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	517	1,16%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	477	0,63%	493	0,44%	756	0,67%	894	0,84%	402	0,90%	627	1,21%
Objekti u domaćinstvu	5.802	7,67%	8.260	7,42%	10.085	8,95%	11.058	10,42%	7.675	17,23%	11.408	21,94%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	40.258	53,19%	60.572	54,41%	63.746	56,55%	58.090	54,74%	20.132	45,18%	13.586	26,13%
Restorani	300	0,40%	260	0,23%	613	0,54%	571	0,54%	66	0,15%	517	0,99%
Ukupno	75.684	100,00%	111.324	100,00%	112.725	100,00%	106.118	100,00%	44.556	100,00%	51.989	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Vukovarsko-srijemskoj županiji je u hotelima ostvareno oko trećine noćenja domaćih turista (nešto manje od 35%), i zamjetan je porast udjela noćenja u hotelima u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je nešto više od 10% noćenja domaćih turista, i njihov udio u odnosu na druge vrste smještajnih objekata je u blagom porastu. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od nešto manje od 55% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Kad se promatraju **ukupna noćenja domaćih turista u svih pet slavonskih županija prema vrsti smještaja**, u hotelima je najviše noćenja domaćih turista ostvareno u Osječko-baranjskoj županiji (50%), a najmanje u Požeško-slavonskoj županiji (10%). Najviše noćenja domaćih turista u obiteljskom smještaju ostvareno je u Osječko-baranjskoj županiji (30%), a najmanje u Virovitičko-podravskoj županiji i Vukovarsko-srijemskoj županiji (10%). Najveća zastupljenost ostalih oblika smještajnih objekata u odnosu na druge oblike smještaja je u Požeško-slavonskoj županiji (70%).

Analiza ukupnog broj **noćenja turista u slavonskim županijama** u razdoblju 2016.-2021. **po mjesecima** i **po pojedinim županijama** prikazana je u Tablicama 5.35. – 5.39.

Tablica 5.35.

Ukupan broj noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po mjesecima

mjesec/ godina	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	1.	3.566	7,25%	2.947	5,52%	2.944	4,93%	3.195	4,96%	4.107	10,83%	2.490
2.	3.783	7,69%	2.613	4,89%	2.624	4,39%	2.913	4,52%	3.645	9,61%	3.050	5,91%
3.	3.989	8,11%	4.188	7,84%	3.752	6,28%	4.475	6,95%	2.178	5,74%	3.631	7,03%
4.	3.404	6,92%	4.781	8,95%	4.111	6,88%	4.623	7,17%	1.655	4,36%	2.946	5,70%
5.	3.483	7,08%	4.009	7,51%	4.994	8,35%	5.549	8,61%	1.589	4,19%	3.357	6,50%
6.	4.770	9,70%	4.395	8,23%	5.235	8,76%	4.849	7,53%	3.121	8,23%	3.812	7,38%
7.	5.561	11,31%	6.749	12,64%	6.426	10,75%	7.243	11,24%	3.944	10,40%	6.318	12,23%
8.	4.965	10,10%	6.960	13,03%	7.960	13,32%	8.372	12,99%	3.870	10,20%	7.095	13,74%
9.	4.153	8,45%	4.858	9,10%	6.187	10,35%	6.730	10,44%	5.096	13,43%	6.409	12,41%
10.	4.060	8,26%	4.445	8,32%	6.185	10,35%	7.816	12,13%	3.934	10,37%	5.447	10,55%
11.	4.016	8,17%	4.286	8,02%	5.441	9,10%	4.667	7,24%	2.681	7,07%	3.941	7,63%
12	3.425	6,96%	3.178	5,95%	3.915	6,55%	4.001	6,21%	2.113	5,57%	3.146	6,09%
Ukupno	49.175	100,00%	53.409	100,00%	59.774	100,00%	64.433	100,00%	37.933	100,00%	51.642	100,00%

Izvor: eVisitor

Kad se ukupan broj ostvarenih noćenja u Brodsko-posavskoj županiji promatra u dužem vremenskom razdoblju po mjesecima i na godišnjoj razini može se zamijetiti postojanje sezonalnosti u ljetnim mjesecima (srpanj i kolovoz), u kojima se ostvaruje oko 25% noćenja. Ono što ohrabruje je produženje sezone (na rujan i listopad) tako da se sada u tom produženom sezonskom intervalu ostvaruje oko 45% od ukupno ostvarenih noćenja.

Tablica 5.36.

Ukupan broj noćenja turista u Osječko-baranjskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po mjesecima

mjesec/ godina	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
1.	8.005	4,48%	9.526	5,05%	10.870	5,37%	9.901	4,23%	12.923	10,83%	6.161	3,41%
2.	9.874	5,52%	11.387	6,04%	11.394	5,63%	11.546	4,93%	12.535	10,51%	6.827	3,78%
3.	11.873	6,64%	13.438	7,13%	13.474	6,66%	19.558	8,36%	7.790	6,53%	8.773	4,85%
4.	15.085	8,44%	16.378	8,69%	16.771	8,29%	18.473	7,89%	3.895	3,26%	10.748	5,95%
5.	17.903	10,01%	18.711	9,92%	20.355	10,06%	23.285	9,95%	5.549	4,65%	19.323	10,69%
6.	14.838	8,30%	16.791	8,90%	18.249	9,02%	22.469	9,60%	11.200	9,39%	21.193	11,73%
7.	15.486	8,66%	16.220	8,60%	17.475	8,64%	20.565	8,79%	10.679	8,95%	16.837	9,32%
8.	15.448	8,64%	15.774	8,37%	17.881	8,84%	19.513	8,34%	12.390	10,39%	19.412	10,74%
9.	21.342	11,93%	21.005	11,14%	21.549	10,65%	25.921	11,08%	15.361	12,88%	20.356	11,26%
10.	19.165	10,72%	19.914	10,56%	21.861	10,81%	26.551	11,35%	11.882	9,96%	20.673	11,44%
11.	17.311	9,68%	17.106	9,07%	18.876	9,33%	22.122	9,45%	9.189	7,70%	17.736	9,81%
12.	12.496	6,99%	12.312	6,53%	13.532	6,69%	14.125	6,04%	5.905	4,95%	12.695	7,02%
Ukupno	178.826	100,00%	188.562	100,00%	202.287	100,00%	234.029	100,00%	119.298	100,00%	180.734	100,00%

Izvor: eVisitor

Kad se ukupan broj ostvarenih noćenja u Osječko-baranjskoj županiji promatra u dužem vremenskom razdoblju po mjesecima i na godišnjoj razini mogu se zamijetiti postojanje dva intervala sezonalnosti. Prvi interval je u svibnju i lipnju, a drugi u rujnu i listopadu, i u njima se ostvaruje podjednak broj noćenja (nešto iznad 20%), odnosno zajedno oko 45% od ukupno ostvarenih noćenja.

Tablica 5.37.

Ukupan broj noćenja turista u Požeško-slavonskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po mjesecima

mjesec/ godina	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
1.	2.516	9,17%	2.540	8,20%	2.693	7,26%	3.314	7,16%	3.866	13,67%	1.674	3,80%
2.	2.273	8,28%	1.524	4,92%	1.675	4,51%	2.040	4,41%	2.855	10,09%	1.687	3,83%
3.	1.902	6,93%	2.363	7,63%	2.197	5,92%	3.293	7,12%	2.140	7,57%	1.892	4,29%
4.	1.751	6,38%	2.335	7,54%	3.095	8,34%	3.567	7,71%	961	3,40%	2.080	4,72%
5.	2.296	8,37%	2.209	7,13%	3.102	8,36%	4.456	9,63%	1.397	4,94%	2.748	6,24%
6.	2.786	10,15%	2.901	9,37%	3.374	9,09%	4.158	8,99%	3.099	10,96%	3.748	8,51%
7.	2.356	8,59%	3.313	10,70%	3.734	10,06%	4.345	9,39%	2.893	10,23%	5.397	12,25%
8.	2.563	9,34%	3.065	9,90%	4.101	11,05%	5.369	11,61%	3.534	12,49%	5.185	11,77%
9.	2.614	9,53%	3.049	9,85%	4.069	10,97%	4.903	10,60%	2.377	8,40%	5.682	12,90%
10.	2.353	8,57%	2.644	8,54%	3.367	9,07%	4.053	8,76%	2.308	8,16%	5.491	12,46%
11.	2.285	8,33%	3.140	10,14%	3.290	8,87%	3.964	8,57%	1.487	5,26%	5.106	11,59%
12.	1.746	6,36%	1.879	6,07%	2.411	6,50%	2.795	6,04%	1.371	4,85%	3.373	7,65%
Ukupno	27.441	100,00%	30.962	100,00%	37.108	100,00%	46.257	100,00%	28.288	100,00%	44.063	100,00%

Izvor: eVisitor

Kad se ukupan broj ostvarenih noćenja u Požeško-slavonskoj županiji promatra u dužem vremenskom razdoblju po mjesecima i na godišnjoj razini može se zamijetiti postojanje jednog dužeg intervala sezonalnosti (od lipnja do rujnu), i u njima se ostvaruje nešto više od 40% od ukupno ostvarenih noćenja. Broj noćenja u ranim proljetnim mjesecima i kasnim jesenskim mjesecima također ne odstupa puno od sezonskih mjeseci.

Tablica 5.38.

Ukupan broj noćenja turista u Virovitičko-podravskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po mjesecima

mjesec/ godina	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
1.	1.518	4,16%	1.156	4,51%	2.173	5,40%	2.109	5,52%	1.843	10,59%	1.012	3,54%
2.	2.242	6,15%	1.587	6,20%	2.795	6,94%	3.441	9,01%	1.878	10,79%	1.135	3,97%
3.	2.416	6,63%	1.968	7,69%	3.655	9,07%	3.487	9,13%	1.221	7,02%	1.727	6,04%
4.	4.243	11,64%	1.808	7,06%	3.596	8,93%	3.163	8,28%	760	4,37%	1.707	5,97%
5.	4.057	11,13%	1.898	7,41%	4.208	10,45%	2.875	7,53%	941	5,41%	2.465	8,63%
6.	2.718	7,45%	2.724	10,64%	4.252	10,56%	3.929	10,29%	1.691	9,72%	2.959	10,36%
7.	3.668	10,06%	2.642	10,32%	3.556	8,83%	3.177	8,32%	1.621	9,32%	2.953	10,33%
8.	4.531	12,43%	2.506	9,79%	3.686	9,15%	3.901	10,21%	2.068	11,89%	3.471	12,15%
9.	4.119	11,30%	2.587	10,10%	3.411	8,47%	3.815	9,99%	1.530	8,79%	3.222	11,28%
10.	3.034	8,32%	2.347	9,17%	3.219	7,99%	3.573	9,35%	1.646	9,46%	3.592	12,57%
11.	2.378	6,52%	2.422	9,46%	3.286	8,16%	2.835	7,42%	1.287	7,40%	2.689	9,41%
12.	1.535	4,21%	1.959	7,65%	2.439	6,06%	1.891	4,95%	912	5,24%	1.642	5,75%
Ukupno	36.459	100,00%	25.604	100,00%	40.276	100,00%	38.196	100,00%	17.398	100,00%	28.574	100,00%

Izvor: eVisitor

Kad se ukupan broj ostvarenih noćenja u Virovitičko-podravskoj županiji promatra u dužem vremenskom razdoblju po mjesecima i na godišnjoj razini može se zamijetiti postojanje jednog dužeg intervala sezonalnosti (od lipnja do rujnu), i u njemu se ostvaruje nešto više od 40% od ukupno ostvarenih noćenja. Broj noćenja u ranim proljetnim mjesecima i kasnim jesenskim mjesecima također ne odstupa puno od sezonskih mjeseci.

Tablica 5.39.

Ukupan broj noćenja turista u Vukovarsko-srijemskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po mjesecima

mjesec/ godina	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
1.	3.741	3,50%	6.262	4,35%	9.841	6,95%	6.985	4,97%	7.828	13,66%	2.446	3,18%
2.	2.523	2,36%	8.951	6,22%	8.659	6,11%	7.345	5,23%	9.725	16,97%	2.617	3,40%
3.	4.584	4,28%	12.150	8,44%	11.111	7,85%	12.437	8,85%	5.397	9,42%	3.957	5,14%
4.	8.480	7,93%	15.241	10,59%	16.025	11,32%	14.470	10,30%	1.196	2,09%	5.312	6,90%
5.	12.983	12,13%	17.917	12,45%	16.945	11,97%	13.447	9,57%	1.728	3,02%	7.515	9,77%
6.	9.155	8,56%	11.411	7,93%	11.984	8,46%	11.547	8,22%	4.246	7,41%	7.273	9,45%
7.	7.261	6,79%	8.411	5,84%	7.384	5,21%	7.348	5,23%	4.637	8,09%	6.588	8,56%
8.	7.763	7,26%	9.713	6,75%	8.814	6,22%	10.536	7,50%	5.193	9,06%	7.458	9,69%
9.	16.741	15,65%	15.558	10,81%	14.737	10,41%	17.154	12,21%	5.728	9,99%	10.063	13,08%
10.	11.569	10,81%	14.748	10,24%	14.442	10,20%	17.117	12,18%	4.807	8,39%	8.726	11,34%
11.	13.591	12,70%	15.221	10,57%	14.038	9,91%	13.513	9,62%	4.455	7,77%	9.962	12,95%
12.	8.607	8,04%	8.381	5,82%	7.626	5,39%	8.635	6,14%	2.369	4,13%	5.020	6,52%
Ukupno	106.998	100,00%	143.964	100,00%	141.606	100,00%	140.534	100,00%	57.309	100,00%	76.937	100,00%

Izvor: eVisitor

Kad se ukupan broj ostvarenih noćenja u Vukovarsko-srijemskoj županiji promatra u dužem vremenskom razdoblju po mjesecima i na godišnjoj razini može se zamijetiti postojanje dva intervala sezonalnosti. Prvi interval je u travnju, svibnju i lipnju, a drugi je u rujnu, listopadu i studenom. U prvom intervalu se ostvaruje oko 25%, a u drugom oko 40% od ukupno ostvarenih noćenja.

Ako se promatra **sezonalnost turističkih aktivnosti slavonskih županija** može se konstatirati da je ona prisutna u svih pet županija. U sezonskim intervalima većina županija ostvaruje između 40-45% od ukupno ostvarenih noćenja (izuzetak je Vukovarsko-srijemska županija koja ostvaruje preko 60%, ali u nešto dužem sezonskom intervalu). Mjeseci u kojima se dešava sezonalnost ponešto se razlikuju među županijama, ali vesele podaci koji ukazuju na produženje sezone i na druge mjesece u godini.

5.2. Obilježja turističke ponude u slavonskim županijama koje čine regiju (turistički klaster) Slavonija u razdoblju 2016. – 2021.

U analizi obilježja turističke ponude ključno mjesto zauzimaju podaci o smještajnim objektima, posteljama (krevetima) i njihova iskorištenost, koji s dovode u korelaciju s veličinom i vrstom smještajnih kapaciteta, odnosno dolascima i noćenjima turista. Tablice 5.40. do 5.46. pokazuju obilježja smještajnih kapaciteta u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. prema različitim kriterijima za usporedbu.

Tablica 5.40.

Ukupan broj smještajnih objekata u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. po županijama

Županija	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Brodsko-posavska	69	12,78%	79	12,52%	93	12,08%	111	12,14%	133	13,22%	150	13,49%
Osječko-baranjska	284	52,59%	335	53,09%	424	55,06%	485	53,06%	499	49,60%	544	48,92%
Požeško-slavonska	36	6,67%	42	6,66%	58	7,53%	78	8,53%	105	10,44%	120	10,79%
Virovitičko-podravska	70	12,96%	73	11,57%	79	10,26%	89	9,74%	94	9,34%	98	8,81%
Vukovarsko-srijemska	81	15,00%	102	16,16%	116	15,06%	151	16,52%	175	17,40%	200	17,99%
Ukupno	540	100,00%	631	100,00%	770	100,00%	914	100,00%	1.006	100,00%	1.112	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju je broj smještajnih objekata u slavonskim županijama u stalnom porastu i dosegao je 1.112 objekata u 2021. godini. To predstavlja porast od 106% u odnosu na baznu 2016. godinu. Gotovo 50% smještajnih objekata se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji, nakon čega slijede Vukovarsko-srijemska županija (18%), Brodsko-posavska županija (14%) te Požeško-slavonska županija sa udjelom od 11%. S najmanje smještajnih objekata raspolaže Virovitičko podravska županija (9%).

Tablica 5.41.

Ukupan broj soba u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. po županijama

Županija	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak
Brodsko-posavska	538	13,96%	562	13,76%	630	13,74%	693	14,24%	720	14,91%	738	14,65%
Osječko-baranjska	1.776	46,07%	1.936	47,40%	2.183	47,62%	2.277	46,80%	2.195	45,46%	2.294	45,53%
Požeško-slavonska	222	5,76%	308	7,54%	364	7,94%	407	8,37%	440	9,11%	503	9,98%
Virovitičko-podravska	326	8,46%	351	8,59%	373	8,14%	413	8,49%	418	8,66%	437	8,67%
Vukovarsko-srijemska	993	25,76%	927	22,70%	1.034	22,56%	1.075	22,10%	1.055	21,85%	1.066	21,16%
Ukupno	3.855	100,00%	4.084	100,00%	4.584	100,00%	4.865	100,00%	4.828	100,00%	5.038	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju broj soba u slavonskim županijama je također u stalnom porastu i dosegao je 5.038 soba u 2021. godine. To predstavlja porast od 31% u odnosu na baznu 2016. godinu. Gotovo polovina soba se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji (46%), nakon čega slijede Vukovarsko-srijemska županija (21%), Brodsko-posavska županija (15%) te Požeško-slavonska županija sa udjelom od 10%. S najmanje soba raspolaže Virovitičko-podravska županija (9%).

Tablica 5.42.

Ukupan broj postelja u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. po županijama

Županija	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak
Brodsko-posavska	1.195	13,51%	1.287	13,42%	1.454	13,74%	1.563	13,92%	1.668	14,72%	1.701	14,36%
Osječko-baranjska	3.790	42,85%	4.271	44,53%	4.680	44,22%	4.963	44,19%	4.843	42,75%	5.099	43,04%
Požeško-slavonska	627	7,09%	822	8,57%	1.029	9,72%	1.093	9,73%	1.196	10,56%	1.338	11,29%
Virovitičko-podravska	842	9,52%	895	9,33%	928	8,77%	1.009	8,98%	1.023	9,03%	1.056	8,91%
Vukovarsko-srijemska	2.391	27,03%	2.316	24,15%	2.492	23,55%	2.603	23,18%	2.599	22,94%	2.654	22,40%
Ukupno	8.845	100,00%	9.591	100,00%	10.583	100,00%	11.231	100,00%	11.329	100,00%	11.848	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju broj postelja u slavonskim županijama je također u stalnom porastu i dosegao je 11.848 postelja u 2021. godine. To predstavlja porast od 34% u odnosu na baznu 2016. godinu. Najviše postelja se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji (43%), nakon čega slijede Vukovarsko-srijemska županija (22%), Brodsko-posavska županija (14%) te Požeško-slavonska županija sa udjelom od 11%. S najmanje postelja raspolaže Virovitičko-podravska županija (9%).

Tablica 5.43.

Ukupan broj postelja u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti objekta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak
Hoteli	3.030	34,26%	3.039	31,74%	3.105	29,39%	3.195	28,49%	2.858	25,27%	2.845	24,06%
Kampovi	77	0,87%	218	2,28%	218	2,06%	218	1,94%	218	1,93%	222	1,88%
Nekomercijalni	751	8,49%	764	7,98%	783	7,41%	794	7,08%	923	8,16%	935	7,91%
Objekti na OPG-u	416	4,70%	394	4,12%	453	4,29%	454	4,05%	506	4,47%	500	4,23%
Objekti u domaćinstvu	926	10,47%	1.172	12,24%	1.459	13,81%	1.900	16,94%	1.959	17,32%	2.195	18,56%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	3.613	40,85%	3.847	40,18%	4.512	42,70%	4.617	41,17%	4.812	42,54%	5.094	43,07%
Ostalo	12	0,14%	112	1,17%	12	0,11%	12	0,11%	12	0,11%	12	0,10%
Restorani	20	0,23%	28	0,29%	24	0,23%	24	0,21%	24	0,21%	24	0,20%
Ukupno	8.845	100,00%	9.574	100,00%	10.566	100,00%	11.214	100,00%	11.312	100,00%	11.827	100,00%

Izvor: eVisitor; napomena: eVisitor generira blaga odstupanja u zbroju svih ležajeva, ovisno o tome promatraju li se zbirno po županijama ili po pojedinim kategorijama smještaja.

Struktura ukupnog broja postelja prema vrstama smještajnih objekata važan je pokazatelj za davanje ocjene o adekvatnosti te strukture u odnosu na proizvod koji se u destinaciji nudi. U hotelima i u objektima obiteljskog smještaja (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) nudi se nešto manje od 50% raspoloživih postelja (podjednako raspoređenih između ove dvije vrste smještaja). Ono što treba naglasiti je da je broj postelja u hotelima u padu, dok broj postelja u obiteljskom smještaju raste. U kampovima se nalazi oko 2% postelja, a u ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj oko 43%. U nekomercijalnim objektima se nalazi 8% postelja. Ako se iz ukupnog broja raspoloživih postelja izuzme nekomercijalni smještaj onda je struktura postelja prema vrstama smještajnih objekata nešto drugačija: hoteli (26%), obiteljski smještaj (25%), kampovi (2%) i ostali ugostiteljski objekti za smještaj (47%).

Tablica 5.44.

Ukupan broj postelja u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. prema kategorizaciji objekta

Kategorizacija	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
1 sunce	13	0,15%	13	0,14%	13	0,12%	11	0,10%	11	0,10%	11	0,09%
1 zvjezdica	72	0,81%	68	0,71%	68	0,64%	64	0,57%	64	0,57%	57	0,48%
2 sunca	118	1,33%	111	1,16%	109	1,03%	109	0,97%	108	0,95%	115	0,97%
2 zvjezdice	626	7,08%	694	7,25%	666	6,30%	717	6,39%	520	4,60%	522	4,41%
3 sunca	156	1,76%	144	1,50%	189	1,79%	197	1,76%	225	1,99%	237	2,00%
3 zvjezdice	2.248	25,42%	2.282	23,84%	2.669	25,26%	2.991	26,67%	2.969	26,25%	3.230	27,31%
4 sunca	92	1,04%	111	1,16%	137	1,30%	149	1,33%	157	1,39%	167	1,41%
4 zvjezdice	1.154	13,05%	1.301	13,59%	1.445	13,68%	1.657	14,78%	1.777	15,71%	1.952	16,50%
5 zvjezdica	0	0,00%	2	0,02%	7	0,07%	9	0,08%	16	0,14%	33	0,28%
Komfor	493	5,57%	551	5,76%	551	5,21%	551	4,91%	564	4,99%	564	4,77%
nema kategorizacije	3.768	42,60%	4.167	43,52%	4.582	43,37%	4.598	41,00%	4.771	42,18%	4.809	40,66%
Standard	105	1,19%	130	1,36%	130	1,23%	161	1,44%	130	1,15%	130	1,10%
Ukupno	8.845	100,00%	9.574	100,00%	10.566	100,00%	11.214	100,00%	11.312	100,00%	11.827	100,00%

Izvor: eVisitor

Osim strukture raspoloživog broja postelja prema vrstama smještajnih objekata, vrlo važan pokazatelj je i njihova struktura prema kategorizaciji smještajnih objekata. Od ukupno raspoloživih postelja 53% postelja se nalazi u kategoriziranim objektima (kategorija 1-5 zvjezdica ili 1-4 sunca), dok 47% postelja nije kategorizirano (ili ima kategoriju standard ili komfor). Kad se promatra kategorizacija postelja prema zvjezdicama, najveći broj postelja se nalazi u kategoriji 3* (55%) ili 4* (34%), što je gotovo 90% ukupno raspoloživih postelja. Samo 1% postelja je kategorizirano s 5*, dok je 10% postelja u kategoriji 1* ili 2*. Kad se promatra kategorizacija postelja prema suncima, najveći broj postelja se nalazi u kategoriji 3 sunca (45%) i 4 sunca (32%), što je gotovo 80% ukupno raspoloživih postelja. U kategoriji 2 sunca je 22% postelja, dok se u kategoriji 1 sunca nalazi samo 1% postelja.

Tablica 5.45.

Prosječna dužina boravka u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti objekta (noćenja/dolasci)

Vrsta objekta	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Hoteli	1,81	1,81	1,85	1,84	2,03	1,94
Kampovi	1,53	1,40	1,42	1,53	1,85	1,56
Nekomercijalni	15,00	8,66	10,49	8,02	30,27	16,03
Objekti na OPG-u	1,93	2,04	2,11	2,20	2,68	2,26
Objekti u domaćinstvu	2,92	2,64	2,41	2,49	3,06	2,80
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	1,81	1,71	1,83	1,87	1,86	2,17
Ostalo	1,50	2,98	4,46	2,13	3,70	2,51
Restorani	1,66	1,59	1,99	1,85	2,38	1,66

Izvor: eVisitor

Prosječna dužina boravka u slavonskim županijama se razlikuje prema vrstama smještaja. Turisti najduže ostaju u objektima obiteljskog smještaja (u objektima u domaćinstvu gotovo tri dana (2,80 noćenja po dolasku), u objektima na OPG-u nešto više od dva dana (2,3 noćenja po dolasku)). Turisti u hotelima ostaju nešto manje od dva dana (1,9 noćenja po dolasku), dok najkraće ostaju u kampovima (1,5 noćenja po dolasku).

Tablica 5.46.

Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti objekta (na godišnjoj razini)

Vrsta objekta	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Hoteli	18,25%	20,02%	19,41%	18,70%	9,51%	15,77%
Kampovi	3,42%	2,02%	3,33%	4,14%	1,16%	3,39%
Nekomercijalni	0,75%	0,71%	0,37%	0,58%	1,87%	0,50%
Objekti na OPG-u	9,24%	9,89%	9,60%	10,79%	5,29%	7,52%
Objekti u domaćinstvu	11,60%	12,51%	13,74%	13,93%	9,31%	11,97%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	10,55%	10,58%	10,16%	10,97%	4,36%	5,56%
Ostalo	0,14%	0,37%	4,68%	3,26%	1,68%	2,92%
Restorani	7,05%	4,08%	8,82%	10,34%	1,51%	6,46%

Izvor: eVisitor

Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. na godišnjoj razini razlikuje se prema vrstama smještajnih objekta, ali se generalno može reći da je na vrlo niskoj razini. U 2019. godini (prije početka pandemije Covid-19) hoteli su imali najvišu prosječnu zauzetost od 19%. Zauzetost u objektima obiteljskog smještaja je bila između 11% i 14% (u objektima u domaćinstvu 14%, u objektima na OPG-u 11%), dok su kampovi imali prosječnu zauzetost na razini od 4%.

5.3. Glavni nalazi analize i preporuke

Iz analize obilježja **turističke potražnje** u slavonskim županijama koje čine regiju (turistički klaster) Slavonija u razdoblju 2016.-2021. mogu se izvući sljedeći najvažniji zaključci:

- Ukupan broj dolazaka i noćenja turista u slavonskim županijama je u porastu u promatranom razdoblju sve do 2020. godine i početka pandemije Covid-19. U rekordnoj 2019. godini ostvareno je ukupno 267.273 dolazaka i 523.449 noćenja. Oko dvije trećine dolazaka i noćenja ostvaruje se u Osječko-baranjskoj županiji i Vukovarsko-srijemskoj županiji. U Brodsko-posavskoj županiji ostvaruje se oko 15% dolazaka, dok preostale dvije županije (Virovitičko-podravska županija i Požeško-slavonska županija) zajedno ostvaruju oko 15% od ukupnih dolazaka i noćenja turista. Regija Slavonija je u ukupnim dolascima turista u Republiku Hrvatsku sudjelovala s 1.4%, dok je njen udio u ukupnim dolascima na razini Kontinentalne Hrvatske iznosio 10%. U ukupnim noćenjima turista u Republiku Hrvatsku regija Slavonija je sudjelovala s 0,6%, dok je njen udio u ukupnim noćenjima na razini Kontinentalne Hrvatske iznosio 11%.
- Dvije trećine dolazaka turista u regiju Slavonija čine domaći turisti, dok jednu trećinu čine strani turisti. Samo Brodsko-posavska županija ima veći udio stranih nego domaćih turista (60:40). U ostale četiri županije dolazi više domaćih nego stranih turista, a najveći udio domaćih turista ostvaruje se u Vukovarsko-srijemskoj županiji (80:20). Slična je situacija kad se promatraju noćenja turista u slavonskim županijama. Na razini Republike Hrvatske situacija je drugačija. U ukupnom broju dolazaka 88,3% su strani turisti, dok 11,7% čine domaći turisti. Situacija u Kontinentalnoj Hrvatskoj je nešto drugačija – strani turisti čine 78,2% dolazaka, a domaći 21,8%. Od ukupnog broja ostvarenih noćenja 87,3% su ostvarili strani turisti, a 12,7% domaći turisti. Situacija u Kontinentalnoj Hrvatskoj je nešto drugačija – strani turisti su ostvarili 77,1% noćenja, a domaći 22,9%.
- U hotelima turisti najčešće odsjedaju u Brodsko-posavskoj županiji i Osječko-baranjskoj županiji (više od 50% turista), a najmanje u Požeško-slavonskoj županiji

(15%). Najviše turista odabire obiteljski smještaj u Osječko-baranjskoj županiji (25%), a najmanje u Virovitičko-podravskoj županiji (8%). Ova tvrdnja se može na isti način primijeniti i na ukupan broj noćenja koja su ostvarena u hotelima i obiteljskom smještaju.

- Strani turist najčešće odsjedaju u hotelima u Brodsko-posavskoj županiji (oko 60%), a najmanje u Požeško-slavonskoj županiji (20%). Najviše stranih turista odabire obiteljski smještaj u Osječko-baranjskoj županiji (30%), a najmanje u Virovitičko-podravskoj županiji (10%). Ova tvrdnja se može na isti način primijeniti i na ukupan broj noćenja koja su strani turisti ostvarili u hotelima i obiteljskom smještaju.
- Domaći turisti najčešće odsjedaju u hotelima u Osječko-baranjskoj županiji (oko 60%), a najmanje u Požeško-slavonskoj županiji (15%). Najviše domaćih turista odabire obiteljski smještaj u Osječko-baranjskoj županiji (25%), a najmanje u Virovitičko-podravskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji (8%). Ova tvrdnja se može na isti način primijeniti i na ukupan broj noćenja koja su domaći turisti ostvarili u hotelima i obiteljskom smještaju.
- Problem sezonalnosti turističkih aktivnosti prisutan je u svim slavonskim županijama. Većina županija u sezonskim intervalima ostvaruje između 40% i 45% ukupnih noćenja (izuzetak je Vukovarsko-srijemska županija koja ostvaruje preko 60%, ali u nešto dužem sezonskom intervalu). Mjeseci u kojima je sezonalnost posebno izražena razlikuju se po županijama, ali raduje činjenica da se može primijetiti trend produženja sezone.

Iz analize obilježja **turističke ponude** u slavonskim županijama koje čine regiju (turistički klaster) Slavonija u razdoblju 2016.-2021. mogu se izvući sljedeći najvažniji zaključci:

- Ukupan broj smještajnih objekata u slavonskim županijama je u promatranom razdoblju u stalnom porastu i dosegao je 1.112 objekata u 2021. godini. U ukupnom broju smještajnih objekata u Republici Hrvatskoj u 2020. to je predstavljalo udio od

0,4% na razini države, odnosno 5,5% na razini Kontinentalne Hrvatske. Gotovo polovina smještajnih objekata se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji, nakon čega slijede Vukovarsko-srijemska županija (18%), Brodsko-posavska županija (14%) te Požeško-slavonska županija sa udjelom od 11%. S najmanje smještajnih objekata raspolaže Virovitičko podravska županija (9%).

- Ukupan broj soba u slavonskim županijama je u promatranom razdoblju također u stalnom porastu i dosegao je 5.038 soba u 2021. godini. U ukupnom broju soba u Republici Hrvatskoj u 2020. to je predstavljalo udio od 0,92% na razini države, odnosno 9,4% na razini Kontinentalne Hrvatske. Gotovo polovina soba se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji, nakon čega slijede Vukovarsko-srijemska županija (21%), Brodsko-posavska županija (15%) te Požeško-slavonska županija sa udjelom od 10%. S najmanje soba raspolaže Virovitičko-podravsko županija (9%).
- Ukupan broj postelja u slavonskim županijama u promatranom razdoblju je također u stalnom porastu i dosegao je 11.848 postelja u 2021. godini. U ukupnom broju soba u Republici Hrvatskoj u 2020. to je predstavljalo udio od nešto manje od 1% na razini države, odnosno 8,1% na razini Kontinentalne Hrvatske. Najviše postelja (43%) se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji, nakon čega slijede Vukovarsko-srijemska županija (22%), Brodsko-posavska županija (14%) te Požeško-slavonska županija sa udjelom od 11%. S najmanje postelja raspolaže Virovitičko podravska županija (9%).
- Struktura smještajnih objekata pokazuje da se u slavonskim županijama oko 50% raspoloživih postelja nalazi podjednako raspoređeno u hotelima i u objektima obiteljskog smještaja (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u), 2% postelja je u kampovima, a u ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj je na raspolaganju oko 47%. Na razini Republike Hrvatske hoteli raspolažu s 14% postelja, kampovi s 22%, privatni smještaj s 62% dok je 3% postelja u ostalim smještajnim objektima.
- Od ukupno raspoloživih postelja 53% se nalazi u kategoriziranim objektima (kategorija 1-5 zvjezdica ili 1-4 sunca), dok 47% postelja nije kategorizirano (ili ima kategoriju standard ili komfor). Najveći broj postelja se nalazi u kategoriji 3* (55%) ili

4* (34%), što je gotovo 90% ukupno raspoloživih postelja. Samo 1% postelja je kategorizirano s 5*, dok je 10% postelja u kategoriji 1* ili 2*. U kategoriji sunce najveći broj postelja se nalazi u kategoriji 3 sunca (45%) i 4 sunca (32%), što je gotovo 80% ukupno raspoloživih postelja. U kategoriji 2 sunca je 22% postelja, dok se u kategoriji 1 sunca nalazi samo 1% postelja.

- Prosječna dužina boravka u slavonskim županijama se razlikuje prema vrstama smještaja. Turisti najduže ostaju u objektima obiteljskog smještaja (u objektima u domaćinstvu gotovo tri dana, nešto kraće u hotelima (manje od dva dana), dok najkraće ostaju u kampovima (1,5 noćenja po dolasku). Na razini Republike Hrvatske prosječna dužina boravka u hotelima je 3,3 noćenja, u kampovima 6,5 a u privatnom smještaju 5,5 noćenja po dolasku.
- Prosječna godišnja iskorištenost smještajnih kapaciteta u slavonskim županijama u promatranom razdoblju je na vrlo niskoj razini, i razlikuje se prema vrstama smještajnih objekta. Najvišu prosječnu godišnju iskorištenost su imali hoteli (19%), objekti obiteljskog smještaja 11%-14%, dok su kampovi imali najnižu prosječnu godišnju iskorištenost (4%). Na razini Republike Hrvatske prosječna godišnja iskorištenost smještajnih kapaciteta u hotelima je 39,1%, u kampovima 18,9%, a u privatnom smještaju 14,1%.

Uvažavajući ključna pitanja i ograničenja razvoja hrvatskog turizma iz perspektive obiteljskog smještaja (primarno apostrofirana u Strategiji razvoja turizma u Republici Hrvatskoj do 2020. godine i drugim najznačajnijim nacionalnim strateškim dokumentima razvoja turizma navedenim u Poglavlju 1. i Popisu literature), ograničenja koja proizlaze iz Strateškog marketinškog plana turizma Slavonije s planom brendiranja za razdoblje 2019.-2025., i temeljem dobivenih rezultata iz analize stanja i obilježja turizma u slavonskim županijama koje čine regiju (turistički klaster) Slavonija u razdoblju 2016.-2021., moguće je identificirati **glavne probleme i izazove** budućeg razvoja turizma i obiteljskog smještaja na regionalnoj razini (razini turističkog klastera):

- U promišljanjima o budućem razvoju turizma u regiji treba voditi računa o suvremenim trendovima na međunarodnom turističkom tržištu koji bi trebali imati značajan utjecaj na politiku razvoja proizvoda u regiji Slavonija. Niz je trendova, ali među njima je moguće izdvojiti neke kao što su: boravak u zelenom okruženju, slikovit, autentičan i izvoran krajolik, dominacija aktivnog odmora i rekreacije u prirodi, stalno učenje i "rad na samom sebi", želja za uranjanjem u neku lokalnu kulturu i običaje nepoznatih kultura, filozofija zdravog života, potreba za više kraćih i bližih odmora, i dr. Temeljem spoznaja o trendovima na međunarodnom turističkom tržištu potrebno je postojeću turističku ponudu uklopiti u te trendove ili ju modificirati na odgovarajući način.
- Uvažavajući suvremene trendove, i vodeći računa o resursima s kojima regija raspolaže, logično se nameće orijentacija turističkog razvoja prema specifičnim oblicima turizma zasnovanim na prirodnim i društvenim resursima regije, koji ju čine autentičnom i konkurentnom. Tu se prije svega misli na kulturni turizam (s proizvodima gradskog turizma, turizma baštine, turizma manifestacija i događanja te vjerskog turizma), eno i gastronomski turizam, turizam okrenut rekreaciji i boravku u prirodi (cikloturizam, planinarenje, konjički turizam, seoski turizam, lov i ribolov i ekoturizam), zdravstveni turizam (lječilišni/medicinski i wellness turizam), poslovni turizam (poslovni sastanci i skupovi, kongresi, izložbe te sportske pripreme i natjecanja) te posebne oblike turizma (memorijalni turizam, riječni kruzina i tranzitni turizam).
- Turizam regije Slavonija je ponajprije usmjeren prema domaćem tržištu, potom na zemlje u okruženju i druga tržišta. Na domaćem tržištu regija Slavonija je posebno okrenuta Zagrebu, Kvarneru i Dalmaciji. Na inozemnom tržištu je okrenuta susjednim zemljama (Mađarska, Srbija, Bosna i Hercegovina), bližim tržištima (Slovenija, Austrija, Italija, Njemačka), te dalekim tržištima (kruzina gosti, gosti na tematskim turama), ali i novim tržištima (zemlje Sjeverne Europe, dijaspora).
- U cilju poboljšanja konkurentne pozicije turističkog klastera Slavonija potrebno je provesti kvalitetna tržišna istraživanja na trenutnim emitivnim tržištima (domaćim i

inozemnim), ali i na novim tržištima koja mogu biti interesantna za budući razvoj (ovisno o specifičnim oblicima turizma koji će imati prioritet u razvoju). Ta istraživanja trebaju biti usmjerena na dublje analize obilježja turističke potražnje (postojeće i buduće) u slavonskim županijama (motivi za odabir destinacije, zadovoljstvo boravkom, potrošnja, ..., razlike među boravišnim turistima i jednodnevnim posjetiteljima, i sl.). Rezultati istraživanja bi trebali biti podloga za međusobnu usporedbu županija u klasteru (radi identificiranja slabosti, ali i potencijala za aktivaciju međusobnih sinergijskih učinaka), ali i benchmarking sa ostalim županijama u Kontinentalnoj Hrvatskoj.

- Istražiti kako se postojeća struktura smještajnih kapaciteta uklapa u zahtjeve proizvoda koji se nude (ili se tek namjeravaju ponuditi) i kako se mogu postići sinergijski učinci među županijama koje čine regiju (regionalni, a ne lokalni pristup planiranju smještajnih kapaciteta).
- Istražiti stavove lokalnog stanovništva (i drugih dionika u lancu turističke usluge) o razvoju turizma u regiji, kako bi se saznalo da li oni mogu jasno identificirati vlastite koristi od razvoja turizma, načine kako mogu doprinijeti razvoju turizma, koje vrste i oblici turizma i smještajnih kapaciteta su im najprihvatljiviji i sl.
- U budućem planiranju turističkih aktivnosti na području regije Slavonija detaljno analizirati prometni sustav regije i uskladiti ga s potrebama razvoja turizma. U fokusu analize trebaju biti četiri dimenzije prometa (vanjska prometna dostupnost, unutrašnja prometna dostupnost, prateći uslužni objekti uz prometne pravce i promet u mirovanju) koje trebaju biti u funkciji razvoja turizma. Prometni sustav treba razvijati tako da on bude čimbenik unapređenja, a ne limitiranja razvoja turizma u regiji.

U razvoju turizma u regiji Slavonija ne bi se smjele ponoviti greške koje su obilježile dosadašnji razvoj turizma u Primorskoj Hrvatskoj, prije svega u (ne)planiranju adekvatne

strukture smještajnih kapaciteta. Treba učiti iz tih pogrešaka, ali i onih koje su napravljene i u razvoju turizma u Kontinentalnoj Hrvatskoj (npr. u Gradu Zagrebu).

Treba jasno definirati strateške pravce razvoja turizma u turističkom klasteru Slavonija (pa tako i pojedinih vrsta smještajnih kapaciteta) i to jasno komunicirati svim zainteresiranim dionicima (od razine regije do razine jedinica lokalne samouprave) kako bi se oni mogli sa svojim poslovnim projektima uklopiti u planove razvoja turizma.

Obiteljski smještaj (objekti u domaćinstvu i na OPG-u) treba imati važnu ulogu u razvoju turizma u regiji Slavonija. Treba ga razvijati na načelima ekonomske i ekološke održivosti (pri gradnji, opremanju i eksploataciji) na način da on bude promotor autohtonog stila destinacije i boljeg doživljaja destinacije. Posvećenost konceptu kvalitete te partnerstvo u stvaranju tematskih i/ili proizvodnih turističkih klastera omogućit će zadovoljavanje potreba specifičnih tržišnih niša kojima se treba okrenuti.

6. OSNOVNA OBILJEŽJA TURIZMA U BRODSKO-POSAVSKOJ ŽUPANIJU U RAZDOBLJU 2016. – 2021. I ULOGA OBITELJSKOG SMJEŠTAJA

Brodsko-posavska županija smještena je u južnom dijelu slavonske nizine na prostoru između planine Psunj, Požeškog i Diljskog gorja (na sjeveru) i rijeke Save (na jugu), koja je dio državne granice prema Bosni i Hercegovini (163 km). Županija na istoku graniči s Vukovarsko-srijemskom županijom, na sjeveroistoku s Osječko-baranjskom županijom, na sjeveru s Požeško-slavonskom županijom i na zapadu sa Sisačko-moslavačkom županijom.

Slika 6.1.

Karta Brodsko-posavske županije

Izvor: Statistički ljetopis 2009., Državni zavod za statistiku, Zagreb Marketinški plan turizma Brodsko-posavske županije 2019. - 2025., str. 5.

Među obilježjima koja na neki način definiraju profil Brodsko-posavske županije mogu se izdvojiti:

- Prema prvim rezultatima popisa stanovništva iz 2021. Županija zauzima nešto manje od 4% (2.030 km²) ukupne površine Republike Hrvatske i sudjeluje sa nešto više od 3% (130.789) u ukupnom broju stanovnika. U odnosu na popis iz 2011. Županija je izgubila 18% stanovništva (čak 27.786 stanovnika), što je slično pokazateljima regije Slavonija. Ovako snažna depopulacija već danas predstavlja vrlo ozbiljan problem za

razvoj turizma i gospodarstva na regionalnoj razini, ali bi moga i ugroziti funkcioniranje Županije u cijelosti, ako se ne poduzmu potrebne i učinkovite mjere.

- U Županiji se nalaze dva grada, 26 općina i 185 naselja. Središte Županije je grad Slavonski Brod (u kojem živi gotovo 40% svih stanovnika Županije) i u kojem je koncentrirana većina društvenog i gospodarskog života. Drugi grad, Nova Gradiška, je središte zapadnog dijela Županije.
- Županiju karakterizira relativno dobra prometna dostupnost cestom, zrakom, željeznicom i vodenim putem, koja ipak, kao i opći geoprometni položaj, pokazuje značajne razlike između pojedinih dijelova Županije, što bi trebalo jasnije istaknuti u odgovarajućim strateškim razvojnim dokumentima. Upravo je prometna dostupnost (i vanjska i unutrašnja) jedan od najvažnijih preduvjeta za ozbiljniji razvoj turizma u Županiji.
- Bruto domaći proizvod Županije prilično je malen (oko 2% udjela u ukupnom BDP-u RH). Prema podacima Hrvatske gospodarske komore i Državnog zavoda za statistiku gospodarski profil Županije u 2021. je u Županiji bilo ukupno zaposlenih 40.191, u struktura gospodarstva Županije mjereno udjelom u ukupnom prihodu dominiraju prerađivačka industrija (46,25%) i trgovina (20,41%), dok nešto manji udio imaju građevinarstvo (12,73%) i poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (7,13%). U ukupnim prihodima poduzetnika na području Županije djelatnosti povezane s turizmom (pružanje smještaja, usluživanje hrane, umjetnost, zabava i rekreacija) sudjeluju s manje od 2%.
- U strateškim dokumentima Županije identificirane su glavne snage i slabosti gospodarstva na području Županije, te prilike i prijetnje za različite sektore, te su temeljem toga napravljeni odgovarajući provedbeni programi za realizaciju razvojnih potencijala.

Iako turizam ne spada u prioritetne gospodarske aktivnosti Županije, što se može zaključiti iz raspoloživih pokazatelja o kretanju gospodarstva, ipak se o turizmu promišlja na različitim

razinama planiranja županijskih aktivnosti (vidjeti strateške dokumente Županije koji su navedeni u Poglavlju 1. i Popisu literature). Neka od tih promišljanja o turizmu mogu se sažeti na sljedeći način:

- Među identificirane slabosti turizma spadaju: nedovoljno razvijena turistička ponuda i infrastruktura, neiskorištenost turističkih zona, nedovoljna prepoznatljivost turističkih proizvoda i usluga, nedostatak tradicionalnih poljoprivrednika i eko-proizvodnje, nedostatno udruživanje u klastere i dr. Stoga Županija vidi svoje prilike za razvoj gospodarstva u povezivanju poljoprivrede, turizma i nepoljoprivrednih djelatnosti, očuvanju tradicionalnih zanimanja, boljem i inovativnijem korištenju kulturne baštine, manifestacija i sporta te razvoju kulture zadružnog poslovanja i udruživanja. U takvom razvoju treba voditi računa o primjeni novih koncepata, kao što su npr. pametni gradovi, zeleni gradovi, zeleno gospodarstvo, zeleni turizam i dr. Glavnu prijetnju Županija vidi u onečišćenju zraka iz rafinerije u Bosanskom Brodu, čestim elementarnim nepogodama i stalnim promjenama zakonskog i fiskalnog okvira u poslovanju.
- U srednjoročnim razvojnim potrebama Županije definirana su četiri prioriteta područja (razvoj konkurentnog i inovativnog gospodarstva te rast zaposlenosti i stope obrazovanja, demografska revitalizacija, kvalitetan život i sigurnost za stabilan razvoj, zelena i digitalna tranzicija gospodarstva i društva te jačanje konkurentnosti Županije i razvoj potpomognutih područja), a za svaki prioritet su određeni posebni ciljevi i mjere za njihovu realizaciju. Vezano za turizam može se posebno izdvojiti sljedeće:
 - Bolje iskoristiti potencijale kulturne i prirodne baštine za razvoj održivog turizma.
 - Poticati razvoj specifičnih oblika turizma.
 - Razvijati i promovirati autohtone turističke proizvoda Županije.
 - Povećati kapacitete turističkih atrakcija.
 - Poticati društveno odgovorno poslovanje u upravljanju turističko-ugostiteljskim sadržajima.

- Poticati kulturu kvalitete turističke ponude i jačati turističku destinaciju.

- U rekordnoj 2019. godini u Županiji je ostvareno 37.837 dolazaka turista i 64.433 noćenja turista. Prevladavali su dolasci stranih turista (60%) i noćenja stranih turista (56%). Od stranih gostiju najbrojniji su bili gosti iz Njemačke, Bugarske, Italije i Bosne i Hercegovine. Županija je raspolagala sa 111 smještajna objekta, 693 sobe i 1.563 postelje. Prosječna duljina boravka je iznosila 1,7 dana.

- Županija ima povoljan prostorno-prometni položaj i raspolaže vrijednim prirodnim i društvenim resursima (afirmiranim, i manje afirmiranim) na kojima može temeljiti razvoj turizma. Među njima se mogu izdvojiti:
 - prirodne atrakcije (rijeke Sava i Orpljava, rezervati šumske vegetacije Prašnik, Psunj, Požeška gora, Dilj, Muški bunar, izletišta Strmac, jezera Petnja i Ljeskove vode, krajobrazi Gajna, Pašnjak Iva, ornitološki rezervati Jelas polje, Bara Dvorina, mali dio Parka prirode Lonjsko polje i dr.).
 - kulturno-povijesne atrakcije (povijesne jezgre gradova Slavonski Brod i Nova Gradiška, arheološki lokaliteti Marsonia i Zapolje, Tvrđava u Slavanskom Brodu s muzejom Tambure i galerijom, Spomen galerija Ivana Meštrovića, Muzej Brodskog Posavlja, galerija Ružić, kuća Ivane Brlić Mažuranić, Spomen dom Dragutina Tadijanovića i rodna kuća u selu Rastušje, Gradski muzej u Novoj Gradiški, eko-etno selo Stara Kapela, dvorac Marković-Kulmer, kula Gradina, i dr.).
 - sakralna baština (Franjevački samostani u Slavanskom Brodu i Cerniku, crkve u Novoj Gradiški, Novoj Kapeli, Bebrini, Vrpolju, Slavanskom Kobašu, Dubočcu, Glogovici, i dr.).
 - manifestacije i festivali (U svijetu bajke Ivane Brlić Mažuranić, Brodsko glazbeno ljeto, Brodsko kolo, Katarinski sajam, Slavonija Open, CMC

festival, Auto Rally, Mega bikers susreti, Novogradiško glazbeno ljeto, Stupnička berba grožđa, Ižimača, Oriovita, Ribarske večeri, i dr.).

- sportske i rekreacijske atrakcije (savska biciklistička ruta, kupalište Poloj, biciklističke rute *Slavonia Bike*, Ergela Olanović, izletišta Ranč Ramarin, lovište Radinje, i dr.).
- Upravljanje razvojem turizma na prostoru Brodsko-posavske županije trenutno pokriven je mrežom turističkih zajednica - Turistička zajednica Brodsko-posavske županije, turističke zajednice gradova Slavanskog Broda i Nove Gradiške, turističke zajednice općina Garčin, Staro Petrovo Selo i Cernik te turistička zajednica područja Meridiana Slavonica (općine Nove Kapela, Oriovac i Brodski Stupnik). Preostale općine nisu pokrivene djelovanjem lokalnih turističkih zajednica, već o njima formalno skrbi Turistička zajednica Brodsko-posavske županije.
- Na području Brodsko-posavske županije postojala je inicijativa stvaranja Turističke zajednice područja *Moja lijepa Slavonija kraj Save*, koja je trebala obuhvatiti područje uz rijeku Savu (gradove Slavonski Brod i Novu Gradišku, deset općina u Brodsko-posavskoj županiji, Grad Županju i sedam općina uz rijeku Savu u Vukovarsko-srijemskoj županiji). No, postojanje formalne ingerencije dviju županijskih turističkih zajednica s različitim programskim prioritetima i planovima, značajno otežava učinkovito upravljanje ovim prostorom.
- Na području grada Slavanskog Broda i okolice, kao i na prostoru cijele Brodsko-posavske županije i okruženja moguća su različita neformalna (sporazumna, projektna) udruživanja koja se tiču unapređenja turističkih proizvoda ili zajedničke promocije.

6.1. Obilježja turističke potražnje u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016. – 2021.

Za analizu kretanja turističke potražnje najčešće se koriste fizički (nefinancijski) pokazatelji kretanja potražnje – broj dolazaka turista i broj noćenja turista.

Tablice 6.1. do 6.9. pokazuju fizički turistički promet (**dolaske turista**) u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema različitim kriterijima za usporedbu.

Tablica 6.1.

Ukupan broj dolazaka turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021.

Godina	Dolasci
2016.	26.678
2017.	28.851
2018.	35.145
2019.	37.837
2020.	17.705
2021.	27.703

Izvor: eVisitor

Ukupan broj dolazaka turista u Brodsko-posavsku županiju bilježi konstantan i stabilan rast u promatranom razdoblju sve do 2020. godine i početka krize uzrokovane pandemijom Covid-19. U rekordnoj 2019. godini ostvareno je ukupno 37.837 dolazaka. U 2020. dolazi do pada dolazaka, koji su pali na razinu od 47% dolazaka 2019. U 2021. dolazi do oporavka pa su dolasci porasli na 73% dolazaka 2019. No, pad dolazaka turista u Županiji je ipak bio manji od pada na razini Republike Hrvatske (u 2020. 36%, a u 2021. 65% dolazaka u odnosu na 2019.).

Tablica 6.2.

Ukupan broj dolazaka stranih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021.

Godina	Dolasci
2016.	15.193
2017.	17.033
2018.	22.242
2019.	22.846
2020.	8.489
2021.	14.117

Izvor: eVisitor

U rekordnoj 2019. godini strani turisti su u ukupnom broju dolazaka u Brodsko-posavsku županiju (37.837) sudjelovali s 60% (22.846). U pandemijskim godinama (2020. i 2021.) njihov je udio pao (48% u 2020. i 51% u 2021.), ali se još uvijek kretao oko 50% i imao je pozitivan trend. To je važno, jer je Brodsko-posavska županija jedina slavonska županija koja u promatranom razdoblju ima veći udio dolazaka stranih nego domaćih turista.

Tablica 6.3.

Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021.

Godina	Dolasci
2016.	11.485
2017.	11.818
2018.	12.903
2019.	14.991
2020.	9.216
2021.	13.586

Izvor: eVisitor

U rekordnoj 2019. godini domaći turisti su u ukupnom broju dolazaka u Brodsko-posavsku županiju (37.837) sudjelovali s 40% (14.991). U pandemijskim godinama (2020. i 2021.) njihov je udio značajno porastao (52% u 2020. i 49% u 2021.), i kretao se oko 50%. No, to je očito bio samo privremeni trend i odgovor na krizu. Vidi se da broj domaćih gostiju s oporavkom ponovno pada i vraća se polako prema udjelima koji su bili prije krize.

Tablica 6.4.

Ukupan broj dolazaka turista u Brodsko-posavsku županiju po jedinicama lokalne samouprave

Dolasci – svi turisti	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.		Ukupno	
	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%
Nova Gradiška	3.214	12,05%	3.165	10,97%	3.484	9,91%	3.439	9,09%	2.236	12,63%	2.903	10,48%	18.441	10,60%
Slavonski Brod	16.436	61,61%	18.690	64,78%	22.363	63,63%	25.494	67,38%	11.095	62,67%	17.742	64,04%	111.820	64,29%
Brodski Stupnik	219	0,82%	30	0,10%	570	1,62%	1.308	3,46%	684	3,86%	1.161	4,19%	3.972	2,28%
Cernik	44	0,16%	19	0,07%	17	0,05%	65	0,17%	60	0,34%	194	0,70%	399	0,23%
Garčin	169	0,63%	196	0,68%	258	0,73%	476	1,26%	327	1,85%	925	3,34%	2.351	1,35%
Gornji Bogičevci	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	0,03%	27	0,10%	33	0,02%
Gundinci	0	0,00%	0	0,00%	4	0,01%	24	0,06%	1	0,01%	16	0,06%	45	0,03%
Nova Kapela	531	1,99%	477	1,65%	655	1,86%	639	1,69%	193	1,09%	411	1,48%	2.906	1,67%
Okučani	415	1,56%	262	0,91%	101	0,29%	197	0,52%	164	0,93%	11	0,04%	1.150	0,66%
Oprisavci	139	0,52%	177	0,61%	94	0,27%	77	0,20%	66	0,37%	65	0,23%	618	0,36%
Oriovac	446	1,67%	527	1,83%	1.450	4,13%	349	0,92%	225	1,27%	219	0,79%	3.216	1,85%
Rešetari	1.234	4,63%	1.362	4,72%	1.828	5,20%	1.722	4,55%	1.160	6,55%	1.435	5,18%	8.741	5,03%
Sibinj	2.938	11,01%	2.663	9,23%	2.185	6,22%	2.212	5,85%	726	4,10%	1.726	6,23%	12.450	7,16%
Staro Petrovo Selo	289	1,08%	663	2,30%	1.548	4,40%	1.269	3,35%	546	3,08%	615	2,22%	4.930	2,83%
Velika Kopanica	602	2,26%	620	2,15%	588	1,67%	566	1,50%	215	1,21%	253	0,91%	2.844	1,64%
Stara Gradiška	2	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,00%
Vrbje	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,00%	1	0,00%
Ukupno	26.678	100,00%	28.851	100,00%	35.145	100,00%	37.837	100,00%	17.704	100,00%	27.704	100,00%	173.918	100,00%

Izvor: eVisitor; napomena: Ukupan zbor

U promatranom razdoblju od ukupnog broja dolazaka turista u Brodsko-posavsku županiju (173.916) gotovo dvije trećina dolazaka (64%) je ostvarena u gradu Slavonskom Brodu. Udio Slavonskog Broda je relativno stabilan, i nije značajno odstupao niti u pandemijskom razdoblju. U gradu Nova Gradiška ostvareno je 11% dolazaka, i jedino su još Sibinj i Rešetari ostvarili više od 5% dolazaka.

Tablica 6.5.

Ukupan broj dolazaka stranih turista u Brodsko-posavsku županiju po jedinicama lokalne samouprave

Dolasci – strani turisti	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.		Ukupno	
	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%
Nova Gradiška	1.698	11,18%	1.636	9,60%	1.868	8,40%	1.815	7,94%	801	9,44%	1.277	9,05%	9.095	9,10%
Slavonski Brod	8.753	57,61%	10.304	60,49%	13.533	60,84%	14.921	65,31%	5.231	61,62%	8.824	62,51%	61.566	61,62%
Brodski Stupnik	175	1,15%	22	0,13%	405	1,82%	998	4,37%	362	4,26%	582	4,12%	2.544	2,55%
Cernik	4	0,03%	4	0,02%	0	0,00%	0	0,00%	42	0,49%	103	0,73%	153	0,15%
Garčin	22	0,14%	56	0,33%	88	0,40%	124	0,54%	58	0,68%	261	1,85%	609	0,61%
Gornji Bogičevci	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	0,07%	27	0,19%	33	0,03%
Gundinci	0	0,00%	0	0,00%	2	0,01%	14	0,06%	1	0,01%	4	0,03%	21	0,02%
Nova Kapela	410	2,70%	348	2,04%	393	1,77%	422	1,85%	79	0,93%	161	1,14%	1.813	1,81%
Oprisavci	36	0,24%	48	0,28%	20	0,09%	22	0,10%	33	0,39%	31	0,22%	190	0,19%
Okučani	98	0,65%	23	0,14%	17	0,08%	95	0,42%	9	0,11%	0	0,00%	242	0,24%
Oriovac	429	2,82%	496	2,91%	1.363	6,13%	145	0,63%	28	0,33%	73	0,52%	2.534	2,54%
Rešetari	831	5,47%	980	5,75%	1.051	4,73%	1.128	4,94%	721	8,49%	829	5,87%	5.540	5,54%
Sibinj	2.257	14,86%	2.232	13,10%	1.847	8,30%	1.732	7,58%	547	6,44%	1.316	9,32%	9.931	9,94%
Staro Petrovo Selo	264	1,74%	597	3,50%	1.447	6,51%	1.231	5,39%	507	5,97%	566	4,01%	4.612	4,62%
Velika Kopanica	216	1,42%	287	1,68%	208	0,94%	199	0,87%	64	0,75%	63	0,45%	1.037	1,04%
Ukupno	15.193	100,00%	17.033	100,00%	22.242	100,00%	22.846	100,00%	8.489	100,00%	14.117	100,00%	99.920	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju od ukupnog broja dolazaka stranih turista u Brodsko-posavsku županiju (99.920) 62% dolazaka je ostvareno u gradu Slavonskom Brodu. Udio Slavonskog Broda je relativno stabilan, i nije značajno odstupao niti u pandemijskom razdoblju. U gradu Nova Gradiška i Sibinju ostvareno je po oko 10% dolazaka, a u Rešetarima i Starom Petrovom Selu po oko 5% dolazaka. Ostala mjesta zajedno su ostvarila nešto manje od 10% dolazaka.

Tablica 6.6.

Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Brodsko-posavsku županiju po jedinicama lokalne samouprave

Dolasci – domaći turisti	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.		Ukupno	
	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%	dolasci	%
Nova Gradiška	1.516	13,20%	1.529	12,94%	1.616	12,52%	1.624	10,83%	1.435	15,57%	1.626	11,97%	9.346	12,63%
Slavonski Brod	7.683	66,90%	8.386	70,96%	8.830	68,43%	10.573	70,53%	5.864	63,64%	8.918	65,64%	50.254	67,91%
Brodski Stupnik	44	0,38%	8	0,07%	165	1,28%	310	2,07%	322	3,49%	579	4,26%	1.428	1,93%
Cernik	40	0,35%	15	0,13%	17	0,13%	65	0,43%	18	0,20%	91	0,67%	246	0,33%
Garčin	147	1,28%	140	1,18%	170	1,32%	352	2,35%	269	2,92%	664	4,89%	1.742	2,35%
Gornji Bogičevci	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Gundinci	0	0,00%	0	0,00%	2	0,02%	10	0,07%	0	0,00%	12	0,09%	24	0,03%
Nova Kapela	121	1,05%	129	1,09%	262	2,03%	217	1,45%	114	1,24%	250	1,84%	1.093	1,48%
Oprisavci	103	0,90%	129	1,09%	74	0,57%	55	0,37%	33	0,36%	34	0,25%	428	0,58%
Okučani	317	2,76%	239	2,02%	84	0,65%	102	0,68%	155	1,68%	11	0,08%	908	1,23%
Oriovac	17	0,15%	31	0,26%	87	0,67%	204	1,36%	197	2,14%	146	1,07%	682	0,92%
Rešetari	403	3,51%	382	3,23%	777	6,02%	594	3,96%	439	4,76%	606	4,46%	3.201	4,33%
Sibinj	681	5,93%	431	3,65%	338	2,62%	480	3,20%	179	1,94%	410	3,02%	2.519	3,40%
Staro Petrovo Selo	25	0,22%	66	0,56%	101	0,78%	38	0,25%	39	0,42%	49	0,36%	318	0,43%
Velika Kopanica	386	3,36%	333	2,82%	380	2,95%	367	2,45%	151	1,64%	190	1,40%	1.807	2,44%
Stara Gradiška	2	0,02%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,00%
Vrbje	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,01%	1	0,00%
Ukupno	11.485	100,00%	11.818	100,00%	12.903	100,00%	14.991	100,00%	9.215	100,00%	13.587	100,00%	73.999	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju od ukupnog broja dolazaka domaćih turista u Brodsko-posavsku županiju (73.999) 68% dolazaka je ostvareno u gradu Slavonskom Brodu. Udio Slavonskog Broda je nešto varirao, ali nije značajno odstupao niti u pandemijskom razdoblju. U gradu Nova Gradiška ostvareno je oko 13% dolazaka, a u Rešetarima oko 5% dolazaka. Ostala mjesta zajedno su ostvarila manje dolazaka.

Tablica 6.7.

Ukupan broj dolazaka turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	17.493	65,57%	18.894	65,49%	21.485	61,13%	20.573	54,37%	9.214	52,04%	15.410	55,63%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	165	0,60%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	38	0,21%	29	0,10%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	539	2,02%	522	1,81%	635	1,81%	647	1,71%	158	0,89%	490	1,77%
Objekti u domaćinstvu	894	3,35%	2.101	7,28%	3.794	10,80%	5.216	13,79%	3.029	17,11%	4.425	15,97%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	7.752	29,06%	7.334	25,42%	9.231	26,27%	11.401	30,13%	5.266	29,74%	7.180	25,92%
Restorani	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,01%
Ukupno	26.678	100,00%	28.851	100,00%	35.145	100,00%	37.837	100,00%	17.705	100,00%	27.703	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji najveći broj turista trenutno odsjeda u hotelima (oko 55%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 15% turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 30% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 6.8.

Ukupan broj dolazaka stranih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	11.038	72,65%	11.648	68,38%	14.210	63,89%	13.169	57,64%	4.954	58,36%	8.665	61,38%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	152	1,08%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,05%	1	0,01%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	373	2,46%	319	1,87%	368	1,65%	370	1,62%	67	0,79%	257	1,82%
Objekti u domaćinstvu	351	2,31%	1.293	7,59%	2.398	10,78%	3.093	13,54%	1.210	14,25%	1.827	12,94%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	3.431	22,58%	3.773	22,15%	5.266	23,68%	6.214	27,20%	2.254	26,55%	3.215	22,77%
Ukupno	15.193	100,00%	17.033	100,00%	22.242	100,00%	22.846	100,00%	8.489	100,00%	14.117	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji najveći broj stranih turista trenutno odsjeda u hotelima (nešto manje od 60%), što je više od prosjeka, ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 15% stranih turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom manjim od 30% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 6.9.

Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	6.455	56,20%	7.246	61,31%	7.275	56,38%	7.404	49,39%	4.260	46,22%	6.745	49,65%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	13	0,10%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	34	0,37%	28	0,21%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	166	1,45%	203	1,72%	267	2,07%	277	1,85%	91	0,99%	233	1,72%
Objekti u domaćinstvu	543	4,73%	808	6,84%	1.396	10,82%	2.123	14,16%	1.819	19,74%	2.598	19,12%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	4.321	37,62%	3.561	30,13%	3.965	30,73%	5.187	34,60%	3.012	32,68%	3.965	29,18%
Restorani	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,03%
Ukupno	11.485	100,00%	11.818	100,00%	12.903	100,00%	14.991	100,00%	9.216	100,00%	13.586	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji najveći broj domaćih turista trenutno odsjeda u hotelima (oko 50%), što je manje od prosjeka, ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda nešto više od 15% domaćih turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom nešto manjim od 35% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Kretanje fizičkog turističkog prometa (**noćenja turista**) u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema različitim kriterijima za usporedbu prikazano je u Tablicama 6.10. do 6.18.

Tablica 6.10.

Ukupan broj noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021.

Godina	Noćenja
2016.	49.175
2017.	53.409
2018.	59.774
2019.	64.433
2020.	37.933
2021.	51.642

Izvor: eVisitor

Ukupan broj noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji bilježi konstantan i stabilan rast u promatranom razdoblju sve do 2020. godine i početka krize uzrokovane pandemijom Covid-19. U rekordnoj 2019. godini ostvareno je ukupno 64.443 noćenja. U 2020. dolazi do pada noćenja, koji su pali na razinu od 59% dolazaka 2019. U 2021. dolazi do oporavka pa su noćenja porasla na 80% noćenja 2019. No, pad noćenja turista u Županiji je ipak bio manji od pada na razini Republike Hrvatske (u 2020. 45%, a u 2021. 77% noćenja u odnosu na 2019.).

Tablica 6.11.

Ukupan broj noćenja stranih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021.

Godina	Noćenja
2016.	25.111
2017.	29.712
2018.	35.552
2019.	35.918
2020.	16.090
2021.	24.339

Izvor: eVisitor

U rekordnoj 2019. godini strani turisti su u ukupnom broju noćenja u Brodsko-posavskoj županiji (64.433) sudjelovali s 56% (35.918). U pandemijskim godinama (2020. i 2021.) njihov je udio značajno pao (42% u 2020. i 47% u 2021.), ali je imao trend postepenog rasta u

smjeru udjela prije krize. To je važno jer je Brodsko-posavska županija jedina slavonska županija koja je u promatranom razdoblju imala veći udio noćenja stranih nego domaćih turista.

Tablica 6.12.

Ukupan broj noćenja domaćih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021.

Godina	Noćenja
2016.	24.064
2017.	23.697
2018.	24.222
2019.	28.515
2020.	21.843
2021.	27.303

Izvor: eVisitor

U rekordnoj 2019. godini domaći turisti su u ukupnom broju ostvarenih noćenja u Brodsko-posavskoj županiji (64.433) sudjelovali s 44% (28.515). U pandemijskim godinama (2020. i 2021.) njihov je udio značajno porastao (58% u 2020. i 53% u 2021.), ali je imao trend postepenog pada u smjeru udjela prije krize. To je važno jer je Brodsko-posavska županija jedina slavonska županija koja je u promatranom razdoblju imala manji udio noćenja domaćih nego stranih turista.

Tablica 6.13.

Ukupan broj noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji po jedinicama lokalne samouprave

Noćenja – svi turisti	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.		Ukupno	
	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%
Nova Gradiška	6.116	12,44%	6.244	11,69%	7.898	13,21%	6.249	9,70%	5.994	15,80%	6.897	13,36%	39.398	12,45%
Slavonski Brod	31.605	64,27%	36.135	67,66%	36.632	61,28%	43.419	67,39%	23.456	61,84%	31.952	61,87%	203.199	64,23%
Brodski Stupnik	339	0,69%	33	0,06%	661	1,11%	1.551	2,41%	1.072	2,83%	1.616	3,13%	5.272	1,67%
Cernik	146	0,30%	34	0,06%	32	0,05%	329	0,51%	288	0,76%	960	1,86%	1.789	0,57%
Garčin	702	1,43%	332	0,62%	384	0,64%	1.406	2,18%	435	1,15%	1.373	2,66%	4.632	1,46%
Gornji Bogičevci	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	14	0,04%	87	0,17%	101	0,03%
Gundinci	0	0,00%	0	0,00%	43	0,07%	61	0,09%	2	0,01%	59	0,11%	165	0,05%
Nova Kapela	999	2,03%	771	1,44%	1.092	1,83%	1.007	1,56%	471	1,24%	914	1,77%	5.254	1,66%
Oprisavci	233	0,47%	320	0,60%	164	0,27%	129	0,20%	177	0,47%	144	0,28%	1.167	0,37%
Okučani	1387	2,82%	987	1,85%	311	0,52%	375	0,58%	499	1,32%	23	0,04%	3.582	1,13%
Oriovac	490	1,00%	702	1,31%	1.513	2,53%	750	1,16%	940	2,48%	641	1,24%	5.036	1,59%
Rešetari	2.334	4,75%	2.773	5,19%	5.408	9,05%	4.001	6,21%	2.797	7,37%	3.416	6,61%	20.729	6,55%
Sibinj	3.413	6,94%	2.933	5,49%	2.424	4,06%	2.759	4,28%	820	2,16%	2.279	4,41%	14.628	4,62%
Staro Petrovo Selo	395	0,80%	823	1,54%	1.766	2,95%	1.451	2,25%	554	1,46%	688	1,33%	5.677	1,79%
Velika Kopanica	1.000	2,03%	1.322	2,48%	1.446	2,42%	946	1,47%	382	1,01%	593	1,15%	5.689	1,80%
Stara Gradiška	16	0,03%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	16	0,01%
Vrbje	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	32	0,08%	0	0,00%	32	0,01%
Ukupno	49.175	100,00%	53.409	100,00%	59.774	100,00%	64.433	100,00%	37.933	100,00%	51.642	100,00%	316.366	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju od ukupnog broja ostvarenih noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji (316.366) gotovo dvije trećine noćenja (64%) je ostvareno u gradu Slavonskom Brodu. Udio Slavonskog Broda je relativno stabilan, i nije značajno odstupao niti u pandemijskom razdoblju. U gradu Nova Gradiška ostvareno je 13% noćenja, i jedino su još Sibinj i Rešetari ostvarili više oko 5% noćenja. Ostala mjesta zajedno su ostvarila nešto više od 10% noćenja.

Tablica 6.14.

Ukupan broj noćenja stranih turista u Brodsko-posavskoj županiji po jedinicama lokalne samouprave

Noćenja – strani turisti	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.		Ukupno	
	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%
Nova Gradiška	3.095	12,33%	3.210	10,80%	4.176	11,75%	3.387	9,43%	1.589	9,88%	2.611	10,73%	18.068	10,84%
Slavonski Brod	15.523	61,82%	19.136	64,40%	21.625	60,83%	23.654	65,86%	10.254	63,73%	14.970	61,51%	105.162	63,08%
Brodski Stupnik	270	1,08%	22	0,07%	481	1,35%	1.131	3,15%	506	3,14%	765	3,14%	3.175	1,90%
Cernik	8	0,03%	4	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	71	0,44%	770	3,16%	853	0,51%
Garčin	47	0,19%	106	0,36%	157	0,44%	270	0,75%	74	0,46%	316	1,30%	970	0,58%
Gornji Bogičevci	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	14	0,09%	87	0,36%	101	0,06%
Gundinci	0	0,00%	0	0,00%	8	0,02%	47	0,13%	2	0,01%	10	0,04%	67	0,04%
Nova Kapela	815	3,25%	564	1,90%	685	1,93%	616	1,72%	237	1,47%	311	1,28%	3.228	1,94%
Oprisavci	67	0,27%	161	0,54%	41	0,12%	34	0,09%	79	0,49%	84	0,35%	466	0,28%
Okučani	169	0,67%	30	0,10%	19	0,05%	127	0,35%	9	0,06%	0	0,00%	354	0,21%
Oriovac	433	1,72%	604	2,03%	1.386	3,90%	164	0,46%	45	0,28%	110	0,45%	2742	1,64%
Rešetari	1.430	5,69%	1.992	6,70%	2.785	7,83%	2.761	7,69%	1.969	12,24%	2.012	8,27%	12.949	7,77%
Sibinj	2.539	10,11%	2.444	8,23%	2.021	5,68%	2.037	5,67%	598	3,72%	1.539	6,32%	11.178	6,70%
Staro Petrovo Selo	365	1,45%	747	2,51%	1.638	4,61%	1.404	3,91%	515	3,20%	626	2,57%	5.295	3,18%
Velika Kopanica	350	1,39%	692	2,33%	530	1,49%	286	0,80%	128	0,80%	128	0,53%	2.114	1,27%
Ukupno	25.111	100,00%	29.712	100,00%	35.552	100,00%	35.918	100,00%	16.090	100,00%	24.339	100,00%	166.722	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju od ukupnog broja ostvarenih noćenja stranih turista u Brodsko-posavskoj županiji (166.722) nešto manje od trećine noćenja (63%) je ostvareno u gradu Slavonskom Brodu. Udio Slavonskog Broda je relativno stabilan, i nije značajno odstupao niti u pandemijskom razdoblju. U gradu Nova Gradiška ostvareno je 11% noćenja, i jedino su još Sibinj i Rešetari ostvarili po više od 5% noćenja. Ostala mjesta zajedno su ostvarila oko 10% noćenja.

Tablica 6.15.

Ukupan broj noćenja domaćih turista u Brodsko-posavskoj županiji po jedinicama lokalne samouprave

Noćenja – domaći turisti	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.		Ukupno	
	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%	noćenja	%
Nova Gradiška	3.021	12,55%	3.034	12,80%	3.722	15,37%	2.862	10,04%	4.405	20,20%	4.286	15,68%	21.330	14,25%
Slavonski Brod	16.082	66,83%	16.999	71,73%	15.007	61,96%	19.765	69,31%	13.202	60,53%	16.982	62,13%	98.037	65,51%
Brodski Stupnik	69	0,29%	11	0,05%	180	0,74%	420	1,47%	566	2,60%	851	3,11%	2097	1,40%
Cernik	138	0,57%	30	0,13%	32	0,13%	329	1,15%	217	0,99%	190	0,70%	936	0,63%
Garčin	655	2,72%	226	0,95%	227	0,94%	1.136	3,98%	361	1,66%	1.057	3,87%	3.662	2,45%
Gornji Bogičevci	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Gundinci	0	0,00%	0	0,00%	35	0,14%	14	0,05%	0	0,00%	49	0,18%	98	0,07%
Nova Kapela	184	0,76%	207	0,87%	407	1,68%	391	1,37%	234	1,07%	603	2,21%	2.026	1,35%
Oprisavci	166	0,69%	159	0,67%	123	0,51%	95	0,33%	98	0,45%	60	0,22%	701	0,47%
Okučani	1218	5,06%	957	4,04%	292	1,21%	248	0,87%	490	2,25%	23	0,08%	3228	2,16%
Oriovac	57	0,24%	98	0,41%	127	0,52%	586	2,06%	895	4,10%	531	1,94%	2.294	1,53%
Rešetari	904	3,76%	781	3,30%	2.623	10,83%	1.240	4,35%	828	3,80%	1.404	5,14%	7.780	5,20%
Sibinj	874	3,63%	489	2,06%	403	1,66%	722	2,53%	222	1,02%	740	2,71%	3.450	2,31%
Staro Petrovo Selo	30	0,12%	76	0,32%	128	0,53%	47	0,16%	39	0,18%	62	0,23%	382	0,26%
Velika Kopanica	650	2,70%	630	2,66%	916	3,78%	660	2,31%	254	1,16%	465	1,70%	3.575	2,39%
Stara Gradiška	16	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	16	0,01%
Vrbje	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	32	0,12%	32	0,02%
Ukupno	24.064	100,00%	23.697	100,00%	24.222	100,00%	28.515	100,00%	21.811	100,00%	27.335	100,00%	149.644	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju od ukupnog broja ostvarenih noćenja domaćih turista u Brodsko-posavskoj županiji (149.644) oko trećine noćenja (66%) je ostvareno u gradu Slavonskom Brodu. Udio Slavonskog Broda je padao, ali je sada relativno stabilan. U gradu Nova Gradiška ostvareno je 14% noćenja, i jedino su još Rešetari ostvarili više od 5% noćenja. Ostala mjesta zajedno su ostvarila nešto više od 10% noćenja.

Tablica 6.16.

Ukupan broj noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	28.129	57,20%	31.640	59,24%	36.134	60,45%	32.849	50,98%	16.967	44,73%	25.841	50,04%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	174	0,34%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	888	2,34%	667	1,29%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	1.260	2,56%	1.122	2,10%	1.203	2,01%	1.183	1,84%	972	2,56%	1.515	2,93%
Objekti u domaćinstvu	3.043	6,19%	5.916	11,08%	7.839	13,11%	11.158	17,32%	9.389	24,75%	11.341	21,96%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	16.743	34,05%	14.731	27,58%	14.598	24,42%	19.243	29,87%	9.717	25,62%	12.100	23,43%
Restorani	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,01%
Ukupno	49.175	100,00%	53.409	100,00%	59.774	100,00%	64.433	100,00%	37.933	100,00%	51.642	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji trenutno se najveći broj noćenja turista ostvaruje u hotelima (oko 50%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvaruje se nešto manje od 20% noćenja, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 30% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 6.17.

Ukupan broj noćenja stranih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	16.891	67,27%	18.224	61,34%	22.331	62,81%	19.889	55,37%	8.362	51,97%	13.310	54,69%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	160	0,66%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	12	0,07%	36	0,15%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	673	2,68%	469	1,58%	592	1,67%	488	1,36%	552	3,43%	1.030	4,23%
Objekti u domaćinstvu	1.254	4,99%	3.814	12,84%	4.825	13,57%	6.103	16,99%	3.649	22,68%	4.684	19,24%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	6.293	25,06%	7.205	24,25%	7.804	21,95%	9.438	26,28%	3.515	21,85%	5.119	21,03%
Ukupno	25.111	100,00%	29.712	100,00%	35.552	100,00%	35.918	100,00%	16.090	100,00%	24.339	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji trenutno najveći broj noćenja stranih turista ostvaruje se u hotelima (oko 55%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvaruje se nešto manje od 20% noćenja, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od nešto više od 25% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Tablica 6.18.

Ukupan broj noćenja domaćih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	11.238	46,70%	13.416	56,61%	13.803	56,99%	12.960	45,45%	8.605	39,39%	12.531	45,90%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	14	0,05%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	876	4,01%	631	2,31%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	587	2,44%	653	2,76%	611	2,52%	695	2,44%	420	1,92%	485	1,78%
Objekti u domaćinstvu	1.789	7,43%	2.102	8,87%	3.014	12,44%	5.055	17,73%	5.740	26,28%	6.657	24,38%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	10.450	43,43%	7.526	31,76%	6.794	28,05%	9.805	34,39%	6.202	28,39%	6.981	25,57%
Restorani	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,01%
Ukupno	24.064	100,00%	23.697	100,00%	24.222	100,00%	28.515	100,00%	21.843	100,00%	27.303	100,00%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju u Brodsko-posavskoj županiji trenutno najveći broj noćenja domaćih turista ostvaruje se u hotelima (oko 45%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvaruje se oko 20% noćenja, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od nešto manje od 35% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

6.2. Obilježja turističke ponude u Brodsko-posavskoj županiji razdoblju 2016. – 2021.

U analizi obilježja turističke ponude ključno mjesto zauzimaju podaci o smještajnim kapacitetima (objektima, sobama i posteljama) i njihova iskorištenost, koji se dovode u korelaciju s veličinom i vrstom smještajnih kapaciteta, odnosno dolascima i noćenjima turista.

Tablice 6.19. do 6.30. pokazuju obilježja smještajnih kapaciteta u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema različitim kriterijima za usporedbu.

Tablica 6.19.

Ukupan broj smještajnih objekata u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021.

Godina	Objekti
2016.	69
2017.	79
2018.	93
2019.	111
2020.	133
2021.	150

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju broj smještajnih objekata u Brodsko-posavskoj županiji je u stalnom porastu i dosegao je 150 objekata u 2021. godine. To predstavlja porast od 117% u odnosu na baznu 2016. godinu.

Tablica 6.20.

Ukupan broj soba u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021.

Godina	Sobe
2016.	538
2017.	562
2018.	630
2019.	693
2020.	720
2021.	738

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju broj soba u Brodsko-posavskoj županiji je također u stalnom porastu i dosegao je 738 soba u 2021. godine. To predstavlja porast od 37% u odnosu na baznu 2016. godinu.

Tablica 6.21.

Ukupan broj postelja u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021.

Godina	Kreveti
2016.	1.195
2017.	1.287
2018.	1.454
2019.	1.563
2020.	1.668
2021.	1.701

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju broj postelja u Brodsko-posavskoj županiji je također u stalnom porastu i dosegao je 1.701 postelju u 2021. godine. To predstavlja porast od 42% u odnosu na baznu 2016. godinu.

Tablica 6.22.

Ukupan broj smještajnih objekata u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po jedinicama lokalne samouprave

Broj objekata	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Nova Gradiška	5	7,25%	6	7,59%	6	6,45%	7	6,31%	16	12,03%	17	11,33%
Slavonski Brod	37	53,62%	47	59,49%	54	58,06%	67	60,36%	69	51,88%	82	54,67%
Brodski Stupnik	2	2,90%	1	1,27%	2	2,15%	2	1,80%	2	1,50%	2	1,33%
Cernik	1	1,45%	1	1,27%	3	3,23%	3	2,70%	8	6,02%	8	5,33%
Garčin	2	2,90%	2	2,53%	2	2,15%	5	4,50%	6	4,51%	7	4,67%
Gornji Bogičevci	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,75%	1	0,67%
Gundinci	0	0,00%	0	0,00%	1	1,08%	1	0,90%	1	0,75%	1	0,67%
Nova Kapela	5	7,25%	5	6,33%	6	6,45%	6	5,41%	6	4,51%	6	4,00%
Oprisavci	2	2,90%	2	2,53%	2	2,15%	2	1,80%	2	1,50%	2	1,33%
Okučani	3	4,35%	3	3,80%	4	4,30%	4	3,60%	4	3,01%	4	2,67%
Oriovac	4	5,80%	4	5,06%	5	5,38%	5	4,50%	5	3,76%	7	4,67%
Rešetari	1	1,45%	1	1,27%	1	1,08%	1	0,90%	2	1,50%	2	1,33%
Sibinj	1	1,45%	1	1,27%	1	1,08%	1	0,90%	4	3,01%	4	2,67%
Staro Petrovo Selo	1	1,45%	1	1,27%	1	1,08%	2	1,80%	2	1,50%	2	1,33%
Stara Gradiška	1	1,45%	1	1,27%	1	1,08%	1	0,90%	1	0,75%	1	0,67%
Velika Kopanica	4	5,80%	4	5,06%	4	4,30%	4	3,60%	4	3,01%	4	2,67%
Ukupno	69	100,00%	79	100,00%	93	100,00%	111	100,00%	133	100,00%	150	100,00%

Izvor: eVisitor

Od ukupnog broja smještajnih objekata u Županiji (150) dvije trećine objekata se nalazi u gradovima Slavonski Brod (82) i Nova Gradiška (17), što čini 66% ukupno raspoloživih smještajnih objekata u Županiji. U svim drugim mjestima u Županiji raspoređeno je ostalih 51 objekata (34%).

Više od pet smještajnih objekata imaju samo Cernik, Garčin, Oriovac i Nova Kapela.

Tablica 6.23.

Ukupan broj soba u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po jedinicama lokalne samouprave

Broj soba	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Nova Gradiška	56	10,41%	62	11,03%	62	9,84%	82	11,83%	71	9,86%	73	9,89%
Slavonski Brod	282	52,42%	315	56,05%	353	56,03%	370	53,39%	377	52,36%	387	52,44%
Brodski Stupnik	19	3,53%	4	0,71%	19	3,02%	19	2,74%	19	2,64%	19	2,57%
Cernik	5	0,93%	5	0,89%	8	1,27%	8	1,15%	25	3,47%	25	3,39%
Garčin	18	3,35%	18	3,20%	18	2,86%	40	5,77%	41	5,69%	45	6,10%
Gornji Bogičevci	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	8	1,11%	8	1,08%
Gundinci	0	0,00%	0	0,00%	3	0,48%	3	0,43%	3	0,42%	3	0,41%
Nova Kapela	12	2,23%	12	2,14%	13	2,06%	13	1,88%	13	1,81%	13	1,76%
Oprisavci	5	0,93%	5	0,89%	5	0,79%	5	0,72%	5	0,69%	5	0,68%
Okučani	24	4,46%	24	4,27%	25	3,97%	25	3,61%	25	3,47%	25	3,39%
Oriovac	17	3,16%	17	3,02%	24	3,81%	24	3,46%	24	3,33%	26	3,52%
Rešetari	21	3,90%	21	3,74%	21	3,33%	21	3,03%	23	3,19%	23	3,12%
Sibinj	24	4,46%	24	4,27%	24	3,81%	24	3,46%	27	3,75%	27	3,66%
Stara Gradiška	6	1,12%	6	1,07%	6	0,95%	6	0,87%	6	0,83%	6	0,81%
Staro Petrovo Selo	16	2,97%	16	2,85%	16	2,54%	20	2,89%	20	2,78%	20	2,71%
Velika Kopanica	33	6,13%	33	5,87%	33	5,24%	33	4,76%	33	4,58%	33	4,47%
Ukupno	538	100,00%	562	100,00%	630	100,00%	693	100,00%	720	100,00%	738	100,00%

Izvor: eVisitor

Od ukupnog broja soba u Županiji (738) oko dvije trećine soba se nalazi u gradovima Slavonski Brod (387) i Nova Gradiška (73), što čini 62% ukupno raspoloživih soba u Županiji. U svim drugim mjestima u Županiji je raspoređeno ostalih 278 soba (38%). Više od 25 soba još imaju samo Garčin, Velika Kopanica, Sibinj, Oriovac, Okučani i Cernik.

Tablica 6.24.

Ukupan broj postelja u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po jedinicama lokalne samouprave

Broj postelja	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Nova Gradiška	127	10,63%	143	11,11%	143	9,83%	181	11,58%	145	8,69%	148	8,70%
Slavonski Brod	654	54,73%	745	57,89%	852	58,60%	874	55,92%	898	53,84%	918	53,97%
Brodski Stupnik	41	3,43%	15	1,17%	41	2,82%	41	2,62%	41	2,46%	41	2,41%
Cernik	10	0,84%	10	0,78%	16	1,10%	16	1,02%	95	5,70%	95	5,58%
Garčin	54	4,52%	54	4,20%	54	3,71%	97	6,21%	101	6,06%	105	6,17%
Gornji Bogičevci	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	16	0,96%	16	0,94%
Gundinci	0	0,00%	0	0,00%	6	0,41%	6	0,38%	6	0,36%	6	0,35%
Nova Kapela	31	2,59%	31	2,41%	34	2,34%	34	2,18%	34	2,04%	34	2,00%
Oprisavci	9	0,75%	9	0,70%	9	0,62%	8	0,51%	8	0,48%	8	0,47%
Okučani	43	3,60%	43	3,34%	49	3,37%	49	3,13%	49	2,94%	49	2,88%
Oriovac	27	2,26%	38	2,95%	51	3,51%	51	3,26%	51	3,06%	57	3,35%
Rešetari	45	3,77%	45	3,50%	45	3,09%	45	2,88%	53	3,18%	53	3,12%
Sibinj	49	4,10%	49	3,81%	49	3,37%	49	3,13%	59	3,54%	59	3,47%
Stara Gradiška	12	1,00%	12	0,93%	12	0,83%	12	0,77%	12	0,72%	12	0,71%
Staro Petrovo Selo	25	2,09%	25	1,94%	25	1,72%	32	2,05%	32	1,92%	32	1,88%
Velika Kopanica	68	5,69%	68	5,28%	68	4,68%	68	4,35%	68	4,08%	68	4,00%
Ukupno	1.195	100,00%	1.287	100,00%	1.454	100,00%	1.563	100,00%	1.668	100,00%	1.701	100,00%

Izvor: eVisitor

Od ukupnog broja postelja u Županiji (1.701) nešto manje od dvije trećine postelja nalazi se u gradovima Slavonski Brod (918) i Nova Gradiška (148) što čini 63% ukupno raspoloživih postelja u Županiji. U svim drugim mjestima u Županiji je raspoređeno ostalih 635 postelja (37%). Više od 50 postelja još imaju samo Garčin, Cernik, Velika Kopanica, Sibinj, Oriovac i Rešetari.

Tablica 6.25.

Ukupan broj smještajnih objekata u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata

Broj objekata	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	13	18,84%	12	15,19%	13	13,98%	15	13,51%	15	11,28%	15	10,00%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,67%
Nekomercijalni smještaj	2	2,90%	2	2,53%	2	2,15%	2	1,80%	16	12,03%	18	12,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	6	8,70%	6	7,59%	5	5,38%	6	5,41%	8	6,02%	8	5,33%
Objekti u domaćinstvu	14	20,29%	22	27,85%	30	32,26%	45	40,54%	49	36,84%	63	42,00%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	34	49,28%	37	46,84%	42	45,16%	42	37,84%	44	33,08%	44	29,33%
Restorani	0	0,00%	0	0,00%	1	1,08%	1	0,90%	1	0,75%	1	0,67%
Ukupno	69	100,00%	79	100,00%	93	100,00%	111	100,00%	133	100,00%	150	100,00%

Izvor: eVisitor

Trenutačna struktura (ukupan broj) smještajnih objekata u Županiji prema vrsti smještajnih objekata pokazuje značajan nesrazmjer. Najviše je objekata u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i na OPG-u), gotovo polovina njih (47%), hoteli čine 10%, a kampovi manje od 1%. Ostali ugostiteljski objekti za smještaj čine gotovo 30%, dok je 12% objekata u nekomercijalnom smještaju. Ako se iz ukupnog broja smještajnih objekata izuzmu objekti nekomercijalnog smještaja onda je struktura smještajnih objekata nešto drugačija: obiteljski smještaj (54%), hoteli (11%), kampovi (1%) i ostali ugostiteljski objekti za smještaj (33%).

Tablica 6.26.

Ukupan broj soba u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata

Broj smještajnih jedinica	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	236	43,87%	221	39,32%	236	37,46%	270	38,96%	257	35,69%	257	34,82%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,54%
Nekomercijalni smještaj	2	0,37%	2	0,36%	2	0,32%	2	0,29%	17	2,36%	19	2,57%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	17	3,16%	17	3,02%	12	1,90%	13	1,88%	25	3,47%	25	3,39%
Objekti u domaćinstvu	38	7,06%	48	8,54%	72	11,43%	102	14,72%	108	15,00%	123	16,67%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	245	45,54%	274	48,75%	306	48,57%	304	43,87%	311	43,19%	308	41,73%
Restorani	0	0,00%	0	0,00%	2	0,32%	2	0,29%	2	0,28%	2	0,27%
Ukupno	538	100,00%	562	100,00%	630	100,00%	693	100,00%	720	100,00%	738	100,00%

Izvor: eVisitor

Trenutačna struktura (ukupan broj) soba u Županiji prema vrsti smještajnih objekata pokazuje također značajan nesrazmjer, ali se značajno razlikuje od strukture smještaja prema objektima. Najviše je soba u hotelima (35%), u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i na OPG-u) je 20% soba, a u kampovima je manje od 1%. Ostali ugostiteljski objekti za smještaj raspolažu sa 42% soba, dok se u nekomercijalnom smještaju nalazi 3% soba. Ako se iz ukupnog broja soba izuzmu sobe u nekomercijalnom smještaju onda je struktura soba neznatno drugačija: hoteli (36%), obiteljski smještaj (21%), kampovi (1%) i ostali ugostiteljski objekti za smještaj (43%).

Tablica 6.27.

Ukupan broj postelja u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata

Broj kreveta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	459	38,41%	444	34,50%	470	32,32%	529	33,85%	513	30,76%	513	30,16%
Kampovi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,24%
Nekomercijalni smještaj	7	0,59%	7	0,54%	7	0,48%	7	0,45%	59	3,54%	65	3,82%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	39	3,26%	39	3,03%	29	1,99%	30	1,92%	57	3,42%	57	3,35%
Objekti u domaćinstvu	76	6,36%	108	8,39%	161	11,07%	231	14,78%	248	14,87%	277	16,28%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	614	51,38%	689	53,54%	783	53,85%	762	48,75%	787	47,18%	781	45,91%
Restorani	0	0,00%	0	0,00%	4	0,28%	4	0,26%	4	0,24%	4	0,24%
Ukupno	1.195	100,00%	1.287	100,00%	1.454	100,00%	1.563	100,00%	1.668	100,00%	1.701	100,00%

Izvor: eVisitor

Trenutačna struktura (ukupan broj) postelja u Županiji prema vrsti smještajnih objekata pokazuje značajan nesrazmjer, i nešto je nepovoljnija od strukture prema sobama. Najviše je postelja u hotelima (30%), u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i na OPG-u) je 20% postelja, a u kampovima manje od 0,5%. Ostali ugostiteljski objekti za smještaj raspolažu sa 46% postelja, dok se u nekomercijalnom smještaju nalazi 4% postelja. Ako se iz ukupnog broja postelja izuzmu postelje u nekomercijalnom smještaju onda je struktura postelja nešto drugačija: hoteli (31%), obiteljski smještaj (20%), kampovi (1%) i ostali ugostiteljski objekti za smještaj (48%).

Tablica 6.28.

Prosječna duljina boravka turista u Brodsko-posavskoj županijama u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata (noćenja/dolasci)

Vrsta objekta	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Hoteli	1,61	1,67	1,68	1,60	1,84	1,68
Kampovi	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	1,05
Nekomercijalni smještaj	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	23,37	23,00
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	2,34	2,15	1,89	1,83	6,15	3,09
Objekti u domaćinstvu	3,40	2,82	2,07	2,14	3,10	2,56
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	2,16	2,01	1,58	1,69	1,85	1,69
Restorani	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	1,00
Ukupno	1,84	1,85	1,70	1,70	2,14	1,86

Izvor: eVisitor

Prosječna duljina boravka turista u Brodsko-posavskoj županiji je manja od dva dana (1,7) i bila je u promatranom razdoblju u padu. U kriznoj 2020. je došlo do porasta (iznad dva dana), ali je ponovno prisutan trend skraćivanja prosječne duljine boravka. Turisti najduže ostaju u objektima obiteljskog smještaja (2-3 dana), u hotelima manje od dva dana (1,7 noćenja po dolasku), dok najkraće ostaju u kampovima (jedno noćenja po dolasku).

Tablica 6.29.

Prosječna duljina boravka turista u Brodsko-posavskoj županijama u razdoblju 2016.-2021. prema jedinicama lokalne samouprave (noćenja/dolasci)

JLS	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Nova Gradiška	1,90	1,97	2,27	1,82	2,68	2,38
Slavonski Brod	1,92	1,93	1,64	1,70	2,11	1,80
Brodski Stupnik	1,55	1,10	1,16	1,19	1,57	1,39
Cernik	3,32	1,79	1,88	5,06	4,80	4,95
Garčin	4,15	1,69	1,49	2,95	1,33	1,48
Gornji Bogičevci	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	2,33	3,22
Gundinci	n.p.	n.p.	10,75	2,54	2,00	3,69
Nova Kapela	1,88	1,62	1,67	1,58	2,44	2,22
Oprisavci	1,68	1,81	1,74	1,68	2,68	2,22
Okučani	3,34	3,77	3,08	1,90	3,04	2,09
Oriovac	1,10	1,33	1,04	2,15	4,18	2,93
Rešetari	1,89	2,04	2,96	2,32	2,41	2,38
Sibinj	1,16	1,10	1,11	1,25	1,13	1,32
Staro Petrovo Selo	1,37	1,24	1,14	1,14	1,01	1,12
Velika Kapanica	1,66	2,13	2,46	1,67	1,78	2,34
Ukupno	1,82	1,83	1,70	1,70	2,13	1,86

Izvor: eVisitor

Prosječna duljina boravka turista u Brodsko-posavskoj županiji se razlikuje prema jedinicama lokalne samouprave. Turisti najduže ostaju u Cerniku (gotovo pet dana), dok druga mjesta značajno variraju (od jednog do tri-četiri dana). Zanimljivo je da je prosječna duljina boravka u gradu Slavonski Brod ispod dva dana, dok je u Novoj Gradiški nešto iznad dva dana.

Tablica 6.30.

Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema jedinicama lokalne samouprave (na godišnjoj razini)

Zazuetost	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Nova Gradiška	13,19%	11,96%	15,13%	9,46%	11,33%	12,77%
Slavonski Brod	13,24%	13,29%	11,78%	13,61%	7,16%	9,54%
Brodski Stupnik	2,27%	0,60%	4,42%	10,36%	7,16%	10,80%
Cernik	4,00%	0,93%	0,55%	5,63%	0,83%	2,77%
Garčin	3,56%	1,68%	1,95%	3,97%	1,18%	3,58%
Gornji Bogičevci	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	0,24%	1,49%
Gundinci	n.p.	n.p.	1,96%	2,79%	0,09%	2,69%
Nova Kapela	8,83%	6,81%	8,80%	8,11%	3,80%	7,37%
Oprisavci	7,09%	9,74%	4,99%	4,42%	6,06%	4,93%
Okučani	8,81%	6,29%	1,74%	2,10%	2,78%	0,13%
Oriovac	4,97%	5,06%	8,13%	4,03%	5,05%	3,08%
Rešetari	14,21%	16,88%	32,93%	24,36%	14,46%	17,66%
Sibinj	19,08%	16,40%	13,55%	15,43%	3,81%	10,58%
Stara Gradiška	0,36%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Staro Petrovo Selo	4,33%	9,02%	19,35%	12,42%	4,74%	5,89%
Velika Kopanica	4,03%	5,33%	5,83%	3,81%	1,54%	2,39%
Ukupno	11,48%	11,66%	11,70%	11,68%	6,38%	8,62%

Izvor: eVisitor

Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta na godišnjoj razini u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. značajno se razlikuje se prema jedinicama lokalne samouprave, ali je općenito niska. Iznad 15% zauzeti su smještajni kapaciteti samo u Rešetarima (18%), dok su iznad 10% kapaciteti zauzeti još u: Novoj Gradiški, Slavonskom Brodu, Sibinju i Brodskom Stupniku.

6.3. Glavni nalazi analize i preporuke

Iz analize obilježja **turističke potražnje** u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. mogu se izvući sljedeći najvažniji zaključci:

- Ukupan broj dolazaka i noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji je u porastu u promatranom razdoblju sve do 2020. godine i početka pandemije Covid-19. U rekordnoj 2019. godini ostvareno je ukupno 37.837 dolazaka i 64.433 noćenja. Oko dvije trećine dolazaka i noćenja ostvaruje se u gradu Slavonskom Brodu. Županija je u ukupnim dolascima turista u Regiji Slavonija sudjelovala sa 14%, na razini Kontinentalne Hrvatske to je iznosilo 1,4%, dok je udio Županije u dolascima na nacionalnoj razini zanemariv (0,2%). Županija je u ukupnim noćenjima turista u Regiji Slavonija sudjelovala sa 12%, na razini Kontinentalne Hrvatske to je iznosilo 1,3%, dok je udio Županije u noćenjima na nacionalnoj razini zanemariv (0,1%). U kriznim godinama pandemije Covid-19 pad dolazaka i noćenja turista u Županiji je bio manji od pada na razini Republike Hrvatske.
- U regiji Slavonija samo Brodsko-posavska županija ima veći udio stranih nego domaćih turista (oko 60%). Slično je i sa noćenjima, samo je njihov udio za nekoliko postotaka niži od dolazaka. Na razini Republike Hrvatske situacija je drugačija. U ukupnom broju dolazaka 88,3% su strani turisti, dok 11,7% čine domaći turisti. Situacija u Kontinentalnoj Hrvatskoj je nešto drugačija – strani turisti čine 78,2% dolazaka, a domaći 21,8%. Od ukupnog broja ostvarenih noćenja 87,3% su ostvarili strani turisti, a 12,7% domaći turisti. Situacija u Kontinentalnoj Hrvatskoj je nešto drugačija – strani turisti su ostvarili 77,1% noćenja, a domaći 22,9%.
- Promatrano prema jedinicama lokalne samouprave gotovo dvije trećine dolazaka turista u Županiju ostvaruje se u gradu Slavonskom Brodu. Značajniju ulogu u ostvarenim dolascima imaju još grad Nova Gradiška i mjesta Sibinj i Rešetari. Ostala mjesta zajedno ostvaruju nešto više od 10% dolazaka. Ova konstatacija vrijedi i za ostvarena noćenja turista.

- U Brodsko-posavskoj županiji najveći broj turista odsjeda u hotelima (oko 55%), u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 15% turista, ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od oko 30% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Strani turisti odsjedaju nešto više u hotelima nego domaći gosti, dok obiteljski smještaj koriste podjednako. Zamjetan je pad korištenja hotela u odnosu na obiteljski smještaj koji je u porastu.

Iz analize obilježja **turističke ponude** u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. u razdoblju 2016.-2021. mogu se izvući sljedeći najvažniji zaključci:

- Ukupan broj smještajnih objekata u Brodsko-posavskoj županiji u promatranom razdoblju je u stalnom porastu i dosegao je 150 objekata u 2021. godini. Od ukupnog broja smještajnih objekata u Županiji više od dvije trećine objekata se nalazi u gradovima Slavonski Brod i Nova Gradiška. Od ostalih jedinica lokalne samouprave vrijedi izdvojiti samo Cernik, Garčin, Oriovac i Novu Kapelu. Županija je u 2020. u ukupnim smještajnim objektima u Regiji Slavonija sudjelovala sa 13%, na razini Kontinentalne Hrvatske to je iznosilo 0,8%, dok je udio Županije u ukupnom broju smještajnih objekata na nacionalnoj razini zanemariv (0,06%).
- Ukupan broj soba u Brodsko-posavskoj županiji u promatranom razdoblju je u stalnom porastu i dosegao je 738 soba u 2021. godine. Od ukupnog broja soba u Županiji oko dvije trećine soba se nalazi u gradovima Slavonski Brod i Nova Gradiška. Od ostalih jedinica lokalne samouprave vrijedi izdvojiti samo Garčin, Veliku Kopanicu, Sibirj, Oriovac i Cernik. Županija je u 2020. ukupnom broju soba u Regiji Slavonija sudjelovala sa 15%, na razini Kontinentalne Hrvatske to je iznosilo 1,4%, dok je udio Županije u ukupnom broju soba na nacionalnoj razini zanemariv (0,13%).
- Ukupan broj postelja u Brodsko-posavskoj županiji u promatranom razdoblju je u stalnom porastu i dosegao je 1.701 postelju u 2021. godine. Od ukupnog broja postelja u Županiji oko dvije trećine se nalazi u gradovima Slavonski Brod i Nova Gradiška. Od ostalih jedinica lokalne samouprave vrijedi izdvojiti samo Garčin, Cernik,

Veliku Kupanicu, Sibirj, Oriovac i Rešetare. Županija je u 2020. ukupnom broju postelja u Regiji Slavonija sudjelovala sa 15%, na razini Kontinentalne Hrvatske to je iznosilo 2,3%, dok je udio Županije u ukupnom broju soba na nacionalnoj razini zanemariv (0,1%).

- Struktura smještajnih kapaciteta (objekata, soba i postelja) u Županiji pokazuje značajne razlike kad ih se promatra prema vrsti smještaja. U Županiji više od 50% smještajnih objekata spada u kategoriju obiteljskog smještaja, hotele 11%, kampove 1% i ostale ugostiteljske objekte za smještaj 34%. Struktura soba je značajno drugačija. Najviše soba se nalazi u hotelima (36%), obiteljskom smještaju (21%), kampovima (1%) i ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj (43%). Slična je situacija i s posteljama. Najviše postelja se nalazi u hotelima (31%), obiteljskom smještaju (20%), kampovima (1%) i ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj (48%).
- Prosječna duljina boravka turista u Brodsko-posavskoj županiji je manja od dva dana (1,7) i u promatranom razdoblju je u padu. U kriznoj 2020. je došlo do porasta (iznad dva dana), ali je ponovno prisutan trend skraćivanja prosječne duljine boravka. Turisti najduže ostaju u objektima obiteljskog smještaja (2-3 dana), u hotelima manje od dva dana (1,7 noćenja po dolasku), dok najkraće ostaju u kampovima (jedno noćenje po dolasku).
- Prosječna duljina boravka turista u Brodsko-posavskoj županiji se razlikuje prema jedinicama lokalne samouprave. Turisti najduže ostaju u Cerniku (gotovo pet dana), dok druga mjesta značajno variraju (od jednog do tri četiri dana). Zanimljivo je da je prosječna duljina boravka u gradu Slavonski brod ispod dva dana, dok je u Novoj Gradiški nešto iznad dva dana.
- Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta na godišnjoj razini u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. značajno se razlikuje prema jedinicama lokalne samouprave, ali je općenito niska. Iznad 15% zauzeti su smještajni kapaciteti

samo u Rešetarima (18%), dok su iznad 10% kapaciteti zauzeti još u: Novoj Gradiški, Slavanskom Brodu, Sibirju i Brodskom Stupniku.

Uvažavajući ključna pitanja i ograničenja razvoja hrvatskog turizma iz perspektive obiteljskog smještaja (primarno apostrofirana u Strategiji razvoja turizma u Republici Hrvatskoj do 2020. godine i drugim najznačajnijim nacionalnim i regionalnim strateškim dokumentima razvoja turizma navedenim u Poglavlju 1. i Popisu literature), te rezultate analize stanja i obilježja turizma u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021., moguće je identificirati **glavne probleme i izazove** budućeg razvoja turizma i obiteljskog smještaja na regionalnoj razini (razini Županije):

- Posebnu pozornost posvetiti boljem planiranju budućih smještajnih kapaciteta (strukturi kapaciteta, razini kvalitete, stupnju iskorištenosti, teritorijalnoj distribuciji i sl.) i podizanju prepoznatljivosti destinacije.
- Suvremeni trendovi u turizmu idu na ruku Županiji jer su okrenuti boravku u prirodi u autentičnim prostorima. Postojeći prirodni resursi mogu se iskoristiti za razvoj novih i konkurentnih proizvoda. U tome posebnu pozornost treba posvetiti povezivanju (turizma i drugih djelatnosti) te suradnji s drugim kontinentalnim destinacijama (Regija Slavonija, ali i druge regije i destinacije), čime bi se nadopunila ponuda destinacije.
- Turistički razvoj treba temeljiti na specifičnim oblicima turizma zasnovanim na prirodnim i društvenim resursima Županije, koji ju čine autentičnom i konkurentnom. Tu se prije svega misli na kulturni turizam (gradski turizam, turizam baštine, turizam manifestacija i događanja te vjerski turizam), eno i gastronomski turizam, turizam okrenut rekreaciji i boravku u prirodi (cikloturizam, planinarenje, seoski turizam, lov i ribolov i ekoturizam), poslovni turizam (poslovni sastanci i skupovi, kongresi, izložbe te sportske pripreme i natjecanja) te posebne oblike turizma (tranzitni turizam, shopping turizam, riječni kruzinge).

- Jedan od nedostataka turističke ponude Županije je i nedostatak zaokružene turističke ponude (smještaj, hrana i piće, dodatni sadržaji, turističke agencije, turistička infrastruktura) i činjenica da među elementima ponude postoje značajne razlike u stupnju njene razvijenosti i dostatnosti, ali i prepoznatljivosti.
- Kultura suradnje nije dovoljno razvijena. Ona nije vidljiva na svim razinama i trebala bi biti prisutnija. Da bi se to ostvarilo potrebna je snažnija suradnja na različitim relacijama: Županija – gradovi – jedinice lokalne samouprave, Turistička zajednica županije – Lokalne turističke zajednice, turističke i neturističke gospodarske djelatnosti, i sl.
- Nastavak negativnih demografskih kretanja i odumiranje ruralnih područja negativno će se odraziti na budući razvoj turizma, tako da treba hitno poduzeti sve raspoložive mjere kako bi se taj trend zaustavio.
- Više pozornosti posvetiti kvalitetnoj segmentaciji turističkih tržišta (kojim tržištima se treba okrenuti) vodeći pri tome računa o vlastitoj ponudi, dobrom poznavanju postojeće i buduće potražnje (u tome mogu pomoći kvalitetna istraživanja obilježja turističke potražnje, posebice motiva za odabir destinacije, zadovoljstva boravkom, razina potrošnja, i sl.), obilježjima postojeće strukture smještajnih kapaciteta, stavovima lokalnog stanovništva (i drugih dionika u lancu turističke usluge) o razvoju turizma u regiji, i sl.
- U budućem planiranju turističkih aktivnosti na području regije Slavonija potrebno je detaljno analizirati prometni sustav Županije i stupanj razvijenosti turističke infrastrukture, te ih uskladiti s potrebama razvoja turizma.

U razvoju turizma u regiji Županiji ne bi se smjele ponavljati greške koje su obilježile dosadašnji razvoj turizma u Primorskoj Hrvatskoj (npr.: (ne)planiranje adekvatne strukture smještajnih kapaciteta), posebice iz razloga što su neke od tih pogrešaka ponovno napravljene i u razvoju turizma u Kontinentalnoj Hrvatskoj (npr. u Gradu Zagrebu).

Treba jasno definirati strateške pravce razvoja turizma u Županiji (pa tako i vrste smještajnih kapaciteta) i to jasno komunicirati (od razine regije do razine jedinica lokalne samouprave) svim zainteresiranim dionicima kako bi se oni mogli sa svojim poslovnim projektima uklopiti u postojeće planove razvoja turizma.

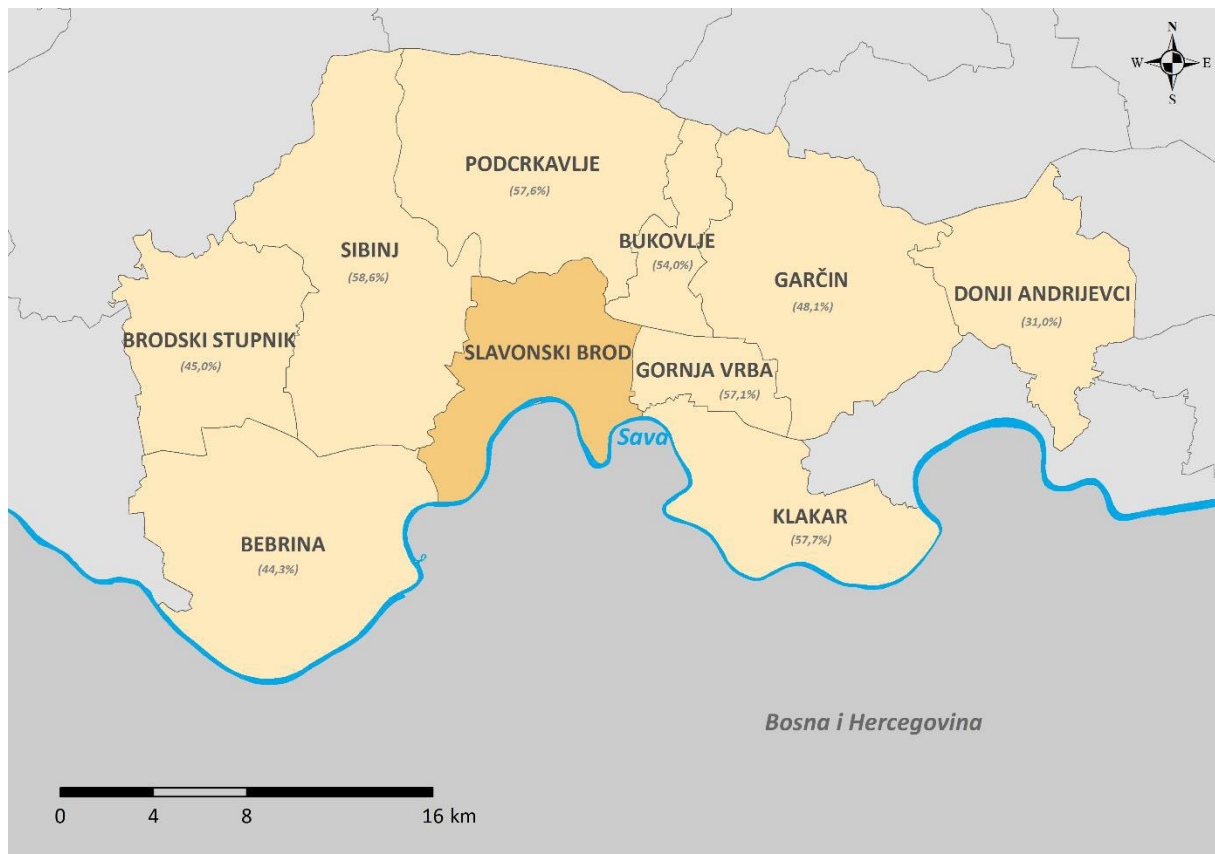
Načela budućeg razvoja obiteljskog smještaja trebaju počivati na njihovom doprinosu autentičnosti turističke ponude i kreiranju inovativnog, poželjnog i prepoznatljivog turističkog doživljaja u destinaciji, ekološkoj održivosti smještajnih objekata (pri gradnji, opremanju i eksploataciji) te partnerstvu u stvaranju tematskih i/ili proizvodnih turističkih klastera. Obiteljski smještaj treba biti promotor autohtonog stila destinacije, boljeg doživljaja destinacije i ponude koja je namijenjena specifičnim tržišnim nišama.

7. OBILJEŽJA TURISTIČKE PONUDE I POTRAŽNJE U GRADU SLAVONSKI BROD U RAZDOBLJU 2016. – 2021 I PROCJENA POTENCIJALA ZA RAZVOJ TURISTIČKE PONUDE U OBJEKTIMA OBITELJSKOG SMJEŠTAJA NA PODRUČJU GRADA SLAVONSKOG BRODA.

Grad Slavonski Brod je, prema popisu stanovništva iz 2021., osmi najveći Grad u Republici Hrvatskoj (50.039 stanovnika), regionalni je centar središnjeg slavonskog prostora koji objedinjuje subregionalne cjeline Novogradiške Posavine, Brodske Posavine i Požeštine.

Slika 7.1.

Teritorijalni obuhvat Urbanog područja Slavanskog Broda

Izvor podataka: Strategija razvoja urbanog područja Slavanskog Broda do 2020., Grad Slavonski Brod, 2017., str. 6.

Neka od važnijih obilježja koja na neki način definiraju i određuju profil Grada Slavenskog Broda su sljedeća:

- Prema popisu stanovništva iz 2021. godine na urbanom području Slavenskog Broda, u deset jedinica lokalne samouprave (Bebrina, Brodski Stupnik, Bukovlje, Donji Andrijevi, Garčin, Gornja Vrba, Klakar, Podcrkavlje, Sibinj i Slavonski Brod), odnosno 62 naselja koje čine to urbano područje, živi 80.228 stanovnik (62% u Gradu Slavonski Brod), što je 12% manje nego što je to bilo 2011. godine (91.331). To znači da je urbano područje Slavenskog Broda izgubilo 11.103 stanovnika. Trend depopulacije između dva popisa stanovništva (2011. i 2021.) u urbanom području Slavenskog Broda je niži (12%) u odnosu na Brodsko-posavsku županiju (18%). U apsolutnim brojevima Brodsko-posavska županija je izgubila 27.786 stanovnika, a urbano područje Slavonski brod je izgubilo 11.101 stanovnika, što znači da gubitak stanovnika urbanog područja Slavenskog Broda predstavlja vrlo visok udio od 40% u ukupnom broju stanovnika koje je izgubila Županiju. S druge strane, udio stanovnika urbanog područja Slavonski brod u ukupnom broju stanovnika Županije je u porastu (2011. je on iznosio 58%, a u 2021. 61%).
- Sam Grad Slavonski Brod već desetljećima ima sve manji broj stanovnika. Prema službenim popisima stanovništva Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske u Gradu Slavonski Brod je 2001. živjelo 64.612 stanovnika, 2011. 59.141 (9% manje), a prema najnovijem popisu u Gradu živi 50.039 stanovnika (15% manje u odnosu na 2011., i čak 23% manje u odnosu na 2001.).
- Snažna depopulacija, na području Županije, urbanog područja Slavonski Brod i Grada Slavenskog Broda, već danas predstavlja vrlo ozbiljan problem za razvoj turizma i gospodarstva na regionalnoj razini, ali bi mogla i ugroziti funkcioniranje regionalnih cjelina u cijelosti ako se ne poduzmu potrebne i učinkovite mjere. Kretanje stanovništva bilježi izrazito negativne trendove, koje je potrebno ublažiti ili zaustaviti, a ukoliko postoji mogućnost i potaknuti njihovo pozitivno kretanje. Izrazita je koncentracija stanovništva i funkcija u gradu-središtu. Obrazovna struktura stanovništva, koju čini razmjerno niski udjel stanovništva bez završene osnovne škole

i koje je ionako uglavnom povezano sa starijim generacijama, te razmjerno visok udio stanovništva s višom i visokom stručnom spremom povoljan je postojeći preduvjet za budućnost gospodarskog razvoja urbanog područja Slavanskog Broda.

- Veliko značenje ima sekundarni sektor gospodarstva, prvenstveno prerađivačka industrija koja je najzastupljenija djelatnost (ostvaruje 42,0% od ukupnih prihoda). Udio tradicionalno važnih grana primarne djelatnosti poput poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u BDV-u ukazuje na njihovu veliku važnost za urbano područje Slavonski Brod, pri čemu se očekuje njihova kvalitetna integracija sa sektorima koji još uvijek nisu dovoljno razvijeni poput turizma. Djelatnosti tercijarnog sektora ispodprosječno su zastupljene u odnosu na prosjek Republike Hrvatske. Prema podacima Hrvatske gospodarske komore, Državnog zavoda za statistiku i FINE, gospodarski profil Grada Slavonski Brod u 2020. godini je bio sljedeći: 25.415 zaposlenih, a u strukturi Grada mjereno udjelom u ukupnom prihodu dominiraju sljedeće djelatnosti: prerađivačka industrija, trgovina na veliko i na malo, popravak motornih vozila i motocikala i građevinarstvo (preko 70% ukupnih prihoda), a onda slijede poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, te prijevoz i skladištenje. Prema strukturi poduzeća dominiraju mali i mikro poduzetnici, koji čine više od 95% u ukupnom broju poduzeća, sudjeluju u ostvarenim ukupnim prihodima i broju zaposlenih sa oko 50%. Pet najvećih velikih poduzeća (Đuro Đaković Termoenergetska postrojenja d.o.o., Đuro Đaković Montaža d.o.o., Saint Jean Industries d.o.o, Vindon d.o.o. i Đuro Đaković specijalna vozila d.d.) generiraju oko 25% ukupnih prihoda i broja zaposlenih. U ukupnim prihodima poduzetnici u turističkim djelatnostima sudjeluju s manje od 2%. Turizam u UPSB-u trenutno ne predstavlja značajnu djelatnost gospodarstva, no s obzirom na postojeće potencijale i dobar geoprometni položaj koji omogućuje dostupnost domaćim i stranim turistima nužno ga je razvijati kako bi se navedeni potencijali u potpunosti iskoristili. S obzirom na koncentraciju smještajnih objekata u Gradu Slavanskom Brodu nužno ih je razviti i u ostalim JLS-ima UPSB-a, prvenstveno onima gdje postoji snažniji potencijal za razvoj ruralnog turizma koji poprima sve veću važnost. Navedene kulturne atrakcije i ostala kulturna i prirodna baština trenutno su nedovoljno valorizirani, te su nedostatni upravljanje i konzervatorske analize za pojedine lokalitete kulturne baštine. Stoga je

nužno razviti integrirane programe njihove obnove i promocije, kao i stvaranje turističkih programa koji će povezivati više komplementarnih turističkih ponuda i proizvoda.

- Generalno je dobar geoprometni položaj i dobra je povezanost s većim urbanim aglomeracijama u Županiji, sa Zagrebom i ostalim glavnim gradovima emitivnih zemalja u okruženju Hrvatske. Unatoč tome postoje značajne razlike u razvijenosti pojedinih prometnih grana i pripadajuće infrastrukture, i u planovima otklanjanja tih nedostataka treba voditi računa o strateškim opredjeljenjima razvoja gospodarstva Grada i Županije.

U strateškim dokumentima Grada identificirane su glavne snage i slabosti gospodarstva, te prilike i prijetnje za različite sektore, te su temeljem toga napravljeni odgovarajući provedbeni programi za realizaciju razvojnih potencijala. Iako turizam ne spada u prioritetne gospodarske aktivnosti Grada (što se može zaključiti iz raspoloživih pokazatelja o gospodarskoj aktivnosti i ulozi turizma u njoj), ipak se o turizmu promišlja na različitim razinama planiranja gradskih aktivnosti (vidjeti strateške dokumente koji su navedeni u Poglavlju 1. i Popisu literature). Neka od tih promišljanja o turizmu mogu se sažeti na sljedeći način:

- U viziji, misiji i ciljevima Grad daje snažan akcent na turizam i s njime povezane aktivnosti što se može uočiti u nastavku (podcrtani ili izdvojeni dijelovi vizije, misije i ciljeva).

Vizija: Grad Slavonski Brod razvijat će i jačati svoju povijesnu ulogu gospodarskog, kulturnog, obrazovnog i društvenog središta regije i pograničnog područja. Koristeći svoj povoljan geostrateški položaj, svoje ogromno kulturno i povijesno nasljeđe još od vremena Marsonie i Rimljana, Grad Slavonski Brod prerasti će u modernu tvrđavu znanja kao sveučilišni grad, grad koji brine o obrazovanju mladih ljudi koji će biti osnova za razvoj konkurentnog gospodarstva utemeljenog na novim tehnologijama. Razvijena turistička ponuda bazira se na očuvanom identitetu uređene gradske jezgre, revitaliziranom okruženju brodske tvrđave, kulturnim događanjima i ekološki

očuvanoj okolini Grada i okolice. Slavonski Brod bit će grad djece i zadovoljnih ljudi koji vole svoj Brod i grad koji se rado posjećuje.

U **Misiji** nema konkretne (direktne) poveznice s turizmom i to nije dobro, posebice jer je turizam naglašen i u viziji i u ciljevima.

Ciljevi: ..., zaštita kulturne baštine, promicanje turističke ponude, ...

- Među najvažnijim slabostima razvoja turizma identificirane su: nedovoljno razvijena turistička ponuda, nepostojanje integriranih turističkih proizvoda, slaba prepoznatljivost lokalnih turističkih proizvoda, nepostojanje sustavnog praćenja turističke potrošnje na lokalnoj razini, nedovoljna promocija destinacije i proizvoda, nedostatak potpora za razvoj lokalnih turističkih agencija i receptivnih programa, nedovoljan broj hotelskih kapaciteta, slaba popunjenost smještajnih kapaciteta, kratki prosječni boravci turista, nedovoljna turistička valorizacija kulturne baštine, nedovoljno iskorišteni potencijali već razvijenih marki u kulturi i turizmu, nedovoljna sredstva za očuvanje, održavanje i upravljanje kulturnom baštinom, jačanje okolnih turističkih destinacija, nedostatak stručnih kadrova, i dr. Grad vidi svoje prilike za razvoj gospodarstva između ostaloga i u snažnijem razvoju turizma kroz suradnju javnog i privatnog sektora i povezivanja poljoprivrede, turizma i nepoljoprivrednih djelatnosti. Razvoj turizma se treba više oslanjati na bogate prirodne, kulturne i društvene resurse pogodne za razvoj različitih specifičnih oblika turizma, koji mogu podići konkurentnost destinacije, te povoljan geoprometni položaj Grada za razvoj tranzitnog turizma.

U srednjoročnim razvojnim potrebama Grada definirana su četiri razvojna cilja (polifunkcionalni gospodarski razvoj temeljen na resursnoj osnovi (poljoprivredi) uz jačanje znanstveno-poslovne suradnje, uključiv socio-kulturni kontekst s razvijenim društvenim uslugama, obzirno gospodarenje urbanim okolišem kroz učinkovite upravljačke i infrastrukturne sustave i efikasno upravljanje razvojem Grada), a za svaki razvojni cilj su određeni prioriteti i mjere za njihovu realizaciju. Vezano za turizam može se posebno izdvojiti sljedeće:

- Budući razvoj turizma se planira kroz povezivanje s drugim sektorima gospodarstva. Predviđa se povezivanje prerađivačke industrije s subjektima u poljoprivredi i turizmu kako bi zajednički nudili i promovirali svoje proizvode (npr. u trgovačkom i ugostiteljskom sektoru) te jačanje poljoprivrednog sektora i njegova integracija sa drugim sektorima, posebice turizmom. Potrebno je stvoriti poticajno razvojno okruženje, diverzificirati postojeće turističke proizvode i atrakcije, revitalizirati turističke objekte i turističku infrastrukturu te uspostaviti tržišnu prepoznatljivosti cijelog urbanog područja Grada.
- Iskoristiti postojeće potencijale razvoja ruralnog turizma na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima (koji još nisu dovoljno konkurentni na turističkom tržištu zbog nedostatka umrežavanja, suradnje te nemogućnosti promocije i brendiranja vlastitih proizvoda), ali i nedovoljno valorizirane potencijale pogodne za razvoj različitih specifičnih oblika turizma (turizma okrenutog prirodi, ruralnog turizma, kulturnog turizma eno-gastronomskog turizma, cikloturizma, i dr.). Pružiti podršku razvoju višednevnih turističkih aranžmana koji uključuju različite oblike turizma.
- Posebni akcent je stavljen na bolju valorizaciju i upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom (obnova, rekonstrukcija, očuvanje) što bi trebalo rezultirati kvalitetnijim korištenjem tih resursa u planiranju i razvoju turističkih aktivnosti. Za to je potrebno razviti odgovarajuću infrastrukturu za posjećivanje i edukaciju, puno više inovativnih turističkih proizvoda, te pojačati i usmjeriti promociju na najvažnije lokalitete kako bi se stvorili sinergijski učinci za turizam na cijelom području Grada i urbanog područja. Zajednička promocija turističkih lokaliteta, proizvoda i usluga UPSB-a na nacionalnom i međunarodnom tržištu.
- Planove razvoja turizma trebaju pratiti odgovarajuće inicijative za educiranje i osposobljavanje svih zaposlenih u turizmu i s njima povezanim djelatnostima, posebice na području povećanja kvalitete turističkih proizvoda i usluga.

- Na razini urbanog područja Slavonski Brod definirano je četrnaest strateških projekata koji se planiraju provesti do kraja provedbene faze Strategije razvoja Urbanog područja Slavonski Brod. Od svih definiranih strateških projekata više od polovine su projekti vezani uz turizam (Npr.: Kuća Tambure - Slavonska notna bajka (infrastrukturni radovi, opremanje), Tvrđava znanja iz prošlosti u budućnost (infrastrukturni radovi i opremanje), Uređenje Kuće Brlić, Tematsko-interpretacijski centar Ivana Brlić -Mažuranić, Hotel Tvrđava i Multimedijalni centar (infrastrukturni radovi, opremanje). Uz ove strateške projekte u planu su i drugi manji projekti koji bi trebali doprinijeti razvoju turističke ponude Grada kao npr.: stvaranje ili jačanje marki koje mogu poboljšati imidž destinacije („Cravatten Statta“, „Moja lijepa Slavonija kraj Save“, „Slavonija fest CMS“, „Slavonska košarica“, i dr.), obnova planinarskog doma Đuro Pilar, izgradnja planinarsko-adrenalinskog parka, Botanički vrt u sklopu Tvrđave Brod, potpora manifestacijama koje organiziraju drugi subjekti, razvoj novih biciklističkih staza i unapređenje kvalitete obiteljskog smještaja.

U rekordnoj 2019. godini u Gradu je ostvareno 25.494 dolazaka turista i 43.419 noćenja turista. Prevladavali su dolasci stranih turista (59%) i noćenja stranih turista (54%). Od stranih gostiju najbrojniji su bili gosti iz Njemačke, Bugarske, Italije, i Bosne i Hercegovine. Grad je raspolagao sa 67 smještajnih objekta, 370 sobe i 874 postelje. Prosječna duljina boravka je iznosila 1,7 dana.

Iz strateških dokumenata čije je donošenje izravno povezano s planiranjem, razvojem i upravljanjem turizmom na području Grada Slavonski Brod (vidjeti strateške dokumente koji su navedeni u Poglavlju 1. i Popisu literature) mogu se izdvojiti neke od važnijih smjernica i opredjeljenja:

- U viziji i misiji turizma Grada Slavonski Brod istaknuto je da Grad do 2020. godine želi postati vodeće gradsko turističko odredište panonske Hrvatske pri čemu će temeljni resursi za ostvarivanje vizije biti fortifikacijska baština, kulturna događanja nacionalnog značaja i život na i uz Savu. Konkurentnost Grada na turističkom tržištu željela se poboljšati osmišljavanjem međusobno komplementarnih i tržišno atraktivnih proizvoda gradskog turizma.

- Grad ima povoljan prostorno-prometni položaj i raspolaže vrijednim resursima (prirodni, kulturno-povijesni, sakralni resursi, sportsko-rekreacijski resursi te manifestacije i festivali) na kojima može temeljiti razvoj turizma. Atrakcijsku osnovu ne čine samo resursi Grada nego i resursi šireg područja, tj. područja Brodsko-posavske županije (u Poglavlju 6. su detaljnije izdvojeni neki od tih resursa).
- Turistički master plan je prepoznao četiri strateška cilja turističkog razvoja Slavonskog Broda: stvaranje poticajnog socijalnog okruženja za turistički razvoj grada, diversifikacija turističkih proizvoda i atrakcija, uspostava turističke infra- i suprastrukture te uspostava tržišne prepoznatljivosti i poželjnosti.
- Kao interesantni turistički proizvodi navode se sljedeće grupe proizvoda:
 - Kulturni turizam (gradski turizam, turizam baštine, događajni turizam i vjerski turizam)
 - Eno i gastronomski turizam
 - Turizam okrenut prirodi (planinarenje, cikloturizam, seoski turizam, ekoturizam, lov i ribolov)
 - Poslovni turizam (stručni skupovi i konferencije, sportske pripreme i natjecanja)
 - Tranzitni turizam
- Ponudu koja je razvijena (ili se planira razviti) moguće je analizirati iz perspektive različitih oblika potražnje: jednodnevne ili višednevne, domaće ili inozemne, potražnje prema određenim vrstama aktivnosti ili vrstama proizvoda temeljenim na turističkoj ponudi gravitacijskog područja. Pri tome, geografsku potražnju treba također razlikovati na nekoliko razina ovisno o zonama gravitacije potražnje unutar Republike Hrvatske (Grad i Županija, Slavonske županije, Grad Zagreb i zapadnije županije, te ostatak Republike Hrvatske), ali i u inozemstvu (susjedne zemlje, bliža inozemna emitivna tržišta i daleka tržišta).

- Konkurentnost neke turističke destinacije na globalnom tržištu najuže je povezana s različitim elementima turističke ponude i razinom kvalitete koja se turistima pruža, i oni čine ključna područja koja utječu na konkurentnost destinacije i njenu uspješnost. Između ostalih, među te elemente mogu se ubrojiti i: broj i struktura raspoloživih smještajnih objekata, razina kvalitete raspoloživih smještajnih objekata (izgled, urednost, opći dojam i kvaliteta usluživanja), ponuda dodatnih usluga u smještajnim objektima, gostoljubivost osoblja u smještajnim objektima, kvaliteta i raznolikost hrane i pića u smještajnim objektima, i dr.

- U budućem razvoju turizma Grada treba težiti povećanju kvalitete ukupno raspoložive smještajne ponude (ponajviše kroz izgradnju nekoliko suvremenih smještajnih kapaciteta namijenjenih ponajviše tranzitnoj potražnji), diverzifikaciji strukture i raznolikosti postojeće ugostiteljske ponude (ponudom, izgledom, ambijentom, kvalitetom usluživanja i cjenovno), razvoju sadržajno zanimljive i originalne izletničko-odmorišne ponude namijenjene obiteljima s djecom, mladima i ljubiteljima prirode, povećanju broja maloprodajnih objekata, osobito onih koje nude autentične lokalne proizvode i dr.

- Za turističku promociju Grada (ali i razvoj) zadužena je Turistička zajednica grada Slavenskog Broda, koja, u okviru svojih resursa, djeluje proaktivno u osmišljavanju novih proizvoda i njihovoj promociji. Najvećim dijelom se financira vlastitim prihodima, uglavnom od članarina te, manjim dijelom, od boravišne pristojbe. Pored turističke zajednice, na razvoju turističkih i s turizmom povezanim projektima radi i Razvojna agencija grada Slavenskog Broda. Grad Slavonski Brod je neusporedivo najsnažnija turistička destinacija Županije, ali istovremeno potencijal TZ Grada Slavenskog Broda bi trebalo snažnije i bolje iskoristiti na način da se bolje harmoniziraju nadležnosti na relaciji Turistička zajednica Županije – Turističke zajednice područja i Lokalne turističke zajednice.

7.1. Obilježja turističke potražnje u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016. – 2021.

Za analizu kretanja turističke potražnje najčešće se koriste fizički (nefinancijski) pokazatelji kretanja potražnje – broj dolazaka turista i broj noćenja turista.

Tablice 7.1. do 7.11. pokazuju fizički turistički promet (**dolaske turista**) u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema različitim kriterijima za usporedbu.

Tablica 7.1.

Ukupan broj dolazaka turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.

Dolasci – Slavonski Brod	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Ukupno	16.436	18.690	22.363	25.494	11.095	17.742

Izvor: eVisitor

Ukupan broj dolazaka turista u Grad Slavonski Brod bilježi konstantan i stabilan rast u promatranom razdoblju sve do 2020. godine i početka krize uzrokovane pandemijom Covid-19. U rekordnoj 2019. godini ostvareno je ukupno 25.494 dolazaka. U 2020. dolazi do pada dolazaka, koji su pali na razinu od 44% dolazaka 2019. U 2021. dolazi do značajnijeg oporavka pa su dolasci porasli na 70% dolazaka 2019. Pad dolazaka turista u Grad je bio nešto veći od pada na razini Županije (u 2020. 47%, a u 2021. 73% dolazaka u odnosu na 2019.), ali i manji od pada dolazaka turista na razini Republike Hrvatske (u 2020. 36%, a u 2021. 65% dolazaka u odnosu na 2019.).

Tablica 7.2.

Ukupan broj dolazaka stranih turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.

Dolasci – strani turisti – Slavonski Brod	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Ukupno	8.753	10.304	13.533	14.921	5.231	8.824

Izvor: eVisitor

U rekordnoj 2019. godini strani turisti su u ukupnom broju dolazaka u Grad Slavonski Brod (25.494) sudjelovali s 59% (14.921). U pandemijskim godinama (2020. i 2021.) njihov je udio pao (47% u 2020. i 50% u 2021.), ali se još uvijek kretao oko 50% i imao je pozitivan trend. Slični pokazatelji vrijede i za Županiju. Veći udio dolazaka stranih nego domaćih turista u Gradu je vrlo zanimljiv fenomen kad ga se promatra u kontekstu turističkog klastera Slavonija i o njemu treba voditi računa u planiranju budućeg razvoja turizma u Gradu i Županiji.

Tablica 7.3.

Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.

Dolasci – domaći turisti – Slavonski Brod	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Ukupno	7.683	8.386	8.830	10.573	5.864	8.918

Izvor: eVisitor

U rekordnoj 2019. godini domaći turisti su u ukupnom broju dolazaka u Grad Slavonski Brod (25.494) sudjelovali s 41% (10.573). U pandemijskim godinama (2020. i 2021.) njihov je udio značajno porastao (53% u 2020. i 50% u 2021.), i kretao se oko 50%. No, to je očito bio samo privremeni trend i odgovor na krizu. Vidi se da broj domaćih gostiju s oporavkom ponovno pada i vraća se polako prema udjelima koji su bili prije krize. Slični pokazatelji vrijede i za Županiju.

Tablica 7.4.

Ukupan broj dolazaka turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	10.029	61,02%	11.680	62,49%	12.532	56,04%	12.185	47,80%	4.844	43,66%	8.549	48,19%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,01%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	63	0,38%	81	0,43%	124	0,55%	106	0,42%	39	0,35%	0	0,00%
Objekti u domaćinstvu	854	5,20%	2.024	10,83%	3.514	15,71%	4.541	17,81%	2.318	20,89%	3.791	21,37%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	5.490	33,40%	4.905	26,24%	6.193	27,69%	8.662	33,98%	3.893	35,09%	5.402	30,45%
Ukupno	16.436	100,00%	18.690	100,00%	22.363	100,00%	25.494	100,00%	11.095	100,00%	17.742	100,00%

Izvor: eVisitor

U ukupnom promatranom razdoblju (2016. – 2021.) u Gradu Slavonski Brod najveći broj turista je odsjedao u hotelima (54%), ali je zamjetan pad udjela korištenja hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjedalo je oko 16% turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od 30% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Slični pokazatelji dolazaka turista prema vrsti smještajnih kapaciteta vrijede i za Županiju.

Zanimljiv je trend značajnog porasta korištenja objekata obiteljskog smještaja, čiji je udio porastao sa 6% (u 2016.) na vrlo visokih 21% u 2021. godini.

Tablica 7.5.

Ukupan broj dolazaka stranih turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	5.879	67,17%	6.510	63,18%	7.932	58,61%	7.637	51,18%	2.667	50,98%	4.783	54,20%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	34	0,39%	14	0,14%	64	0,47%	20	0,13%	6	0,11%	0	0,00%
Objekti u domaćinstvu	319	3,64%	1.249	12,12%	2.226	16,45%	2.771	18,57%	1.027	19,63%	1.646	18,65%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	2.521	28,80%	2.531	24,56%	3.311	24,47%	4.493	30,11%	1.531	29,27%	2.395	27,14%
Ukupno	8.753	100,00%	10.304	100,00%	13.533	100,00%	14.921	100,00%	5.231	100,00%	8.824	100,00%

Izvor: eVisitor

U ukupnom promatranom razdoblju (2016. – 2021.) u Gradu Slavonski Brod najveći broj stranih turista je odsjedao u hotelima (58%), ali je zamjetan pad udjela korištenja hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjedalo je oko 15% turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od 27% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Slični pokazatelji dolazaka stranih turista prema vrsti smještajnih kapaciteta vrijede i za Županiju.

Zanimljiv je trend značajnog porasta korištenja objekata obiteljskog smještaja, čiji je udio porastao sa 4% (u 2016.) na vrlo visokih 19% u 2021. godini.

Tablica 7.6.

Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom	Broj	Udjelom
Hoteli	4.150	54,02%	5.170	61,65%	4.600	52,10%	4.548	43,02%	2.177	37,12%	3.766	42,23%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,02%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	29	0,38%	67	0,80%	60	0,68%	86	0,81%	33	0,56%	0	0,00%
Objekti u domaćinstvu	535	6,96%	775	9,24%	1.288	14,59%	1.770	16,74%	1.291	22,02%	2.145	24,05%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	2.969	38,64%	2.374	28,31%	2.882	32,64%	4.169	39,43%	2.362	40,28%	3.007	33,72%
Ukupno	7.683	100,00%	8.386	100,00%	8.830	100,00%	10.573	100,00%	5.864	100,00%	8.918	100,00%

Izvor: eVisitor

U ukupnom promatranom razdoblju (2016. – 2021.) u Gradu Slavonski Brod najveći broj domaćih turista je odsjedao u hotelima (48%), ali je zamjetan pad udjela korištenja hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjedalo 16% turista, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od 36% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Slični pokazatelji dolazaka domaćih turista prema vrsti smještajnih kapaciteta vrijede i za Županiju.

Zanimljiv je trend značajnog porasta korištenja objekata obiteljskog smještaja, čiji je udio porastao sa 7% (u 2016.) na visokih 24% u 2021. godini.

Tablica 7.7.

Ukupan broj dolazaka stranih turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema zemlji podrijetla turista

Zemlja podrijetla	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hrvatska	7.683	46,74%	8.386	44,87%	8.830	39,48%	10.573	41,47%	5.864	52,85%	8.918	50,26%
Njemačka	1.129	6,87%	1.429	7,65%	1.880	8,41%	2.307	9,05%	765	6,89%	1.703	9,60%
Bugarska	1.091	6,64%	1.216	6,51%	1.960	8,76%	2.093	8,21%	803	7,24%	922	5,20%
Italija	701	4,27%	755	4,04%	1.005	4,49%	1.054	4,13%	409	3,69%	609	3,43%
Bosna i Hercegovina	438	2,66%	477	2,55%	739	3,30%	976	3,83%	405	3,65%	479	2,70%
Francuska	390	2,37%	464	2,48%	616	2,75%	470	1,84%	261	2,35%	435	2,45%
Švicarska	343	2,09%	357	1,91%	544	2,43%	592	2,32%	169	1,52%	429	2,42%
Srbija	401	2,44%	402	2,15%	541	2,42%	779	3,06%	310	2,79%	420	2,37%
Slovenija	684	4,16%	511	2,73%	551	2,46%	727	2,85%	262	2,36%	369	2,08%
Austrija	374	2,28%	511	2,73%	492	2,20%	650	2,55%	177	1,60%	353	1,99%
Poljska	176	1,07%	424	2,27%	382	1,71%	391	1,53%	165	1,49%	353	1,99%
Rumunjska	407	2,48%	509	2,72%	655	2,93%	529	2,07%	113	1,02%	275	1,55%
Češka	160	0,97%	227	1,21%	216	0,97%	335	1,31%	94	0,85%	268	1,51%
Turska	125	0,76%	158	0,85%	211	0,94%	253	0,99%	86	0,78%	239	1,35%
Nizozemska	161	0,98%	214	1,14%	320	1,43%	300	1,18%	125	1,13%	233	1,31%
Grčka	95	0,58%	164	0,88%	341	1,52%	287	1,13%	188	1,69%	227	1,28%
Makedonija	247	1,50%	207	1,11%	319	1,43%	377	1,48%	106	0,96%	211	1,19%
Kosovo	43	0,26%	80	0,43%	90	0,40%	131	0,51%	77	0,69%	199	1,12%
Belgija	128	0,78%	172	0,92%	275	1,23%	200	0,78%	113	1,02%	197	1,11%
Mađarska	198	1,20%	278	1,49%	249	1,11%	366	1,44%	66	0,59%	130	0,73%
Švedska	72	0,44%	181	0,97%	187	0,84%	161	0,63%	49	0,44%	116	0,65%
Ujedinjena Kraljevina	182	1,11%	214	1,14%	250	1,12%	230	0,90%	165	1,49%	83	0,47%
SAD	151	0,92%	161	0,86%	160	0,72%	177	0,69%	31	0,28%	56	0,32%
Ukrajina	26	0,16%	81	0,43%	166	0,74%	216	0,85%	38	0,34%	56	0,32%
Rusija	94	0,57%	140	0,75%	190	0,85%	123	0,48%	31	0,28%	51	0,29%
Španjolska	88	0,54%	114	0,61%	106	0,47%	85	0,33%	34	0,31%	45	0,25%
Slovačka	96	0,58%	92	0,49%	151	0,68%	178	0,70%	31	0,28%	40	0,23%

Finska	81	0,49%	78	0,42%	90	0,40%	106	0,42%	17	0,15%	31	0,17%
Litva	12	0,07%	12	0,06%	19	0,08%	15	0,06%	1	0,01%	24	0,14%
Norveška	47	0,29%	51	0,27%	30	0,13%	30	0,12%	8	0,07%	23	0,13%
Ostale zemlje Južne i Srednje Amerike	16	0,10%	26	0,14%	71	0,32%	46	0,18%	9	0,08%	21	0,12%
Albanija	5	0,03%	8	0,04%	16	0,07%	54	0,21%	16	0,14%	20	0,11%
Ostale afričke zemlje	5	0,03%	12	0,06%	36	0,16%	25	0,10%	4	0,04%	18	0,10%
Ostale azijske zemlje	93	0,57%	20	0,11%	33	0,15%	24	0,09%	14	0,13%	15	0,08%
Portugal	19	0,12%	16	0,09%	19	0,08%	22	0,09%	4	0,04%	15	0,08%
Estonija	4	0,02%	26	0,14%	12	0,05%	3	0,01%	0	0,00%	14	0,08%
Kanada	39	0,24%	43	0,23%	54	0,24%	55	0,22%	0	0,00%	14	0,08%
Ujedinjeni Arapski Emirati	14	0,09%	8	0,04%	5	0,02%	7	0,03%	0	0,00%	14	0,08%
Danska	110	0,67%	74	0,40%	38	0,17%	50	0,20%	13	0,12%	12	0,07%
Indija	4	0,02%	12	0,06%	6	0,03%	20	0,08%	10	0,09%	11	0,06%
Irska	25	0,15%	36	0,19%	19	0,08%	28	0,11%	11	0,10%	11	0,06%
Letonija	4	0,02%	15	0,08%	9	0,04%	17	0,07%	5	0,05%	11	0,06%
Ostale europske zemlje	7	0,04%	16	0,09%	22	0,10%	11	0,04%	1	0,01%	9	0,05%
Crna Gora	37	0,23%	29	0,16%	43	0,19%	44	0,17%	11	0,10%	7	0,04%
Bjelorusija	10	0,06%	10	0,05%	9	0,04%	11	0,04%	3	0,03%	6	0,03%
Brazil	9	0,05%	8	0,04%	12	0,05%	23	0,09%	3	0,03%	6	0,03%
Izrael	8	0,05%	21	0,11%	18	0,08%	32	0,13%	2	0,02%	6	0,03%
Australija	44	0,27%	68	0,36%	99	0,44%	93	0,36%	1	0,01%	5	0,03%
Kina	50	0,30%	73	0,39%	93	0,42%	98	0,38%	2	0,02%	5	0,03%
Ostale zemlje Sjeverne Amerike	2	0,01%	1	0,01%	5	0,02%	8	0,03%	4	0,04%	5	0,03%
Koreja, Republika	35	0,21%	4	0,02%	50	0,22%	14	0,05%	0	0,00%	4	0,02%
Luksemburg	1	0,01%	3	0,02%	0	0,00%	9	0,04%	1	0,01%	3	0,02%
Cipar	0	0,00%	0	0,00%	24	0,11%	1	0,00%	1	0,01%	2	0,01%
Kuvajt	2	0,01%	2	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,01%
Maroko	2	0,01%	3	0,02%	9	0,04%	0	0,00%	1	0,01%	2	0,01%
Meksiko	12	0,07%	16	0,09%	7	0,03%	8	0,03%	2	0,02%	2	0,01%
Ostale zemlje Oceanije	1	0,01%	2	0,01%	0	0,00%	4	0,02%	1	0,01%	2	0,01%
Čile	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,01%
Hong Kong, Kina	0	0,00%	2	0,01%	8	0,04%	4	0,02%	0	0,00%	1	0,01%
Indonezija	2	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,01%	0	0,00%	1	0,01%

Island	9	0,05%	3	0,02%	15	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,01%
Južnoafrička Republika	1	0,01%	2	0,01%	4	0,02%	4	0,02%	2	0,02%	1	0,01%
Kazahstan	0	0,00%	3	0,02%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,01%
Argentina	2	0,01%	8	0,04%	1	0,00%	0	0,00%	2	0,02%	0	0,00%
Japan	13	0,08%	13	0,07%	21	0,09%	11	0,04%	1	0,01%	0	0,00%
Jordan	4	0,02%	8	0,04%	4	0,02%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Katar	1	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,02%	0	0,00%	0	0,00%
Lihtenštajn	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,02%	0	0,00%	0	0,00%
Malta	10	0,06%	15	0,08%	20	0,09%	24	0,09%	6	0,05%	0	0,00%
Novi Zeland	2	0,01%	6	0,03%	3	0,01%	9	0,04%	0	0,00%	0	0,00%
Oman	0	0,00%	3	0,02%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Tajland	2	0,01%	0	0,00%	2	0,01%	4	0,02%	0	0,00%	0	0,00%
Tajvan, Kina	9	0,05%	9	0,05%	11	0,05%	9	0,04%	0	0,00%	0	0,00%
Tunis	0	0,00%	1	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,02%	0	0,00%
Ukupno	16.436	100,00%	18.690	100,00%	22.363	100,00%	25.494	100,00%	11.095	100,00%	17.742	100,00%

Izvor: eVisitor

Analiza dolazaka stranih turista u Grad Slavonski Brod prema zemlji podrijetla turista u razdoblju 2016.-2021. pokazuje da najviše stranih turista dolazi iz europskih zemalja te susjednih zemalja (Bosna i Hercegovina i Srbija) i da je kod većine emitivnih zemalja prisutan trend porasta dolazaka. Pad dolazaka bilježe samo Slovenija, Poljska i Makedonija.

U rekordnoj 2019. godini najviše stranih turista je došlo iz Njemačke (9,1% ukupnih dolazaka turista u Grad), Bugarske (8,2%) i Italije (4,1%). Nakon ovih zemalja Europske unije dolaze susjedne zemlje – Bosna i Hercegovina (3,8%) i Srbija (3,1%). S više od 2% u ukupnim dolascima turista su sudjelovale Slovenija, Austrija, Rumunjska i Švicarska, dok su više od 1,5% dolazaka turista ostvarile Francuska, Poljska i Makedonija.

Tri glavna emitivna tržišta (Njemačka, Bugarska i Italija) zajedno su ostvarila 37% dolazaka stranih turista (21% ukupnih dolazaka), susjedne zemlje (Bosna i Hercegovina i Srbija) ostvarile su 12% stranih dolazaka (7% ukupnih dolazaka), dok je navedenih 12 zemalja zajedno ostvarilo ukupno 73% dolazaka stranih turista (43% ukupnih dolazaka turista).

Tablica 7.8.

Ukupan broj dolazaka turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema dobnim skupinama turista

Dobna skupina	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
0-5	642	3,91%	175	0,94%	386	1,73%	384	1,51%	185	1,67%	304	1,71%
6-11	365	2,22%	368	1,97%	780	3,49%	727	2,85%	231	2,08%	481	2,71%
12-17	862	5,25%	975	5,22%	1.171	5,24%	1.445	5,67%	361	3,25%	984	5,55%
18-24	1.199	7,30%	1.522	8,14%	1.905	8,52%	2.400	9,41%	1.277	11,51%	1.805	10,17%
25-34	3.323	20,22%	3.929	21,02%	4.348	19,44%	5.098	20,00%	2.453	22,11%	3.829	21,58%
35-44	3.878	23,60%	4.490	24,02%	5.309	23,74%	6.013	23,59%	2.721	24,52%	4.155	23,42%
45-54	3.363	20,46%	3.905	20,89%	4.511	20,17%	5.079	19,92%	2.178	19,63%	3.347	18,86%
55-64	2.122	12,91%	2.413	12,91%	2.738	12,24%	3.074	12,06%	1.210	10,91%	1.975	11,13%
65-120	679	4,13%	913	4,88%	1.215	5,43%	1.274	5,00%	479	4,32%	862	4,86%
Ukupno	16.433	100,00%	18.690	100,00%	22.363	100,00%	25.494	100,00%	11.095	100,00%	17.742	100,00%

Izvor: eVisitor

Analiza dolazaka turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema dobnim skupinama turista pokazuje da u Grad najviše dolaze turisti između 35 i 44 godine (oko četvrtine svih dolazaka). Turisti u skupinama između 25-34 i 45 i 54 godina zastupljeni su svaki sa 20%. To znači da se oko dvije trećine turista koji posjećuju Grad može svrstati u dobnu skupinu između 25 i 54 godine. Turisti u dobnj skupini 55+ čine nešto ispod 20% dolazaka, dok su mladi između 18 i 24 godine zastupljeni s nešto manje od 10%. Najmanje je turista (nešto iznad 5%) u tinejdžerskoj dobi (12-17).

Udjeli pojedinih dobnih skupina su relativno stabilni, ali se može primijetiti blagi porast turista u dobi od 18-24 godine i blagi pad djece u dobi do pet godina.

Tablica 7.9.

Ukupan broj dolazaka turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema mjesecima

Mjesec	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
1.	1.072	6,52%	804	4,30%	1.009	4,51%	993	3,90%	1.321	11,91%	655	3,69%
2.	1.279	7,78%	888	4,75%	1.064	4,76%	1.225	4,81%	1.252	11,28%	780	4,40%
3.	1.208	7,35%	1.133	6,06%	1.189	5,32%	1.588	6,23%	736	6,63%	1.005	5,66%
4.	1.158	7,05%	1.816	9,72%	1.664	7,44%	1.954	7,66%	114	1,03%	736	4,15%
5.	1.401	8,52%	1.609	8,61%	2.099	9,39%	2.419	9,49%	318	2,87%	1.151	6,49%
6.	1.420	8,64%	1.625	8,69%	2.071	9,26%	2.160	8,47%	1140	10,27%	1.178	6,64%
7.	1.813	11,03%	2.249	12,03%	2.588	11,57%	2.915	11,43%	1.382	12,46%	2.579	14,54%
8.	1.664	10,12%	2.327	12,45%	3.283	14,68%	3.641	14,28%	1.288	11,61%	2.661	15,00%
9.	1.548	9,42%	1.867	9,99%	2.111	9,44%	2.692	10,56%	1.130	10,18%	2.294	12,93%
10.	1.213	7,38%	1.549	8,29%	2.057	9,20%	2.503	9,82%	1.039	9,36%	1.865	10,51%
11.	1.476	8,98%	1.590	8,51%	1.811	8,10%	1.781	6,99%	710	6,40%	1.495	8,43%
12.	1.184	7,20%	1.233	6,60%	1.417	6,34%	1.623	6,37%	665	5,99%	1.343	7,57%
Ukupno	16.436	100,00%	18.690	100,00%	22.363	100,00%	25.494	100,00%	11.095	100,00%	17.742	100,00%

Izvor: eVisitor

Kada se ukupan broj dolazaka turista u Grad Slavonski Brod promatra u dužem vremenskom razdoblju po mjesecima i na godišnjoj razini, može se zamijetiti postojanje izrazitije sezonalnosti u ljetnim mjesecima (srpanj i kolovoz), u kojima se ostvaruje oko 25% dolazaka. Ostali mjeseci su relativno ujednačeni, osim siječnja i veljače koji pokazuju nešto slabiji broj dolazaka turista. Slična situacija vezano za vršno razdoblje je i u Županiji,

samo što postoji snažnija prisutnost sezonalnosti u drugim mjesecima.

Tablica 7.10.

Prosječna duljina boravka turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. (noćenja/dolasci)

Prosječna duljina boravka	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
	1,92	1,93	1,64	1,70	2,11	1,80

Izvor: eVisitor

Prosječna duljina boravka turista u Gradu Slavonski Brod je u promatranom razdoblju bila manja od dva dana, ali su zamjetne značajne oscilacije. Najkraći boravak je zabilježen u rekordnoj 2019. godini (1,70), a najduži u kriznoj 2020. (2,11). No, prema uočenim trendovima može se očekivati daljnji pad prosječne duljine boravka što svakako nije dobro.

Na razini Županije prosječna duljina boravka se razlikuje prema jedinicama lokalne samouprave, i Grad Slavonski Brod spada u jedinice s nižom prosječnom duljinom boravka turista.

Tablica 7.11.

Prosječna duljina boravka turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata (noćenja/dolasci)

Prosječna duljina boravka / objekt	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Hoteli	1,66	1,75	1,55	1,56	1,66	1,64
Nekomercijalni smještaj	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	17,00	n.p.
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	6,68	5,98	3,59	3,84	18,36	n.p.
Objekti u domaćinstvu	3,43	2,80	2,11	2,17	3,06	2,30
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	2,11	1,94	1,51	1,64	1,95	1,70

Izvor: eVisitor

Prosječna duljina boravka turista u Gradu Slavonski Brod značajno se razlikuje prema vrsti smještajnih objekata.

Hoteli bilježe najnižu prosječnu duljinu boravka (oko 1,6 dana) i ona je relativno stabilna.

U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) turisti ostaju znatno dulje (u prosjeku pet dana), ali se može prijetiti da postoji značajna razlika unutar ove kategorije

smještaja. Dulji prosječni boravak bilježe objekti na OPG-u (oko pet dana), dok objekti u domaćinstvu imaju prosječni boravak nešto kraći od tri dana. Može se primijetiti značajan pad prosječne duljine boravka u objektima obiteljskog smještaja.

Ostali ugostiteljski objekti za smještaj imaju prosječnu duljinu boravka turista ispod dva dana.

Tablice 7.12. do 7.20. pokazuju fizički turistički promet (**noćenja turista**) u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema različitim kriterijima za usporedbu.

Tablica 7.12.

Ukupan broj noćenja turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.

Noćenja – Slavonski Brod	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Ukupno	31.605	36.135	36.632	43.419	23.456	31.952

Izvor: eVisitor

Ukupan broj noćenja turista u Gradu Slavonski Brod bilježi konstantan i stabilan rast u promatranom razdoblju sve do 2020. godine i početka krize uzrokovane pandemijom Covid-19. U rekordnoj 2019. godini ostvareno je ukupno 43.419 noćenja. U 2020. dolazi do pada noćenja, koji su pali na razinu od 54% noćenja 2019. U 2021. dolazi do značajnijeg oporavka pa su noćenja porasla na 74% noćenja 2019. Pad noćenja turista u Grad je bio nešto veći od pada na razini Županije (u 2020. 59%, a u 2021. 80% noćenja u odnosu na 2019.), ali i manji od pada noćenja turista na razini Republike Hrvatske (u 2020. 45%, a u 2021. 77% noćenja u odnosu na 2019.).

Tablica 7.13.

Ukupan broj noćenja stranih turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.

Noćenja – strani turisti – Slavonski Brod	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Ukupno	15.523	19.136	21.625	23.654	10.254	14.970

Izvor: eVisitor

U rekordnoj 2019. godini strani turisti su u ukupnom broju noćenja u Gradu Slavonski Brod (43.419) sudjelovali s 54% (23.654). U pandemijskim godinama (2020. i 2021.) njihov je udio pao (44% u 2020. i 47% u 2021.), ali je imao trend postepenog rasta u smjeru udjela prije krize. Slični pokazatelji vrijede i za Županiju. Veći udio noćenja stranih nego domaćih turista u Gradu je vrlo zanimljiv fenomen kad ga se promatra u kontekstu turističkog klastera Slavonija i o njemu treba voditi računa u planiranju budućeg razvoja turizma u Gradu i Županiji.

Tablica 7.14.

Ukupan broj noćenja domaćih turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.

Noćenja – domaći turisti – Slavonski Brod	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Ukupno	16.082	16.999	15.007	19.765	13.202	16.982

Izvor: eVisitor

U rekordnoj 2019. godini domaći turisti su u ukupnom broju noćenja u Gradu Slavonski Brod (43.419) sudjelovali s 46% (19.765). U pandemijskim godinama (2020. i 2021.) njihov je udio značajno porastao (56% u 2020. i 53% u 2021.), i kretao se oko 50%. No, to je očito bio samo privremeni trend i odgovor na krizu. Vidi se da broj noćenja domaćih gostiju s oporavkom ponovno pada i vraća se polako prema udjelima koji su bili prije krize. Slični pokazatelji vrijede i za Županiju.

Tablica 7.15.

Ukupan broj noćenja turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	16.658	52,71%	20.453	56,60%	19.453	53,10%	18.964	43,68%	8.049	34,32%	14.053	43,98%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	17	0,07%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	421	1,33%	484	1,34%	445	1,21%	407	0,94%	716	3,05%	0	0,00%
Objekti u domaćinstvu	2.928	9,26%	5.669	15,69%	7.401	20,20%	9.860	22,71%	7.087	30,21%	8.702	27,23%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	11.598	36,70%	9.529	26,37%	9.333	25,48%	14.188	32,68%	7.587	32,35%	9.197	28,78%
Ukupno	31.605	100,00%	36.135	100,00%	36.632	100,00%	43.419	100,00%	23.456	100,00%	31.952	100,00%

Izvor: eVisitor

U ukupnom promatranom razdoblju (2016. – 2021.) u Gradu Slavonski Brod najveći broj noćenja turista je ostvaren u hotelima (47%), ali je zamjetan pad udjela hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je 22% noćenja, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom oko 30% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Slični pokazatelji noćenja turista prema vrsti smještajnih kapaciteta vrijede i za Županiju.

Kao i kod dolazaka turista i kod noćenja turista je prisutan zanimljiv trend značajnog porasta noćenja u objektima obiteljskog smještaja, čiji je udio porastao sa 10% (u 2016.) na vrlo visokih 27% u 2021. godini.

Tablica 7.16.

Ukupan broj noćenja stranih turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Broj	Udjel	Broj	Udjel	Broj	Udjel	Broj	Udjel	Broj	Udjel	Broj	Udjel
Hoteli	9.525	61,36%	10.704	55,94%	11.990	55,45%	10.920	46,17%	4.136	40,34%	7.228	48,28%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	119	0,77%	44	0,23%	153	0,71%	44	0,19%	396	3,86%	0	0,00%
Objekti u domaćinstvu	1.195	7,70%	3.666	19,16%	4.622	21,37%	5.628	23,79%	3.104	30,27%	3.750	25,05%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	4.684	30,17%	4.722	24,68%	4.860	22,47%	7.062	29,86%	2.618	25,53%	3.992	26,67%
Ukupno	15.523	100,00%	19.136	100,00%	21.625	100,00%	23.654	100,00%	10.254	100,00%	14.970	100,00%

Izvor: eVisitor

U ukupnom promatranom razdoblju (2016. – 2021.) u Gradu Slavonski Brod najveći broj noćenja stranih turista je ostvaren u hotelima (51%), ali je zamjetan pad udjela korištenja hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je 23% noćenja, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od 26% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Slični pokazatelji noćenja stranih turista prema vrsti smještajnih kapaciteta vrijede i za Županiju.

Zanimljiv je trend značajnog porasta noćenja stranih turista u objektima obiteljskog smještaja, čiji je udio porastao sa 9% (u 2016.) na vrlo visokih 25% u 2021. godini.

Tablica 7.17.

Ukupan broj noćenja domaćih turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	7.133	44,35%	9.749	57,35%	7.463	49,73%	8.044	40,70%	3.913	29,64%	6.825	40,19%
Nekomercijalni smještaj	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	17	0,13%	0	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	302	1,88%	440	2,59%	292	1,95%	363	1,84%	320	2,42%	0	0,00%
Objekti u domaćinstvu	1.733	10,78%	2.003	11,78%	2.779	18,52%	4.232	21,41%	3.983	30,17%	4.952	29,16%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	6.914	42,99%	4.807	28,28%	4.473	29,81%	7.126	36,05%	4.969	37,64%	5.205	30,65%
Ukupno	16.082	100,00%	16.999	100,00%	15.007	100,00%	19.765	100,00%	13.202	100,00%	16.982	100,00%

Izvor: eVisitor

U ukupnom promatranom razdoblju (2016. – 2021.) u Gradu Slavonski Brod najveći broj noćenja domaćih turista je ostvaren u hotelima (44%), ali je zamjetan pad udjela korištenja hotela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) ostvareno je 22% noćenja, i primjetan je značajan porast njihovog udjela u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Ostali smještajni objekti zastupljeni su sa udjelom od 34% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata.

Slični pokazatelji noćenja domaćih turista prema vrsti smještajnih kapaciteta vrijede i za Županiju.

Zanimljiv je trend značajnog porasta noćenja domaćih turista u objektima obiteljskog smještaja, čiji je udio porastao sa 13% (u 2016.) na vrlo visokih 29% u 2021. godini.

Tablica 7.18.

Ukupan broj noćenja stranih turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema zemlji podrijetla turista

Zemlja podrijetla	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hrvatska	16.082	50,88%	16.999	47,04%	15.007	40,97%	19.765	45,52%	13.202	56,28%	16.982	53,15%
Njemačka	2.098	6,64%	2.469	6,83%	3.001	8,19%	4.013	9,24%	1.429	6,09%	2.597	8,13%
Bosna i Hercegovina	702	2,22%	970	2,68%	1.332	3,64%	1.736	4,00%	1.440	6,14%	1.176	3,68%
Bugarska	1.282	4,06%	1.375	3,81%	2.140	5,84%	2.335	5,38%	935	3,99%	1.169	3,66%
Srbija	878	2,78%	1.719	4,76%	1.123	3,07%	1.456	3,35%	675	2,88%	990	3,10%
Italija	906	2,87%	952	2,63%	1.331	3,63%	1.722	3,97%	555	2,37%	977	3,06%
Turska	313	0,99%	547	1,51%	370	1,01%	306	0,70%	139	0,59%	676	2,12%
Češka	325	1,03%	427	1,18%	366	1,00%	516	1,19%	147	0,63%	668	2,09%
Švicarska	529	1,67%	482	1,33%	834	2,28%	879	2,02%	264	1,13%	653	2,04%
Francuska	772	2,44%	1.112	3,08%	1.036	2,83%	716	1,65%	404	1,72%	572	1,79%
Slovenija	1.006	3,18%	847	2,34%	789	2,15%	1.126	2,59%	481	2,05%	544	1,70%
Austrija	729	2,31%	742	2,05%	706	1,93%	989	2,28%	238	1,01%	513	1,61%
Poljska	301	0,95%	827	2,29%	526	1,44%	1.088	2,51%	801	3,41%	510	1,60%
Makedonija	395	1,25%	329	0,91%	615	1,68%	563	1,30%	126	0,54%	454	1,42%
Rumunjska	887	2,81%	870	2,41%	894	2,44%	654	1,51%	131	0,56%	367	1,15%
Nizozemska	239	0,76%	304	0,84%	416	1,14%	359	0,83%	192	0,82%	315	0,99%
Grčka	153	0,48%	192	0,53%	464	1,27%	313	0,72%	216	0,92%	259	0,81%
Kosovo	59	0,19%	112	0,31%	117	0,32%	153	0,35%	307	1,31%	247	0,77%
Belgija	187	0,59%	338	0,94%	308	0,84%	246	0,57%	138	0,59%	237	0,74%
Švedska	220	0,70%	348	0,96%	383	1,05%	355	0,82%	103	0,44%	232	0,73%
Mađarska	403	1,28%	537	1,49%	395	1,08%	531	1,22%	136	0,58%	208	0,65%
Indija	5	0,02%	37	0,10%	66	0,18%	24	0,06%	89	0,38%	177	0,55%
SAD	349	1,10%	345	0,95%	336	0,92%	513	1,18%	99	0,42%	164	0,51%
Finska	179	0,57%	166	0,46%	215	0,59%	286	0,66%	37	0,16%	160	0,50%
Rusija	144	0,46%	237	0,66%	364	0,99%	191	0,44%	45	0,19%	134	0,42%
Ujedinjena Kraljevina	346	1,09%	463	1,28%	311	0,85%	297	0,68%	216	0,92%	113	0,35%
Ostale azijske zemlje	208	0,66%	32	0,09%	74	0,20%	42	0,10%	97	0,41%	112	0,35%
Ukrajina	37	0,12%	152	0,42%	965	2,63%	328	0,76%	119	0,51%	81	0,25%

Estonija	34	0,11%	26	0,07%	14	0,04%	6	0,01%	0	0,00%	62	0,19%
Norveška	77	0,24%	153	0,42%	32	0,09%	43	0,10%	15	0,06%	61	0,19%
Ostale afričke zemlje	5	0,02%	25	0,07%	48	0,13%	52	0,12%	12	0,05%	52	0,16%
Španjolska	263	0,83%	381	1,05%	306	0,84%	152	0,35%	46	0,20%	49	0,15%
Slovačka	148	0,47%	154	0,43%	214	0,58%	315	0,73%	44	0,19%	48	0,15%
Portugal	58	0,18%	42	0,12%	76	0,21%	38	0,09%	4	0,02%	46	0,14%
Ujedinjeni Arapski Emirati	19	0,06%	8	0,02%	6	0,02%	8	0,02%	0	0,00%	41	0,13%
Irska	44	0,14%	89	0,25%	38	0,10%	65	0,15%	20	0,09%	36	0,11%
Brazil	10	0,03%	10	0,03%	13	0,04%	25	0,06%	3	0,01%	34	0,11%
Litva	13	0,04%	18	0,05%	19	0,05%	15	0,03%	1	0,00%	30	0,09%
Ostale zemlje Južne i Srednje Amerike	52	0,16%	62	0,17%	161	0,44%	89	0,20%	10	0,04%	27	0,08%
Albanija	5	0,02%	9	0,02%	59	0,16%	125	0,29%	406	1,73%	26	0,08%
Kanada	173	0,55%	54	0,15%	89	0,24%	125	0,29%	0	0,00%	18	0,06%
Ostale europske zemlje	7	0,02%	20	0,06%	23	0,06%	12	0,03%	1	0,00%	16	0,05%
Izrael	19	0,06%	75	0,21%	20	0,05%	32	0,07%	2	0,01%	15	0,05%
Letonija	6	0,02%	56	0,15%	75	0,20%	43	0,10%	15	0,06%	14	0,04%
Danska	262	0,83%	146	0,40%	46	0,13%	61	0,14%	20	0,09%	12	0,04%
Maroko	2	0,01%	9	0,02%	36	0,10%	0	0,00%	2	0,01%	9	0,03%
Crna Gora	52	0,16%	77	0,21%	135	0,37%	55	0,13%	20	0,09%	8	0,03%
Koreja, Republika	49	0,16%	10	0,03%	50	0,14%	20	0,05%	0	0,00%	8	0,03%
Bjelorusija	10	0,03%	10	0,03%	9	0,02%	12	0,03%	3	0,01%	7	0,02%
Australija	109	0,34%	176	0,49%	277	0,76%	246	0,57%	1	0,00%	6	0,02%
Kina	225	0,71%	156	0,43%	154	0,42%	138	0,32%	4	0,02%	6	0,02%
Ostale zemlje Sjeverne Amerike	4	0,01%	1	0,00%	9	0,02%	8	0,02%	7	0,03%	6	0,02%
Luksemburg	1	0,00%	3	0,01%	0	0,00%	14	0,03%	4	0,02%	5	0,02%
Hong Kong, Kina	0	0,00%	20	0,06%	12	0,03%	7	0,02%	0	0,00%	4	0,01%
Južnoafrička Republika	7	0,02%	11	0,03%	6	0,02%	14	0,03%	3	0,01%	4	0,01%
Meksiko	58	0,18%	161	0,45%	7	0,02%	31	0,07%	11	0,05%	4	0,01%
Cipar	0	0,00%	0	0,00%	35	0,10%	1	0,00%	1	0,00%	2	0,01%
Čile	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,01%
Kuvajt	2	0,01%	2	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,01%
Ostale zemlje Oceanije	2	0,01%	2	0,01%	0	0,00%	4	0,01%	1	0,00%	2	0,01%
Indonezija	12	0,04%	0	0,00%	0	0,00%	5	0,01%	0	0,00%	1	0,00%

Island	9	0,03%	3	0,01%	20	0,05%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,00%
Kazahstan	0	0,00%	6	0,02%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,00%
Argentina	13	0,04%	37	0,10%	4	0,01%	0	0,00%	3	0,01%	0	0,00%
Japan	24	0,08%	21	0,06%	27	0,07%	13	0,03%	2	0,01%	0	0,00%
Jordan	4	0,01%	10	0,03%	12	0,03%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Katar	1	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,01%	0	0,00%	0	0,00%
Lihtenštajn	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,01%	0	0,00%	0	0,00%
Malta	69	0,22%	66	0,18%	74	0,20%	86	0,20%	32	0,14%	0	0,00%
Novi Zeland	3	0,01%	35	0,10%	3	0,01%	13	0,03%	0	0,00%	0	0,00%
Oman	0	0,00%	39	0,11%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Tajland	7	0,02%	0	0,00%	16	0,04%	8	0,02%	0	0,00%	0	0,00%
Tajvan, Kina	13	0,04%	21	0,06%	23	0,06%	28	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Tunis	0	0,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,01%	0	0,00%
Ukupno	31.605	100,00%	36.135	100,00%	36.632	100,00%	43.419	100,00%	23.456	100,00%	31.952	100,00%

Izvor: eVisitor

Analiza noćenja stranih turista u Gradu Slavonski Brod prema zemlji podrijetla turista u razdoblju 2016.-2021. pokazuje da najviše stranih turista dolazi iz europskih zemalja te susjednih zemalja (Bosna i Hercegovina i Srbija) i da je kod većine emitivnih zemalja prisutan trend porasta broja noćenja (uz neke manje oscilacije).

U rekordnoj 2019. godini, od stranih turista najviše noćenja su ostvarili turisti iz Njemačke (9,2% ukupnih noćenja turista u Gradu), Bugarske (5,4%) i Italije (4,0%). Nakon ovih zemalja Europske unije dolaze susjedne zemlje – Bosna i Hercegovina (4,0%) i Srbija (3,4%). S više od 2% u ukupnim noćenjima turista su sudjelovale Slovenija, Austrija, Poljska i Švicarska, dok su s više od 1,5% noćenja turista sudjelovale Rumunjska i Francuska.

Tri glavna emitivna tržišta (Njemačka, Bugarska i Italija) zajedno su ostvarila 34% noćenja stranih turista (19% ukupnih noćenja). Susjedne zemlje (Bosna i Hercegovina i Srbija) ostvarile su 14% noćenja stranih turista (7% ukupnih noćenja), dok je navedenih 11 zemalja zajedno ostvarilo ukupno 71% noćenja stranih turista (39% ukupnih noćenja turista).

Tablica 7.19.

Ukupan broj noćenja turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema dobnim skupinama turista

Dob	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak
0-5	1.090	3,45%	282	0,78%	523	1,43%	597	1,37%	315	1,34%	397	1,24%
6-11	573	1,81%	494	1,37%	1.018	2,78%	903	2,08%	291	1,24%	634	1,98%
12-17	2.317	7,33%	2.497	6,91%	1.644	4,49%	2.349	5,41%	465	1,98%	1.778	5,56%
18-24	2.851	9,02%	4.117	11,39%	4.224	11,53%	4.582	10,55%	3.465	14,77%	3.752	11,74%
25-34	6.980	22,09%	8.273	22,89%	7.799	21,29%	9.518	21,92%	5.824	24,83%	7.329	22,94%
35-44	6.681	21,14%	7.825	21,65%	8.303	22,67%	10.261	23,63%	5.668	24,16%	7.397	23,15%
45-54	6.170	19,52%	6.983	19,32%	6.742	18,40%	8.136	18,74%	4.598	19,60%	5.704	17,85%
55-64	3.840	12,15%	3.974	11,00%	4.438	12,12%	5.098	11,74%	2.102	8,96%	3.548	11,10%
65-120	1.099	3,48%	1.690	4,68%	1.941	5,30%	1.975	4,55%	728	3,10%	1.413	4,42%
Ukupno	31.601	100,00%	36.135	100,00%	36.632	100,00%	43.419	100,00%	23.456	100,00%	31.952	100,00%

Izvor: eVisitor

Rezultati analize noćenja turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema dobnim skupinama turista su slični rezultatima analize dolazaka turista. Analiza pokazuje da u Gradu najviše noćenja ostvaruju turisti između 35 i 44 godine (nešto manje od četvrtine svih noćenja). Slijede noćenja turista u dobnim skupinama između 25-34 i 45 i 54 godina koja su zastupljena su po oko 20% (svaka dobna skupina). To znači da se oko dvije trećine noćenja u Gradu može povezati s dobnom skupinom između 25 i 54 godine. Turisti u dobnoj skupini 55+ ostvaruju oko 15% noćenja, dok su mladi između 18 i 24 godine zastupljeni s nešto manje od 10%. Najmanje noćenja (nešto iznad 5%) ostvaruju turisti u tinejdžerskoj dobi (12-17).

Udjeli noćenja pojedinih dobnih skupina su relativno stabilni, ali se može primijetiti blagi porast noćenja turista u dobi od 18-24 godine i blagi pad noćenja djece u dobi do pet godina.

Tablica 7.20.

Ukupan broj noćenja turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema mjesecima

Mjesec	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
1.	2.394	7,57%	1.531	4,24%	1.813	4,95%	1.957	4,51%	2.574	10,97%	1.796	5,62%
2.	3.021	9,56%	1.633	4,52%	2.050	5,60%	2.077	4,78%	2.279	9,72%	2.042	6,39%
3.	3.197	10,12%	2.541	7,03%	2.152	5,87%	2.848	6,56%	1.456	6,21%	2.388	7,47%
4.	2.147	6,79%	3.471	9,61%	2.876	7,85%	2.942	6,78%	627	2,67%	1.593	4,99%
5.	2.317	7,33%	2.963	8,20%	3.342	9,12%	4.041	9,31%	1.129	4,81%	1.951	6,11%
6.	3.216	10,18%	3.237	8,96%	3.249	8,87%	3.545	8,16%	1.973	8,41%	2.195	6,87%
7.	3.445	10,90%	4.827	13,36%	3.701	10,10%	4.978	11,47%	2.470	10,53%	4.058	12,70%
8.	2.690	8,51%	4.689	12,98%	4.414	12,05%	5.509	12,69%	2.209	9,42%	4.039	12,64%
9.	2.263	7,16%	3.403	9,42%	3.377	9,22%	4.679	10,78%	3.101	13,22%	3.888	12,17%
10.	2.312	7,32%	2.801	7,75%	3.864	10,55%	5.339	12,30%	2.454	10,46%	3.355	10,50%
11.	2.447	7,74%	2.953	8,17%	3.420	9,34%	2.980	6,86%	1.788	7,62%	2.447	7,66%
12.	2.156	6,82%	2.086	5,77%	2.374	6,48%	2.524	5,81%	1.396	5,95%	2.200	6,89%
Ukupno	31.605	100,00%	36.135	100,00%	36.632	100,00%	43.419	100,00%	23.456	100,00%	31.952	100,00%

Izvor: eVisitor

Kad se ukupan broj noćenja turista u Gradu Slavonski Brod promatra u dužem vremenskom razdoblju po mjesecima i na godišnjoj razini može se zamijetiti postojanje određene sezonalnosti u ljetnim mjesecima (srpanj i kolovoz), u kojima se ostvaruje oko 25% noćenja, te je vidljiv trend rast udjela mjeseci rujan i listopad. Ostali mjeseci su relativno ujednačeni, osim siječnja i veljače koji pokazuju nešto slabiji broj noćenja turista. Slična situacija vezano za vršno razdoblje je i u Županiji, samo što postoji snažnija prisutnost sezonalnosti u drugim mjesecima. U usporedbi sa nacionalnom razinom i Primorskom Hrvatskom, općenito je prisutna znatno manja sezonalnost turističke aktivnosti kako na kontinentu tako i u Gradu Slavonski Brod.

Tablica 7.21.

Motivi dolaska turista u Grad Slavonski Brod u 2019. godini

Motivi	%
Priroda	24,8
Sela/ruralno područje	7,7
Gradovi (city break)	15,7
Touring/sightseeing	1,7
Kultura i umjetnost	10,0
Zabava i festivali	9,6
Manifestacije i događanja	5,1
Planinarenje/hodanje	0,8
Cikloturizam/mountain biking	0,0
Ostali sportovi i rekreacija/ <i>Other sports and recreation</i>	5,6
Gastronomija (uživanje u jelu i piću)	1,7
Wellness/toplice	3,2
Nešto drugo	0,8
Posao	17,6
Posjet rodbini i prijateljima	26,8
Zdravstveni razlozi	3,9
Vjerski razlozi	0,0
Obrazovanje	3,7
Neki drugi razlog	16,3

Izvor: Institut za turizam (2020). TOMAS Hrvatska 2019.

Napomena: mogućnost više odgovora.

Prema podacima istraživanja TOMAS Hrvatska 2019, kojim je obuhvaćeno u 119 ispitanika u Gradu Slavonski Brod, najučestaliji motivi dolaska turista su posjet rodbini i prijateljima (26,8%), prirodne ljepote (24,8%), poslovni razlozi (17,6%), te odlazak na kratko gradsko putovanje (city break) (15,7%).

Prema rezultatima istog istraživanja (Tablica 7.22.), prosječni dnevni izdaci turista u Slavonskom Brodu iznosili su 135,67 EUR što je znatno iznad nacionalnog prosjeka (97,90 EUR), ali i prosječnih dnevnih izdataka turista u Kontinentalnoj Hrvatskoj (115,38 EUR). Najznačajnija razlika u strukturi izdataka turista u Slavonskom Brodu u odnosu na nacionalni prosjek i prosjek Kontinentalne Hrvatske je znatno veći apsolutni iznos pa i udio izdataka za hranu u restoranima i barovima, te za usluge trgovine. Tako turist u Slavonskom Brodu na ove stavke prosječno dnevno troši oko 67 EUR, dok prosječni turist u Hrvatskoj troši oko 29EUR, a u Kontinentalnoj Hrvatskoj oko 31 EUR.

Tablica 7.22.

Prosječni dnevni izdaci turista u Gradu Slavonski Brod u 2019. godini

	Ukupno
Prosječni dnevni izdaci ukupno u EUR	135,67
Smještaj	45,30
Hrana u restoranima i barovima	34,46
Usluge trgovine	32,06
Kultura i zabava	3,75
Sport i rekreacija	2,77
Izleti	0,79

Izvor: Institut za turizam (2020). TOMAS Hrvatska 2019.

7.2. Obilježja turističke ponude u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016. – 2021

U analizi obilježja turističke ponude ključno mjesto zauzimaju podaci o smještajnim kapacitetima (objektima, sobama i posteljama) i njihova iskorištenost, koji se dovode u korelaciju s veličinom i vrstom smještajnih kapaciteta, odnosno dolascima i noćenjima turista.

Tablice 7.23. do 7.36. pokazuju obilježja smještajnih kapaciteta u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema različitim kriterijima za usporedbu.

Tablica 7.23.

Ukupan broj smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.

Godina	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Broj objekata	37	47	54	67	69	82

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju broj smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod je u stalnom porastu i dosegao je 82 objekata u 2021. godini. To predstavlja porast od 122% u odnosu na bazu 2016. godinu. Sličan porast broja smještajnih objekata (117%) bilježi se i u Županiji.

Tablica 7.24.

Ukupan broj soba u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.

Godina	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Broj soba	282	315	353	370	377	387

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju broj soba u Gradu Slavonski Brod je u stalnom porastu i dosegao je 387 soba u 2021. godini. To predstavlja porast od 37% u odnosu na bazu 2016. godinu. Isti porast soba bilježi i Županija.

Tablica 7.25.

Ukupan broj postelja u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.

Godina	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Broj kreveta	654	745	852	874	898	918

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju broj postelja u Gradu Slavonski Brod je u stalnom porastu i dosegao je 918 postelja u 2021. godine. To predstavlja porast od 40% u odnosu na baznu 2016. godinu. Porast postelja u Županiji je iznosio 42%.

Tablica 7.26.

Ukupan broj smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	7	18,92%	7	14,89%	7	12,96%	8	11,94%	9	13,04%	9	10,98%
Nekomercijalni smještaj	1	2,70%	1	2,13%	1	1,85%	1	1,49%	1	1,45%	1	1,22%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	1	2,70%	1	2,13%	1	1,85%	1	1,49%	1	1,45%	1	1,22%
Objekti u domaćinstvu	11	29,73%	19	40,43%	23	42,59%	36	53,73%	37	53,62%	50	60,98%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	17	45,95%	19	40,43%	22	40,74%	21	31,34%	21	30,43%	21	25,61%
Ukupno	37	100,00%	47	100,00%	54	100,00%	67	100,00%	69	100,00%	82	100,00%

Izvor: eVisitor

Trenutačna struktura (ukupan broj) smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod prema vrsti smještajnih objekata pokazuje značajan nesrazmjer. Najviše je objekata u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i na OPG-u), gotovo dvije trećine (62%). Hoteli čine 11%, dok ostali ugostiteljski objekti za smještaj čine 26%. U nekomercijalnom smještaju nalazi se zanemarivih 1% objekata.

Situacija u Županiji je nešto drugačija. U obiteljskom smještaju je 47% objekata, u hotelima 10%, u kampovima manje od 1%, a u ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj gotovo 30% objekata. U nekomercijalnom smještaju se nalazi 12% objekata.

Tablica 7.27.

Ukupan broj soba u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	122	43,26%	122	38,73%	122	34,56%	138	37,30%	143	37,93%	143	36,95%
Nekomercijalni smještaj	1	0,35%	1	0,32%	1	0,28%	1	0,27%	1	0,27%	1	0,26%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	5	1,77%	5	1,59%	5	1,42%	5	1,35%	5	1,33%	5	1,29%
Objekti u domaćinstvu	26	9,22%	36	11,43%	48	13,60%	66	17,84%	68	18,04%	81	20,93%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	128	45,39%	151	47,94%	177	50,14%	160	43,24%	160	42,44%	157	40,57%
Ukupno	282	100,00%	315	100,00%	353	100,00%	370	100,00%	377	100,00%	387	100,00%

Izvor: eVisitor

Trenutačna struktura (ukupan broj) soba u Gradu Slavonski Brod prema vrsti smještajnih objekata također pokazuje značajan nesrazmjer, ali se značajno razlikuje od strukture smještaja prema objektima. Najviše je soba u hotelima (37%), u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i na OPG-u) je 22% soba, dok ostali ugostiteljski objekti za smještaj raspolažu sa 41% soba. U nekomercijalnom smještaju nalazi se zanemarivih 0,3% soba.

Struktura soba na županijskoj razini je vrlo slična.

Tablica 7.28.

Ukupan broj postelja u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata

Vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Hoteli	241	36,85%	241	32,35%	241	28,29%	269	30,78%	284	31,63%	284	30,94%
Nekomercijalni smještaj	4	0,61%	4	0,54%	4	0,47%	4	0,46%	4	0,45%	4	0,44%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	11	1,68%	11	1,48%	11	1,29%	11	1,26%	11	1,22%	11	1,20%
Objekti u domaćinstvu	52	7,95%	84	11,28%	109	12,79%	156	17,85%	165	18,37%	191	20,81%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	346	52,91%	405	54,36%	487	57,16%	434	49,66%	434	48,33%	428	46,62%
Ukupno	654	100,00%	745	100,00%	852	100,00%	874	100,00%	898	100,00%	918	100,00%

Izvor: eVisitor

Trenutačna struktura (ukupan broj) postelja u Gradu Slavonski Brod prema vrsti smještajnih objekata također pokazuje značajan nesrazmjer, i nešto je nepovoljnija od strukture smještaja prema sobama. Najviše je postelja u hotelima (31%), u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i na OPG-u) je 22% postelja, dok ostali ugostiteljski objekti za smještaj raspolažu sa 47% postelja. U nekomercijalnom smještaju nalazi se zanemarivih 0,4% postelja. Struktura postelja u Županiji je vrlo slična.

Tablica 7.29.

Kategorizacija smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata

Vrsta objekta	Kategorija	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Hoteli	3 zvjezdice	1	1	1	1	1	1
Hoteli	4 zvjezdice	2	2	2	2	2	2
Hoteli	Komfor	4	4	4	4	5	5
Hoteli	Nema kategorizacije	0	0	0	1	1	1
Nekomercijalni smještaj	Nema kategorizacije	1	1	1	1	1	1
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	2 sunca	1	1	1	1	1	1
Objekti u domaćinstvu	1 zvjezdica	1	1	1	1	1	1
Objekti u domaćinstvu	2 zvjezdice	3	3	3	4	4	4
Objekti u domaćinstvu	3 zvjezdice	7	12	15	21	20	28
Objekti u domaćinstvu	4 sunca*	0	0	0	1	1	1
Objekti u domaćinstvu	4 zvjezdice	0	3	4	8	10	15
Objekti u domaćinstvu	5 zvjezdica	0	0	0	1	1	1
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	1 zvjezdica	1	1	1	1	1	1
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	3 zvjezdice	5	5	5	5	5	6
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	4 zvjezdice	2	3	4	4	4	3
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	Nema kategorizacije	9	10	12	11	11	11
Ukupno		37	47	54	67	69	82

Izvor: eVisitor

U Gradu Slavonski Brod trenutno se nalaze 82 smještajna objekta različitih vrsta. Od ukupno raspoloživih smještajnih objekata 84% je kategorizirano, dok 16% objekata nema kategorizaciju. Najviše je kategoriziranih objekata obiteljskog smještaja (100%), slijede hoteli (89%) dok je u skupini ostali ugostiteljski objekti za smještaj kategorizirano samo 48% objekata.

U skupini hoteli od 9 hotela niti jedan hotel nije kategoriziran s 5 zvjezdica. Dva hotela imaju 4 zvjezdice, dok jedan hotel ima 3 zvjezdice. Više od polovice hotela (56%) ima kategorizaciju komfor, dok jedan hotel nema kategorizaciju. Ovakva struktura kategorizacije hotela zasigurno nije odgovarajuća.

U skupini Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (21 objekt) od 10 objekata koji su kategorizirani, njih 60% ima kategorizaciju 3 zvjezdice, 30% 4 zvjezdice, a jedan objekt je kategoriziran s 1 zvjezdicom. Ono što treba još jednom napomenuti je da je 52% ovih smještajnih objekata (njih 11) bez kategorije.

Detaljnija analiza kategorizacije objekata obiteljskog smještaja slijedi u Tablici 7.32.

Tablica 7.30.

Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata (na godišnjoj razini)

Vrsta objekta	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Hoteli	18,89%	23,25%	22,11%	19,31%	7,74%	13,56%
Nekomercijalni smještaj	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,16%	0,00%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	10,46%	12,05%	11,08%	10,14%	17,78%	0,00%
Objekti u domaćinstvu	15,38%	18,49%	18,60%	17,32%	11,74%	12,48%
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	9,16%	6,45%	5,25%	8,96%	4,78%	5,89%
Ukupno	13,20%	13,29%	11,78%	13,61%	7,14%	9,54%

Izvor: eVisitor

Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta na godišnjoj razini u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. je bila vrlo niska – 13% (u pandemijskom razdoblju 8%).

Hoteli su imali višu prosječnu iskorištenost – 21%, a u pandemijskom razdoblju 11%. Obiteljski smještaj je imao prosječnu iskorištenost od 14% (ali i u pandemijskom razdoblju), uz nešto višu prosječnu iskorištenost objekata u domaćinstvu u odnosu na objekte na OPG-u. Prosječna iskorištenost ostalih ugostiteljskih objekata za smještaj je samo 7%.

Tablica 7.31.

Popis svih objekata obiteljskog smještaja na dan 31.05.2022. (OPG + domaćinstvo)

	Vrsta objekta	Naziv objekta i adresa	Kategorija	Broj postelja
1	Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)		2 sunca	11
2	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	4
3	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	4
4	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
5	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
6	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	4
7	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
8	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	4
9	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	2
10	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	4
11	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	3
12	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	3
13	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	7
14	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	4
15	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
16	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
17	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	6
18	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
19	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
20	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
21	Objekti u domaćinstvu		5 zvjezdica	2
22	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	2
23	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
24	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	2
25	Objekti u domaćinstvu		2 zvjezdice	5
26	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	2
27	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
28	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	3
29	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	3
30	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2

31	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	3
32	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	3
33	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	3
34	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
35	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	6
36	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	2
37	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	4
38	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	2
39	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
40	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	4
41	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	2
42	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	6
43	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	18
44	Objekti u domaćinstvu		4 sunca	4
45	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	3
46	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	17
47	Objekti u domaćinstvu		2 zvjezdice	4
48	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	6
49	Objekti u domaćinstvu		1 zvjezdica	4
50	Objekti u domaćinstvu		2 zvjezdice	11
51	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	3
52	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	2
53	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2
54	Objekti u domaćinstvu		4 zvjezdice	2
55	Objekti u domaćinstvu		3 zvjezdice	2

Izvor: eVisitor

Tablica 7.31 prikazuje popis svih objekata obiteljskog smještaja (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) na dan 32.05.2022., i ona obuhvaća 5 objekata više nego što ih je bilo u analizi za promatrano razdoblje (u tablici je prikazano trenutno stanje). U ovom prikazu su uz ime objekta, adresu i tip smještajnog objekta, navedeni i kategorizacija, odnosno broj postelja s kojima objekt raspolaže.

Od ukupno 55 objekata obiteljskog smještaja, koji su na dan 31.05.2022. pružali uslugu smještaja u Gradu Slavonski Brod, najveći broj objekata (46) raspolaže sa 1-5 postelja, njih 5 ima do 10 postelja, dok 4 objekta imaju više od 11 postelja.

Tablica 7.32.

Ukupan broj objekata obiteljskog smještaja u Gradu Slavonski brod u razdoblju 2016.-2021. prema kategorizaciji objekta

Kategorizacija objekta	Kategorija	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
		Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak	Broj	Postotak
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	2 sunca	1	2,70%	1	2,13%	1	1,85%	1	1,49%	1	1,45%	1	1,22%
Objekti u domaćinstvu	1 zvjezdica	1	2,70%	1	2,13%	1	1,85%	1	1,49%	1	1,45%	1	1,22%
Objekti u domaćinstvu	2 zvjezdice	3	8,11%	3	6,38%	3	5,56%	4	5,97%	4	5,80%	4	4,88%
Objekti u domaćinstvu	3 zvjezdice	7	18,92%	12	25,53%	15	27,78%	21	31,34%	20	28,99%	28	34,15%
Objekti u domaćinstvu	4 sunca	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	1,49%	1	1,45%	1	1,22%
Objekti u domaćinstvu	4 zvjezdice	0	0,00%	3	6,38%	4	7,41%	8	11,94%	10	14,49%	15	18,29%
Objekti u domaćinstvu	5 zvjezdica	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	1,49%	1	1,45%	1	1,22%
Ukupno – sve vrste smještajnih objekta		37	100,00%	47	100,00%	54	100,00%	67	100,00%	69	100,00%	82	100,00%

Izvor: eVisitor

Trenutno objekti obiteljskog smještaja sudjeluju sa 62% u ukupnom broju smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod, što je znatno više nego na razini Županije (47%). U skupini obiteljskih smještajnih objekata razlikujemo objekte u domaćinstvu (koji mogu trenutno biti kategorizirani s 2-5 zvjezdica) i objekte na OPG-u (koju mogu biti kategorizirani s 2-4 sunca). Neki objekti imaju i nižu kategorizaciju, ali to je najvjerojatnije rezultat ranijih kategorizacija.

Udio objekata na OPG-u u Gradu Slavonski Brod u ukupnom obiteljskom smještaju je manje od 2% (u Gradu se nalazi samo jedan smještajni objekt na OPG-u i on je kategoriziran s 2 sunca) dok ih je u Županiji više od 11% (8 objekata). Objekti u domaćinstvu u Gradu Slavonski Brod čine 98% svih objekata u obiteljskom smještaju, dok u Županiji čine 89%. Svi smještajni objekti u domaćinstvu (njih 50) u Gradu su kategorizirani. Najviše objekata ima kategorizaciju 3 zvjezdice (56%), 30% objekata se nalazi u kategoriji 4 zvjezdice, dok je 8% objekata u kategoriji 2 zvjezdice. Po jedan smještajni objekt se nalazi u kategoriji 1 zvjezdice, odnosno 5 zvjezdica. Jedan objekt u domaćinstvu je kategoriziran s četiri sunca (kamp u domaćinstvu).

Tablica 7.33.

Ukupan broj dolazaka turista u objekte obiteljskog smještaja u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti obiteljskih smještajnih objekata

Dolasci/vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	63	6,87%	81	3,85%	124	3,41%	106	2,28%	39	1,65%	0	0,00%
Objekti u domaćinstvu	854	93,13%	2.024	96,15%	3.514	96,59%	4.541	97,72%	2.318	98,35%	3.791	100,00%
Ukupno	917	100,00%	2.105	100,00%	3.638	100,00%	4.647	100,00%	2.357	100,00%	3.791	100,00%

Izvor: eVisitor

Kad se analiziraju dolasci turista u Grad Slavonski Brod u objekte obiteljskog smještaja prema vrsti obiteljskog smještaja u promatranom razdoblju, može se konstatirati da turisti dominantno koriste objekte u domaćinstvu (što je logično jer postoji samo jedan smještajni objekt na OPG-u), ali i da je udio korištenja objekata u domaćinstvu iz godine u godinu sve veći.

Trend većeg korištenja objekata u domaćinstvu (u odnosu na smještajne objekte na OPG-u) prisutan je i u Županiji.

Tablica 7.34.

Ukupan broj noćenja turista u objekte obiteljskog smještaja u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata

Dolasci/vrsta objekta	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	421	12,57%	484	7,87%	445	5,67%	407	3,96%	716	9,18%	0	0,00%
Objekti u domaćinstvu	2.928	87,43%	5.669	92,13%	7.401	94,33%	9.860	96,04%	7.087	90,82%	8.702	100,00%
Ukupno	3.349	100,00%	6.153	100,00%	7.846	100,00%	10.267	100,00%	7.803	100,00%	8.702	100,00%

Izvor: eVisitor

Kad se analiziraju noćenja turista u Gradu Slavonski Brod u objektima obiteljskog smještaja prema vrsti obiteljskog smještaja u promatranom razdoblju, može se konstatirati da se dominantno i noćenja ostvaruju u objektima u domaćinstvu (ta dominacija je nešto manja nego kao kod dolazaka turista), ali da je i kod noćenja udio ostvarenih noćenja u objektima u domaćinstvu iz godine u godinu sve veći.

Isti trend ostvarivanja većeg broja noćenja u objektima u domaćinstvu (u odnosu na smještajne objekte na OPG-u) prisutan je i u Županiji.

Tablica 7.35.

Prosječna iskorištenost obiteljskih smještajnih kapaciteta u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata (na godišnjoj razini)

Vrsta objekta	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	10,46%	12,05%	11,08%	10,14%	17,78%	0,00%
Objekti u domaćinstvu	15,38%	18,49%	18,60%	17,32%	11,74%	12,48%
Ukupno	14,52%	17,74%	17,91%	16,84%	12,11%	11,80%

Izvor: eVisitor

U promatranom razdoblju je prosječna iskorištenost obiteljskog smještaja bila na razini 17%, ali je u pandemijskom razdoblju pala na 12%. Sa 18%, višu iskorištenost su imali objekti u domaćinstvu (u pandemijskom razdoblju 12%). Objekti na OPG-u su zabilježili nižu prosječnu iskorištenost u odnosu na objekte u domaćinstvu. Njihova prosječna iskorištenost je bila 11%, ali su u pandemijskoj 2020. godini ostvarili popunjenost od 18%.

Tablica 7.36.

Prosječna iskorištenost obiteljskih smještajnih kapaciteta u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema kategorizaciji smještajnih objekata (na godišnjoj razini)

Kategorizacija objekta	Kategorija	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	2 sunca	10,46%	12,05%	11,08%	10,14%	17,78%	0,00%
Objekti u domaćinstvu	1 zvjezdica	21,86%	27,40%	25,48%	28,01%	65,51%	40,96%
Objekti u domaćinstvu	2 zvjezdice	8,40%	7,12%	11,62%	12,23%	3,86%	8,27%
Objekti u domaćinstvu	3 zvjezdice	19,45%	24,85%	20,27%	20,99%	13,77%	15,03%
Objekti u domaćinstvu	4 sunca	0,00%	0,00%	0,00%	0,96%	0,00%	0,00%
Objekti u domaćinstvu	4 zvjezdice	0,00%	9,02%	17,83%	9,61%	5,62%	5,99%
Objekti u domaćinstvu	5 zvjezdica	0,00%	0,00%	0,00%	16,71%	13,11%	23,29%
Ukupno		14,52%	17,74%	17,91%	16,84%	12,11%	11,80%

Izvor: eVisitor

Kad se promatra prosječna iskorištenost objekta obiteljskog smještaja prema kategorizaciji objekata treba napomenuti da je većina (od 50 objekata) kategorizirana s 3 zvjezdice (28 objekata), dok 4 zvjezdice ima 15 objekata.

Zanimljivo je za primijetiti da su objekti s 3 zvjezdice imali bolju prosječnu iskorištenost u odnosu na objekte s 4 zvjezdice (i prije pandemije i za vrijeme pandemije). Prosječna popunjenost objekata s 2 zvjezdice je bila znatno niža, dok je objekte s 1 i 5 zvjezdica teško komentirati jer su bili zastupljeni samo s jednim objektom (vidi se visoka prosječna iskorištenost).

7.3. Glavni nalazi analize i preporuke

Iz analize obilježja **turističke potražnje** u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. mogu se izvući sljedeći najvažniji zaključci:

- Ukupan broj dolazaka i noćenja turista u Gradu Slavonski Brod je u stalnom porastu u promatranom razdoblju sve do 2020. godine i početka pandemije Covid-19. U rekordnoj 2019. godini u Gradu je ostvareno ukupno 25.494 dolazaka i 43.419 noćenja. Grad Slavonski Brod je sudjelovao u dolascima turista i ukupnim noćenjima turista u Županiji sa 67%. U regiji Slavonija Grad Slavonski Brod je sudjelovao sa 10% u ukupnim dolascima, odnosno sa 8% u ukupno ostvarenim noćenjima. U kriznim godinama pandemije Covid-19 pad dolazaka i noćenja turista u Grad je bio nešto veći od pada na razini Županije, ali i manji od pada na razini Republike Hrvatske.
- Grad Slavonski Brod ima veći udio stranih nego domaćih turista promatrano i u dolascima i u ostvarenim noćenjima (59% dolazaka i 54% noćenja). U regiji Slavonija samo Brodsko-posavska županija ima veći udio stranih nego domaćih turista (oko 60%). Slično je i sa noćenjima, samo je njihov udio za nekoliko postotnih poena niži od dolazaka. S tri glavna emitivna tržišta (Njemačka, Bugarska i Italija) dolazi više od trećine stranih turista (nešto više od 20% ukupnih turističkih dolazaka), dok iz susjednih zemalja (Bosna i Hercegovina i Srbija) dolazi nešto više od 10% stranih turista (7% ukupnih dolazaka turista). Iz 12 stranih zemalja dolazi preko 70% stranih turista (43% ukupnih dolazaka turista). Slična je situacija i sa ostvarenim noćenjima stranih turista i njihovim zemljama podrijetla.
- U Gradu Slavonski Brod najveći broj turista odsjeda u hotelima (oko 54%), u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) odsjeda oko 16% turista, dok su ostali smještajni objekti zastupljeni sa udjelom od oko 30% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Strani turisti odsjedaju nešto više u hotelima nego domaći gosti, dok obiteljski smještaj podjednako koriste i domaći i strani gosti. Zamjetan je pad korištenja hotela u odnosu na obiteljski smještaj koji je u porastu i kod domaćih i kod stranih gostiju. I za ostvarena noćenja prema vrsti smještajnih

objekata u Gradu Slavonski Brod načelno vrijedi ono što je rečeno za dolaske turista, samo postoje manja odstupanja u udjelima pojedinih vrsta smještaja. Najveći broj noćenja je ostvaren u hotelima (oko 47%), u obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) oko 22% noćenja, dok su ostali smještajni objekti zastupljeni sa udjelom od oko 30% u odnosu na druge vrste smještajnih objekata. Slična je situacija i na razini Županije.

- Promatrano prema dobnim skupinama u Grad Slavonski Brod su u razdoblju 2016.-2021. najviše dolazili turisti između 35 i 44 godine (oko četvrtine svih dolazaka) i turisti u skupinama između 25-34 i 45 i 54 godina (20%), što znači da je oko dvije trećine turista bilo u dobnj skupini između 25 i 54 godine. Najmanje je turista (nešto iznad 5%) u tinejdžerskoj dobi (12-17). Udjeli pojedinih dobnih skupina su relativno stabilni, ali se može primijetiti blagi porast turista u dobi od 18-24 godine i blagi pad djece u dobi do pet godina. Analiza ostvarenih noćenja turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema dobnim skupinama turista je vrlo slična analizi dolazaka turista.
- Dolasci i noćenja turista u Grad Slavonski Brod pokazuju određenu sezonalnost promatrano po mjesecima i na godišnjoj razini. Izrazitija sezonalnosti postoji u ljetnim mjesecima (srpanj i kolovoz), u kojima se ostvaruje oko 25% turističkog prometa. Primjetan je i trend rasta dolazaka u rujnu i listopadu. Ostali mjeseci su relativno ujednačeni, osim siječnja i veljače koji pokazuju nešto slabiji turistički promet. Slična situacija vezano za vršno razdoblje je i u Županiji, samo što postoji snažnija prisutnost sezonalnosti u drugim mjesecima.
- Prosječna duljina boravka turista u Gradu Slavonski Brod nije zadovoljavajuća jer je boravak kraći od dva dana. Prema uočenim trendovima može se očekivati daljnji pad prosječne duljine boravka što svakako nije dobro. Najnižu prosječnu duljinu boravka ostvaruju hoteli (oko 1,6 dana) i ona je relativno stabilna. U obiteljskom smještaju (objekti u domaćinstvu i objekti na OPG-u) turisti ostaju znatno dulje (u prosjeku 5 dana), no taj boravak je znatno kraći kad se promatraju samo objekti u domaćinstvu koji su dominantna kategorija smještaja (nešto ispod 3 dana). Također je prisutan

trend pada prosječne duljine boravka u objektima obiteljskog smještaja. Ostali ugostiteljski objekti za smještaj imaju prosječnu duljinu boravka turista ispod dva dana. Na razini Županije prosječna duljina boravka se razlikuje prema jedinicama lokalne samouprave, i Grad Slavonski Brod spada u jedinice s nižom prosječnom duljinom boravka turista.

Iz analize obilježja **turističke ponude** u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. mogu se izvući sljedeći najvažniji zaključci:

- Ukupan broj smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod u promatranom razdoblju je u stalnom porastu i dosegao je 82 objekata u 2021. godine. Grad sudjeluje sa 55% u ukupnom broju smještajnih objekata u Županiji, odnosno sa 7% u regiji Slavonija. Ukupan broj soba u Gradu Slavonski Brod u promatranom razdoblju je također u stalnom porastu i dosegao je 387 soba u 2021. godini. Grad sudjeluje sa 52% u ukupnom broj soba u Županiji, odnosno sa 8% u regiji Slavonija. I ukupan broj raspoloživih postelja u Gradu Slavonski Brod u promatranom razdoblju je također u stalnom porastu i dosegao je 918 postelja u 2021. godine. Grad sudjeluje sa 54% u ukupnom broj postelja u Županiji, odnosno sa 8% u regiji Slavonija.
- Struktura smještajnih kapaciteta (objekata, soba i postelja) u Gradu Slavonski Brod pokazuje značajne razlike kad ih se promatra prema vrsti smještaja. U Gradu više od 60% smještajnih objekata spada u kategoriju obiteljskog smještaja, hoteli čine 11%, dok ostali ugostiteljski objekti za smještaj čine 26%. Struktura soba se značajno razlikuje. Najviše soba se nalazi u hotelima (37%), obiteljskom smještaju (22%), i ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj (41%). Slična je situacija i s posteljama. Najviše postelja se nalazi u hotelima (31%), obiteljskom smještaju (22%), i ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj (47%). Po pitanju soba i postelja situacija je vrlo slična i u Županiji, dok po pitanju smještajnih objekata Županiji ima znatno niži udio objekata obiteljskog smještaja.

- Od ukupno raspoloživih smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod 84% objekata je kategorizirano, dok 16% objekata nema kategorizaciju. Svi objekti obiteljskog smještaja su kategorizirani, 89% hotela također, dok je u skupini ostali ugostiteljski objekti za smještaj kategorizirano samo 48% objekata. U skupini hoteli više od polovice hotela ima kategorizaciju komfor, dok su ostali u kategoriji 3 i 4 zvjezdice. Nema hotela najviše kategorije. U skupini ostali ugostiteljski objekti za smještaj više od polovice objekata je bez kategorije. Oni objekti koji su kategorizirani imaju 3 ili 4 zvjezdice.
- Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta na godišnjoj razini u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. je bila vrlo niska – 13% (u pandemijskom razdoblju 8%). Viša prosječna iskorištenost je kod hotela (21%), niža kod obiteljskog smještaja (14%), dok su ostali ugostiteljski objekti za smještaj bili na razini od samo 7% iskorištenosti kapaciteta. Prosječna iskorištenost hotela u pandemijskoj krizi je značajno pala (11%) dok je obiteljski smještaj ostao stabilan.
- Objekti obiteljskog smještaja sudjeluju sa više od 60% u ukupnom broju smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod, što je znatno više nego na razini Županije (47%). U ovoj vrsti smještaja prevladavaju objekti u domaćinstvu (samo je jedan objekt na OPG-u), što je značajno više nego na razini Županije. Svi smještajni objekti u domaćinstvu su kategorizirani i gotovo 60% ima kategorizaciju 3 zvjezdice, odnosno 4 zvjezdice (30%). Samo jedan objekt ima kategoriju 5 zvjezdica.
- Turisti dominantno koriste objekte u domaćinstvu (što je logično jer postoji samo jedan smještajni objekt na OPG-u), ali je udio korištenja objekata u domaćinstvu iz godine u godinu sve veći. Trend većeg korištenja objekata u domaćinstvu (u odnosu na smještajne objekte na OPG-u) prisutan je i u Županiji. Slični trendovi postoje kad se promatraju i noćenja turista u smještajnim objektima u domaćinstvu.
- Prosječna iskorištenost obiteljskog smještaja bila je na razini 17%, ali je u pandemijskom razdoblju pala na 12%. Višu iskorištenost su imali objekti u domaćinstvu (18%), odnosno u pandemijskom razdoblju 12%. Objekti na OPG-u su zabilježili nižu prosječnu iskorištenost u odnosu na objekte u domaćinstvu. Njihova

prosječna iskorištenost je bila 11%, ali su u pandemijskoj 2020. godini ostvarili popunjenost od 18%. Kad se promatra prosječna iskorištenost objekata obiteljskog smještaja prema kategorizaciji objekata zanimljivo je da su objekti s 3 zvjezdice imali bolju prosječnu iskorištenost u odnosu na objekte s 4 zvjezdice (i prije pandemije i za vrijeme pandemije). Prosječna popunjenost objekata s 2 zvjezdice je bila znatno niža, dok je objekte s 1 i 5 zvjezdica teško komentirati jer su bili zastupljeni samo s jednim objektom (ali se ipak vidi se visoka prosječna iskorištenost).

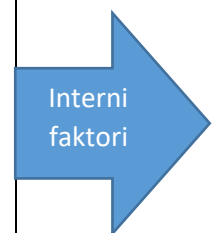
Temeljem analize strateških dokumenata, koji se bave razvojem gospodarstva i turizma u urbanom području Slavonski Brod i Gradu Slavonski Brod, te provedene analize kretanja turizma na području Grada Slavonski Brod, bilo je moguće jasnije uočiti neke od glavnih potencijala, ali i problema i izazova za razvoj turizma na tom području, i nalaze te analize pretvoriti u određene preporuke na kraju ovoga Poglavlja.

Napravljen je i dodatni napor na način da su autori na Slici 7.2. prikazali niz elemenata koji bi se u kasnijim fazama (dionicama) provođenja krovnog Projekta mogli koristiti za procjenu primjerenosti prostornih, tržišnih, organizacijskih i nekih drugih preduvjeta za budući razvoj turizma u Gradu Slavonski Brod koji se oslanja na obiteljske smještajne kapacitete.

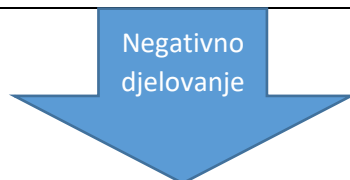
Slika 7.2.

SWOT analiza budućeg razvoja turizma u Gradu Slavonski Brod koji se oslanja na obiteljske smještajne kapacitete

POTENCIJALNE SNAGE	POTENCIJALNE SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Raste broj objekata, soba i postelja obiteljskog smještaja. • Povećava se razina kvalitete obiteljskih smještajnih objekata. • Svi objekti obiteljskog smještaja su kategorizirani. • Zadovoljavajuća struktura kategorizacije objekata obiteljskog smještaja. • Dobra vrijednost za novac za usluge koje se nude. • Postojeći koncept razvoja obiteljskog smještaja uklapa se u filozofiju kakav bio on i trebao biti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niska prosječna iskorištenost objekata obiteljskog smještaja. • Pad prosječne duljine boravka u objektima obiteljskog smještaja. • Nepostojanje dodatnih sadržaja u objektima obiteljskog smještaja • Nepostojanje originalne i autentične ponude. • Nepostojanje međusobno komplementarnih proizvoda. • Nedostatak vertikalne i horizontalne suradnje pružatelja usluga smještaja. • Nedovoljna segmentacija tržišta i odgovarajući fokus na pojedine tržišne segmente. • Nedovoljna razvijenost smještajnih objekata na OPG-a. • Neadekvatno pružanje informacija gostima o atrakcijama Grada od strane osoblja smještajnih objekata. • Nedostatak prepoznatljivosti objekata obiteljskog smještaja na tržištu. • Slaba promocija obiteljskog smještaja. • Nepostojanje sustava kontrole kvalitete usluga koje nude objekti obiteljskog smještaja. • Nedovoljno korištenje dobre poslovne prakse i iskustava uspješnih iznajmljivača obiteljskog smještaja.
POTENCIJALNE PRILIKE	POTENCIJALNE PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Pad korištenja hotela u odnosu na objekte obiteljskog smještaja kod domaćih i stranih gostiju. • Rast interesa za korištenje obiteljskog smještaja (domaći i strani gosti). • Mogućnost uspostave javno-privatnog partnerstva u razvoju usluga smještaja. • Mogućnost uspostave javno- 	<ul style="list-style-type: none"> • Niska iskorištenost svih smještajnih kapaciteta u Gradu i kratka prosječna duljina boravka turista. • Moguće promjene poreznog opterećenja privatnog smještaja. • Nepostojanje receptivnih turističkih agencija. • Nedostatak inovativnih autohtonih proizvoda na razini destinacije.

<p>privatnog partnerstva u razvoju popratnih turističkih usluga.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intencija razvoja tranzitnog, <i>shopping</i> i poslovnog turizma u Gradu. • Mogućnost teritorijalne disperzije novih objekata obiteljskog smještaja izvan Grada. • Mogućnost izgradnje smještajnih i uslužnih sadržaja uz glavne infrastrukturne objekte i/ili atrakcije. • Suvremeni turistički trendovi pogoduju razvoju privatnog smještaja na kontinentu. • Postojeći turistički resursi Grada omogućuju razvoj novih specifičnih oblika turizma koji će zahtijevati autohtoni obiteljski smještaj (npr. tradicijske kuće). • Moguća prilagodba postojećih smještajnih objekata novim oblicima turizma. • Uvođenje zelenog poslovanja objekata obiteljskog smještaja. • Mogućnost razvoja tematski orijentiranih smještajnih objekata. • Mogućnost korištenja lokalne hrane i proizvoda u objektima obiteljskog smještaja i nuđenje integrirane i komplementarne ponude. • Mogućnost pojačane komunikacije i promocije putem internet i društvenih medija. • Ciljano promoviranje prema uskim segmentima. • Gostoljubivost lokalnog stanovništva i lakoća prilagođavanja promjenama. • U svim važnijim strateškim dokumentima Grada daje se primjeren značaj budućem razvoju turizma. • Dobra obrazovna struktura stanovništva Grada. • Dobar geoprometni položaj. • Mogućnost sufinanciranja turističkih projekata iz različitih fondova. • Jačanje imidža Slavonije kao turističke destinacije na razini regije. 	<ul style="list-style-type: none"> • Siromašna izvansmještajna ponuda i nemogućnost uspostave cjelovitog lanca vrijednosti. • Malen značaj turizma i s njim povezanih gospodarskih aktivnosti za Grad. • Učestale i raznolike krize stvaraju negativnu investicijsku klimu za turističke projekte. • Nepostojanje kulture suradnje na svim razinama. • Nedostatak turističkog identiteta Grada i inovativnih kreatora njegovog turističkog imidža. • Snažna depopulacija na urbanom području Slavonski Brod.
--	--

SWOT analiza je instrument(alat) koji omogućava dinamičko sučeljavanje snaga i slabosti poduzeća (destinacije) s prilikama i prijetnjama (opasnostima) okruženja a s ciljem identificiranja šansi (rizika) za opstojnost poduzeća (destinacije). Glavne komponente SWOT analize su:

- **snage** - podrazumijevaju područja, resurse i sposobnosti unutar poduzeća (destinacije) na koje se može osloniti u razvoju i koji pružaju najveće mogućnosti za uspjeh (tehnološke vještine, snažne marke, kanali distribucije, lojalnost korisnika, kvaliteta ponude, menadžment, i dr.). Snage su interni čimbenici koji djeluju pozitivno.
- **slabosti** - ukazuju koja područja, resursi i sposobnosti unutar poduzeća (destinacije) ograničavaju ili onemogućuju njegov razvoj (nedostatak potrebnih vještina, nedovoljno snažne marke, loša distribucija, nizak udio stalnih korisnika, niska razina kvalitete ponude, menadžment i dr.). Slabosti su interni čimbenici koji djeluju negativno.
- **prilike** - su područja, resursi i sposobnosti izvan poduzeća (destinacije) koje bi se mogle iskoristiti za budući razvoj, odnosno kroz koje bi se mogle povećati snage i/ili smanjiti slabosti (promjene u ponašanju korisnika, tehnološki napredak, promjene vladinih politika, niže stope poreza za klijente, demografske promjene, novi kanali distribucije, i dr.). Prilike su eksterni čimbenici koji djeluju pozitivno.
- **prijetnje** - predstavljaju područja, resurse i sposobnosti izvan poduzeća (destinacije) koji mogu ugroziti njegov razvoj odnosno koji bi mogli smanjiti snage i/ili povećati slabosti (promjene u tržišnom segmentu, promjene na emitivnim tržištima, tehnološki napredak, promjene vladinih politika, porast poreza, demografske promjene, novi kanali distribucije, i dr.). Prijetnje su eksterni čimbenici koji djeluju negativno.

Elementi koji su navedeni na prethodnoj Slici 7.2. samo su neki od niza potencijalnih elementa koji bi mogli poslužiti za izradu konkretne SWOT analize budućeg razvoja turizma koji se oslanja na obiteljske smještajne kapacitete u Gradu Slavonski Brod. Predloženi elementi, kao i neki novi elementi, trebaju biti pažljivo istraženi i provjereni u narednim etapama provođenja glavnog Projekta kako bi mogli biti realan temelj za izradu SWOT analize, koja će donositeljima odluka u Gradu pomoći u premošćivanju tzv. strateškog raskoraka tj. razlike između pozicije u kojoj destinacija trenutačno jest i one u kojoj bi željela biti po pitanju razvoja turizma koji se oslanja na obiteljske smještajne kapacitete.

Uvažavajući ključna pitanja i ograničenja razvoja hrvatskog turizma iz perspektive obiteljskog smještaja (primarno apostrofirana u Strategiji razvoja turizma u Republici Hrvatskoj do 2020. godine i drugim najznačajnijim nacionalnim i regionalnim strateškim dokumentima razvoja turizma navedenim u Poglavlju 1. i Popisu literature), te rezultate analize stanja i obilježja turizma u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021., moguće je identificirati **glavne probleme i izazove** budućeg razvoja turizma i obiteljskog smještaja na razini Grada:

- Značaj turizma, i s njim povezanih gospodarskih aktivnosti, za gospodarstvo Grada Slavonski Brod je trenutno vrlo malen. No, unatoč tome se u svim važnijim strateškim dokumentima Grada budućem razvoju turizma daje primjeren značaj (više od polovine strateških projekata Grada su vezani za ili uz turizam). Grad treba razvoj turizma temeljiti na bogatim prirodnim, kulturnim i društvenim resursima koje posjeduje, povezivanju turizma s poljoprivredom, ali i drugim djelatnostima (npr. trgovinom i prometom) te snažnijoj suradnji javnog i privatnog sektora u njegovom razvoju.
- Trenutni nedostatak zaokružene (integrirane i komplementarne) turističke ponude (smještaj, hrana i piće, dodatni sadržaji, turističke agencije, turistička infrastruktura) u Gradu može biti otklonjen razvojem različitih specifičnih oblika turizma zasnovanim na prirodnim i društvenim resursima Grada i okolice, koji ga mogu učiniti autentičnom, prepoznatljivom i konkurentnom turističkom destinacijom. Tu se prije svega misli na kulturni turizam (gradski turizam, turizam baštine, događajni turizam i

vjerski turizam), eno i gastronomski turizam, turizam okrenut prirodi (planinarenje, cikloturizam, seoski turizam, ekoturizam, lov i ribolov), poslovni turizam (stručni skupovi i konferencije, sportske pripreme i natjecanja) i za Grad Slavonski Brod vrlo značajan tranzitni turizam i shopping turizam. Suvremeni trendovi u turizmu idu na ruku Gradu jer su okrenuti boravku u prirodi u autentičnim prostorima, a postojeći prirodni resursi mogu se iskoristiti za razvoj novih i konkurentnih proizvoda.

- Grad Slavonski Brod je i danas generator razvoja turizma u Županiji, ali isto tako može imati i značajno mjesto u turizmu regije (turističkog klastera) Slavonija. Preduvjet za poboljšanje postojeće (i ostvarivanje bolje) pozicije je podizanje kulture suradnje među svim zainteresiranim dionicima u Gradu na višu razinu. Tu se prije svega misli na suradnju u razvoju turizma na relaciji: županije – gradovi – jedinice lokalne samouprave, turističke zajednice županija – lokalne turističke zajednice, turističke i neturističke gospodarske djelatnosti, i sl.
- Identitet i imidž Grada Slavonski Brod kao turističke destinacije nije dovoljno tržišno prepoznatljiv, znamenitosti i atrakcije Grada nisu afirmirane i primjereno prezentirane, niti je detaljnije vrednovana mogućnost razvoja pojedinih oblika turizma (npr. tranzitnog i shopping turizma i prateće turističke ponude). Stoga treba raditi na permanentnom osnaživanju postojećih marki (i razvijanju novih) radi podizanja razine prepoznatljivosti destinacije, poboljšanja imidža i jačanja konkurentnosti destinacije.
- Postoji nesklad (jaz) u službeno objavljenoj viziji, misiji i ciljevima Grada Slavonski Brod (njihovim dijelovima koji se odnose na turizam) i viziji, misiji i ciljevima definiranim u strateškim dokumentima koji se bave razvojem turizma u Gradu, pa bi bilo potrebno taj nesklad čim prije ukloniti.
- U Akcijskom planu razvoja turizma među određenim ciljevima postavljeno je i stimuliranje razvoja smještajnih objekata (kampova i hostela), ali ne i drugih oblika obiteljskog smještaja (npr. objekti u domaćinstvu ili objekti na OPG-u) što nije u skladu s budućim planovima razvoja turizma u Gradu.

- Kao i na razini Županije, i u Gradu treba više pozornosti posvetiti kvalitetnoj segmentaciji turističkih tržišta (kojim tržištima se treba okrenuti) vodeći pri tome računa o vlastitoj ponudi, dobrom poznavanju postojeće i buduće potražnje (u tome mogu pomoći kvalitetna istraživanja obilježja turističke potražnje, posebice motiva za odabir destinacije, zadovoljstva boravkom, razine potrošnje, i sl.), obilježjima postojeće strukture smještajnih kapaciteta, stavovima lokalnog stanovništva (i drugih dionika u lancu turističke usluge) o razvoju turizma u regiji, i sl.
- Posebnu pozornost treba posvetiti upravljanju postojećim smještajnim kapacitetima, ali i boljem planiranju budućih smještajnih kapaciteta (broju potrebnih kapaciteta, odgovarajućoj strukturi kapaciteta, razini kvalitete, stupnju iskorištenosti, teritorijalnoj distribuciji i sl.), da se ne bi dogodio neplanirani i neželjeni rast. Smještajni kapaciteti u Gradu već godinama rastu i tim rastom bi trebalo upravljati na način da on bude u funkciji podizanja razine kvalitete ponude u destinaciji, produljenja dužine boravka, povećanja stupnja iskorištenosti smještajnih kapaciteta i ravnomjernijeg razvoja turizma tijekom cijele godine (što manje izražene sezonalnosti).
- Trendovi pokazuju da turisti sve više odsjedaju u objektima obiteljskog smještaja (objektima u domaćinstvu i objektima na OPG-u). Trenutno ova vrsta smještaja u Gradu sudjeluje s više od 60% u ukupnom broju smještajnih objekata, i nešto preko 20% u broju soba i postelja. Trebalo bi detaljno analizirati do koje razine bi bilo korisno podići broj soba i postelja u ovoj kategoriji smještaja. Uz otvaranje novih objekata (i/ili povećanje smještajnih kapaciteta postojećih objekata), značajnije prelijevanje postojećih soba (postelja) bi svakako trebalo napraviti iz kategorije ostalih ugostiteljskih objekata za smještaj u smjeru obiteljskog i hotelskog smještaja.
- U razvoju obiteljskog smještaja na području Grada treba težiti „pravom“ obiteljskom smještaju (smještaj u domaćinstvu, smještaj na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima ili tradicijskim kućama), a ne smještaju u objektima za kratkoročni najam (čija primarna namjena niti nije razvoj turizma). Uvođenjem kriterija izvrsnosti

(certificiranje pomoću sustava oznake kvalitete i „zelenog“ poslovanja) u segmentu obiteljskog smještaja osigurala bi se željena (primjerena) kvaliteta usluživanja u različitim oblicima obiteljskog smještaja, ali, što je još važnije, izbjegla devastacija prostora i postojećih turističkih resursa destinacije, smanjivanje atraktivnosti i narušavanje turističkog doživljaja.

- Odgovarajući zakonodavni okvir, koji bi jasnije regulirao kvantitativne zahtjeve (broj soba, postelja, prihodi, vlasništvo, djelatnost, i dr.), i kvalitativne zahtjeve (kategorizacija, usluge, razina kvalitete, i dr.) za dobivanje statusa obiteljskog smještaja, te pravičnim fiskalnim opterećenjima, omogućio bi jasnu distinkciju između obiteljskih smještajnih objekata i objekata za kratkoročni najam, ali i potaknuo razvoj obiteljskog smještaja u Kontinentalnoj Hrvatskoj na način da bude generator razvoja turističkih destinacija.
- Budući se Grad namjerava snažnije okrenuti poslovnom i tranzitnom turizmu bilo bi dobro u postojećim strateškim dokumentima za razvoj turizma (ali i proizvoda za te specifične tržišne segmente) na odgovarajući način valorizirati ulogu, značaj i potencijale obiteljskog smještaja u poticanju razvoja tih oblika turizma.
- Kad je riječ o kategorizaciji objekata obiteljskog smještaja (koja trenutno nije loša) trebalo bi sustavno pristupiti uspostavljanju sustava kvalitete obiteljskog smještaja, što bi rezultiralo podizanjem razine kvalitete (i kategorije), ali što je još važnije proširenjem dodatnih usluga koje bi se nudile gostima u smještajnim objektima.
- Više pažnje treba posvetiti stručnom usavršavanju privatnih iznajmljivača (radionice, seminari, on-site treninzi) kako bi im se pomoglo da ostvare preduvjete za podizanje razine kvalitete usluživanja, ali i da im se omogući bolja specijalizacija prema različitim ciljnim skupinama, snažnija tržišna prepoznatljivost i povećala razina konkurentnosti usluge koju pružaju.
- Turističke zajednice (županijske i lokalne) trebaju svoj fokus sa marketinških aktivnosti i sporednih djelatnosti, više usmjeriti na razvoj novih proizvoda u

destinaciji, stvaranje kulture suradnje i potporu dionicima (privatnim poduzetnicima) u ostvarivanju ciljeva koji su zacrtani u strateškim dokumentima razvoja turizma.

U razvoju turizma u Gradu Slavonski Brod ne bi se smjele ponavljati greške koje su obilježile dosadašnji razvoj turizma u drugim dijelovima države (prije svega u Primorskoj Hrvatskoj, ali i u nekim kontinentalnim destinacijama) posebice na području neodgovarajućeg planiranja adekvatnih smještajnih kapaciteta za pojedine oblike turizma koji se u Gradu planiraju razvijati.

Grad treba jasno definirati strateške pravce razvoja turizma (pa tako i vrste smještajnih kapaciteta koje su za to potrebne) i to jasno komunicirati prema svim zainteresiranim dionicima uključenim u razvoj turizma. Transparentno komuniciranje na svima razinama (od regije, županije, gradova i jedinica lokalne samouprave) preduvjet je uspješne suradnje među dionicima i stvaranja kulture zajedništva. Turizam u manjim sredinama ionako mora prvenstveno počivati na inicijativama malih privatnih dionika, a bez transparentnog komuniciranja planova razvoja neće biti moguće njihovo uključivanje s vlastitim poslovnim projektima u postojeće planove razvoja turizma na razini Grada.

Stoga načela budućeg razvoja obiteljskog smještaja u Gradu trebaju počivati na podizanju autentičnosti turističke ponude i kreiranju inovativnog, poželjnog i prepoznatljivog turističkog doživljaja u destinaciji, ekološkoj održivosti smještajnih objekata (pri gradnji, opremanju i eksploataciji) te partnerstvu u stvaranju tematskih i/ili proizvodnih turističkih klastera. Obiteljski smještaj treba biti promotor autohtonog stila destinacije, boljeg doživljaja destinacije i ponude koja je namijenjena specifičnim tržišnim nišama.

8. ZAKLJUČAK

Razvoj turizma na prostorima današnje Republike Hrvatske ima dugu tradiciju još od polovice 19.-og stoljeća. Iako se turizam danas dominantno odvija na području primorskih gradova i općina (Jadranska Hrvatska), najraniji počeci se ipak vežu uz lječilišta na kontinentu. Zbog toga je i primarni cilj ove *Studije* analiza stanja i procjena potencijala i uloge obiteljskog smještaja u razvoju turizma na kontinentu, odnosno na području Grada Slavonski Brod.

Turizam na prostorima Republike Hrvatske, ako se izuzmu globalna ekonomska kriza (2008.) i početak pandemije Covid-19 (2020.), bilježi u promatranom razdoblju (2000. – 2021.) konstantan i relativno stabilan rast (mjeren brojem dolazaka i noćenja turista te ostvarenim prihodima od međunarodnog turizma). U zadnjoj predpandemijskoj godini (2019.) neka od važnijih obilježja hrvatskog turizma su bila: 19.566.146 dolazaka i 91.242.931 noćenja turista, 10.5 milijardi prihoda međunarodnog turizma, prevladavaju strani turisti u odnosu na domaće (88% – 12%), dominira turizam u Jadranskoj u odnosu na Kontinentalnu Hrvatsku (87% – 13%), prosječna dnevna potrošnja turista 94 EUR, glavni razlozi za putovanje u Republiku Hrvatsku su odmor, posao, posjet rodbini i prijateljima, zdravstveni razlozi, obrazovanje te vjerski razlozi, najvažniji motivi su more, priroda, city break, touring, posao, sport i rekreacija i kultura i umjetnost, najznačajnija emitivna tržišta su Njemačka, Slovenija, Austrija i Italija, 9.573 raspoloživih smještajnih objekata, 1.358.435 raspoloživih postelja (63% privatni smještaj, 20% kampovi, 13% hoteli), dolasci turista prema vrstama smještajnih objekata (42% privatni smještaj, 40% hoteli, 15% kampovi), noćenja turista prema vrstama smještajnih objekata (49% privatni smještaj, 28% hoteli, 21% kampovi), prosječan broj noćenja po dolasku 4,7 noćenja (kampovi 6,5, privatni smještaj 5,5, hoteli 3,3) i prosječna iskorištenost postelja 18,4% (hotelima 39,2%, kampovima 18,9, privatni smještaj 14,2%).

Ukupni prosječni dnevni izdaci turista u Republici Hrvatskoj konstantno rastu (značajno se razlikuju ovisno o teritoriju gdje turisti borave, vrsti smještaja i usluga koje koriste i zemlji podrijetla), ali prevladava mišljenje da bi turistička potrošnja, u usporedbi s glavnim konkurentskim destinacijama, trebala značajnije porasti.

Trenutna struktura smještajnih objekata i postelja u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata je vrlo nepovoljna, što je rezultat nekontroliranog rasta broja postelja u objektima u kategoriji privatnog smještaja. Očita je disproporcija u broju dolazaka i raspoloživih postelja prema vrstama smještajnih objekata. Najveći negativan jaz (manje dolazaka/noćenja u odnosu na broj raspoloživih postelja) prisutan je u objektima privatnog smještaja), dok je najveći pozitivan jaz (više dolazaka/noćenja u odnosu na broj raspoloživih postelja) karakteristika hotela i sličnog smještaja.

Privatni smještaj igra važnu ulogu u strukturi sveukupnog smještaja na hrvatskom turističkom tržištu, ali je njegov značaj prije svega odraz značajnog (i nekontroliranog) fizičkog povećanja kapaciteta u promatranom razdoblju. Njegova ekspanzija je značajno utjecala na sveukupni rast turizma u Republici Hrvatskoj, ali i pridonijela njegovoj još izraženijoj sezonalnosti. Stoga je potrebna ozbiljna transformacija privatnog smještaja u kvantitativnom smislu (smanjiti udio privatnog smještaja, povećati udio smještaja u hotelima i kampovima, povećati bruto iskorištenost objekata obiteljskog smještaja), ali i kvalitativnom (dizanje standarda kvalitete usluživanja, pretvaranje dijela postojećih kapaciteta u male obiteljske hotele, pansione i difuzne hotele).

Neki od važnijih izazova razvoja hrvatskog turizma iz perspektive privatnog smještaja su: identificirati glavne negativne posljedice nekontroliranog razvoja privatnog smještaja u prošlosti, jasno razgraničiti što je to stvarno obiteljski smještaj, a što je kratkoročni najam objekata čija primarna namjena nije razvoj turizma, donijeti novi zakonodavni okvir i pravednije fiskalno opterećenje koje će omogućiti jasnu distinkciju između obiteljskih smještajnih objekata i objekata za kratkoročni najam, uspostaviti nacionalni sustav marki kvalitete za obiteljski smještaj te više pozornosti posvetiti stručnom usavršavanju privatnih iznajmljivača kako bi im se pomoglo da ostvare preduvjete za podizanje razine kvalitete usluživanja.

Razvoj turizma u Republici Hrvatskoj osim izrazite sezonalnosti obilježava i vrlo neujednačena geografska (teritorijalna) rasprostranjenost. **Regionalna analiza** (razina županija) turističkih aktivnosti pokazuje da se turizam dominantno odvija na području tzv. Jadranske Hrvatske, dok se nešto značajniji razvoj turizma u tzv. Kontinentalnoj Hrvatskoj

bilježi tek zadnjih desetak godina. Na području Jadranske Hrvatske nalazi se 94% ukupno raspoloživih postelja, i ostvareno je 95% ukupnih noćenja i 87% dolazaka turista (2019.).

Turistički promet (dolasci i noćenja) dominantno se ostvaruje u Primorskoj Hrvatskoj, i to na teritoriju tri županije (Istarska županija, Splitsko-dalmatinska županija i Primorsko-goranska županija). Udio županija Kontinentalne Hrvatske u ukupnim dolascima i noćenjima turista u Republici Hrvatskoj je za sada vrlo skroman, od čega najveći dio otpada na Grad Zagreb i Ličko-senjsku županiju.

Udio pet slavonskih županija (Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija) u turizmu Republike Hrvatske (mjereno dolascima i noćenjima) je vrlo skroman (0,6%-1,4%), odnosno oko 10% u turizmu Kontinentalne Hrvatske. Brodsko-posavska županija u ukupnim dolascima i noćenjima turista u Republici Hrvatskoj sudjeluje s gotovo zanemarivih 0,1-0,2%.

Više od 90% ukupno raspoloživih postelja nalazi se u Primorskoj Hrvatskoj, a gotovo dvije trećine na teritoriju tri županije (Istarska županija, Splitsko-dalmatinska županija i Primorsko-goranska županija). Udio županija Kontinentalne Hrvatske u ukupno raspoloživim posteljama u Republici Hrvatskoj je skroman (nešto manje od 10%), od čega najveći dio otpada na postelje u Ličko-senjskoj županiji i Gradu Zagrebu. U ukupno raspoloživim posteljama u Republici Hrvatskoj slavonske županije sudjeluju s nešto više 0,5%, dok sama Brodsko-posavska županija u ukupno raspoloživim posteljama sudjeluje s gotovo zanemarivih 0,09%.

Značaj **regije Slavonija** u kontekstu hrvatskog turizma danas je vrlo skroman, no turistički promet u regiji ipak bilježi iz godine u godinu značajan porast. Regija raspolaže s značajnom resursnom osnovom za razvoj turizma koja ima snažan potencijal privlačenja turista (kako na domaćim tako i na inozemnim emitivnim tržištima). Velik broj resursa nema samo lokalni karakter (mikro geografski značaj) nego se dobar dio resursa (posebice onih iz područja tradicijske narodne kulture, eno-gastronomije i događanja) može pozicionirati kao atrakcijska osnova cijele Slavonije. Upravo ta poznatost (prepoznatljivost) nekih atrakcija predstavlja vrijedan resurs za buduće planiranje i razvoj turističke ponude na razini regije.

U budućem razvoju turizma, i procjenjivanju uloge i važnosti obiteljskog smještaja, na razini regije Slavonija pred donosiocima odluka stoje određeni problemi i izazovi: unaprijed jasno definirati strateške pravce za razvoja turizma u cijeloj regiji i to jasno komunicirati svim zainteresiranim dionicima (od razine regije do razine jedinica lokalne samouprave) kako bi se oni mogli sa svojim poslovnim projektima uklopiti u planove razvoja turizma, postojeću turističku ponudu uklopiti (i/ili modificirati) sukladno suvremenim turističkim trendovima, razvoj treba biti okrenut specifičnim oblicima turizma zasnovanim na prirodnim i društvenim resursima regije koji ju čine autentičnom i konkurentnom, osim dominantne usmjerenosti prema domaćem tržištu okrenuti se na važnija europska emitivna tržišta, zemlje u okruženju i druga (daleka) tržišta, postojeću strukturu smještajnih kapaciteta uklopiti u zahtjeve proizvoda koji se nude (ili se tek namjeravaju ponuditi) kako bi se postigli sinergijski učinci među županijama koje čine regiju (regionalni, a ne lokalni pristup planiranju smještajnih kapaciteta), a obiteljski smještaj (objekti u domaćinstvu i na OPG-u) treba razvijati na načelima ekonomske i ekološke održivosti.

Iako turizam ne spada u prioritetne gospodarske aktivnosti **Brodsko-posavske županije** (i Grada Slavonski Brod), o turizmu se promišlja na različitim razinama planiranja županijskih aktivnosti što je vidljivo iz gotovo svih strateških dokumenata. Suvremeni trendovi u turizmu idu na ruku Županiji jer su okrenuti boravku u prirodi u autentičnim prostorima, pa se postojeći prirodni resursi Županije mogu iskoristiti za razvoj novih i konkurentnih proizvoda, što bi trebalo napraviti povezivanjem turizma i drugih djelatnosti i kroz suradnju s drugim kontinentalnim destinacijama (Regija Slavonija, ali i druge regije i destinacije).

Turistički razvoj treba temeljiti na specifičnim oblicima turizma zasnovanim na prirodnim i društvenim resursima Županije koji ju čine autentičnom i konkurentnom. Tu se prije svega misli na kulturni turizam (gradski turizam, turizam baštine, turizam manifestacija i događanja te vjerski turizam), eno i gastronomski turizam, turizam okrenut rekreaciji i boravku u prirodi (cikloturizam, planinarenje, seoski turizam, lov i ribolov i ekoturizam), poslovni turizam (poslovni sastanci i skupovi, kongresi, izložbe te sportske pripreme i natjecanja) te posebne oblike turizma (tranzitni turizam, shopping turizam, riječni kruzing). Posebnu pozornost treba posvetiti kvalitetnoj segmentaciji turističkih tržišta (kojim tržištima se treba okrenuti).

Jedan od glavnih nedostataka postojeće turističke ponude Županije je i nedostatak zaokružene turističke ponude (smještaj, hrana i piće, dodatni sadržaji, turističke agencije, turistička infrastruktura) i činjenica da među elementima ponude postoje značajne razlike u stupnju njene razvijenosti i dostatnosti, ali i prepoznatljivosti. Razvijanje kulture suradnje, zaustavljanje negativnih demografskih kretanja i odumiranja ruralnih područja, ulaganje u prometnu i turističku infrastrukturu te kvalitetnije planiranje budućih smještajnih kapacitet (strukture kapaciteta, razine kvalitete, stupnja iskorištenosti, teritorijalne distribucije i sl.) može značajno pomoći u podizanju prepoznatljivosti Županije kao turističke destinacije.

Grad Slavonski Brod je i danas generator razvoja turizma u Županiji, ali isto tako može imati i značajnije mjesto u turizmu regije Slavonija. Preduvjet za poboljšanje postojeće (i ostvarivanje bolje) pozicije je podizanje kulture suradnje među svim zainteresiranim dionicima u Gradu na višu razinu. Tu se prije svega misli na suradnju u razvoju turizma na relaciji: županije – gradovi – jedinice lokalne samouprave, turističke zajednica županija – lokalne turističke zajednice, turističke i neturističke gospodarske djelatnosti, turističke i turističke djelatnosti, i sl.

U zadnjoj predpandemijskoj godini (2019.) neka od važnijih obilježja turizma u Gradu Slavonski Brodu su bila: 25.494 dolazaka i 43.419 noćenja turista, prevladavaju strani turisti u odnosu na domaće (59% – 41%), prosječna dnevna potrošnja turista 136 EUR, motivi za putovanje u Grad Slavonski Brod su posjet rodbini i prijateljima (27%), uživanje u prirodi (25%), posao (18%) te odlazak na kratko gradsko putovanje – city break (16%), najznačajnija emitivna tržišta su Njemačka, Bugarska, Italija, Bosna i Hercegovina i Srbija, 67 raspoloživih smještajnih objekata, 874 raspoloživih postelja (31% hoteli, 19% obiteljski smještaj, 50% ostali ugostiteljski objekti za smještaj), dolasci turista prema vrstama smještajnih objekata (48% hoteli, 18% obiteljski smještaj, 34% ostali ugostiteljski objekti za smještaj), noćenja turista prema vrstama smještajnih objekata (44% hoteli, 24% obiteljski smještaj, 33% ostali ugostiteljski objekti za smještaj), oko dvije trećine turista bilo u dobnoj skupini između 25 i 54 godine, prosječna duljina boravka turista 1,7 (obiteljski smještaj - 3,0, hoteli - 1,6, ostali ugostiteljski objekti za smještaj - 1,6) i prosječna iskorištenost postelja 13,6% (19,3% hoteli, 13,7% obiteljski smještaj, 9,0 ostali ugostiteljski objekti za smještaj).

Danas Grad Slavonski Brod sudjeluje sa 67% u dolascima i noćenjima turista u Županiji (8%-10% u Slavoniji), sa 55% u ukupnom broju smještajnih objekata u Županiji (7% u Slavoniji), sa 52% u ukupnom broju soba u Županiji (8% u Slavoniji) i sa 54% u ukupnom broju postelja u Županiji (8% u Slavoniji).

U Gradu je 84% objekata kategorizirano (svi objekti obiteljskog smještaja su kategorizirani, 89% hotela i 48% ostalih ugostiteljskih objekata za smještaj). Više od polovice hotela ima kategorizaciju komfor (ostali su u kategoriji 3 i 4 zvjezdice), većina objekata u domaćinstvu ima 3 zvjezdice, dok je u skupini ostali ugostiteljski objekti za smještaj više od polovice objekata je bez kategorije. Kad je riječ o kategorizaciji objekata obiteljskog smještaja (koja trenutno nije loša) trebalo bi sustavno pristupiti uspostavljanju sustava kvalitete obiteljskog smještaja, što bi rezultiralo podizanjem razine kvalitete (i kategorije), ali što je još važnije proširenjem dodatnih usluga koje bi se nudile gostima u smještajnim objektima.

U budućem razvoju turizma, i procjenjivanju uloge i važnosti obiteljskog smještaja, na razini Grada Slavonski Brod pred donosiocima odluka stoje određeni problemi i izazovi. Grad treba razvoj turizma temeljiti na bogatim prirodnim, kulturnim i društvenim resursima koje posjeduje, povezivanju turizma s poljoprivredom, ali i drugim djelatnostima (npr. trgovinom i prometom) te snažnijoj suradnji javnog i privatnog sektora u njegovom razvoju. Trenutni nedostatak zaokružene (integrirane i komplementarne) turističke ponude u Gradu može biti otklonjen razvojem različitih specifičnih oblika turizma, koji ga mogu učiniti autentičnom, prepoznatljivom i konkurentnom turističkom destinacijom (npr. kulturni turizam, eno i gastronomski turizam, turizam okrenut prirodi, poslovni turizam, tranzitni turizam i shopping turizam).

Kao i na razini Županije, i u Gradu treba više pozornosti posvetiti kvalitetnoj segmentaciji turističkih tržišta (kojim tržištima se treba okrenuti) vodeći pri tome računa o vlastitoj ponudi, dobrom poznavanju postojeće i buduće potražnje (u tome mogu pomoći kvalitetna istraživanja obilježja turističke potražnje, posebice motiva za odabir destinacije, zadovoljstva boravkom, razina potrošnja, i sl.), obilježjima postojeće strukture smještajnih kapaciteta, stavovima lokalnog stanovništva (i drugih dionika u lancu turističke usluge) o razvoju turizma u regiji, i sl.

Posebnu pozornost treba upravljanju postojećim smještajnim kapacitetima, ali i boljem planiranju budućih smještajnih kapacitet (broju potrebnih kapaciteta, odgovarajućoj strukturi kapaciteta, razini kvalitete, stupnju iskorištenosti, teritorijalnoj distribuciji i sl.), da se ne bi dogodio neplanirani i neželjeni rast. Smještajni kapaciteti u Gradu već godinama rastu i tim rastom bi trebalo upravljati na način da on bude u funkciji podizanja razine kvalitete ponude u destinaciji, produljenja dužine boravka, povećanja stupnja iskorištenosti smještajnih kapaciteta i ravnomjernijeg razvoja turizma tijekom cijele godine (što manje izražene sezonalnosti).

Trendovi pokazuju da turisti sve više odsjedaju u objektima obiteljskog smještaja (objektima u domaćinstvu i objektima na OPG-u). Trenutno ova vrsta smještaja u Gradu sudjeluje s više od 60% u ukupnom broju smještajnih objekata, i nešto preko 20% u broju soba i postelja. Trebalo bi detaljno analizirati do koje razine bi bilo korisno podići broj soba i postelja u ovoj kategoriji smještaja. Uz otvaranje novih objekata (i/ili povećanje smještajnih kapaciteta postojećih objekata) značajnije prelijevanje postojećih soba (postelja) bi svakako trebalo napraviti iz kategorije ostalih ugostiteljskih objekata za smještaj u smjeru obiteljskog i hotelskog smještaja.

U razvoju obiteljskog smještaja na području Grada treba težiti „pravom“ obiteljskom smještaju (smještaj u domaćinstvu, smještaj na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima ili tradicijskim kućama), a ne smještaju u objektima za kratkoročni najam (čija primarna namjena niti nije razvoj turizma). Uvođenjem kriterija izvrsnosti (certificiranje sustava oznake kvalitete i „zelenog“ poslovanja) u segmentu obiteljskog smještaja osigurala bi se željena (primjerena) kvaliteta usluživanja u različitim oblicima obiteljskog smještaja, ali, što je još važnije, izbjegla devastacija prostora i postojećih turističkih resursa destinacije, smanjivanje atraktivnosti i narušavanje turističkog doživljaja. Odgovarajući zakonodavni okvir za dobivanje statusa obiteljskog smještaja, te pravično fiskalno opterećenje omogućio bi jasnu distinkciju između obiteljskih smještajnih objekata i objekata za kratkoročni najam, ali i potaknuo razvoj obiteljskog smještaja na način da bude generator razvoja turističkih destinacija. Budući se Grad namjerava snažnije okrenuti i poslovnom i tranzitnom turizmu bilo bi dobro u postojećim strateškim dokumentima za razvoj turizma (ali i proizvoda za te

specifične tržišne segmente) na odgovarajući način valorizirati ulogu, značaj i potencijale obiteljskog smještaja u poticanju razvoja tih oblika turizma.

Budući razvoj obiteljskog smještaja u Gradu treba počivati na podizanju autentičnosti turističke ponude i kreiranju inovativnog, poželjnog i prepoznatljivog turističkog doživljaja u destinaciji, ekološkoj održivosti smještajnih objekata (pri gradnji, opremanju i eksploataciji) te partnerstvu u stvaranju tematskih i/ili proizvodnih turističkih klastera. Obiteljski smještaj treba biti promotor autohtonog stila destinacije, boljeg doživljaja destinacije i ponude koja je namijenjena specifičnim tržišnim nišama.

U razvoju turizma u Gradu Slavonski Brod ne bi se smjele ponavljati greške koje su obilježile dosadašnji razvoj turizma u drugim dijelovima države (prije svega u Primorskoj Hrvatskoj, ali i u nekim kontinentalnim destinacijama) posebice na području neodgovarajućeg planiranja adekvatnih smještajnih kapaciteta za pojedine oblike turizma koji se u Gradu planiraju razvijati. Grad treba jasno definirati strateške pravce razvoja turizma (pa tako i vrste smještajnih kapaciteta koje su za to potrebne) i to jasno komunicirati prema svim zainteresiranim dionicima uključenim u razvoj turizma. Transparentno komuniciranje na svima razinama (od regije, županije, gradova i jedinica lokalne samouprave) preduvjet je uspješne suradnje među dionicima i stvaranja kulture zajedništva. Turizam u manjim sredinama ionako mora prvenstveno počivati na inicijativama malih privatnih dionika, a bez transparentnog komuniciranja planova razvoja neće biti moguće njihovo uključivanje s vlastitim poslovnim projektima u postojeće planove razvoja turizma na razini Grada.

9. PREGLED LITERATURE

9.1. Propisi iz turizma:

1. Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2015/85/1648>.
2. Zakon o izmjenama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2016/121/2626>.
3. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2018/99/1917>.
4. Zakon o izmjenama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2019/25/493>.
5. Zakon o izmjenama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2019/98/1951>.
6. Zakon o dopunama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2020/32/700>.
7. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2020/42/888>.
8. Zakon o izmjenama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2021/126/2132>.
9. Pravilnik o razvrstavanju, kategorizaciji i posebnim standardima ugostiteljskih objekata iz skupine hoteli.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2016/56/1451>.
10. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o razvrstavanju, kategorizaciji i posebnim standardima ugostiteljskih objekata iz skupine hoteli.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2019/120/2375>.
11. Pravilnika o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine Kampovi.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2016/54/1409>.
12. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine Kampovi.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2019/68/1370>.
13. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine Kampovi.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2019/120/2378>.
14. Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine ostali ugostiteljski objekti za smještaj.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2016/54/1410>.
15. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine ostali ugostiteljski objekti za smještaj.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2017/69/1639>.
16. Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2016/9/241>.
17. Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2016/54/1411>.

18. Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2016/61/1564>.
19. Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2017/69/1640>.
20. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2019/9/2377>.
21. Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2016/54/1408>.
22. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2017/69/1638>.
23. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu.
<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2019/120/2376>.

9.2. Strateški dokumenti:

1. Strategije razvoja održivog turizma do 2030., Nacrt prijedloga, Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma i sporta, 2022.
2. Okvir za izradu Strategije razvoja održivog turizma do 2030 i Turizam u nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske., Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma i sporta 2021.
3. Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj Tomas 2019, Institut za turizam, 2020.
4. Strateški marketinški i operativni plan hrvatskog turizma za razdoblje 2021.-2025, Natječajna dokumentacija, Hrvatska turistička zajednica, 2020.
5. Stavovi lokalnog stanovništva prema razvoju turizma u Hrvatskoj u 2018. godini, Institut za turizam, 2019.
6. Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine (2014.-2020.), Sabor Republike Hrvatske, 2013., <https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2013/55/1119>
7. Strateški marketinški plan hrvatskog turizma za razdoblje 2014. – 2020., Hrvatska turistička zajednica, 2013.
8. Nacionalni program unapređenja obiteljskog smještaja, Institut za turizam, 2013.
9. Strateški marketinški plan turizma Slavonije s planom brendiranja za razdoblje 2019.-2025., Turistička zajednica Vukovarsko-srijemske županije u ime Turističkog klastera Slavonija, 2020.
10. Plan razvoja Brodsko-posavske županije za razdoblje 2021.-2027. godina, Brodsko-posavska županija, 2021.
11. Plan razvoja Brodsko-posavske županije za razdoblje 2021.-2027. godina_ posebni ciljevi, Brodsko-posavska županija, 2021.

12. Provedbeni program Brodsko-posavske županije za razdoblje 2021. – 2025. godine, Brodsko-posavska županija, 2021.
13. Studija održivog razvoja riječnih krstarenja na području Brodsko-posavske županije, Lučka uprava Slavonski Brod i Turistička zajednica Brodsko-posavske županije, 2020.
14. Marketinški plan turizma Brodsko-posavske županije 2019.-2025., Turistička zajednica Vukovarsko-srijemske županije u ime Turističkog klastera Slavonija, 2020.
15. Županijska razvojna strategija Brodsko-posavske županije do 2020. godine., Brodsko-posavska županija, 2016.
16. Master plan razvoja turizma za središnju i južnu Slavoniju s fokusom na Brodsko-posavsku i Požeško-slavonsku županiju, 2008., Ecorys Hrvatska d.o.o.
17. Smart city strategija Slavanskog Broda 2021 – 2027., Nacrt strategije, Grad Slavonski Brod, 2022.
18. Vizija, misija i ciljevi grada Slavonski Brod., <https://www.slavonski-brod.hr/gradska-uprava/vizija-misija-i-ciljevi>.
19. Komunikacijska strategija za potrebe Strategija razvoja Urbanog područja Slavonski Brod za financijsko razdoblje 2021.-2027., Grad Slavonski Brod, 2022.
20. Analiza stanja i mogućnosti udruživanja Turističke zajednice grada Slavanskog broda s turističkim zajednicama i jedinicama lokalne samouprave u okruženju, Turistička zajednica grada Slavanskog Broda, 2022.
21. Akcijski plan prilagodbe turističkog upravljanja u kriznoj situaciji izazvanoj pandemijom C-19, Turistička zajednica grada Slavanskog Broda, 2020.
22. Strategija razvoja urbanog područja Slavanskog Broda do 2020., Grad Slavonski Brod, 2017.
23. Akcijski plan razvoja turizma Slavanskog Broda, Turistička zajednica grada Slavanskog Broda, 2011.
24. Turistički master plan za grad Slavonski Brod, Turistička zajednica grada Slavanskog Broda, 2010.

9.3. Statistička izvješća i priopćenja:

1. Statistika u nizu, Turizam pregled od 1954. godine, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2022.
2. Statističko izvješće Turizam u 2020., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2021.
3. Statističko izvješće Turizam u 2019., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2020.
4. Statističko izvješće Turizam u 2018., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2019.
5. Statističko izvješće Turizam u 2017., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2018.
6. Statističko izvješće Turizam u 2016., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2017.
7. Statističko izvješće Turizam u 2015., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2016.
8. Statističko izvješće Turizam u 2014., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2015.

9. Statističko izvješće Turizam u 2013., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2014.
10. Statističko izvješće Turizam u 2012., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2013.
11. Statističko izvješće Turizam u 2011., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2012.
12. Statističko izvješće Turizam u 2010., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2011.
13. Statističko izvješće Turizam u 2009., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2010.
14. Statističko izvješće Turizam u 2008., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2009.
15. Statističko izvješće Turizam u 2007., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2008.
16. Statističko izvješće Turizam u 2006., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2007.
17. Statističko izvješće Turizam u 2005., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2006.
18. Statističko izvješće Turizam u 2004., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2005.
19. Statističko izvješće Turizam u 2003., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2004.
20. Statističko izvješće Turizam u 2002., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2003.
21. Statističko izvješće Turizam u 2001., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2002.
22. Statističko izvješće Turizam u 2000., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2001.
23. Tomas Hrvatska 2019. – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam Zagreb.
24. Tomas Ljeto 2017. – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam Zagreb.
25. Tomas Ljeto 2014. – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam Zagreb.
26. Tomas Ljeto 2010. – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam Zagreb.
27. Tomas Ljeto 2007. – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam Zagreb.
28. Tomas Ljeto 2004. – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam Zagreb.
29. Tomas Ljeto 2001. – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam Zagreb.
30. Platna bilanca Republike Hrvatske 2021., Tablica 4., Hrvatska narodna banka.
31. Platna bilanca Republike Hrvatske 2020., Tablica 4., Hrvatska narodna banka.
32. Platna bilanca Republike Hrvatske 2019., Tablica 4., Hrvatska narodna banka.
33. Platna bilanca Republike Hrvatske 2018., Tablica 4., Hrvatska narodna banka.
34. Platna bilanca Republike Hrvatske 2017., Tablica 4., Hrvatska narodna banka.
35. Platna bilanca Republike Hrvatske 2016., Tablica 4., Hrvatska narodna banka.
36. Platna bilanca Republike Hrvatske 2015., Tablica 4., Hrvatska narodna banka.
37. Platna bilanca Republike Hrvatske 2014., Tablica 4., Hrvatska narodna banka.
38. Platna bilanca Republike Hrvatske 2013., Tablica 4., Hrvatska narodna banka.
39. Platna bilanca Republike Hrvatske 2012., Tablica 4., Hrvatska narodna banka.
40. Platna bilanca Republike Hrvatske 2011., Tablica 4., Hrvatska narodna banka.

41. BDP i prihodi od turizma 2010., Ministarstvo turizma, DZS i HNB.
42. BDP i prihodi od turizma 2009., Ministarstvo turizma, DZS i HNB.
43. BDP i prihodi od turizma 2008., Ministarstvo turizma, DZS i HNB.
44. BDP i prihodi od turizma 2007., Ministarstvo turizma, DZS i HNB.
45. BDP i prihodi od turizma 2006., Ministarstvo turizma, DZS i HNB.
46. BDP i prihodi od turizma 2005., Ministarstvo turizma, DZS i HNB.
47. BDP i prihodi od turizma 2004., Ministarstvo turizma, DZS i HNB.
48. BDP i prihodi od turizma 2003., Ministarstvo turizma, DZS i HNB.
49. BDP i prihodi od turizma 2002., Ministarstvo turizma, DZS i HNB.
50. BDP i prihodi od turizma 2001., Ministarstvo turizma, DZS i HNB.
51. BDP i prihodi od turizma 2000., Ministarstvo turizma, DZS i HNB.

9.4. Ostali izvori:

1. Bahtijarević-Šiber, F., Sikavica, P., ured. (2001), Leksikon menadžmenta, Masmedia, Zagreb.
2. Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, i sur. (2011). Turizam – ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb.
3. Lončarić, B. (2022). Family accomodation as a source of tourist development of the city of Slavonski Brod, RED 2022 - 11th International Scientific Symposium „Region, Entrepreneurship, Development”, June 9 -11, 2022, Osijek.
4. Lončarić, B. (2022). Growth and quality of family accommodation in the function of tourist development of Slavonski Brod, Oeconomica Jadertina, Vol 12, No.1, pp 55-62., DOI: 10.15291/oec.3396.
5. Lončarić, B. (2014): Branding cities as tourist destinations; the case of Slavonski Brod, in: International Congress: Tourism and Hospitality Industry 2014, Proceedings, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija Sveučilište u Rijeci, Opatija, pp. 229-244
6. Marušić, M., Prebežac, D., Mikulić, J. (2019). Istraživanje turističkih tržišta, Ekonomski fakultet – Zagreb, Zagreb.
7. Pirjevec, B. (1998.) Ekonomska obilježja turizma, Golden marketing, Zagreb, str. 43.
8. Previšić, J., ured. (2011). Leksikon marketinga, Ekonomski fakultet – Zagreb, Zagreb.
9. Vukonić, B., Čavlek, N., ured. (2001). Rječnik turizma, Masmedia, Zagreb.

POPIS TABLICA

Tablica 3.1. Fizički turistički promet: Dolasci i noćenja turista u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000.-2021.....	15
Tablica 3.2. Financijski turistički promet: Prihodi od međunarodnog turizma u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2000.-2020. godina (u milijunima Eura).....	16
Tablica 3.3. Prosječni dnevni izdaci turista u Republici Hrvatskoj u mjestu boravka u razdoblju 2001.-2019. godina.....	17
Tablica 3.4. Motivi dolaska turista u Republiku Hrvatsku u razdoblju 2001.-2019. godina.....	18
Tablica 3.5. Turistički promet u Republici Hrvatskoj prema zemljama podrijetla u razdoblju 2000.-2020. godina – noćenja turista (u 000).....	21
Tablica 3.6. Turistički promet u Republici Hrvatskoj prema zemljama podrijetla u razdoblju 2000.-2020. godina – dolasci turista (u 000).....	24
Tablica 3.7. Broj smještajnih objekata (jedinica) u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.	27
Tablica 3.8. Broj postelja u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.	29
Tablica 3.9. Broj dolazaka turista u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.	30
Tablica 3.10. Broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.	31
Tablica 3.11. Prosječan broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.	33
Tablica 3.12. Zauzetost (iskorištenost) postelja u Republici Hrvatskoj prema vrstama smještajnih objekata u razdoblju 2000.-2020.	34
Tablica 4.1. Ukupan broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku po županijama u razdoblju 2000.-2010.....	49
Tablica 4.2. Ukupan broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku po županijama u razdoblju 2011.-2021.....	50
Tablica 4.3. Ukupan broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj po županijama u razdoblju 2000.-2010.	53

Tablica 4.4. Ukupan broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj po županijama u razdoblju 2011.-2021.	54
Tablica 4.5. Ukupan broj postelja u Republici Hrvatskoj po županijama u razdoblju 2000.-2010. (stanje 31. kolovoza)	57
Tablica 4.6. Ukupan broj postelja u Republici Hrvatskoj po županijama u razdoblju 2011.-2021. (stanje 31. kolovoza)	58
Tablica 5.1. Ukupan broj dolazaka turista u slavonske županije u razdoblju 2016.-2021. po županijama	70
Tablica 5.2. Ukupan broj dolazaka domaćih i stranih turista u slavonske županije u razdoblju 2016.- 2021. po županijama	71
Tablica 5.3. Ukupan broj dolazaka turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	72
Tablica 5.4. Ukupan broj dolazaka turista u Osječko-baranjsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	73
Tablica 5.5. Ukupan broj dolazaka turista u Požeško-slavonsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	74
Tablica 5.6. Ukupan broj dolazaka turista u Virovitičko-podravsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	75
Tablica 5.7. Ukupan broj dolazaka turista u Vukovarsko-srijemsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	76
Tablica 5.8. Ukupan broj dolazaka stranih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.- 2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	77
Tablica 5.9. Ukupan broj dolazaka stranih turista u Osječko-baranjsku županiju u razdoblju 2016.- 2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	78
Tablica 5.10. Ukupan broj dolazaka stranih turista u Požeško-slavonsku županiju u razdoblju 2016.- 2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	79
Tablica 5.11. Ukupan broj dolazaka stranih turista u Virovitičko-podravsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	80
Tablica 5.12. Ukupan broj dolazaka stranih turista u Vukovarsko-srijemsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	81

Tablica 5.13. Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	82
Tablica 5.14. Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Osječko-baranjsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	83
Tablica 5.15. Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Požeško-slavonsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	84
Tablica 5.16. Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Virovitičko-podravsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	85
Tablica 5.17. Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Vukovarsko-srijemsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	86
Tablica 5.18. Ukupan broj noćenja turista u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. po županijama	87
Tablica 5.19. Ukupan broj noćenja domaćih i stranih turista u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. po županijama	88
Tablica 5.20. Ukupan broj noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	89
Tablica 5.21. Ukupan broj noćenja turista u Osječko-baranjskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	90
Tablica 5.22. Ukupan broj noćenja turista u Požeško-slavonskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	91
Tablica 5.23. Ukupan broj noćenja turista u Virovitičko-podravskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	92
Tablica 5.24. Ukupan broj noćenja turista u Vukovarsko-srijemskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	93
Tablica 5.25. Ukupan broj noćenja stranih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	94
Tablica 5.26. Ukupan broj noćenja stranih turista u Osječko-baranjskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	95
Tablica 5.27. Ukupan broj noćenja stranih turista u Požeško-slavonskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	96

Tablica 5.28. Ukupan broj noćenja stranih turista u Virovitičko-podravskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	97
Tablica 5.29. Ukupan broj noćenja stranih turista u Vukovarsko-srijemskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	98
Tablica 5.30. Ukupan broj noćenja domaćih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	99
Tablica 5.31. Ukupan broj noćenja domaćih turista u Osječko-baranjskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	100
Tablica 5.32. Ukupan broj noćenja domaćih turista u Požeško-slavonskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	101
Tablica 5.33. Ukupan broj noćenja domaćih turista u Virovitičko-podravskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	102
Tablica 5.34. Ukupan broj noćenja domaćih turista u Vukovarsko-srijemskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	103
Tablica 5.35. Ukupan broj noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po mjesecima.....	104
Tablica 5.36. Ukupan broj noćenja turista u Osječko-baranjskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po mjesecima.....	105
Tablica 5.37. Ukupan broj noćenja turista u Požeško-slavonskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po mjesecima.....	106
Tablica 5.38. Ukupan broj noćenja turista u Virovitičko-podravskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po mjesecima	107
Tablica 5.39. Ukupan broj noćenja turista u Vukovarsko-srijemskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po mjesecima	108
Tablica 5.40. Ukupan broj smještajnih objekata u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. po županijama	109
Tablica 5.41. Ukupan broj soba u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. po županijama .	110
Tablica 5.42. Ukupan broj postelja u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. po županijama	110

Tablica 5.43. Ukupan broj postelja u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti objekta.....	111
Tablica 5.44. Ukupan broj postelja u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. prema kategorizaciji objekta.....	112
Tablica 5.45. Prosječna dužina boravka u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti objekta (noćenja/dolasci).....	113
Tablica 5.46. Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta u slavonskim županijama u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti objekta (na godišnjoj razini)	114
Tablica 6.1. Ukupan broj dolazaka turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021.	127
Tablica 6.2. Ukupan broj dolazaka stranih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021.....	127
Tablica 6.3. Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021.....	128
Tablica 6.4. Ukupan broj dolazaka turista u Brodsko-posavsku županiju po jedinicama lokalne samouprave.....	129
Tablica 6.5. Ukupan broj dolazaka stranih turista u Brodsko-posavsku županiju po jedinicama lokalne samouprave.....	130
Tablica 6.6. Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Brodsko-posavsku županiju po jedinicama lokalne samouprave	131
Tablica 6.7. Ukupan broj dolazaka turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	132
Tablica 6.8. Ukupan broj dolazaka stranih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	133
Tablica 6.9. Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Brodsko-posavsku županiju u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	134
Tablica 6.10. Ukupan broj noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021....	135
Tablica 6.11. Ukupan broj noćenja stranih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021.....	135

Tablica 6.12. Ukupan broj noćenja domaćih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021.....	136
Tablica 6.13. Ukupan broj noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji po jedinicama lokalne samouprave.....	137
Tablica 6.14. Ukupan broj noćenja stranih turista u Brodsko-posavskoj županiji po jedinicama lokalne samouprave.....	138
Tablica 6.15. Ukupan broj noćenja domaćih turista u Brodsko-posavskoj županiji po jedinicama lokalne samouprave	139
Tablica 6.16. Ukupan broj noćenja turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	140
Tablica 6.17. Ukupan broj noćenja stranih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	141
Tablica 6.18. Ukupan broj noćenja domaćih turista u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	142
Tablica 6.19. Ukupan broj smještajnih objekata u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021.	143
Tablica 6.20. Ukupan broj soba u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021.	143
Tablica 6.21. Ukupan broj postelja u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021.	144
Tablica 6.22. Ukupan broj smještajnih objekata u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po jedinicama lokalne samouprave.....	145
Tablica 6.23. Ukupan broj soba u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po jedinicama lokalne samouprave	146
Tablica 6.24. Ukupan broj postelja u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. po jedinicama lokalne samouprave.....	147
Tablica 6.25. Ukupan broj smještajnih objekata u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata	148
Tablica 6.26. Ukupan broj soba u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata	149

Tablica 6.27. Ukupan broj postelja u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata	150
Tablica 6.28. Prosječna duljina boravka turista u Brodsko-posavskoj županijama u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata (noćenja/dolasci)	151
Tablica 6.29. Prosječna duljina boravka turista u Brodsko-posavskoj županijama u razdoblju 2016.-2021. prema jedinicama lokalne samouprave (noćenja/dolasci)	152
Tablica 6.30. Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta u Brodsko-posavskoj županiji u razdoblju 2016.-2021. prema jedinicama lokalne samouprave (na godišnjoj razini)	153
Tablica 7.1. Ukupan broj dolazaka turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.....	169
Tablica 7.2. Ukupan broj dolazaka stranih turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. ..	169
Tablica 7.3. Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.	170
Tablica 7.4. Ukupan broj dolazaka turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta.....	171
Tablica 7.5. Ukupan broj dolazaka stranih turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	172
Tablica 7.6. Ukupan broj dolazaka domaćih turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	173
Tablica 7.7. Ukupan broj dolazaka stranih turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema zemlji podrijetla turista	174
Tablica 7.8. Ukupan broj dolazaka turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema dobnim skupinama turista	178
Tablica 7.9. Ukupan broj dolazaka turista u Grad Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema mjesecima.....	179
Tablica 7.10. Prosječna duljina boravka turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. (noćenja/dolasci).....	180
Tablica 7.11. Prosječna duljina boravka turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata (noćenja/dolasci).....	180
Tablica 7.12. Ukupan broj noćenja turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.....	181

Tablica 7.13. Ukupan broj noćenja stranih turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.	181
Tablica 7.14. Ukupan broj noćenja domaćih turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.	182
Tablica 7.15. Ukupan broj noćenja turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta.....	183
Tablica 7.16. Ukupan broj noćenja stranih turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	184
Tablica 7.17. Ukupan broj noćenja domaćih turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih kapaciteta	185
Tablica 7.18. Ukupan broj noćenja stranih turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema zemlji podrijetla turista.....	186
Tablica 7.19. Ukupan broj noćenja turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema dobnim skupinama turista	190
Tablica 7.20. Ukupan broj noćenja turista u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema mjesecima.....	191
Tablica 7.21. Motivi dolaska turista u Grad Slavonski Brod u 2019. godini	192
Tablica 7.22. Prosječni dnevni izdaci turista u Gradu Slavonski Brod u 2019. godini	193
Tablica 7.23. Ukupan broj smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021....	194
Tablica 7.24. Ukupan broj soba u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.	194
Tablica 7.25. Ukupan broj postelja u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021.	195
Tablica 7.26. Ukupan broj smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata	196
Tablica 7.27. Ukupan broj soba u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata	197
Tablica 7.28. Ukupan broj postelja u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata	198
Tablica 7.29. Kategorizacija smještajnih objekata u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata	199

Tablica 7.30. Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata (na godišnjoj razini)	201
Tablica 7.31. Popis svih objekata obiteljskog smještaja na dan 31.05.2022. (OPG + domaćinstvo) ..	202
Tablica 7.32. Ukupan broj objekata obiteljskog smještaja u Gradu Slavonski brod u razdoblju 2016.-2021. prema kategorizaciji objekta	205
Tablica 7.33. Ukupan broj dolazaka turista u objekte obiteljskog smještaja u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti obiteljskih smještajnih objekata	206
Tablica 7.34. Ukupan broj noćenja turista u objekte obiteljskog smještaja u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata	207
Tablica 7.35. Prosječna iskorištenost obiteljskih smještajnih kapaciteta u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema vrsti smještajnih objekata (na godišnjoj razini)	208
Tablica 7.36. Prosječna iskorištenost obiteljskih smještajnih kapaciteta u Gradu Slavonski Brod u razdoblju 2016.-2021. prema kategorizaciji smještajnih objekata (na godišnjoj razini)	208

POPIS SLIKA

Slika 4.1. Karta županija u Republici Hrvatskoj.....	46
Slika 5.1. Prostorni obuhvat regije (turističkog klastera) Slavonija	64
Slika 6.1. Karta Brodsko-posavske županije	122
Slika 7.1. Teritorijalni obuhvat Urbanog područja Slavanskog Broda	160
Slika 7.2. SWOT analiza budućeg razvoja turizma u Gradu Slavonski Brod koji se oslanja na obiteljske smještajne kapacitete	215

ENDNOTE

¹ Izračun autora prema Dolasci noćenja turista u 2019., Priopćenje 4.3.2., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2022.

² Pirjevec, B. (1998.) Ekonomska obilježja turizma, Golden marketing, Zagreb, str. 43.

³ Statistika u nizu, Turizam pregled od 1954. godine, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2022.